

ERZİNCAN TARİHİ
CİLT VII
KÜLTÜREL ve SOSYAL HAYAT
(BİYOGRAFİLER)

EDİTÖRLER

Dr. Öğr. Üyesi Süha KONUK

Dr. Öğr. Üyesi Asuman KARABULUT

Bu kitabın tüm hakları Erzincan Valiliği ve
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Rektörlüğü'ne aittir.
Kitapta yer alan bölümlerdeki tüm sorumluluk yazarlarına aittir.

Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Haberleşme Adresi:

Erzincan İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Atatürk Mahallesi Kültür Merkezi

Barış Manço Park İçi

Telefon:0 446 214 30 79

Faks:0 446 214 80 22

E-Posta:iktm24@kulturturizm.gov.tr

Erzincan Valiliği Yayınları

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Yayınları

ISBN: 978-975-17-4615-3

Erzincan-2020

OSMANLI'DA BİYOGRAFİ KAYITLARI VE ERZİNCANLI MEMURLAR HAKKINDA BAZI MÜLAZAHAZALAR*

Prof. Dr. Abdulkadir GÜL**

Giriş

a. Erzincan'ın Coğrafi Konum ve İdari Yapı

Erzincan, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümü'nde yer alır. İl; Doğuda Erzurum, Batıda Sivas, Güneyde Bingöl, Tunceli, Elazığ ve Malatya, Kuzeyde ise Giresun, Gümüşhane ve Bayburt ile komşudur. Erzincan Ovası yapısı itibariyle dağlık olup kuzeyinde Esence, güneyinde Munzur dağları uzanmaktadır. İlin en önemli düzlüğü ise Karasu (Fırat) nehrinin ikiye böldüğü Erzincan Ovası'dır. Erzincan Şehri bu ovada kurulmuştur¹. Erzincan, Anadolu'nun sol kolu² ve Trabzon-Diyarbakır yollarının³ kesişme noktasındadır.

Erzincan, bulunduğu bu konumu itibariyle, tarihi süreç içerisinde birçok devletin hâkimiyet alanına girmiştir. Bölge ve şehrin Osmanlı hâkimiyetine dâhil olması ise 1514 senesine rastlamaktadır⁴. Osmanlı Devleti ele geçirilen yeni bölgelerle birlikte sınırları genişleyen Anadolu ve Rumeli beylerbeyliklerinin işlerini hafifletmek için uç bölgelerde yeni eyaletler tesis etmiştir.⁵ Bu maksatla fetihten sonra sancak haline getirilen Bayburd ile Erzincan, idarî yönden birleştirilip Trabzon Sancakbeyi Bıyıklı Mehmed Paşa'nın idaresine verilerek⁶ Erzincan ve Bayburd Beylerbeyliği adı ile yeni bir eyalet kurulmuş ve buraya daha sonra Karahisar-ı Şarkî, Trabzon ve Canik Sancakları da ilave edilmiştir.⁷

Ancak bu eyalet uzun ömürlü olmamıştır. Bundan sonra Erzincan, Kemah Sancağı ile

* Bu çalışma 2011 yılında tarafımdan yayımlanmış kitabın gözden geçirilmiş halidir.

**Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Erzincan/ Türkiye. agul@erzincan.edu.tr

¹ M. Samet Altınbilek, *Plânlama Sorunları Açısından Erzincan'ın Şehir Coğrafyası*, (Basılmamış Doktora Tezi), Erzurum 1997; Selçuk Hayli, *Erzincan Ovası'nın Beşerî ve İktisadî Coğrafyası* (Basılmamış Doktora Tezi), Elazığ 1995.

² Sema Altunan, "Osmanlı Devleti'nde Haberleşme Ağı: Menzilhaneler", *Türkler*, c.10, Ankara 2002, s. 913–917.

³BOA. MAD. 5152. s.651.

⁴ Celal-zâde Mustafa, *Selîmnâme*, (haz. A.Uğur-M.Çuhadar), Ankara 1980, s.370.

⁵ Dündar Aydın, *Erzurum Beylerbeyliği ve Teşkilatı Kuruluş ve Genişleme Devri (1535–1566)*, Ankara 1998, s. 48.

⁶ İsmet Miroğlu, "Erzincan", *DİA*, c.11, İstanbul 1995, s.319–321; İsmet Miroğlu, *Kemah Sancağı ve Erzincan Kazası (1520–1566)*, Ankara 1990, s.19–20.

⁷ İsmet Miroğlu, *XVI. Yüzyılda Bayburt Sancağı*, İstanbul 1975, s. 15–16; Miroğlu, *Erzincan Kazası*, s. 7–8; Aydın, *Erzurum Beylerbeyliği*, s. 40–41.

birleştirilerek Rûm-ı Hadis Beylerbeyliği'ne bağlanmıştır.⁸ Bu düzenleme sırasında da Kemah Sancağı içerisinde bir kaza konumunda bulunan Erzincan, 1535'te Erzurum Beylerbeyliği'nin kurulmasından sonra Kemah Sancağı ile birlikte buraya dâhil olmuştur. Erzincan, 1566'da Kemah'tan ayrılarak Paşa Sancağı'na bağlı bir kaza haline getirilmiş ve Erzurum Beylerbeyi'nin hasları arasına yer almıştır.⁹

Erzurum Eyaletinin idari yapısı hakkında bilgi veren 1609 tarihli Ayn Ali Efendi Risalesinde¹⁰ 10 sancaklar arasında Erzincan bulunmamaktadır. Lakin Erzincan, 1620'de Erzurum Vilayetine bağlı bir kaza olarak karşımıza çıkmaktadır.¹¹ 1635¹² ve 1636¹³ tarihli Bayburd, Erzincan ve Tercan'ı ihtiva eden avarız icmal defterlerinde ise Erzincan, Erzurum Vilayeti'ne bağlı kaza statüsünü devam ettirmektedir. 1642 tarihli Erzurum Eyaleti mufassal avarız defterinde, *Defter-i hanehâ-i eyâlet-i Erzurum* başlığı altında; Erzurum, Erzincan, Bayburd, Şiryan, Hınıs, İspir, Kelkid, Kemah, Kuzucan, Kiğı, Koğanis, Pasin, Tercan ve Tortum kazâları kaydedilmiştir.¹⁴ Benzer kayıtlar 1643 tarihli avarız icmal defterinde de bulunmaktadır.¹⁵

XVII. yüzyılda bölge ile ilgili en geniş bilgi ise 1647'de buraları gezen Evliya Çelebi tarafından verilmektedir.¹⁶ *Seyahatnâme'de; Erzurum Eyaleti; Karahisâr-ı Şarkî, Kiğı, Pasin, İspir, Hınıs, Malazgird, Tekman, Kız-ucan, Tortum, Micinkerd, Mamervan, Erzurum Sancaklarından ibarettir. Erzurum Paşa Sancağıdır*" şeklinde bilgiler görülmektedir.¹⁷ İdari yönden kaza statüsünde olan Erzincan, Evliya Çelebi *Seyahatnâmesi'nde*¹⁸ "*Süleyman Han tahririnde Erzurum Eyâleti hükmünde paşanın hass-ı hümayyunundan ifraz olma hâkimi subaşısıdır ve yüz elli akçe şerif kazâdır*" şeklinde statüsü ifade edilmiştir. Kısaca Erzincan, XVI. ve XVII. yüzyıllarda Erzurum Eyaleti'nin Paşa Sancağı'na bağlı küçük bir kaza ve paşanın gönderdiği subaşı tarafından idare edilen bir idari birim konumundadır.

Erzincan, 1835 yılında Erzurum Vilayetine bağlı bir kaza¹⁹, 1837'de Erzurum'a bağlı bir kasaba²⁰ hüviyetindedir. 1863'de yeni idari düzenleme neticesinde Erzurum Vilayetine bağlı bir sancak haline getirilmiştir. Sancak; Gercanis Nahiyesi, Kemah, Kuruçay,

⁸ Ahmet Şimşirgil, *Osmanlı Taşra Teşkilatında Tokat (Marmara Üniversitesi Basılmamış Doktora Tezi)*, İstanbul 1990, s.28–29; Tayyib Gökbilgin, "15 ve 16 Asırlarda Eyâlet-i Rûm", *VD*, sa. 6, İstanbul 1965, s.52; Nejat Göyüncü, "Diyarbakir Beylerbeyliği'nin İlk İdarî Taksimatı", *İÜTD*, sa. 23, İstanbul 1969, s.26–34.

⁹BOA. TD. 387, s.436–439; Miroğlu, *Erzincan Kazası*, s. 17; Miroğlu, "Erzincan", s. 321.

¹⁰ Ayn Ali Efendi, *Kavânin-i Al-i Osman der Hü'lâsa-i Mezâmin-i Defter-i Divân*, İstanbul 1280, s.23–24.

¹¹ BOA. MAD. 7589, s.118.

¹²BOA. DMKF. 1045.

¹³BOA. D. MKF. 27448, s. 5–10.

¹⁴BOA. MAD. 5152, s. 1–1176.

¹⁵BOA. MAD. 6242.

¹⁶ Evliya Çelebi, *Seyahatname II*, İstanbul 1314, s. 205–219

¹⁷ Evliya Çelebi, *Seyahatname II*, s. 205–206

¹⁸ Evliya Çelebi, *Seyahatname II*, s. 205–219

¹⁹BOA. ML. CRD. 2059.

²⁰ Belgelerde bazen kasaba, kaza ve nahiyeye tabirleri birbirlerinin yerinede kullanıldığı görülmektedir. BOA. ML. CRD. 20.

Kuzucan, Ovacık, Mazgirt, Şiran ve Kelkit Kazaları'ndan oluşmaktaydı.²¹ Ancak bir yıl sonra Gümüşhane Sancağı'nın ihdasıyla Şiran, Kelkit, bu sancaktan ayrılıp Gümüşhane'ye iltihak edilmiştir.²²

1865'de Dersim Sancağının ilgasıyla kısa bir dönem Ovacık, Mazgirt ve Kuzucan Kazaları Erzincan Sancağı'na dâhil olmuştur.²³ 1866'da önceden Dersim Sancağı'na bağlı olan Çarsancak ve Pertek kasabası Erzincan Sancağı'na bağlanmıştır.²⁴ 1871'de Sancak; Erzincan merkez Kaza, Gercanis Nahiyesi, Kemah, Kuruçay, Kuzucan, Çarsancak, Pertek Ovacık ve Mazgirt Kazaları'ndan müteşekkildir.²⁵ 1877-78'de ise Erzincan Sancağına; Ovacık, Kuruçay, Kuzucan, Çarsancak, Pertek, Kemah ve Mazgirt Kazaları bağlıdır.²⁶

1882'de Eğin Kazası, Mamuratulaziz Vilayeti'nden ayrılıp Erzincan Sancağı'na bağlanmış, ancak kısa bir süre sonra tekrar Mamuratulaziz Vilayeti'ne dâhil edilmiştir.²⁷ 1887'de Baybut kaza statüsüne indirilerek, Kelkit, Şiran, Bayburt ve İspir, Erzincan Sancağı'nın sınırlarına katılmıştır.²⁸ 1890'da Dersim Sancağı'nın yeniden yapılandırılmasıyla Çarsancak, Ovacık, Mazgirt, Pertek ve Çemişgezek Erzincan'dan ayrılmıştır.²⁹

1892'de Eğin Kazası tekrar Erzincan'a bağlanmıştır. Erzincan, 1906/7'de³⁰ Erzurum Vilayeti'ne bağlı bir kaza, merkezi Erzincan olmak üzere Kemah, Kuruçay, Refahiye (Gercanis) ve Pülümür Kazaları'ndan (Kızucan bazende Kuzucan şeklinde) oluşan bir sancaktır. 1914 yılında Erzurum Vilayetine bağlı bir sancak olan Erzincan; Pülümür, Refahiye, Kuruçay ve Kemah Kazaları'ndan oluşmaktadır.³¹ 1915 yılında bağımsız mutasarrıflık olan Erzincan, 1917'de ise Erzurum Vilayeti'ne bağlı sancaktır. Bu idari yapı Pülümür, Refahiye, Kuruçay ve Kemah Kazaları'ndan oluşmaktadır. Erzincan 1920'de ise vilayet adını almıştır.³²

Kısaca, Osmanlı idari taksimatında kaza olan Erzincan, Güney Erzincan ve Kuzey Erzincan olarak iki ayrı nahiyeye ayrılmış olup³³, kendi ismiyle anılan ovanın tamamından oluşmaktadır. Erzincan; Osmanlı yönetiminde³⁴ Erzurum

²¹BOA. MVL. 664/8 (H.22/B/1280).

²²BOA. MVL. 684/20 (H.20/R/1281); ML. d. 1027.

²³BOA. MVL. 1032/35.

²⁴BOA. C.EV. 35/1727; İ.MVL. 57/25646.

²⁵1288/1871, *Erzurum Vilayeti Salnamesi*, s.140.

²⁶Kemal H. Karpat, *Osmanlı Nüfusu (1830-1914)*, İstanbul 2003, s.160.

²⁷BOA. ŞD. 1454/49.

²⁸BOA. DH. MKT. 1461/74.

²⁹BOA. MV. 64/7.

³⁰BOA. DH. EUM. MTK. 1/31. Belge 1. (Hicri 1331).

³¹Karpat, *Osmanlı Nüfusu*, s.160.

³²BOA. DH. SN. THR. 82/55 Belge. 18, 25, 26, 27, 28, 43, 47-49.

³³BOA. TD.60.

³⁴Miroğlu, *Erzincan Kazası*, s.17-33; Aydın, *Erzurum Beylerbeyliği*, s.40-41; Mehmet İnbaşı, "Erzincan Kazası (1642 Tarihli Avârız Defterine Göre)", *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, sa.41, Erzurum 2009, s.189-215; Abdulkadir Gül, "XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Erzincan ve Köylerinin Demografik ve İskân Yapısı

Eyalet/Vilayetine bağlı bazen bir kaza, bazen sancak veya mutasarrıflık olarak idari taksimatta yerini almıştır. Bu dönemler içerisinde Erzincan Kazası umumiyetle Kemah, Kuzucan, Kuruçay ve Gercanis Kazaları'ndan oluşmakta olup, süreç içerisinde idari taksimatta yapılan düzenlemeler neticesinde, Mazgirt, Çarsancak, Pertek, Şiran, Bayburt, İspir, Eğin, Kiğı, Ovacık ve Kelkit gibi kazalar kısa dönemler halinde de olsa bu idari yapının içerisinde bulunmuşlardır.

Erzurum Eyaleti/Vilayeti³⁵ne bağlı Erzurum, Erzincan, Bayburt³⁶ ve Bayezıd³⁷ kazalar nüfus itibariyle ilk sıraları almaktadırlar. Erzincan, bu idari taksimat içerisinde Erzurum'dan sonra ikinci büyük şehirdir. Erzincan Kazası nüfusun durumu ise şöyle idi: 1516³⁸ tarihinde 17351, 1520/30³⁹'da 21540, 1591'⁴⁰de 53468, 1636–43'⁴¹de 74304, 1877/8'⁴²de 57306, 1880'⁴³de 61019, 1881/82–1893'⁴⁴de 59174, 1906/7'⁴⁵de 68424, 1914'⁴⁶de 64664 ve 1917'⁴⁷ de ise 70518 kişiden oluşmaktaydı. Tarihi süreçte kazanın nüfusunda yükselme ve düşüşler olmakla birlikte sürekli bir artış göstermiş ve bu idari ünitenin nüfusu ortalama 50–70 bin arasında bulunmaktaydı.

Ancak şehir, yine bulunduğu coğrafi konumu itibariyle de tarihin her döneminde istila, iç huzursuzluklar ve özellikle doğal afetlerin yıkımına maruz kalmıştır. Bu afetler neticesinde nüfusunun bir kısmı ya ölmüş veya başka bölgelere göç etmek zorunda kalmıştır. Özellikle depremlerin⁴⁸ izleri çok daha dramatik ve etkili olmuştur. Afetler ve sosyal huzursuzluklar neticesinde, Erzincan'ın demografik yapısının devamlı bir

(1835 Tarihli Nüfus Defterine Göre), *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl:2009, c. 12, sa. 2, s.163–182; Abdulkadir Gül, “1642–1643 Tarihli Avâız Defterlerine Göre Erzincan Şehri”, *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl:2009, c.11, sa:1, s.123–141.

³⁵ 1591'den sonra beylerbeyilik ve eyalet tabirlerinin yerine vilayet tabiri kullanılmıştır.

³⁶ Miroğlu, *Bayburt*, s.120–131.

³⁷ Abdulkadir Gül, “Bayezıd Sancağının Demografik Yapısına Genel Bir Bakış”, *III. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu (12–14 Ekim 2010)*, (Basım aşamasındaki Bildiri)

³⁸BOA. TD.60.

³⁹BOA. TD.168; 387.

⁴⁰KKA. 40.

⁴¹BOA.MAD.5152, s.302–432; MAD.6422, s.19–25; D. MKF.27448, s.5–16.

⁴² Karpaz, *Osmanlı Nüfusu*, s.160,

⁴³ 1880 senesi Erzincan Erzurum Vilayetine bağlı bir sancaktır. 11.181 Grogoryen, 995 Ortadax, 12176 Toplam Gayr-i Müslim, 48.933 Müslim, Toplam, 61.109 Nüfus. Bilâl N. Şimşir, *British Documents Armenians*, volume II, (1880–1890), Ankara 1983, 126.

⁴⁴ Erzincan merkez kaza Müslüman kadın 19879, Müslüman erkek 21644, Rum kadın 91, Rum erkek 115, Ermeni kadın 6125, Ermeni erkek 6561, Protestan kadın 80 ve Protestan erkek 66 kişi. Karpaz, *Osmanlı Nüfusu*, s.164.

⁴⁵BOA. DH. EUM. MTK. 1/31. Belge 1. (28 Cemavielevvel 1331).

⁴⁶ Erzincan merkez kaza Müslim nüfus 53.898, Rum 271, Ermeni 16.144, Protestan 450 kişi. Karpaz, *Osmanlı Nüfusu*, s.208

⁴⁷BOA. DH. SN. THR. 82/55 Belge. 18, 25, 26, 27, 28, 43, 47–49.

⁴⁸BOA. MKT. NZD. 85/56; 283/58; İ.MMS 15/629; DH. İD. 438/28921; MKT. MHM. 759/36; İ.MVL. 422/18488; MF. MKT.591/15. vb.

değişim ve dönüşüm yaşamıştır. Özellikle XVII. yüzyıl boyunca sık aralıklarla yapılan tahrirler buna delalet eder.⁴⁹

Erzincan, birkaç bin yılı aşkın süredir üzerinde yaşadığımız coğrafyanın en zengin tarihi ve kültürel kaynaklarını bağrında barındırmıştır. Maalesef şehrin coğrafi konumu itibariyle maruz kaldığı yıkımlardan dolayı, geçmişten günümüze intikal eden tarihi eserleri yok denecek kadar azdır. Ancak şehrin sosyal ve kültürel tarihine ait muhtelif arşivlerdeki dokümanların varlığı da bilinmektedir. Arşiv kayıtlarından istifade edilerek şehrin geçmişe ait değerlerinin tespit edilmesi ve gelecek nesillere aktarılması önemlidir. Tarihi maddi varlıklarının neredeyse tamamını kaybeden Erzincan'ın geçmişle irtibatını az da olsa sağlamak amaç edinilmiştir. Bu maksatla kaza nüfusunun bir kısmını ve elitini oluşturan, Osmanlı devlet bürokrasisinde görev yapmış olan Erzincanlı memurların biyografileri incelenmiştir. Ulema olarak adlandırılan ve şer'i işlerle uğraşanların biyografileri bu çalışmanın sınırları içerisinde değildir ve bu konu ayrı bir çalışmanın bahisi olarak ele alınmalıdır. Osmanlı toplumunda ulema olarak adlandırılanların biyografilerine dair arşiv kayıtları, Diyanet İşleri Başkanlığı ve yine bu başkanlığa bağlı İstanbul Müftülüğü Meşihat Arşivinde bulunmaktadır.

b. Osmanlıda Biyografi ve Sicil Kayıtları

Osmanlılar, biyografi yazımına önem vermiş, çeşitli meslek gruplarının biyografilerinden oluşan tercüme-i ahvâl eserleri vücuda getirmişlerdir. XVI. yüzyılda Osmanlı şairlerinin biyografilerini toplayan ilk tezkireyi, aynı yüzyılın ortasında ulema ve şeyhlerin tercüme-i hâllerini ihtiva eden tabakat kitabı izlemiş, zamanla şeyhülislâmların⁵⁰, Anadolu ulemasının tercüme-i hâlleri, hattatların, musikişinasların biyografileri, sadrazamların hayatları, reisülkütlapların, başdeftardarlar, maliye nazırlarının biyografilerini ihtiva eden eserler, yüksek dereceli memurların⁵¹ ve meşhurların tercüme-i hâlleri de yazılmıştır⁵².

Osmanlı tarih yazıcılığı içerisinde bu türe dair çok sayıda örnek vermek mümkün ise de Taşköprülüzâde⁵³ ve Kâtip Çelebi'nin⁵⁴ eserleri en belirgin olanlarıdır. Osmanlı Devleti'nin son döneminde de aynı gelenek devam ederek çeşitli meslek ve memuriyetlere ait çok sayıda biyografi türü eserler verilmiştir. Mehmed Süreyya Bey, Mehmed Zeki Pakalın, Bursalı Mehmed Tahir, Mahmut Kemal İnal vb. eserleri Osmanlı'nın son yıllarında yaşamış meşhur kişilerin hayatını araştırmak için başvurulacak önemli kaynaklardandır⁵⁵. Biyografi çalışmaları için başvuru kaynakları

⁴⁹BOA. MAD. 5152; MAD.6422; MAD. 4621; MAD.299; MAD.7521; D.MKF.27448, 27459.vb.

⁵⁰ Mehmet İpşirli, "Şeyhülislâm Sunullah Efendi", *Tarih Enstitüsü Dergisi*, (1983–87), XIII, 209–56.

⁵¹BOA. Tahvil. 16. Örneğin bu defterde 30 eyaletin beyberleyilerinin yanı sıra kaptan-ı derya, defterdarlar ve nişancıların atama ve terfilerine ait kayıtlar bulunmaktadır.

⁵² Bekir Kütükoğlu, "Son Devirde Biyografik Kaynakları", *Vekayi'nüvis Makaleler*, İstanbul 1994, s.211–216.

⁵³ Taşköprüzâde, eş-Şakâiku'l-Numâniye fi Ulemâi Devoleti'l-Osmâniyye, neşr. Ahmet Suphi Fırat, İstanbul 1985.

⁵⁴ Kâtip Çelebi, *Süllemü'l-Vusûl ila Tabakâti'-Fuhûl*, Süleymaniye Ktp. Şehid Ali Paşa, no:1887.

⁵⁵ Mehmed Zeki Pakalın, *Sicill-i Osmanî Zeyli*, Ankara 2009, c.I-XIX.; Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmâni veya Tezkire-i Meşâhir-i Osmâniye* I-IV, İstanbul 1308; Bursalı Mehmet Tahir, *Osmanlı Müellifleri* I-IV, İstanbul 1342; İbnülemin Mahmut İnal, *Son Devir Türk Şairleri* I-IV, İstanbul 1941.

tabi ki bunlarla sınırlı olmayıp, ilaveten daha çok sayıda değişik türden eser bulunmaktadır⁵⁶.

Osmanlı arşivlerinde, azil ve tayin bakımından Divan-ı Hümayun'a bağlı, Rûus ve Tâhvil kalemlerine ait defterler⁵⁷, Tekâüd Defterleri, Maliyeden Müdevver Defterler, Nüfus Yoklama Defterleri, Şer'iyeye Sicilleri, Dâhiliye Nezareti İrade, Mektubî Mühimme Kalemi, Sadaret Mühimme Kalemi Evrakı, Dâhiliye Nezareti Mektubî Kalemi, İrade Dâhiliye, Hazine-i Hassa Sicil Defterleri, Hazine-i Hassa Mühimme Kalemi Evrakı, Mektubî Kalemi Nezaret ve Devâir Evrakı ve Mektubî Kalemi Umum Vilâyât ve Sicill-i Ahvâl Defteri diğer taraftan Osmanlı Devleti Şeyhülislâmlık makamının evraklarının devredildiği İstanbul Müftülüğü Meşihat Arşivi gibi muhtelif tasniflerde biyografilere dair bir takım bilgiler bulunmaktadır.

Biyografi çalışmalarında müracat edilmesi gereken İstanbul'daki Osmanlı Arşivlerinin yanı sıra, iki önemli arşiv ise Ankaradadır. Bunlardan ilki Cumhuriyet Arşividir. Bu arşivde; İstiklal Harbi esnasında şehid olanlar, başarılarına mütakip almış oldukları nişan ve madalyalar veya memurların emeklilik durumları dair bilgiler, muhtelif dosya ve fonlarında bulunmaktadır. Diğer bir arşiv ise Emekli Sandığı Arşividir. Söz konusu arşivde 1914 başlamak üzere çeşitli yıllara ait askerî ya da sivil devlet kademesinde görev yapmışların bilgileri yer almaktadır. Bu arşivde memurlara ait özel bir dosya olup bunların içinde en son görev yeri, aldığı maaş, bazılarında daha önce nerelerde görev yaptığı, terfileri, aldıkları soy isimler, doğum ve ölüm yeri ve aile yakınlarına ait bilgiler mevcuttur. Ancak her sicil dosyasının muhtevası aynı olmayıp bazılarında detaylı bilgiler olmasına rağmen, bazılarında ise çok kısa bilgilere rastlanmıştır. Yine de her şahsın en azından son görev yeri, ölüm tarihi, eşi ve çocukları hakkında kayıtlar bulunmaktadır. Arşivkayıtlarına ilave olarak ailelerin elinde bulunan müteferrik haldeki hatıratlar, fotoğraflar vb ve mezar kitabeleri biyografi çalışmalarında müracaat edilmesi gereken dökümanlardır.

Lakin Osmanlının son dönem biyografik çalışmaları için müracaat edilmesi gereken en önem arşiv kaynağı ise hiç şüphesiz Sicill-i Ahvâl defterleridir. Bu defterlerin tanzimi için oluşturulan komisyonlar ve kayıtların genel özellikleri ile takip edilen usüllerin açıklanmasında fayda vardır. Osmanlı Devleti'nde personelle ilgili kayıtlar belirli bir merkezde toplanmayıp, değişik kalemlerde ve eserlerde dağınık halde bulunuyordu. Bu durum II. Abdulhamid'in padişah olmasına kadar devam etmiş, ilk defa II. Abdulhamid döneminde personelin sicillerini tutmakla görevli resmi bir birim, Sicill-i Ahvâl

⁵⁶ Mübahat Kütükoğlu, *Tarih Araştırmalarında Usul*, İstanbul 1998, s. 159.

⁵⁷ "Tahvil ve Ruus kalemlerinin başlıca görevleri değişik türdeki atamalarla ilgili kayıtları tutmak ve belgeleri hazırlamaktır. Biyografi açısından resmi nitelikli sağlıklı bilgileri ihtiva eden arşiv kaynakları arasında olan bu defterlerde, mülkiye, ilmiye ve askeriye sınıflarının tayin, tevcihine ait personel bilgileri bulunur. Vezir, beylerbeyi, sancakbeylerinin, vilayet kadılarının beratlarıyla, zemet ve tumarların kayıtları tahvil kaleminde bulunurken, vezir, beylerbeyi ve tumar sahipleri hariç Osmanlı devletindeki bütün vakıflarla vazife sahipleri ve gümrüklerden verilen diğer vazife kayıtları da Ruus kaleminde bulunurdu." Fehameddin Başar, *Osmanlı Eyalet Tevcihâtı (1717-1730)*, Ankara 1997; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, Ankara 1984, s.43; Midhat Sertoğlu, *Osmanlı tarih Lûgati*, İstanbul 1986, s.88; Mehmed Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 1993, c.III, s.71, 381.

Komisyonu kurulmuş, bu komisyonun hazırladığı sicil kayıtları da yakın dönemdeki biyografi yazımında ana kaynak olmuştur.

Osmanlı Devlet teşkilatında görev alan memurlara ait, vazifeleri müddetince hal tercümelerine konu olan, özel haller, memuriyet sırasındaki haller, tarihi seyri, ahlâk ve gidişat gibi durumların, resmi belgelerin kaydedildiği defterlerin tescili işlemine Sicill-i Ahvâl, meydana gelen defterlere de Sicill-i Umumi Defterleri denilmektedir. Osmanlı Devleti istihdâm ettiği memurlar hakkında bilgi sahibi olmak, atama, azil ve terfi gibi personel işlerini yürütmede merkezi bir kontrol sağlayabilmek için, özellikle II. Abdülhamid döneminden itibaren çalışmalara başlanmış ve 1879 yılında Dâhiliye Nezareti bünyesinde *Sicill-i Ahvâl Komisyonu* kurulmuştur. Komisyonun alt birimleri olarak merkez dairelerde Sicill-i Ahvâl Şubeleri, taşrada bulunan vilayet ve müstakil livalarda ise Sicill-i Ahvâl Hususi Komisyonları teşekkül etmiştir. Komisyonun daha verimli ve etkili çalışması için 1894 yılında yeniden yapılandırılmış, müstakil ve daimi bir daire hüviyeti kazanmıştır⁵⁸.

Sicill-i Ahvâl Defterlerinin hazırlanmasındaki öncelikli hedef, devlet merkezinde ve taşrada çalışan bütün memurlardan birer tercüme-i hâl (özgeçmiş) örneği alarak sicill-i umumi defterlerini oluşturmaktır. Defterlerde her bir memur için iki sayfalık bir bölüm bulunmaktaydı. Tercüme-i hal bilgilerinin doğruluğunun memurun görevli bulunduğu dairenin en büyük idarecisi tarafından tasdiklenmiş ve mühürlenmiş olması gerekirdi. Biyografi kâğıtlarında yazılı bilgileri ispatlayıcı nüfus tezkeresi, mekteplerin diploması, tasdikname, ruhsatname, berat, ilam, mazbata, ferman, gibi belgeler tasdik işlemi sırasında gösterilmekteydi. Hem merkez hem de taşrada bulunan memurların tercüme-i hal evrakları hazırlandıktan sonra ise Sicill-i Ahvâl Dairesi'ne gönderilirdi⁵⁹.

Burada özgeçmiş formları incelenir, eksiklik yoksa, özet müsveddesi hazırlanır, şayet eksiklik görülürse ilgili daireden tekrar bilgi istenirdi. Ardından özet müsveddeleri ek evraklarıyla birlikte Sicill-i Ahvâl Umum kısmına gönderilir burada tetkik ve tasdik edildikten sonra Sicill-i Ahvâl başkanlığına havale edilirdi. Hal tercümelerinin özetleri genel sicile geçirildikten sonra, kendi bölgelerindeki özel sicillere kaydedilmek üzere birer sureti daire ve vilayetlere gönderilirdi.

Bu biyografi özetleri, genel ve özel sicillere eklendikten sonra memurun kendisiyle ilgili gelen bütün bilgiler tekrar kontrol edilerek kaydedilirdi. Atama ve azilleri irade-i seniyye ile olan memurlar hakkındaki bilgiler irade kayıtlarından, seçim ve tayinleri vilayet ve dairelerce yapılan memurlar hakkındaki bilgiler her ay sonunda Sicill-i Ahvâl dairesine gönderilen cetvellerden takip edilirdi. Sicill-i Ahvâl Komisyonu ile başlayan sicil çalışmaları, 1896'da bu komisyonun lağvedilerek yerine kurulan *Memurin-i Mülkiye Komisyonunca* yürütülmeye başlanmıştır. 1908 yılında II. Meşrutiyetin ilanını müteakip *Memurin-i Mülkiye Komisyonu* kaldırılmış, Dâhiliye Nezareti teşkilatı içerisinde *Sicill-i Ahvâl İdaresi* adıyla yeniden yapılandırılmıştır. Böylece her daire artık memurunu

⁵⁸ Gülden Sarıyıldız, *Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun Kuruluşu ve İşleyişi (1879–1909)*, İstanbul 2004, s.5–6, 167.

⁵⁹ Defterlerin nasıl tutulacağı ve muhafaza edileceği 1879 tarihli Sicil Talimatında belirtilmiştir. *BOA. ŞD.2671/29; ZB. 107/12.*

kendisi seçeceği için umumi sicil uygulamasına son verilmiş, memurların özgeçmiş özetleri ve sicil evrakları memur dosyalarında muhafaza edilmeye başlanmıştır ⁶⁰.

Sicill-i Ahvâl Komisyonu, kaldırıldığı 1909 senesine kadar zor şartlar altında görevini sürdürmüştür. Mekân, örgütlenme, görevlilerin yeterli derecede eğitime sahip olmaması, yazışmalarda karşılaşılan güçlükler, yeterli tahsisatın ayrılmaması gibi nedenlerle Sicill-i Ahvâl evraklarının düzenlenmesinde bazı olumsuzluklarla karşılaşmıştır. Hal tercümelerinin merkeze ulaştırılmasında problemlerin yaşandığı anlaşılmaktadır. Komisyondaki eksikliklerinden başka memurlardan bazılarının özgeçmişlerini vermek istememeleri gibi olumsuzluklara da rastlanmıştır. Bunun yanında bazı bilgileri saklama ve yanlış bilgi verme gibi durumlar da görülmekteydi ⁶¹.

Sicill-i Ahvâl Defterleri koleksiyonu, şüphesiz ihtiva ettikleri bilgiler itibariyle, son dönem Osmanlı memurlarının biyografileri ve personel politikalarının tespiti bakımından önemli kaynakların başında gelmektedir. Bu belgeler, oldukça ayrıntılı bilgileri içermesiyle beraber, memurlarla ilgili bilinmesi gereken pek çok noktada meçhul kalmıştır.

Takip edilen usule göre, memurun doğum tarihinden başlayarak ölüm tarihi de dâhil memurların bütün vuku'âtlarının sicillerine işlenmesi gerekirdi. Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun hazırladığı ve ilk dönemlere ait tercüme-i hâl varakaları şöyle tertip edilmiştir: *"İsim ve şöhret ve pederi ismi. tarih-i velâdet ve müvelledi. Kangı mekteplerde kangı fenleri tahsîl etmiştir ve şehadetnâmesi var mıdır ve kangı lisânlarda tekellüm ve kitâbet edebilir te'lifâtı var ise neye dâirdir. Hidmet-i devlete kaç yaşında ve kangı tarihte girmiştir ve muvazzafân veyahûd mülazemetle mi dâhil olmuştur. Ne hizmetlerde bulunmuş ve ne rütbeleri hâmil olmuş ve her me'mûmuriyetinde ne kadar maaş almış ve ne kadar ma'zûl kalmıştır ve müddet-i ma'zûliyetinde maaşa nâil olmuş mudur olmuş ise ne kadar ma'zûliyet maaşı almıştır ve ecnebî nişânları var ise ne sebeble nâil olmuştur ve bu vuku'âtının tarihleri nedir. Bulunduğu me'mûriyetlerden ne esbâba mebnî infasâli vuku' bulmuştur ve hakkında bir taraftan şikâyet vâki' olmuş mudur ve taht-ı muhâkemeye alınmış ise töhmet ve beratından kangısı intâc etmiş ve ceza görmüş müdür ve beratına dâir yedinde evrâk var mıdır."*⁶² Ayrıca incelenen belgelerin mülâhazat kısmında kısa memurluk hayatının özeti ve memurun amirleri tarafından hakkındaki düşünceler kaleme alınmıştır.

1879 tarihli Sicil Talimatında, Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun hazırladığı tercüme-i hâl varakaları şöyle tertip edilmiştir: *"sâhib-i tercümenin kendüsüyle pederinin ismi ve mahlas ve şöhreti ve lâkabı ve gerek kendüsü ve gerek pederi ismiyle mi mahlasıyla mı veya hem ismi hem mahlasıyla mı ve yahûd şöhretiyle mi yâd olunduğu ve kendüsü ve babası bey midir efendi midir ağa mıdır paşa mıdır ve babası me'mûrinden ise son me'mûriyet ve rütbesi ve değil ise kangı sıfatdandır ve nerelidir ve ber-hayât mıdır değımlidir ve milliyet ve tâbiyeti nedir ve ebeveyni cihetinden ma'rûf bir sülâleye mensûb mudur. Mahal ve tarih-i velâdeti, sene-i hicrîye ve ona müsadîf sene-i malîyenin mümkün mertebe şuhûr ve eyyâmı tasrîh olunarak gösterilmelidir. Kangı memleket ve mekteplerde kangı ilim ve fen ve sa'nat ve lisânları ve ne dereceye kadar tahsîl*

⁶⁰ Sarıyıldız, *Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun Kuruluşu*, s.167.

⁶¹ Sarıyıldız, *Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun Kuruluşu*, s.167-172.

⁶²BOA. MF. SCL. 16/17; Y.A.RES. 26/6.

eylediği ve şehâdetname ve tasdîknâme ve icâzetnâme alub almadığı kangı lisânlarla kitâbet ve yahûd yalnız tekellüm etdiği beyân olunmalıdır. Ancak tekellüm ve kitâbetleriyle me'lûf ve me'rûf olmadığı lisânların usûl ve lügâtini âdi bilmekle o lisânlarla tekellüm ve kitâbet iderim denilmeyüb okudum âşînayım ve o lisânları tekellüm ve kitâbetle me'lûf ve me'rûf ise tekellüm ve kitâbet iderim denilmelidir. Ve kütüb ve resâilden ba ruhsat-ı resmîye tab' ve neşr olunmuş bir eser ve te'lîfi var ise neye dâir olduğu ve kangı tarihte ve nerede tab' ve neşr olunduğu ve ihtirâat-ı fenniye ve sanâiye vesâireye dâir berat-ı âli bir imtiyazı hâiz olduğu halde kangı fen ve sana'ta dâir kangı şeyi ve nerede ve kangı tarihte ihtirâ' etmişdir ve me'mûriyete dâir intihâbnamesi var ise kangı mahalden virilmiştir ve kangı me'mûriyete dâir ve o me'mûriyetin kaçınıcı sınıfındandır ve tarih ve numarası gösterilmelidir. Hidmet-i devlete kangı tarihte ve kaç yaşında ve nerede ve muvazzafân mı veyahûd mülazemetle mi dâhil olmuştur ve ondan sonra sırasıyla maaşlı ve maaşsız gerek dâimi ve gerek asâlet ve vekâlet veya ilâve-i me'mûriyet sûretleriyle kangı me'mûriyetlere geçmiştir ve her birinden ne kadar maaş veya maaşa mukabil veyâhud fevkalâde harcırâh ve yeomiye ve ücret-i maktua' ve gayr-ı maktua' ve âidat-ı sâire almıştır. Ve muayyenâtca dâimi ve muvakkat ne kadar zamâim ve tenzilât vuku'' bulmuştur. Ve her bir hidmet-i me'mûriyette kangı tarihte işine mübâşeret etmiş ve maaşını istifâya başlamış ve kangı tarihte iş başından ayrılıb kangı tarihe kadar ve ne mikdâr maaş almıştır ve kezâlik sırasıyla kangı rütbe ve nişânlarla ve ne sebeble nâil olmuştur. Ve hidmet-i devlete duhûlünden tercüme-i hâlini tanzîm eylediği tarihe kadar bazan açıkta kalmışmıdır ve müddet-i ma'zûliyeti ne miktâr intidâd itmiş ve o müddetde ma'zûliyet maaşı almışmıdır. Almış ise mikdârı nedir. Ve ecnebi nişânın hâmil olanlar nerede ve ne sebeble kangı devletin kangı nişânını almıştır ve bunun kabul ve ta'lîki hakkında kangı tarihte irâde-i senîye-i hazret-i padişâhî şeref müteallik buyrulmuştur. Ve hidmet-i devlette bulunmadığı esnâda hidemât-ı husûsiyede bulunmuş ise nerede ve kimin hdmetinde ve ne kadar müddet bulunmuştur ve ondan ne sebeble ayrılmıştır. Ve hidemât-ı husûsiyede bulunmamış ise o müddeti kangı mahalde ümrâr eylemiştir. Buraları sene-i hicriye ve ona müsâdif sene-i mâliye tarihlerinin mümkün mertebe şuhûr ve eyyâmı tasrihiyle tahrir olunmalıdır. Şayed sâhib-i tercümenin iş bu tarihler tamamıyla mazbuti değil ise takriben filân senenin filân ayının evâil veya evâsıt veya evâhirinde ibâresiyle iktifâ kılınur. Ve bunlara dâir yedinde evrâk-ı müsbite-i resmîye olub olmadığını var ise neden ibâret idüğü tasrih olunmalıdır. Hidmet-i devlete duhûlünden varakası tarihine kadar arada infisâli vuku'' bulmuş ise esbâb-ı hakîkiyyesi ve bir zan ve şübhe ve şikâyât üzerine işden el çekdirilmiş ve neticesi ne olmuştur. Ve tekrar işine mübâşeret edenler ne müddet sonra ve ne tarihte me'mûriyetine icrâ' edilmiştir ve aradaki eyyâm maaşı nasıl tesviye olunmuştur. Ve taht-ı muhâkemeye alınmış ise töhmed veya berâtından ne hükme netice vermiştir ve cezâ görmüşmüdür ve yedinde berât-ı zimmet evrâkı var mıdır..."⁶³

Memurlara ait belgeler incelendiğinde yukarıda yazılan 1879 tarihli Sicil Talimatnamesine göre bu biyografi kayıtlarının belirli bir metot dâhilinde yürütüldüğü görülmektedir. Buna göre; belgenin ilk kısmında memurun kendisi ve babasının ismi, şöreti, lakabı, milliyeti ve tabiiyeti yazılmıştır. Ardından babasının ve kendisinin bey mi efendi mi ağa mı paşa mı olduğu, babası memur ise son memuriyet rütbesi, değil ise ne iş yaptığı ve hangi sınıftan olduğu, nereli olduğu ve ailesi yönünden meşhur bir aileye mensup ise bu hususlar açıkça belirtilmiştir.

⁶³BOA. ŞD.2671/29.

İkinci kısımda, memurun doğum yeri ile tarihi Hicri ve ona tekabül eden Rumi tarih olarak yazılmıştır. Ancak belgelerin genelinde Hicri ve Rumi takvimlerin kullanılmasında her zaman aynı tertip üzerinde gidilmemiştir. Tarihlendirmeler, doğum tarihleri hariç, umumiyetle gün, ay ve yıl esasına göre yapılmıştır. Bazı belgelerde Hicri takvim, bazı belgelerde ise Rumi takvim kullanılmıştır. Benzer belge içerisinde Hicri takvimin karşılığı olan Rumi takvim tırnak içerisinde belirtilmiş, nadirde görülse aynı belgede tarihlendirmelerde bir kısmı Hicri, bir kısmı ise Rumi takvim tercih edilmiştir.

Belgenin üçüncü kısmında, hangi memleket ve mekteplerde veya özel hocalardan hangi ilim, fen, sanat ve dilleri ne dereceye kadar tahsil eylediği, şahadetnâme veya icazetnâme alıp almadığı, hangi lisanları okuyup yazabildiği kaydedilmiştir. Lisanlara tam vakıf olanlar “okur-yazar”, kısmen bilenler ise “aşınadır” şeklinde ifade edilmiştir. Dördüncü kısımda, memurun devlet hizmetine hangi tarihte, kaç yaşında, nerede, muvazzaf (kadrolu) ya da mülazemetle (stajyer) mi girdiği, ardından sırasıyla bulunduğu görevler, bu görevlerden aldığı ücretler aldığı, zamlar ya da tenzilatlar, azil, şikâyet üzerine mahkeme olup olmadığı, sırasıyla hangi rütbe ve nişanları aldığı, maz’uliyet döneminin olup olmadığı, bu sürede maaş alıp almadığı gibi hususlar belirtilmiştir. Yine belgelerin mülahazat kısmında memurun kısa memurluk hayatının özeti ve memurun amirleri tarafından hakkındaki düşünceler kaleme alınmıştır.

Bu kayıtlar dairelerin bölge ve genel müdürlüklerine gönderilir onlar tasdik eder ve hepsi Dâhiliye Nezâreti Sicill-i Ahvâl kayıt edilmek üzere havale edilirdi. Ayrıca çalıştığı nahiye, kaza, sancak ve vilayet yöneticileri memurlar hakkında görüşlerini bildirirlerdi, bu bilgiler tercüme-i hâl ve kurum sicillerine kayıt edilir ve Dâhiliye Nezâretine gönderilirdi.

Osmanlı biyografi ve prosopografi⁶⁴ araştırmaları için Sicill-i Ahvâl defterleri en önemli kaynak olduğu belirtilmiştir. Özellikle Osmanlı merkez ve taşra teşkilatında çalışan memurları konu edinen araştırmacılar için vazgeçilmez arşiv kaynaklarının başında gelen bu koleksiyonda, 92 bin 137 kişinin kaydının 201 defterde toplandığı görülmektedir. Ancak bu sayının gerçeği yansıtmadığı düşünülmektedir. Nitekim memurların defterlerde farklı isimlerle tekrar tekrar kaydedildikleri, ya da başka bir sayfaya yapılan zeyillerin de bu sayıya dâhil edildiği göz önüne alınırsa bu sayının daha az olduğu tahmin edilmektedir.

c. Konunun Sınırlılığı ve Kaynaklar

⁶⁴ *Prosopografi*: Tarih ilmine yardımcı bilimler arasında kabul edilen prosopografi ile kolektif biyografi çalışmaları kastedilir. Kısaca, bir grup insan hayatının topluca incelenmesi anlamına gelen prosopografi ortak eğitim, kültür, mesleki veya siyasi geçmişe sahip geniş veya küçük gruplar üzerinde yapılabilmektedir. Bu araştırmalarda ortak özelliklere sahip bir grup belirlenir ve bu grup da kendi içinde çeşitli hususlar gözetilerek incelenir. Grubun ortak özellikleri, seçkinleştirici özellikleri ve farklılık arz eden özellikleri irdelenmeye çalışılarak bir grup biyografisi meydana getirilir. Bkz. Ramazan Acun, “Towards A Prosopography of The Ottoman Empire: Generalising From A Project On The Students Reading For Higher Degrees Abroads”, *IX th International Congress Of Economic and Social History of Turkey Dubrovnik 20–23 August 2002*, Ankara 2005, s. 385.

“Osmanlı Bürokrasisi’nde Erzincanlı Memurlar” adlı bu çalışmada, Erzincan’da veya Erzincanlı olupta başka yerlerde doğmuş olan memurların biyografileri esas alınmıştır. Erzincan Sancağına bağlı Kemah, Pülümür, Gercanis ve Kuruçay’lı devlet memurları bunun dışındadır. Çalışmada kullanılan kayıtlar XIX. yüzyıl ve XX. yüzyıl başlarını içermektedir. İncelemede Başbakanlık Osmanlı Arşivindeki kayıtlar esas alınmıştır. Ayrıca Cumhuriyet arşivinde Erzincanlı memurlara dair bir takım belgelere rastlanmıştır. Özellikle I. Dünya Harbi ve İstiklal Harbi esnasında şehit ve gazi olan veya madalya alanlar veya emekliliğe ayrılanlar hakkında kısada olsa bilgi notlarına rastlanmıştır. Müracat edilen diğer bir arşiv ise Ankara (Balgat Ek Hizmet Binası) Emekli Sandığı Arşividir. Bu arşivde Cumhuriyete intikal etmiş olan Erzincanlı memurlara ait kıymetli bilgilere rastlanmıştır. İncelenen dökümanlarda bazı memurların emeklilik yaşı ve tarihi, aldıkları soyad, son ikametgâhları veya ölüm tarihleri gibi bazı hususları tespit etme imkânı olmuştur. Arşivlerin yanı sıra Erzincan eşrafından bazı ailelerin özel aile koleksiyonlarından istifade cihetine gidilmiş ve bazı fotoğraflar bu vesileyle temin edilmiştir. Lakin özel koleksiyon sahiplerine ulaşmada birçok olumsuzluk yaşanmıştır. Bunun sebebi, bu ailelerin çoğunun ikametlerinin Erzincan dışında olması, iletişim problemleri veya güvensizlik gibi nedenlerdir. Arşiv çalışmaları esnasında Osmanlı son dönemi ve Cumhuriyetin ilk yıllarına ait birçok devlet dairesinin kroki ve fotoğraflarına rastlanmıştır. Ayrıca Emekli Sandığı Arşivi’nde, devlet hizmetinde bulunmuş ilk dönem Erzincan milletvekilleri ve ailelerine ait fotoğraflar ve çeşitli bilgilere ulaşılmıştır.⁶⁵

Belgelerde adı geçen nahiye, kaza ve sancakların o dönem idari taksimattaki durumları dipnotlarda belirtilmiştir⁶⁶. Bu yerleşim yerlerinin varsa yeni isimleri de eski isimleriyle birlikte yazılmıştır. Bunun yanı sıra çalışmada yoğun şekilde karşılaşılan ve anlaşılması güç olan bazı kelimeler anlamı ile birlikte sözlük oluşturularak son kısma eklenmiştir. Memurlarla alakalı terfi, azil, yer değişikliği, mahkeme, nişan veya madalya gibi mülahazalardan örnekler dipnot kısmında transkrip edilmiş Osmanlı Türkçesiyle aktarılmıştır. Çalışmanın son kısmında memurlar doğum tarih sırasına göre; doğum tarihleri, kendi ve babalarının isimleri, şöhret veya ünvanları esas alınarak tablo oluşturulmuştur. Ekler kısmına ise kullanılan birkaç arşiv belgesi ve fotoğraflardan

⁶⁵ Engin Adak’ın 2008 yılına ait Sicil-i Ahval Kayıtlarına Göre Erzincanlı Memurlar adlı yüksek lisans tezini maalesef kitap çalışmasının nihayete ermesinden sonra fark ettim. Ancak mezkûr tez incelendiğinde çalışmada etik ihlali açıdan bir benzerlik olmaması sevindirici bir durumdur. Arkadaşımı emeğinden ötürü tebrik ediyorum. Meseleye geri dönecek olursak Adak bu çalışmasında Sicil-i Ahvâl Defterlerindeki 175 kaydı esas alarak Erzincan doğumlu kişilerin biyografileri incelenmiştir. Çalışmasında başkaca da arşiv kaydı kullanmamıştır. Diğer taraftan iki çalışmada konunun ele alınış biçimi, belgelerin transkribi ve değerlendirme yöntemleri farklıdır. Diğer taraftan kısmen isim ve şekil benzerliğinin haricinde bu iki çalışmada konunun sınırlılığı, problem cümleleri ve ortaya konulan hipotezler açısından da benzerlik görülmemektedir. Meselenin veya iki çalışmanın karşılaştırılarak tenkidi konusu önemlidir ancak ayrı mesai konusudur. Engin Adak, *Sicil-i Ahval Kayıtlarına Göre Erzincanlı Memurlar*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Manisa 2008. Sonuç olarak “Osmanlı Bürokrasisi’nde Erzincanlı Memurlar” adlı kitabın orijinallik raporunda benzerlik endeksi %8 olup, bu benzerliği %4’lük kısımda çalışmalarımıyla alakalıdır.

⁶⁶ İncelenen dönemdeki idari taksimat hususunda yoğun olarak müracat edilen eser için bkz. Karpat, *Osmanlı Nüfusu*.

örnekler konulmuştur. Sonuç kısmında elde edilen belge ve bilgilerden istifade edilerek Osmanlı taşra bürokrasisi hakkında bazı genel değerlendirmeler yolunada gidilmiştir.

Bu çalışmada 1300 civarında defter ve dosya tarzı arşiv kayıdı incelenmiştir. Bu kayıtlardan önemli bir kısmı olan 240 adet Sicill-i Ahvâl belgede görüşmüştür. Biyografi kayıtlarına göre Erzincanlı şehir merzinde doğmuş 197 memura ait bilgiye ulaşılmıştır. Bu memurlardan 183 Müslüman, 14 kişi ise gayr-i müslimdir. Gayr-i müslimlerden 13 Ermeni 1 ise Rum'dur. Yine bu memurlardan 192 Erzincan'da, 5 ise imparatorluğun farklı yerleşmelerinde tevellüd etmiştir. İncelerden ilki 1821 tarihli, son kayıt ise 1892'dir. Mehmed Zeki Pakalın tarafından kaleme alınan XIX. ciltlik *Sicill-i Osmanî Zeyli*, adlı eserinin XIV. Ciltinde de Erzincan doğumlu bir bürokrat kaydına rastlanmıştır ⁶⁷.

Bazı memurlar ise arşiv belge özetlerinde Erzincan doğumlu olarak gösterilmiş olunmalarına rağmen, başka yerde doğmuş oldukları tespit edilmiştir. Bu durumda olan 12 memurun adı ve doğum yeri şu şekildedir: Ömer Naci Efendi Kemah doğumlu⁶⁸, İbrahim Nazım Bey Erzurum doğumlu⁶⁹, Ahmed Necib Efendi Kemah doğumlu⁷⁰, Abdullatif Lütü Efendi Erzurum doğumlu,⁷¹ Ali Rıza Efendi Kemah doğumlu⁷², Mustafa Efendi Gercanis (Refahiye) doğumlu⁷³, Mustafa Lütü Efendi Erzurum doğumlu⁷⁴, Mehmed Bedri Efendi Kemah doğumlu⁷⁵, Hüseyin Hüsnü Efendi Erzurum doğumlu⁷⁶, Ömer Mazhar Efendi İstanbul doğumlu⁷⁷, Mahmud Mesud Efendi Erzurum doğumlu,⁷⁸ Eftimyos Efendi İzmir doğumlu⁷⁹ ve Mehmed Muhiddin Efendi Konya Vilayeti Ermenek Kazası doğumludur ⁸⁰.

Ayrıca bazı belgelerde ise aynı memur hakkında benzer bilgiler bulunmaktadır. Bu durumda olan 7 memur mevcuttur: Mıgırdıç Dehabir Efendi⁸¹, Ali Saib Bey⁸², Mehmed Ziya Efendi⁸³, Mehmed Nuri Bey⁸⁴, Ahmed Celal Bey⁸⁵, Ali Seydi Bey⁸⁶ ve Yusuf Ziya

⁶⁷ Mehmed Zeki Pakalın, *Sicill-i Osmanî Zeyli*, c.XIV, s.4-5.

⁶⁸BOA. DH. SAİD. d. 9/137.

⁶⁹BOA. DH. SAİD. d. 15/403.

⁷⁰BOA. DH. SAİD. d. 74/405.

⁷¹BOA. DH. SAİD. d. 22/71.

⁷²BOA. DH. SAİD. d. 77/145.

⁷³BOA. DH. SAİD. d. 3/988.

⁷⁴BOA. DH. SAİD. d. 78/171.

⁷⁵BOA. DH. SAİD. d. 83/99.

⁷⁶BOA. DH. SAİD. d. 94/253.

⁷⁷BOA. DH. SAİD. d. 49/423.

⁷⁸BOA. DH. SAİD. d. 65/487.

⁷⁹BOA. DH. SAİD. d. 171/13.

⁸⁰BOA. DH. SAİD. d. 195/37.

⁸¹BOA. DH. SAİD. d. 129/369=117/311.

⁸²BOA. DH. SAİD. d. 55/329=150/153.

⁸³BOA. DH. SAİD. d. 18/393=24/147.

⁸⁴BOA. DH. SAİD. d. 71/129=180/279.

⁸⁵BOA. DH. SAİD. d. 169/373=122/375.

⁸⁶BOA. DH. SAİD. d. 45/1=150/397.

Efendi⁸⁷. Diğer belgelerde ise aynı memur hakkında iki ayrı belgede birbirini tamamlayan bilgilere rastlanmaktadır. Bu şekilde olan 7 memur bulunmaktadır. Ahmed Talat Efendi⁸⁸, İsmail Hakkı Efendi⁸⁹, Mehmed Haşim Efendi⁹⁰, Mehmed Sıtkı Efendi⁹¹, Mustafa Rıza Efendi⁹², Yusuf Cemil Efendi⁹³ ve Yusuf Ziya Efendi⁹⁴. Sicil ayıtlarda sadece 1872 doğumlu Abdulhamid Fevzi Efendi, 1854 doğumlu Abdullah Vehbi Efendi, 1848 doğumlu Ahmed Arif Efendi, 1842 doğumlu Ahmed Cevdet Efendi, 1834 doğumlu Hacı Mehmed Nusret Bey, 1824 doğumlu Hafız İbrahim Fehim Efendi, 1845 doğumlu Mehmed Şevki Efendi, 1861 doğumlu Mehmed Zarif Efendi, 1842 doğumlu Ömer Mirat Efendi ve 1864 doğumlu Yusuf Cemal Efendi'nin vefât tarihleri bulunmaktadır. Birkısım memurların vefât tarihleri ise Emekli Sandığındaki belgelerden istifade edilerek tespit edilmiştir.

Osmanlı Devleti Bürokrasisinde Erzincanlı Memurlar

Mehmed Rüştü Efendi

Erzincanlı Kadı Alizade Mustafa Asım Efendi'nin mahdumudur. 1821 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Mantık, Arapça ve birazda Farsça tedrisati görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 1841'de 20 yaşında olduğu halde mülâzım olarak Maliye Nezâretine bağlı Vergi Kalemî'ne dâhil olup, bu görevde birkaç ay çalışmıştır.

Bu görevinden kısa bir süre sonra ayrılmış ve altı sene müddetle kapı kethüdalarından Ahmed Cevat Efendi'nin yanında kâtiplik hizmetinde bulunmuştur. 1847'de Divan-ı Hümayun Mühür Odası Kalemî'ne nâkil olmuştur. Bu memuriyet görevinde kısa bir çalıştıktan sonra, aynı yıl Meclis-i Vâlâ Mazbata Odasında memurluk görevine devam etmiş ve üç ay sonra da 50 kuruş zamlı, maaşı 750 kuruşa ulaşmıştır. Meclis-i Vâlâ'nın üçe ayrılmasıyla aynı miktar maaş ile mahkemeler dairesi baş katib muavinliğinde bulunmuştur. 1855'de Duyûn-u Umumiye ye bağlı Selanik memlehasında çalışmıştır. Bu görevinden 7500 kuruş harcırah ile Malatya memlehasında kâtiplik görevine nâkil edilmiştir. 1860'de 2750 kuruş maaşla Mazbata Odası Mümeyyizliği'nde ve bir dönemde aynı dairede Muhakemat Dairesi Başkâtipliği Muavinliği'nde bulunmuştur. 19 Mayıs 1868 tarihinde 3500 kuruş maaşla Divan-ı Ahkâm-ı Adliye Mümeyyizliğine terfî ederek memuriyete burada devam etmiştir.

1868 senesinin sonunda 4000 kuruş maaşla Adliye Nezâreti Evrak Müdürlüğü görevinde bulunmuştur. 13 Haziran 1873'de 5000 kuruş maaşla Adliye Nezâretine bağlı Havale kalemî riyâseti emrinde görev yapmıştır. 27 Nisan 1879 tarihinde 5000 kuruş maaşla Havale Müdürlüğü bünyesinde görevine devam ettiği görülmektedir. Aynı yılın

⁸⁷BOA. DH. SAİD. d. 3/26=3/818.

⁸⁸BOA. DH. SAİD. d. 143/145=157/131.

⁸⁹BOA. DH. SAİD. d. 12/7=117/423.

⁹⁰BOA. DH. SAİD. d. 67/391=121/31.

⁹¹BOA. DH. SAİD. d. 12/213=42/327.

⁹²BOA. DH. SAİD. d. 48/159=10/783.

⁹³BOA. DH. SAİD. d. 101/33=87/349.

⁹⁴BOA. DH. SAİD. d. 3/26=3/818.

3 Haziranın da çalıştığı kurumu değiştirerek, 5750 kuruş maaşla Rüsumat İdaresi Tahrirat Azalığına terfî ile tayin edilmiştir. 1854'de hocalık rütbesi verilmiştir. 1856 senesinde memuriyette üçüncü sınıfına terfî etmiştir. 1866'da memuriyette ikinci sınıfına ve 1872'de ise memuriyette birinci sınıfına terfî etmiştir. 1865 senesinde dördüncü dereceden Mecidî Nişânı ile taltîf edilmiştir ⁹⁵.

Rüşdü Efendinin maaşı 10 Haziran 1880 tarihindeki maaşat kararnameci mucibince 5000 kuruşa düşürülmüştür. 1880 senesinde Evkaf Nezâreti emrinde Amasya Kazası'nda Adliye Teftişliği görevinde bulunmuştur. 1883'den sonra tekrar kurum değiştirerek Duyûn-u Umumiye Nezâreti emrinde Selanik, Şam, Sofya ve Niş Vilayet ve Kazaları'nda bulunan memlehalarda farklı tarihlerde görev almıştır. Bu görevlerindeki başarılarından dolayı ödüllendirilmiştir. Memuriyetlerde bulunduğu dönemlerde hakkında herhangi bir şikâyet buna bağlı olarak tahkikât ve mahkeme olmamıştır. Memuriyetinin büyük bir kısmı Dâhiliye Nezâreti bünyesinde değişik kalemlerde geçmiştir. 21 Ekim 1892 tarihinde 71 yaşında vefât etmiştir ⁹⁶.

Hafız İbrahim Fehim Efendi

Çelebizade Ahmed Efendi'nin mahdumudur. 1824 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Sıbyan mektebini bitirdikten sonra, medresede İslamî ilimler, mantık biraz Arapça ve Farsça dersleri tahsil etmiştir. Türkçe okuryazar, bir miktar Arapça ve Farsça konuşmaktadır. 1850'de 27 yaşında bulunduğu halde mülâzım olarak Siverek Sancağı⁹⁷ Tahrirat Kalemine çırak(çerag) olarak girmiştir. 1851'de 250 kuruş aylıkla Gerger Kazası⁹⁸ Tahrirat Kâtipliği'ne tayin edilmiştir. Bir dönem bu görevde bulunduktan sonra istifa etmiştir. 1856'da memuriyette terfî ederek, Kethüda Kâtipliği hizmetiyle Erzurum Valisi Arif Paşa dairesine girmiştir. Bu görevinden 21 Mart 1858 tarihinde 160 kuruş maaşla, Bayburt Kazası⁹⁹ Tahrirat Kâtipliği'ne memur olarak atanmış ancak aynı sene içerisinde görevinden ayrılmıştır. 11 Aralık 1858'de memurluğa geri dönerek 350 kuruş maaşla Erzincan Sancağı¹⁰⁰ Tahrirat Kâtipliğine getirilmiştir.

3 Nisan 1864 tarihinde Erzincan Kazası idari yapılanmasında yeniliğe gidilerek mutasarrıflık haline getirilmiştir. 12 Mart 1864'de Erzincan Kazası Mutasarrıflık Dairesine nâkil olmuş ve 400 kuruş maaşla bu görevde bir müddet bulunduktan sonra tekrar Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemi Evrâk Müdürlüğü görevine geri dönerek 50 kuruş zamlı ile aylığı 450 kuruşa ulaşmıştır.

7 Ağustos 1869 tarihinde maaşında 50 kuruş indirimle gidilerek 400 kuruşa inmiş ve kendisinde aynı dairede *tenzil-i rütbe* ile müdürlükten müdür muavinliği indirilmiştir. 30 Eylül 1875'de 475 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti Mümeyyiz Başkâtipliği görevinde

⁹⁵“*cihet-i memuriyeye ait işlerde görülen gayretine mebnî tebdilen dördüncü dereceden Mecidî nişânı ile taltif edildiği.*”

⁹⁶BOA. DH. SAİD. d. 4/282.

⁹⁷ Diyarbakır Vilayetine bağlı bir sancaktır.

⁹⁸ Bitlis Vilayetine bağlı kazadır.

⁹⁹ Erzurum Vilayetine bağlı bir sancaktır.

¹⁰⁰ Erzurum Vilayeti dâhilinde bulunan 3 sancaktan birisidir.

bulunmuştur. 7 Ekim 1879'da aynı miktar maaşla Erzurum Vilayeti Yoklama Kalemi Başkâtipliğine nâkil olmuştur.

Aralık 1879'da umumi maaş karâr-nâmesi icabınca maaşı 380 kuruşa inmiştir. 28 Temmuz 1894'de 152 kuruş zamlı maaşla Erzurum Vilayeti Defterhanesi'nde istihdâm edilmiş olduğu Defter-i Hakanî Sicil Şubesinin 1 Şubat 1895 tarihindeki vuku'ât cetvelinden anlaşılmaktadır. Memuriyet hayatı boyunca hakkında herhangi bir şikâyet olmamış ve görevini en iyi şekilde îfâ eden bir memur olduğu belirtilmiştir. Bu bilgiler, Erzincan Sancağı Mutasarrıflığı tarafından yazılan mülâhazalar ve tercüme-i hâl varakası özetinde tâsdik edilmiş şekilde bulunmaktadır. Hafız İbrahim Fehim Efendi'nin 11 Kasım 1896'da 72 yaşında vefât ettiği 12 Aralık 1896 tarihli vuku'ât cetvelinde gösterilmiştir ¹⁰¹.

Mehmed Şerif Efendi

Sabık müfettişlerden Erzincanlı Hacı Mehmed Efendi'nin mahdumudur. 1827 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan iptidai mektebinde Arapça, Farsça ve hesap gibi birçok ders görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 1847'de 21 yaşında olduğu halde Dördüncü Ordu¹⁰² Nüfus Kalemine dâhil olmuştur. 1855'e tesadüf eden Rusya savaşı (Kırım harbi) ve akabinde anlaşmanın sonuna kadar binbaşı tayinatı ve maaşı 800 kuruşa yükselmiş şekilde bu memuriyette bulunmuştur. Bu görevinden Dördüncü Ordu Ruznamçe Kalemine nâkil olmuştur.

1855 senesinin ortasında üçüncü sınıf memurluğa terfî ile Maliye Nezâreti dâhilinde oluşturulan komisyonda görev yapmak için İstanbul'a gitmiştir. 1859'da Vâridât Muhasebesi Kalemi'nde çalışmış, bu görevindeki başarısından dolayı terfî ederek Defter-i Hakanî Ruznamçe Odasına nâkil olmuştur. 1860'da 1700 kuruş maaşla aynı görevinde bulunduğu görülmektedir. 26 Eylül 1861'de 2500 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti Arazi ve Tahrir memuriyetine nâkil olmuştur. 21 Temmuz 1862 tarihinde ikinci rütbe memuriyete ve 17 Haziran 1864'de ise birinci sınıfa terfî etmiştir.

İki sene sonra 2500 kuruş maaşla, Erzurum Vilayeti Defter-i Hakanî Müdürlüğü görevine terfî ile nâkil olmuştur ¹⁰³. 1865'de bu görevinden istifa etmiş ise de bir yıl sonra 5000 kuruş maaş ile Muş Mutasarrıflığı Defter-i Hakanî Müdürlüğüne tayin edilmiştir. 1867'de bu görevinden de ayrılıp tekrar İstanbul'a gitmiştir. Burada Defter-i Hakanîde iki sene memur olarak çalışmıştır. 1869'da 3300 kuruş maaşla Sivas Vilayeti Defter-i Hakanî müdüriyetinde bulunmuştur. 1871'de Trablus Sancağında Arazi Komisyonu riyasetinde göreve başlamıştır. Asaletiyle bu sancağa nâkil oldu.

Defter-i Hakanî'de oluşturulan yeni teşkilat yapılanmasında 3000 kuruş maaşla Trablus Sancağı Defter-i Hakanîliği'nde müdür olmuştur. 1872'de 2375 kuruş maaşla Beyrut¹⁰⁴ ve 1874'de o miktar maaşla Trablusşam¹⁰⁵ ve 1875'de 2375 senesinde ikinci defa Beyrut

¹⁰¹BOA. DH. SAİD. d. 8/349.

¹⁰²Dördüncü Ordu: 1861 senesinde Erzurum ve 1862'de ise merkezi, Erzincan'a taşınmıştır.

¹⁰³"Vazife-i memuriyetini hüsn ü îfâda ikdâm ve gayretine mebnî..."

¹⁰⁴Beyrut idari taksimatta vilayettir.

¹⁰⁵Trablusşam (kaza merkezi Trablus'tur), Beyrut Vilayetine bağlı 5 sancaktan birisidir.

Muhasebesinde memurluk görevlerinde bulunmuştur. Aynı dairede çalıştığı dönemde maaşı 1878'de 2500 kuruşa yükselmiş ve 1879'da ise 2350 kuruşa inmiştir.

5 Kasım 1885 tarihinde 5000 kuruş maaşla Suriye Vilayeti Arazi Müdüriyetine nâkil olmuştur. 27 Mart 1887'de 6000 kuruş maaşla Halep Vilayeti Çiftlikat-ı Hümâyün Nezâretine tayin buyrulmuştur. Maliye Nezâreti Sicil Kaleminden yazılan 27 Haziran 1887 tarihli vuk'ûât cetvelindeki mülahazalarda, memur bulunduğu Beyrut Sancağı Muhasebeciliği süresi içerisinde zimmet ile ilişkisi olmadığı, Suriye Vilayeti Meclis İdaresinin 4 Mart 1889 tarihli ve 65 numaralı mazbatasında gösterilmiştir. Mehmed Şerif Efendi'nin münasip bir vilayet defterdarlığında istihdâm edilmek üzere 11 Kasım 1887'de görevinden alınmıştır. Aynı senenin 22 Mayıs'ında, 4000 kuruş maaşla Musul Vilayeti defterdar vekilliğine nâkil olmuştur. 3 Aralık 1887'de 6000 kuruş maaşla yeniden oluşturulan Beyrut Vilayeti Defterdarlığına tayin edilmiştir.

Maliye Nezâreti tarafından yazılan mülahazada, Mehmed Şerif Efendi'nin ehliyet, vazifesinde gayet muktedir ve dürüst bir memur olduğu beyan edilmektedir. (27 Şubat 1882) Bunun yanı sıra Suriye Vilayeti Valisi Ahmed Hamdi Paşa tarafından yazılan mülahazada¹⁰⁶ ve sonrada Vilayet defterdarı Namık Efendi tarafından ilave yazılan rapor ekinde, memuriyetinde dirayet ve iktidar sahibi olduğu beyan olmuştur. Mehmed Şerif Efendi 1879'da memurlukta ikinci rütbeye, 1884'de ise memuriyette birinci sınıfa terfî olmuştur.

Bulduğu memuriyetler süresince istifa, nâkil ve azil hadiselerini yaşamıştır. Hakkında herhangi bir şikâyet, buna bağlı olarak tahkikât ve mahkeme olmamıştır. Musul Vilayeti sicill-i ahvâl kalemi'nden alınan 17 Şubat 1892 tarihli vuku'ât cetvelinde zimmetle ilişkisi olmadığıda beyan edilmiştir ¹⁰⁷. Kasım-Aralık 1898 tarihinde ise 71 yaşında vefât etmiştir.

Mehmed Salih Efendi

Eyüpzade demekle ma'ruf aileden Süleyman Necati'nin mahdumudur. 1828 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan'da sıbyan mektebinde eğitim görmüştür. Muallim-i mahsusu'ndan dini ilimler, siyer, Arabî ve Farisî dersleri tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 12 Mart 1860 tarihinde 33 yaşında bulunduğu halde Erzincan Sancağı Posta Müdürü Mehmed Efendi tarafından aylık 40 kuruş maaşla hizmet Kâtipliği'nde 4 sene 7 ay süre ile istihdâm etmiştir.

15 Ağustos 1865'den 12 Eylül 1866 tarihine kadar Erzincan Sancağı Rüsumat Müdüriyeti Kâtip memurluğunda ve aynı ay sonundan 12 Ocak 1871'e kadar 200 kuruş aylıkla Rüsumat Müdüriyeti İkinci Kâtipliği'nde bulunmuştur. 21 Ocak 1872'den aynı yılın mayıs ayına kadar 300 kuruş maaşla Rüsumat Dairesi Başkâtipliğinde çalışmıştır. 26 Eylül 1872'de kurum değiştirerek 300 kuruş olan aylığının Evkaf Muhasebesi tarafından verilmek üzere Erzincan Sancağı Evkaf Kâtipliğine tayin olmuştur. 22 Eylül 1873 tarihli ve 18 umum numaralı tahrirata 14 Eylül 1873 tarihinden itibaren 200 kuruş maaşla aynı görevde bulunduğu görülmektedir.

¹⁰⁶"vazifence hüsn-i ikdâm ve ihtimamı görülmekte olduğu."

¹⁰⁷BOA. DH. SAİD. d. 1/484.

26 Aralık 1879 tarihinde bu görevinden istifa etmiştir. Ancak 1880'de tekrar Evkaf Kâtipliği'ndeki görevine geri dönmüştür. Nezaret-i müşarünileyhanın (adı geçen nezaretin) 4 Nisan 1880, 13 Mayıs 1880 ve 21 Aralık 1880 tarihli üç kıt'a yazılan resmi mektuplar mucibince 13 Nisan 1880 tarihinden itibaren maaşı 150 kuruşa düşürülmüştür. 26 Kasım 1903'de 250 kuruş maaşla kazanın Evkaf Müdürlüğünde çalıştığı Evkaf-ı Hümâyun sicil şubesi vuku'ât pusulasında görülmektedir ¹⁰⁸.

İsmail Hakkı Efendi

Erzincanlı Kadıbeyzade Hacı Abdurrahman Efendi'nin mahdumudur. 1828 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Erzincan Kazası'nda sıbyan mektebinde okuduktan sonra, muallim-i mahsusundan bir miktar Arabî ve Farişî okuduğu tercüme-i hâlinde yazılıdır. Türkçe okur-yazardır. 11 Aralık 1847 tarihinde 150 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Nüfus Kalemine dâhil olmuştur. Bu görevde 6 ay çalıştıktan sonra askere gitmiştir. Askerde muayene başçavuşluğu ve yüzbaşılığı rütbeleriyle postabaşılık görevinde bir müddet Kars tarafında bulunmuştur.

13 Haziran 1848 tarihinde 150 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Erkan-ı Harbiye Dairesi Nüfus Kalemide istihdâm edilmiştir. 5 Eylül 1853'de 200 kuruş maaşla Tercan Kazası¹⁰⁹ Zabıt Kâtipliğinde güzel hizmetlerde bulunmuştur. Kırım Harbi esnasında askere alınmış ve savaş yıllarında Erzincan'da bulunan Dördüncü Ordu içerisinde oluşturulan Zehair ve Dakik memurluğuna tayin edilmiştir. Bu görevinden dolayı, iki yıl 6 ay kadar Erzurum'da kalıp, seferden dönen askerlerin Erzincan'da birleştirilmesi esnasında, bu askerlerin erzak ve levazımlarının temini hususunda büyük hizmetlerde bulunmuştur. Bu maksatla oluşturulmuş kâtiplik görevinde 3 sene hizmet etmiştir. Bu hizmetlerinden dolayı Osmanî Nişânına nâil olmuştur ¹¹⁰.

1854 senesinde 260 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Zabıt Kâtipliğinde bulunmuştur. 1856'da 300 kuruş maaşla Zaptiye Yüzbaşılığı emrinde bir dönem görevine devam etmiş ve iki yıl çalıştıktan sonra istifa etmiştir. 1858'de 260 kuruş maaş ile Erzincan Zaptiye Katipliğinde 1859'da 300 kuruş maaş ile Zaptiye Yüzbaşılığına nâkil edilmiştir.

11 Ekim 1865 tarihinde kurum değiştirerek 260 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Ticaret Mahkemesi azalığında bulunmuştur. 16 Ocak 1869'da liyâkati üzerine 500 kuruş maaşla Erzincan Ticaret Mahkemesi Reisliğine tayin olmuştur. Bir müddet sonra, İstanbul Birinci Ticaret Mahkemesine terfî ile nâkil olarak memuriyet hayatına burada devam etmiştir.

29 Ocak 1872 tarihinde 750 kuruş maaşla Trabzon Vilayeti Ticaret Mahkemesi Reisliğinde bulunmuştur. 1873'de gelen zamlarla maaşı 1500 kuruşa, 5 Ağustos 1873'de 2000 kuruş varmıştır. 1878'de ise 3500 kuruşla Erzurum Vilayeti İstinaf Mahkemesi Reisliğinde görevlendirilmiştir. 1879 senesinde 4000 kuruş aylıkla çalışır iken mart

¹⁰⁸BOA. DH. SAİD. d. 86/417.

¹⁰⁹ Erzurum Vilayetine bağlıdır.

¹¹⁰"harp esnasında gösterdiği gayret ve iktidar üzerine ve vezâif-i memuriyetini mukaddemane ifâ etmekte olmasından ikinci rütbeden Osmanî nişânı ile taltif edildi."

ayının sonunda neşir olunan “*tensik-i maaş kararnamesi*” hükmünce aylığı 3500 kuruşa inmiştir.

Şimdiye kadar bulunduğu memuriyetlerinde hakkında herhangi bir şikâyet ve buna bağlı olarak tahkikât veya mahkeme olmamıştır. Erzurum Vilayeti Adliye Müfettişi Ahmed Bey tarafından hakkında yazılan mülâhazada, memuriyet hayatı boyunca hüsn-ü hizmetleri olduğu, işine ihtimam gösterdiği belirtmiştir. Adliye Nazırı sadetlü Cevad Paşa hazretleri tarafından da kaleme alınan mülâhazada¹¹¹ dahi memur hakkında benzer bilgiler bulunmaktadır. Vilayet tarafından dahi bu iki mülâhazadaki bilgilerin doğruluğu tâsdik edilmiştir. (15 Ekim 1882)

İsmail Hakkı Efendi 12 Mayıs 1888 tarihinde 3500 kuruş maaşla Van Vilayeti İstinaf Mahkemesi Ceza Dairesi riyaseti görevinde bulunduğu görülmektedir. 13 Eylül 1888 tarihinde memuriyette üçüncü rütbeye terfî etmiştir. 10 Eylül 1890’da 3500 kuruşluk aylığı ile Erzurum Vilayeti İstinaf Mahkemesi Ceza Dairesi riyasetine nâkil olmuştur. 31 Mart 1892’de ikinci rütbeye atanmıştır. Memuriyet hayatı boyunca herhangi bir soruşturma geçirmedığı, kötü bir fiili olmadığı çalıştığı bütün kurumların sicil şubelerinin yanı sıra nüfus tezkere-i Osmanî’si ve tercüme-i hâl varakasında belirtilmiştir 5 Nisan 1893¹¹².

Abdulaziz Ağa

Abdulkadir Ağa’nın mahdumudur. 1829 senesinde Erzincan’da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Sibyan mektebinde dini ilimlerin yanı sıra birazda hesap öğrenmiştir. Türkçe okuryazar ve Arapça konuşmaktadır. 1846’da 18 yaşında olduğu halde İmâret-i Celileye bağlı Mekke-i Mükerrerme Dairesi’nde çalışmıştır. 500 kuruş maaşla adı geçen imarete Kavaim Başısı olarak 25 sene hizmet etmiştir. Abdülaziz Ağa, Şerif Abdullah Paşa’nın vefâtından sonra üç ay açıkta kalıp maaş alamamıştır. 1878’de 1000 kuruş maaşla Lebed Kazası¹¹³ Şer’iyye Mahkemesi Kassamlığına tayin olarak yaklaşık üç yıl bu görevde bulunmuştur. 1881’de istifa ederek bu vazifesinden ayrılmıştır. Şimdiye kadarki memuriyetlerinde hakkında herhangi bir şikâyette bulunulmamıştır. Görevleri esnasında istikâmet üzere, değerli, çalışkan ve afif olduğu Hicaz Valisi Mahmud Ali Paşa tarafından yazılan mülâhazada¹¹⁴ görülmektedir 12 Haziran 1880.¹¹⁵

Ahmed Şakir Efendi

Erzincanlı Yusuf Davud Efendi’nin mahdumudur. 1830 senesinde Aydos Kazası’nda¹¹⁶ tevellüd etmiştir. Aydos Kazası’nda sibyan ve rüştiye mekteplerinde sarf, nahiv ve Arapça tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 28 Ağustos 1859 tarihinde 30 yaşında

¹¹¹“*hüsn-i sülûk ve sîret ashabından ve erbâb-ı isti’dattandır.*”

¹¹² BOA. DH. SAİD. d. 2/544.

¹¹³ Hicaz Vilayeti dâhilinde bulunan bir kazadır.

¹¹⁴“*mümaileyh erbab-ı istikamet ve reviiyyetten olup tarihçe-i hal varakasına muvafık idüğü ve kendisi umur-ı memuriyesinde ibraz ikdâm ve ehliyet etmekte olduğu...*”

¹¹⁵ BOA. DH. SAİD. d. 3/120.

¹¹⁶ Rumeli-i Şarkî Vilayeti dâhilinde ki kazalardan birisidir.

olduğu halde 1000 kuruş maaşla Maçin Kazası¹¹⁷ Mal Müdürlüğüne tayin olmuştur. 2 Şubat 1861'de aynı maaşla Çorlu Kazası¹¹⁸ Mal Müdürlüğüne ve 1 Şubat 1862'de 2500 kuruş maaşla Bar Kazası¹¹⁹ Mal Müdürlüğü görevinde bulunmuştur.

27 Ekim 1862 tarihinde 2500 kuruşluk maaşla Olgun Kazası¹²⁰ Mal Müdürlüğüne nâkil olmuştur. Ancak kısa bir süre sonra bu görevinden ayrılmış ve 5 ay açıkta kalmıştır. 7 Temmuz 1864'de 1500 kuruş maaşla Maçin Kazası Mal Müdürlüğüne tekrar tayin edilmiştir. 28 Mayıs 1865'de 2000 kuruş maaşla Ohri Kazası¹²¹ Mal Müdürlüğü'nde çalışmıştır. Bu görevinden 1866'da ayrılmıştır. 11 Aralık 1874 tarihinde 1800 kuruş maaşla Meğri Kazası¹²² Kaymakamlığına terfî ederek yeniden memuriyet görevine başlamıştır. 13,5 ay sonra bu görevinden de ayrılmıştır.

9 Eylül 1876 tarihinde 1120 kuruş maaşla Kurşunlu Kazası¹²³ Kaymakamlığına terfî olmuştur. Aynı senenin 17 Kasım'ında 2000 kuruş maaşla Ödemiş Kazası¹²⁴ Kaymakamlığı nâkil olmuş, ancak 4 ay sonrada bu vazifesinden de ayrılmıştır. Kısa bir süre sonra, 2250 kuruş aylıkla Kluç Kazası¹²⁵ Kaymakamlığına tevcih edilmiş ise de 13 ay sonra adı geçen kazanın Avusturya tarafına bağlanmasından dolayı İstanbul'a geri dönmüştür.

30 Haziran 1881 tarihinde 1215 kuruş maaşla Ahlat Kazası¹²⁶ Kaymakamlığına tayin edilmiştir. 3 Eylül 1882'de 1215 kuruş maaşla Şirvan Kazası¹²⁷ Kaymakamlığına nâkil olmuştur. Kazada görevli bulunduğu esnada Bâb-ı âli tarafından asaleti tâsdik olunmuştur. Ancak memurluk görevinden tekrar ayrılarak 9 ay 13 gün zarfında herhangi bir görevde bulunmamış ve bu dönem içerisinde İstanbul'da ikamet etmiştir. 18 Kasım 1883'de 600 kuruş maaşla Mazgirt Kazası¹²⁸ Aşar Memuriyetine ve aynı senenin 17 Aralık ayında 607,5 kuruş maaşla Bulanık Kazası¹²⁹ Kaymakamlığı vekâletinde bulunmuştur. Atandıktan 52 gün sonra, 1250 kuruş maaşla Şirvan Kazası Kaymakamlığına nâkil olmuştur.

8 Mart 1886 tarihinde Ahmed Şakir Efendi, Şirvan Kazası Kaymakamlığına Vilayet tarafından tayin kılınmış ve 23 Mart 1887'de bu memuriyetteki asaleti İstanbul

¹¹⁷ Tuna Vilayeti dâhilinde bulunan Tulça Sancağına bağlı kazadır.

¹¹⁸ Edirne Vilayetinde bulunan kazadır.

¹¹⁹ İşkodra Vilayeti dâhilinde bulunan bir kaza merkezidir.

¹²⁰ İşkodra Vilayetine bağlı bir kazadır.

¹²¹ Manastır Vilayeti bağlı kazadır.

¹²² Meğri (Fetiye), Aydın Vilayeti dâhilinde bulunan Mentеше Sancağına bağlı kazadır.

¹²³ Tuna Vilayeti Niş Sancağı dâhilinde bir kazadır.

¹²⁴ Aydın Vilayeti İzmir Sancağında kazadır.

¹²⁵ Bosna Vilayeti Bihke Sancağında bir kazadır.

¹²⁶ Bitlis Vilayeti dâhilinde bulunan bir kazadır.

¹²⁷ Bitlis Vilayetine bağlı Siirt Sancağı dâhilinde bulunan kazasıdır.

¹²⁸ Bitlis Vilayetine bağlı Muş Sancağı dâhilinde bulunan bir kaza merkezidir.

¹²⁹ Bitlis Vilayetine bağlı Muş Sancağı dâhilinde bulunan kazadır.

tarafından onaylanmıştır. Daha sonrada 1250 kuruş maaş ile Trabzon Valiliği tarafından Şiryan Kazası¹³⁰ Kaymakamlığı görevine getirilmiştir.

Burada üç yıl hizmet ettikten sonra, 28 Mart 1890 tarihinde 1800 kuruş maaşla Seydişehir Kazası¹³¹ Kaymakamlığına tayin buyrulmuştur. Görevindeki hal ve idaresinden dolayı kaza ahali arasında uyuşmazlık ortaya çıkmıştır. Bu sebepten 21 Ocak 1892'de aynı maaş miktarı ve becayiş suretiyle Harm Kazası¹³² Kaymakamlığına nâkil buyrulmuştur. Ancak kısa bir süre sonra, aynı miktarı maaş ile 20 Kasım 1892 tarihinde Ermenek Kazasına¹³³ kaymakam olarak gönderilmiştir. Memurluk hayatına Ermenek Kazası Kaymakamlığı'nda devam etmiştir.¹³⁴

Kurşunlu Kaymakamlığı'nda görevli iken kendisine bir kıta beşinci rütbeden Mecidî Nişânı ihsân buyrulmuştur.¹³⁵ Şimdiye kadar bulunduğu memurluk hizmetlerinde nâkil, istifa ve terfî hadiselerini yaşamıştır. Asaleti Bab-ı âli tarafından tâsdik olmuştur. Siirt Sancağı Mutasarrıfı sadetlü Süleyman Paşa tarafından bu memur hakkında yazılan mülahazada, Bitlis Vilayeti Valisi sadetlü Fikri Paşa hazretleri tarafından ilave kılınan mütâladada¹³⁶ dahi hüsn-ü hâl üzerine olduğu ve vazifesini ifa ettiği belirtilmiştir. Zikrolunan Şirvan ve Şiryan Kazaları Kaymakamlığı ile Kelkit Kazası¹³⁷ Kaymakamlığı görevleri müddetince devlet malıyla ilgili bir an bile zimmetle ilişkisi olmadığı belirtilmiştir. Siirt Sancağı Meclis İdaresince hakkında yazılan mülahazalar, Dâhiliye Nezâreti Sicil Müdürlüğüne telgrafla bildirilmiştir 5 Aralık 1887.

Hüseyin Tevfik Efendi

Erzincan eşrafından İsmail Hakkı Efendi'nin mahdumudur. 1831 senesinde Erzincan'da dünyaya gelmiştir. Erzincan sıbyan mektebinde din derslerinin yanı sıra sarf, nahiv, Türkçe, Arabî, Farişî ve mantık tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 1853 senesinde yeni Rusya hengâmesinde 23 yaşında bulunduğu halde, ahali tarafından verilen zahîrenin Erzincan'dan Erzurum'a sevk edilmesi işinde görev almıştır. 1855 senesine kadar bu görevinde bulunmuştur. 1857 senesinden itibaren 18 ay Bayezid Sancağı¹³⁸ niyâbet (naib) Şer'iyeye İdaresinde görev almıştır. 1861'de kurum değiştirerek 600 kuruş maaşla Derik Kazası¹³⁹ Mal Müdürlüğü'nde hizmet vermiştir.

15 ay sonra bu görevinden istifa edip, aylığı ahaliden toplanmak üzere 750 kuruş maaşla Erzurum ve Sivas Vilayetlerinde telgraf hatlarının inşasında kontrol memuru olarak 8

¹³⁰ Şiryan (Şiran), Trabzon Vilayetine bağlı bir kaza merkezidir.

¹³¹ Konya Vilayeti dâhilinde bulunmaktadır.

¹³² Halep Vilayeti dâhilindeki bir kazadır.

¹³³ Adana Vilayeti İçel Sancağına bağlı kazadır.

¹³⁴BOA. DH. SAİD. d. 2/688.

¹³⁵ “vezâif-i memuriyetini mukaddemane ifâ etmekte olmasından mebnî beşinci rütbeden bir kıta Mecdî Nişânı taltif edildi.”

¹³⁶“erbab-ı dirayet ve istikametten olup hizmet-i haliyesinde ibraz-ı mae'sir-i reviyet ve kifâyet etmekte olduğu.”

¹³⁷ Trabzon Vilayeti Gümüşhane Sancağına bağlı kazadır.

¹³⁸ Erzurum Vilayeti dâhilinde bir sancaktır.

¹³⁹ Diyarbakır Vilayeti dâhilinde bulunan bir kaza merkezidir.

ay çalışmıştır. 1864'de 3000 kuruş maaşla Cebel-i Bereket Kazası¹⁴⁰ Mal Müdürlüğü ve 15 ay sonrada 2500 kuruş aylıkla Bab Kazası¹⁴¹ Mal Müdürlüğünde bulunmuştur. 8 ay Mal Müdürlüğü görevinde hizmet ettikten sonra istifa etmiştir. Bu arada 1,5 sene Erzincan Belediye Meclis riyasetinde bulunmuş ve 2 ay kadar 2500 kuruş maaş ile Erzurum Vilayeti Meclis-i Umum azalığında istihdâm olunmuştur.

1868 senesinde 1250 kuruş maaşla Ovacık Kazası¹⁴² Kaymakamlığına nâkil olmuş ve 20 ay sonrada istifa etmiştir. 1871'de 1350 kuruş maaşla Gevaş Kazası¹⁴³ Kaymakamlığına tayin olmuştur. Ancak 8 ay sonra İstanbul'dan gönderilen diğer memurdan dolayı açığa çıkarılmıştır. Bu durumdan dolayı, 1872'de 1120 kuruş maaşla Erciş Kazası¹⁴⁴ Kaymakamlığı emrinde çalışmak üzere nâkil edilmiştir. 4 ay sonrada bu kazaya dahi İstanbul'dan yeni bir memur gönderildiğinden yine aynı sene 1350 kuruş aylıkla bu defada Adilcevaz Kazası¹⁴⁵ Kaymakamlığı emrine gönderilmiştir.

İki sene sonra 1350 kuruş maaşla Mutki Kazası¹⁴⁶ Kaymakamlığı emrine nâkil olmuştur. Bir sene sonra bu görevinden ayrılıp 1876'da Pasinler Kazası¹⁴⁷ Kaymakamlığı'nda çalışmıştır. Rusya muharebesinin sona erdiği dönemlerde memuriyette üçüncü sınıfa terfi etmiştir. 1879'da 1350 kuruş maaşla Tercan Kazası Kaymakamlığı'nda görev yapmıştır. 9 ay sonra bu görevinden ayrılmış ve Erzincan Sancağında aşar vergisinin yeniden dağıtımı ve cetvellerinin oluşturulması için teşkil edilen komisyonda çalışmıştır. Bu görevini ifa ettikten sonra Erzincan Belediye Meclis azalığında fahri olarak görev almıştır.

Bu zamana kadar yukarıda isimleri belirtilen bütün vilayet, kaza, bunlara bağlı müdürlükler ve bunların umum müdürlüklerinden değişik tarihlerde yazılan mülhazalarda, işinde muktedir, çalışkan olduğu beyan edilmiştir. Van Vilayeti'nde görev yaptığı esnada eşkıya takibindeki uygulamalarından dolayı hakkında şikâyet olmuş ve yapılan tahkikât neticesinde suçsuz olduğu tespit edilmiştir. Hakkındaki bu bilgilerin tamamı tercüme-i hâl varakasında belirtilmiştir ¹⁴⁸.

Yusuf Ziya Efendi

Kadıze Mustafa Asım Efendi'nin mahdumudur. 1832 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Sıbyan mektebinde sarf, nahiv, mantık, fıkıh, akaid ve Farsça gibi birçok ders tedrisatı görmüştür. Türkçe ve Farsça okuryazardır ve Fransızcaya aşınadır. 9 Aralık 1847 tarihinde 17 yaşında olduğu halde 150 kuruş maaşla Anadolu Ordusu Tahrirat Kalemi'nde hizmet vermiş bu görevi sebebiyle bir dönemde Edirne'de bulunmuştur. 3-4 ay müddetince ilim tahsil etmek için bu şehirden ayrılıp İstanbul'a gitmiştir.

¹⁴⁰ Cebel-i Bereket (Osmaniye), Adana Vilayetine bağlı bir sancaktır.

¹⁴¹ Halep Vilayetinde vaki kazadır.

¹⁴² Dersim (Tunceli) Vilayetine bağlı bir kazadır.

¹⁴³ Van Vilayeti dâhilinde bulunan bir kazadır.

¹⁴⁴ Van Vilayeti dâhilinde bulunan bir kazadır.

¹⁴⁵ Van Vilayeti dâhilinde bulunan kazadır.

¹⁴⁶ Bitlis Vilayetine bağlıdır.

¹⁴⁷ Erzurum Vilayetine bağlı kazadır.

¹⁴⁸BOA. DH. SAİD. d. 1/874.

28 Ekim 1847 tarihinde 200 kuruş maaş ile Anadolu Ordu-yu Hümâyun Nüfus Kalemine memur olmuştur. Daha sonra istifa edip 1853'da 600 kuruş maaş ve 250 kuruş erzak yardımı ile Anadolu Ordu-yu Hümâyun Tahrirat Kalemine tayin kılınmıştır. 4,5 sene kadar Erzurum, Kars ve Erzincan cihetlerinde bulunarak tayiniyat ve aynı miktar maaş ile Dersaadetde teşkil edilen komisyon baş katibliğine nâkil ve 2 sene zarfında komisyonun vazifesinin sona ermesinden sonra buradan ayrılmıştır.

4 Ekim 1855 tarihinde patlak veren Rus Harbi nedeniyle Anadolu ordusu¹⁴⁹ Kol Ordu Tahrirat Kâtipliği'nde 1000 kuruş maaşla tayinatı kendisine ait olmak şartıyla göreve gönderilmiştir. Bu vazifesinde 4,5 yıl bulunmuştur. 1857'den itibaren iki sene kadar 1000 kuruş maaşla Anadolu Ordusu Yakıt Muhasebesi reisliğinde bulunduktan sonra Dersaâdetde Meclis-i Vâlâ'da Başkâtiplik emrinde çalışmıştır.

2 Ocak 1861 tarihinde maaşsız olarak Meclis-i Vâlâ Evrak Odasında bulunmuş ve bir buçuk ay sonrada Mazbata Odasında çalışmış ve tahsis buyrulan 70 kuruş maaş ile birkaç ay devam ederek Temmuz 1861 tarihinde Erzincan Tahrirat Katibliğine tayin olunmuş ise de istifa etmiştir. Kısa bir süre sonra 24 Eylül 1861'de 1500 kuruş maaş ile Erzurum Eyaleti Tahrirat Baş Katibliğine memur olmuştur.

1862'de 2000 kuruş maaş ile Erzurum Eyaleti Tahrirat Baş Katibliğine devam etmiş ve üç dört ay kadar bu görevde bulunmuştur. Bu görevden sonra 2 sene kadar Dördüncü Ordu-yu Hümâyun müşiri Mustafa Tevfik Paşa'nın Divan Kâtipliği'nde ve sonradan 2 seneye yakın müddet yine Meclis-i Vâlâ Mazbata Odasında bulunmuştur. 1866'da 3000 kuruş maaşla ile Erzurum İdare-i Meclis Baş Kâtipliğine tayin olunmuştur. Bir ay sonunda 4500 kuruş aylıkla Erzurum Vilayeti Mektupçuluğunda 2,5 sene hizmette bulunmasından sonra yerinden ayrılarak 3500 kuruş maaş ile Adana Vilayetine Mektupçuluğuna nasb olunmuştur. 16 ay sonra merhamet dilemesinden dolayı Kastamonu Mektupçuluğuna nâkil olmuştur. Bu görevinde bir sene sonra becayiş suretiyle İşkodra eyaleti Mektupçuluğuna nâkil edilmiştir. 3500 kuruş maaş ile Trabzon Vilayeti Mektupçuluğuna tayin ile 8 ay bu görevde bulunmuştur. 1854 tarihinde Hevacelik rütbesi, 1856'da nişan-ı iftihar, 1862'de dördüncü rütbe Mecid-i Nişânı, 1866'da memuriyette üçüncü sınıfa ve 1869'da ikinci rütbesine nâil olmuştur.

Maaşı 13 Şubat 1867 tarihinde 500 kuruşa düşürülmüştür. 13 Mart 1867 tarihinde ise 2080 kuruş aylık almıştır. 13 Ocak 1868 tarihinde 420 ve 24 Haziran 1870'de 250 kuruş zam ile 2750 kuruşa çıkarıldığı halde 13 Ekim 1871 tarihinde %5 hesabıyla 137,5 zamlı aylığı 22 Kasım 1871'de 2375 kuruşa yükselmiştir.

1865 senesinde Erzurum Vilayeti Bidayet Mahkemesinde nâkil edilmiştir. 1868'de 3000 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti Meclis İdaresi Başkâtipliği'nde çalışmıştır. Şu ana kadar bulunduğu vazifelerde 3000 kuruşa kadar muhtelif oranlarda maaş almıştır. 1866 senesinin başında ise 4000 kuruş aylık ile Erzurum Vilayeti Mektupçu Kalem emrinde 2,5 sene görev yapmıştır. Ancak görevinden kısa bir süre sonra istifa etmiştir. Kurum değiştirerek, 8 ay süresince Erzurum Vilayeti'nde bulunan sivil hastanede memurluk olarak devam etmiştir. 1875'de tekrar Erzurum Vilayeti Mektupçu Kalem'inde ki görevine geri dönmüş ve 3500 kuruş maaş almıştır. 16 ay sonrada tekrar istifa etmiştir.

¹⁴⁹ Anadolu ordusu: Merkezi Edirne'dir.

1877 senesi başlarında Trabzon Vilayeti Mektupçu Kalemî'nde bulunmuştur. Bu vilayette bir sene bulunduktan sonra 1878'de İşkodra Vilayeti Mektupçu Kalemine nâkil olmuştur. 3500 kuruş maaşla tekrar Trabzon Vilayeti Mektupçu Kalemine tayın ile memuriyetine bu vilayette devam etmiştir.

Yusuf Ziya Efendi şu ana kadar bulunduğu hizmetlerdeki üstün başarılarından dolayı 1853'de hocalık rütbesi ve 1855'de ise Osmanlı Nişânı ile taltif edilmiştir ¹⁵⁰. 1861'de dördüncü rütbeden Mecidî Nişânı¹⁵¹ 1865'de memuriyette üçüncü sınıfa ve 1868'de memuriyette ikinci sınıf terfî etmiştir. Bulduğu memuriyetlerde uzun süre bulunmadan istifa etmiş, ancak hakkında herhangi bir şikâyet ve buna bağlı olarak tahkikât ve mahkeme olmamıştır. Memuriyetinde nâkil, tâhvil ve becayış suretiyle atamalar olmuştur. Erzurum Vilayet-i Meclis-i İdare baş katıblığı ile mektupçuluğundan Trabzon Valisi saadetlü Sırrı Paşa hazretleri tarafından mülâhazat hanesine yazılan mütalaada, tercüme sahibi Ziya Efendi'nin yetenekli, faziletli, üstün bir kişiliğe sahip olduğu ve daha mühim memuriyetlerde yer alması gerektiği ifade edilmiştir 28 Ekim 1879 ¹⁵².

Hacı Mehmed Nusret Bey

Erzincanlı Hacı Ali Bey'in mahdumudur. 1834 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Sıbyan mektebinde Molla Cami'ye kadar Arapça, Hafız Divanı'na kadar Farisî ve birazda hesap ilmi tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 1854'de 20 yaşında olduğu halde Erzurum Vilayeti Tahrirat Kalemine mülâzım olmuştur. 1855'de vuku' bulan muharebede bulunmuş ve bu görevinde ki başarılarından dolayı kendisi bir kıta Osmanlı Nişânı ile taltif edilmiştir ¹⁵³.

1854'de Diyarbakır Vilayeti'nde devletlü İzzet Paşa hazretlerinin yanında iki ay kadar Divan Kâtibi ve Kethüdalık hizmetlerinde bulunmuştur. 1860'da mahiyetindeki 200 (iki defa yüz nefer) nizamiye askeri ile Kuruçay Kazası'nın¹⁵⁴ ıslahına memur olmuştur ¹⁵⁵. Bu görevinin yanı sıra kazanın nüfus sayımını ve bakaya kalmış vergi cetvellerinin tanzimi için üç ay bölgede çalışmıştır. Bu görevlerdeki başarısından dolayı kendisine beşinci dereceden Mecidî Nişânı ve Rikab-ı Hümâyün Kapuçubaşılığı rütbesi tevcih olunmuştur ¹⁵⁶.

Erzincan Sancağı Liva İdaresi Meclis Azalığı görevinde 10 sene müddetle hizmette bulunmuş ve bu dönemde memurlukta ikinci sınıfa terfî etmiştir. 1877 senesinde muharebeler esnasında Erzurum Vilayeti Meclis Riyaseti vekâletinde bulunmuştur.

¹⁵⁰“gayret ve kifâyeti meşhud olmasına binâen bir kıta Osmanî nişânı ile taltif edildi.”

¹⁵¹“vezâif-i memuriyetini mukaddemane ifâ etmekte olmasından mebnî bir kıta dördüncü dereceden Mecidî Nişânı ile taltif edildi.”

¹⁵²BOA. DH. SAİD. d. 3/26=3/818.

¹⁵³“mesai-i mahdumesine mebnî beşinci rütbeden bir kıta Osmanî nişânına nâil oldu.”

¹⁵⁴ Kuruçay (İliç), Erzurum Vilayeti Erzincan Sancağına bağlı kazadır.

¹⁵⁵ Bu görevi esnasında bölgedeki aşiretlerin ıslahı teşebbüsünde bulunmuştur. Bu ıslah çalışmasında kazası yerleşim yeri Kuruçay'dan İliç nahiyesine nakil edilmiştir.

¹⁵⁶ “memuriyetlerinde ifâ-yı vazifeye gayret eylediği gibi ve vezâif-i memuriyetini mukaddemane ifâ etmekte olmasından mebnî beşinci derecen Mecidî Nişânı taltif edildi.”

1877'de yani muharebe esnasında bir müddet Erzurum Meclis-i Temyiz-i Riyaseti vekâletinde ve sonra Miralay tayinatı ve 2600 kuruş maaş ile asakir-i milliye ve müstahfaza miralaylığı göreviyle Deveboynu¹⁵⁷ istikâmetinde oluşturulmuş olan istihkâm kumandanlığı emrinde çalışmıştır.

Bu görevini tamamladıktan sonra kurum değiştirerek, Erzincan Belediyesinde 650 kuruş aylıkla bir dönem hizmette bulunmuştur. Daha sonra Erzincan Sancağı Bidayet Mahkemesi Ceza İdaresi riyasetinde tâhvil memuru olarak çalışmıştır¹⁵⁸. Bulunduğu memuriyetlerde nâkil ve tâhvil kayıtlarından anlaşıldığı üzere şu ana kadarki vazifelerinden dolayı hakkında bir şikâyet ve buna bağlı olarak mahkeme olmamıştır. Erzincan Sancağı Bidayet Mahkemesi reisi Mahmud Avni Efendi tarafından yazılan mülâhaza,¹⁵⁹ tercüme-i hâl varakasının münderecatı ve Lazistan¹⁶⁰ Mutasarrıfı sadetlü Haşim Efendi¹⁶¹ ile Erzurum merkez Mutasarrıflığı tarafından kaleme alınan mülâhazalarda, memuriyet hayatı boyunca görevini hüsn-ü ifa ile yaptığı, onur ve izzet sahibi olduğu ifade edilmektedir. Bu memur hakkında ayrıca Erzincan Sancağı Bidayet Mahkemesi riyasetinden yazılan mülâhazaya atfen devletlû Adliye Nazırı Cevdet Paşa hazretleri tarafından ilave kılınan mülâhazada dahi bu bilgiler tâsdik olunmuştur 21 Ekim 1882¹⁶². 12 Şubat 1888 tarihinde 54 vefât etmiş ve boş kalan Mecidî Nişânı evlatları Mehmed Ali ve Şevket Beylere verilmiştir¹⁶³.

Mehmed Tayyar Bey

Erzincanlı Hacı Süleyman Bey'in mahdumudur. 1837 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Erzincan sıbyan mektebinde tahsil görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 1857'de 20 yaşında olduğu halde mülazım olarak Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemine dâhil olmuştur. 23 Aralık 1866 tarihinde 750 kuruş maaşla Refahiye Kazası¹⁶⁴ Mal Müdürlüğü'nde görevine devam etmiştir. 19 Mayıs 1867'de 1000 kuruş maaşla Refahiye Kazası Askeri Zabitan Binbaşılığı'nda bulunmuştur. Aynı senenin 15 Eylül'ünde bu görevinden ayrılmıştır. 3 Nisan 1870'de 750 kuruş maaşla Zadriç Nahiyesi¹⁶⁵ Mal Müdürlüğüne tayin olmuştur. Buradan 19 Temmuz 1871 tarihinde istifa etmiştir.

25 Mart 1872'den aynı senenin 15 Haziran'ına kadar 450 kuruş maaşla Beydağı¹⁶⁶ Mal Müdürlüğünde bulunmuştur. 24 Ekim 1876 tarihinden 23 Ekim 1877'ye kadar 750 kuruş maaşla Hurişte¹⁶⁷ Mal Müdürlüğü'nde memurluğa devam etmiştir. 10 Aralık 1878'den 27 Nisan 1879'a kadar 620 kuruş maaşla terfî ederek Kuruçay Kazası Kaymakamlığı

¹⁵⁷ Deveboynu, şehrin doğu tarafında Erzurum'a yakın bir geçit yeridir.

¹⁵⁸BOA. İ.DH. 36/167285

¹⁵⁹"vezâif-i ifâ olunan hizmetleri mesbuk ve hüsn-i hali meşhud idiği mütaa-yı mezbureden anlaşılmıştır."

¹⁶⁰ Lazistan(Rize), bu dönemde sancaktır.

¹⁶¹"mumâileyhin vazife-i memuriyetini şayan-ı emniyet ve mucib-i memnuniyet bir suret-i memduha ve müstakimane de ifâ etmekte olduğu tenmik ve iktidar ve ehliyet-i ile hüsn-ı hal ve sîreti tâsdik olunur."

¹⁶²BOA. DH. SAİD. d. 4/420.

¹⁶³BOA. DH. MKT. 1559/16; İ.DH. 116/87296.

¹⁶⁴ Gercanis (Refahiye), Erzurum Vilayeti Erzincan Sancağına bağlı kazadır.

¹⁶⁵ İşkodra Vilayetinde bulunan bir nahiyedir.

¹⁶⁶ Sivas Vilayetinde bulunan nahiyedir.

¹⁶⁷ Manastır Vilayetinde bulunan bir nahiyedir.

vekâletinde bulunmuştur. 24 Ocak 1881'de 1700 kuruş maaşla Kuvaya Kazası¹⁶⁸ Kaymakamlığına terfi ile tayin olmuştur.

21 Ağustos 1884 tarihinde mesleğinden ayrılmıştır. 1885'de Halep Vilayeti bünyesinde kısa sürelerle birçok görevde çalışmıştır. Memuriyet hayatındaki görevleri esnasında hakkında herhangi bir şikâyet ve buna bağlı olarak tahkikât yapılmamıştır. Kaymakam vekilliği ve kaymakamlık görevleri müddetince bir an bile devlet malı ile zimmetle ilişkisi olmamıştır. Mardin Sancağı¹⁶⁹ Meclis İdaresinin 13 Mayıs 1879 tarihli ve İşkodra Vilayeti Meclis İdaresinin 15 Ağustos 1870 tarihli ve Sivas Vilayeti Meclis İdaresinin 17 Ağustos 1884 tarihli 6 kıta mazbatasıyla, Zaptiye Binbaşılığına tayin olduğuna dair Diyarbakır Vilayeti Meclis İdaresi tarafından yazılan mülâhazalarda, bu bilgiler teyit edilmektedir

¹⁷⁰.

Mehmed Kamil Efendi

Erzincanlı Oruçzade Mustafa Efendi'nin mahdumudur. 1838 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Sıbyan mektebinde okuduktan sonra, muallim-i mahsusundan bir miktar Arabî, Farisî, hesap, coğrafya okumuş ve rüştiye mektebinde tahsil görüp şahadetnâme almıştır. Farsçaya aşına olup, Arapça ve Türkçe okur-yazardır. 1864'de 26 yaşında olduğu halde 1000 kuruş maaşla Bartın Kazası¹⁷¹ Mal Müdürlüğüne memur olmuş 7 ay kadar bu görevde bulunduktan sonra ayrılmıştır. 21 Aralık 1865 tarihinde 2000 kuruş maaşla Diyadin Kazası¹⁷² Mal Müdürlüğüne tayin olmuş ancak 6 ay sonra bu görevinden de ayrılmıştır. 8 Mart 1867 tarihinde 1750 kuruş maaşla 8 ay süresiyle Eleşkirt Kazası¹⁷³ Mal Müdürlüğü'nde bulunmuştur. 25 Mayıs 1868'de 1250 kuruş maaşla Kemah Kazası¹⁷⁴ Kaymakamlığına terfi olmuş ve 9,5 ay sonra bu görevinden de azil edilmiştir.

19 Mayıs 1871 tarihinde 2500 kuruş maaşla bir kaymakamlık görevinde bulunmak üzere Yemen Vilayetine gönderilmiştir. Ancak vilayet dâhilinde tayin edilecek uygun bir kaymakamlık makamı bulunamadığından 5 ay sonra aynı maaşla İstanbul'da kızağa çekilmiştir. 16 Kasım 1872'de 1800 kuruş maaşla Simav Kazası¹⁷⁵ Kaymakamlığı'na tayin olmuştur. 7 ay görevinde kalmış ve 11 Haziran 1873'e kadar 1350 kuruş maaş almıştır. 9 Ekim 1877'de 3,5 ay gibi kısa bir süre içerisinde 1250 kuruş maaş ve ibka usulüyle İskilip Kaymakamlığı¹⁷⁶ görevinde bulunmuştur. 29 Ağustos 1878'de 7,5 ay süreyle Cebel-i Bereket Sancağı Aşar Müdürlüğü görevinde bulunmuştur. 21 Aralık 1879 tarihinde 2250 kuruş maaşla Cebel-i Bereket Kazası Kaymakamlığına terfi ile tayin edilmiş ve 7,5 ay sonrada görevinden ayrılmıştır.

¹⁶⁸ İşkodra Vilayetine bağlı kazadır.

¹⁶⁹ Diyarbakır Vilayeti dâhilinde olan bir sancaktır.

¹⁷⁰BOA. DH. SAİD. d. 10/771.

¹⁷¹ Kastamonu Vilayetine bağlı Bolu Sancağı dâhilinde bulunan bir kazadır.

¹⁷² Erzurum Vilayetine bağlı Bayezid Sancağı dâhilinde bir kazadır.

¹⁷³ Erzurum Vilayetine bağlı Bayezid Sancağı dâhilinde bir kazadır.

¹⁷⁴ Erzurum Vilayetine bağlı Erzincan Sancağı dâhilinde bulunan kazadır.

¹⁷⁵ Bursa Vilayeti Kütahya Sancağına bağlı bir kazadır.

¹⁷⁶ Ankara Vilayeti Çorum Sancağı dâhilinde bulunan bir kazadır.

Şimdiye kadar bulunduğu görevlerinde herhangi bir zimmetle ilişkisi olmadığı ve buna bağlı olarak hakkında şikâyet ve tahkikât yapılmadığı ifade edilmiştir. 23 Ağustos 1884'de 1250 kuruş maaşla Tercan Kazası Kaymakamlığına tayin edilmiştir. Tercan Kazası Kaymakamlığı süresince “*emvâl-i miriyeden*” bir gün dahi zimmetle ilişkisi olmadığı Erzurum Vilayeti Meclis İdaresinin kaleme almış olduğu 6 Ağustos 1885 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. 10 Nisan 1886 tarihinde 1250 kuruş maaşla Eğin Kazası¹⁷⁷ Kaymakamlığı görevinde bulunmuştur. Ancak bu görevinden 12 Eylül 1887'de azil edilmiştir. Eğin Kaymakamlığı görevinde kaldığı süre içerisinde kaleme alınan mülâhazada, bir gün dahi zimmetle ilişkisi olmadığı Mamuratülâziz Vilayeti Meclis İdaresinden yazılan 13 Haziran 1887 tarihli mazbatada gösterilmiştir.

17 Mayıs 1888 tarihinde 1215 kuruş maaşla Çatak Kazası¹⁷⁸ Kaymakamlığı görevine nâkil edilmiştir. Ancak ahali ile tefrik içerisinde olmasından dolayı vilayetten gönderilen yazılara istinaden 10 Nisan 1889 tarihinde bu görevinden azil edilmiştir¹⁷⁹. Kaza Kaymakamlığı zimmet idaresince devlet malıyla ilişkisi olmadığına dair mülâhazalara atfen Van Vilayeti Meclis İdaresince yazılan mülâhazalarda, da benzer bilgiler bulunmaktadır. Ancak kısa bir süre sonra, 11 Aralık 1890'da 625 kuruş maaşla Demir Kazası¹⁸⁰ Kaymakamlığı vekâletine tayin edilmiş ve 21 Ocak 1891'de bu görevinde de ayrılmıştır. Görevde bulunduğu süre içerisinde zimmetle herhangi bir ilişkisi olmadığı, hüsn-ü hizmette bulunduğunu Kaza idare meclisi 25 Mayıs 1892 tarihli mazbatada gösterilmiştir. Kısa bir süre sonra bu görevine tekrar tayin edilmiş ve 13 Ekim 1903'tarihine kadar Demir Kazası Kaymakamlığı görevinde bulunmuştur¹⁸¹.

İsak Remzi Efendi

Erzincan hanedanlarında Keçizade Hacı Mustafa Efendi'nin mahdumudur. 16 Mayıs 1839 tarihinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Memleketinde Arabî dil bilgisini ve Farişî ve fıkıh-ı şerif ve akaide dair bazı kitaplar okuduktan sonra atik mekteb-i mülkiyeye girerek eğitim süresince mevcut olan dersleri okuyarak şahadetnâme almıştır. Türkçe yazar ve Farişî konuşur ve Arabî tercüme etmektedir.

Erzincan rüştiye mektebini bitirmiş ve şahadetnâme almıştır. Ayrıca Erzincan müftüsünden bir takım dersler alarak eğitimini tamamlamıştır. Türkçe ve Farsça okuryazar, Arapça tercüme edebilmektedir. 21 Nisan 1863 tarihinde 25 yaşında bulunduğu halde 1000 kuruş maaşla Çarşamba Kazası Tahrirat Müdürlüğünde memuriyete başlamıştır.

Ancak 14 ay sonra istifa etmiş ve hemen akabinde Erzincan'a gelmiş bir dönemde aylığının yansıra harcırah ile Muhâcirin Komisyonunda çalışmıştır. Erzincan Nüfus Müdürlüğünün yeniden yapılanması neticesinde kısa bir süre Nüfus Müdürlüğü

¹⁷⁷ Eğin (Kemaliye), Mamuretülâziz Vilayetine bağlı Maden-i Hümayun Sancağı dâhilindeki kaza merkezidir.

¹⁷⁸ Van Vilayeti dâhilinde bulunan kazadır.

¹⁷⁹ “*icab-ı maslahat hasebiyle tebdili lâzım geldiğinden (1889)'da azledildikte memleketi olan Erzincan'da ikametine irade sadır oldu.*”

¹⁸⁰ Edirne Vilayetinde kazadır.

¹⁸¹BOA. DH. SAİD. d. 3/588.

yapmıştır 11 Nisan 1864¹⁸². 22 Kasım 1865'de Çarşamba Sancağı¹⁸³ Kaymakamlığı bünyesinde memurluğa yeniden başlamıştır. Tekrar 14 ay sonra bu görevinde de istifa etmiştir. 27 Temmuz 1868'de 910 kuruş maaşla Kuruçay Kazası Kaymakamlığına tayin olmuş ancak 17 ay sonra da istifa etmiştir.

Bu istifadan kısa bir süre sonra Erzincan Sancağı Meclis Azalığında bulunmuş ve akabinde 5 Nisan 1870'de 750 kuruş maaşla Bayburt Sancağı Meclis İdare Başkâtipliğine nâkil olmuştur. 27 Ekim 1871'de 1500 kuruş maaşla Bayburt Tahrirat Müdürlüğünde hizmet vermiştir. 17 ay sonra 1500 kuruş maaşıyla tekrar Meclis Başkâtipliğinde memur olmuştur. Bu görevde 36 ay çalışmış ve Erzurum'a gitmiş bir müddet burada kaldıktan sonra, 740 kuruş maaşla Van Vilayeti Meclis Tahrir Başkâtipliğine tayin olmuştur. Bir ay sonra maaşına 100 kuruş zam yapılmış ve bu görevde 33 ay bu vazifede bulunduktan sonra sağlık sebeplerinden dolayı istifa etmiştir¹⁸⁴.

Memuriyet hayatı boyunca istifa etmiş ve kısa aralıklarla memuriyet görevinde bulunmamış ise de hakkında herhangi bir şikâyet ve buna bağlı olarak tahkikât yapılmamıştır. Erzincan Sancağı Mutasarrıflığından yazılan mülahazada, hüsn-ü hizmet üzere vazifesini yaptığı beyan edilmiştir. 22 Haziran 1885 tarihinde İshak Remzi Efendi 1250 kuruş maaşla Mamuret'ül Hamidiye Kazası¹⁸⁵ Kaymakamlığına tayin edilmiştir.

Remzi Efendi bir bina davası kararını mühürlememesinden dolayı kaza naibi Süleyman Efendi'yi şiddetlice darp etmiş ve naib darp eserinden sonra hasta olmuş ve muhakeme talebinde bulunulmuş, bunun üzerine kaymakam ve ileri gelenler tarafından mahkeme yapılmasına karar verilmiştir. Ancak taht-ı muhakemeye alınmamasına Şuray-ı Devlet Dâhiliye Dairesince karar verilmiştir. Memuriyet hayatına bu görevinde devam etmiştir. Memur hakkındaki bu bilgiler tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır¹⁸⁶.

Edhem Pertev Efendi

Erzincanlı Halil Efendi'nin mahdumudur. 1839 senesinde tevellüd etmiştir. Erzincan sıbyan mektebinde tedrisatı görmüştür. Ayrıca muallim-i mahsusundan Arapça ve Farsça tahsil etmiştir. Türkçe okur-yazardır. 1859'da 20 yaşında olduğu halde bulunduğu köyde kur'a usulü ile silk-i askeriye dâhil olarak Dördüncü Ordu Süvari Dördüncü Nizamiye Alayı Dördüncü Bölüğüne dâhil olup askerlik süresince Jurnal Çavuşu olarak görev yapmış ve tezkere almıştır.

23 Eylül 1865 tarihinde 300 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Rüşumat Başkâtipliği'nde çalışmıştır. 6 sene bu memuriyette bulunduktan sonra istifa etmiştir. 14 Ekim 1870'de 215 kuruş aylıkla Erzincan Sancağı İstinaf Mahkemesi İstintak İkinci Kâtipliği'nde vazifesine yeniden başlamıştır. 18 Temmuz 1879 tarihinde kurum değiştirerek, 235 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Defter-i Hakanî İkinci Kâtipliği'ne nâkil olmuştur. 13

¹⁸²BOA. DH. MKT. 1344/64.

¹⁸³ Trabzon Vilayeti Canik (Samsun) Sancağına bağlı bir kazadır.

¹⁸⁴ "hüsn-ü hizmet ve gayreti mesbuk olmakla beraber sıhî ahvali orada ve havası iyi olmayıp o havalide memuriyetinin devamının müsaid olmadığı beyanıyla görevinden infasıl etmiştir."

¹⁸⁵ Van Vilayeti Hakkâri Sancağı dâhilinde kazadır.

¹⁸⁶BOA. DH. SAİD. d. 2/816.

Şubat 1880'de 350 kuruş maaş alıyor iken aylıklarda yapılan umumi kesintiler neticesinde maaşı 190 kuruşa tenzil etmiştir. 29 Ocak 1897 tarihinde 385 kuruş maaş ile adı geçen kalemin başkâtipliğine nâkil edilmiştir.

9 Ağustos 1887 tarihinden 2 Aralık 1888'e kadar 1250 kuruş maaşla Kumanova Kazası¹⁸⁷ Kaymakamlığına tayin edilmiştir. Maaşı 13 Mart 1897'de 540 kuruşa tenzil etmiştir. Ancak Adliye Nezâreti tarafından verilen karar üzerine maaşı 2150 kuruşa ulaşmış ve bu maaşla Cidde Kazası¹⁸⁸ Ticaret Mahkemesi riyasetine nâkil olmuştur. Aynı miktar maaşla tekrar Erzurum Vilayeti merkez Ticaret Mahkemesine nâkil olmuştur¹⁸⁹.

Mehmed Efendi

Erzincanlı Hacı İsmail Efendi'nin mahdumudur. 1839 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan Kazası'nda sıbyan mektebinden mezun olduktan sonra, muallim-i mahsusundan bir miktar Arabî ve Farisî okuduğu tercüme-i hâlinde yazılıdır. Türkçe okur-yazardır. 26 Haziran 1862 tarihinde 23 yaşında bulunduğu halde İzmir Sancağı Rüsumat Nezâreti Gümrük Memurluğu'nda göreve başlamıştır. İzmir Rüsumat Nezâreti Osmanlı Gümrüğü Mübaşirliği'nde bir dönem bulunmuştur.

28 Haziran 1863 tarihinde 300 kuruş maaşla Gümrük Nezâretine bağlı Çamaltı Gümrük memurluğuna nâkil olmuştur. Aynı sene kısa bir dönem görevinden ayrılmış ise de aynı senenin sonuna doğru 250 kuruş maaşla Gümrük Nezâretine bağlı İzmir limanında İskele Gümrük ve Rüsumat memurluğuna geri dönmüştür. 2 Ocak 1864'de 250 kuruş maaşla adı geçen nezarete bağlı Yafla İskelesi Rüsumatı memuriyetine tayin edilmiştir.

13 Mayıs 1867'de 250 kuruş maaşla Gümrük Nezâretine bağlı Sarlıca İskelesi Gümrüğünde vazifede bulunmuştur. 5 Nisan 1872'de 285 kuruş maaşla Gümrük Nezâretine bağlı İstanbul Pera Rüsumat Dairesine nâkil olmuştur. Bu görevinden 20 Eylül 1875'de istifa etmiştir. 15 Nisan 1876 tarihinde 900 kuruş maaş aylıkla Rüsumat Nezâretine bağlı Tuna Rüsumat Müdürlüğü emrinde bir dönem görev yapmıştır.

11 Ocak 1878 tarihinde istila* sebebiyle bu görevden ayrılmak zorunda kalmıştır. 6 Mayıs 1879'da 320 kuruş maaşla Rüsumat Nezâreti İzmir Koloniye Rüsumat Dairesine edilmiş ancak 13 Aralık 1884'de görevinden ayrılmak mecburiyetinde kalmıştır. Mehmed Efendi memuriyet hayatı boyunca çalışkan ve işini bilen birisi olduğu hakkında yazılan birçok mülahazalardan anlaşılmaktadır 2 Mayıs 1886. Hakkındaki kayıtlar; İzmir Rüsumat Müdürlüğü, Midilli Rüsumat Müdürlüğü, Aydın Vilayeti sicil şubesi ve Rüsumat Nezâretinden yazılan mülahazalardan öğrenmekteyiz. Benzer bilgiler nüfus tezkeresi-i Osmanîsi ve tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır¹⁹⁰.

Halid Efendi

¹⁸⁷ Kosova Vilayeti Üsküp Sancağına bağlı bir kazadır.

¹⁸⁸ Hicaz Vilayeti Mekke Sancağına bağlı bir kazadır.

¹⁸⁹BOA. DH. SAİD. d. 14/423.

* Ruslar 1877-1878 senesi (93 harbi) savaşları neticesinde Balkanlar ve Doğu Anadolu'da birçok bölgeyi istila etmişlerdir.

¹⁹⁰BOA. DH. SAİD. d. 11/137.

Hıdırzade demekle tanınan sülaleye mensup Hacı Mehmed Efendi'nin mahdumudur. 1839 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Sıbyan mektebinde bir miktar Arabî ve Farişî tahsil eylemiştir. Türkçe okur-yazardır. 13 Nisan 1870 tarihinde 32 yaşında olduğu halde 370 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Sandık memurluğuna tayin olmuştur. Ancak, 22 ay sonra bu görevinden istifa etmiştir. 22 Haziran 1878'de Menafi Komisyonu Azalığı görevinde bulunmuştur.

12 Ekim 1879 tarihinde kurumunu değiştirerek 300 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Bidayet Mahkemesine nâkil olmuştur. Ancak bu görevinden de 14 Nisan 1884'de ayrılmıştır. Erzincan Bidayet Mahkemesi riyaseti, Erzurum Vilayeti Valiliği, Erzurum Vilayeti Menafi Müfettişliği, sicill-i ahvâl şubesi ve Adliye Nezâretinin tarafından yazılan mülahazalarda, atama, maaş kayıtlarında memuriyet döneminde, hakkında herhangi bir tahkikât geçirmedığı ve bulunduğu memuriyeti görevleri belirtilip tâsdik edilmiştir ¹⁹¹. Halid Efendi 15 Temmuz 1884 tarihinde memurluktan çıkarılmıştır.

Halil Rüştü Efendi

Bekirzade demekle tanınan aileye mensup Mehmed Ağa'nın mahdumudur. 1839 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Erzincan sıbyan mektebinden mezun olmuştur. Bir dönem medresede dini ilimlerin yanı sıra Farsça ve Arapça gibi birçok ders tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 12 Temmuz 1864 tarihinde 26 yaşında bulunduğu halde 100 kuruş maaşla Beşinci Ordu-yu Hümâyün Nizamiye Yoklama Kalemine mülazım olarak girmiştir. 1866'da 100 kuruş zamlı Beşinci Ordu-yu Hümâyün Nizamiye Yoklaması Kalemî'nde memurluğa devam etmiştir.

1869'da 1000 kuruş maaşla tekrar Nizamiye Yoklama Kalemine tayin olmuştur. 14 Aralık 1870'de 1600 kuruş maaşla birinci sınıf memurluğa yükselerek aynı görevde vazifesine devam ettiği görülmektedir. 14 Mart 1880'de maaşı 1200 kuruşa tenzil ederek Beşinci Ordu-yu Hümâyün Levazım Dairesi İkinci Şube Müdür Muavinliği'ne tayin olmuştur. 13 Şubat 1892'de 1600 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi Birinci Şube Mümeyyizliğine terfî etmiştir.

1871 senesinde dördüncü rütbeye ve 1881'de ise üçüncü sınıfa terfî etmiştir. Beşinci Ordu Müşirliği tarafından yazılan mülahaza müsvette suretlerine göre terfian ikinci sınıf memurluğa yükseldiği ve başarılı olduğu belirtilmiştir. Bu bilgiler, tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır. Beşinci Ordu Levazım Dairesi Reisliğinden yazılan mülahazada ve tercüme-i hâl varakası münderecatında tâsdik olunmuştur ¹⁹².

Sülayman Fehmi Efendi

Müftüzade Mehmed Said Bey'in mahdumudur. 1840 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Sıbyan mektebini bitirdikten sonra Erzincan'da medreselerde dini ilimlerin yanı sıra Arapça ve Farsça tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 1866'de 27 yaşında olduğu halde Erzincan Sancağı Meclis İdaresi Azalığına dâhil olmuştur. 17 Haziran 1869 tarihinde Erzincan Sancağı Beledîye Meclis Azalığına dâhil olmuş ancak 1871'de istifa etmiştir. 25 Ağustos 1877 tarihinde Aşar Müdürlüğü'nde 8 ay görevde bulunmuştur. Bu

¹⁹¹BOA. DH. SAİD. d. 20/323.

¹⁹²BOA. DH. SAİD. d. 50/159.

görevinden ayrılarak, Erzincan Sancağı merkezinde bulunan Dördüncü Ordu-yu Hümâyuna dâhil olmuştur. 9 Eylül 1877'nin başında tekrar kurum değiştirerek, Erzincan Kazası Aşar BaşMüdürlüğüne terfi etmiş ve 4 ay süresince bu görevde bulunmuş ve 800 kuruş maaşla almıştır.

3 Nisan 1880 tarihinde 600 kuruş maaşla Kuruçay Kazası Aşar Müdürlüğüne tayin olmuştur. 28 Ekim 1881'de görevinden azil edilmiş ve 17 Ağustos 1882'de yine 600 kuruş maaşla Kemah Kazası Aşar Memurluğuna tâhvil kılınmıştır. Ancak memuriyeti vilayetçe tâsdik olduktan kısa bir süre sonra görevinden azil edilmiştir. 13 Şubat 1883'de yine o miktar maaşla Tercan Kazası Aşar Memurluğunda göreve başlamıştır. 29 Ocak 1885 tarihinde bu görevinden de ayrılmıştır. 26 Temmuz 1885'de benzer miktar maaş ile vazifesine geri dönmüştür. (20 Aralık 1887) Maliye Nezâreti Umumi sicil kalemi tarafından yazılan 6 Eylül 1877 tarihli vuku'ât cetvelinde bu bilgiler aynen tâsdik edilmiştir. Mumaileyh 30 Aralık 1888'de istifa ile ayrılmıştır. 13 Ocak 1903'de geçici maaş ile aşar memuriyetine geri gelmiştir.

Kuruçay Kazası Aşar Müdürlüğü tarafından yapılan cetvellerden anlaşıldığı üzere görevinden defalarca ayrılmış, ancak şu ana kadar bulunduğu bütün memuriyet hayatında hakkında herhangi bir şikâyet ve buna bağlı olarak mahkeme olmamıştır. Erzurum Vilayeti Aşar Nezâretin'den yazılan mülahaza münderecatında görevinde başarılı olduğu tâsdik olmuştur. Erzurum Valisi devletlû Mustafa Paşa hazretleri ile o vakit Aşar ve Ağnam Emaneti'nde bulunan ve hala Aşar müdürü olan sadetlû Cemaleddin Bey Efendi hazretleri tarafından adı geçen mülahazalara atfen kaleme aldıkları ek mülahazalarda,¹⁹³ memuriyet hayatı boyunca görevini hüsn-ü ifa ile muktedir olduğu beyan edilmiştir. Memuriyet hayatı boyunca hakkında bir şikâyet ve bağlı olarak mahkeme olmamıştır. Hakkında mülahazalardan, istifade ederek Maliye Nezâreti tarafından kaleme alınan 24 Ağustos 1883 tarihli zeyl'de benzer bilgiler bulunmaktadır.¹⁹⁴

Mehmed Fevzi Efendi

Naib'den Müftüzâde demekte tanınan aileye mensup Müftü Mehmed Atullah Efendi'nin mahdumudur. 1840 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Erzincan Sıbyan Mektebi'nde eğitim görmüştür. Bunun yanı sıra müderris Mehmed Efendi'den sarf, Arapça, mantık ve Farsiden Tuhfe-i Vehbi ve Gülistan tedrisatı görmüştür. Şirazi'nin Bostan ve Gülistâ'nını hıfz etmiştir. Türkçe ve Farsça okur-yazardır. 1880'de 40 yaşında olduğu halde Erzurum Vilayeti Temyiz Mahkemesi Hukuk Kalemi'nde mülazım olarak görev yapıyor iken imtihana tabi tutulduktan sonra göreve başlamıştır. 29 Ağustos 1891 tarihinde 1200 kuruş maaş ve terfi ile Dersim Sancağı Bidayet Mahkemesi Müdür Muavinliği'ne tayin edilmiştir.

25 Haziran 1893 tarihinde 1400 kuruş maaşla Siirt Sancağı Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi Riyasetine nâkil buyrulmuştur. Mumaileyhin maaşı 27 Temmuz 1896'da 1700 kuruşa çıkarılmış fakat 13 Mart 1897'de 1530 kuruşa düşürülmüştür. Mumaileyh Dersim Ceza Dairesi muavinliğinde bulunduğu zaman bir cinayet maddesinden dolayı suçlu

¹⁹³"*umur-ı memuresini ifâya kifâyet ve gayreti meşhuddur.*"

¹⁹⁴BOA. DH. SAİD. d. 15/271.

bulunup mahkemece beraat-ı karar verilen Mehmed oğlu Ahmed'in tahliyesi hakkındaki müzekkere hükmünün icrasını geciktirmiştir.

Bu sebepten dolayı Dersim hapisanesinde uzun süre tutularak vefâtına sebebiyet verdiği dair cereyan eden tahkikâtı havi evrak umur-u cezaiye dairesince incelenip tanzim olunan müzekkerede suçlu bulunmuştur. Mumaileyh encümen-i intihab memurin-i adliyece verilen karar üzerine 1897 tarihinde 1530 kuruş maaşla Mardin Sancağı Bidayet Mahkemesi ceza dairesi riyasetine tayin edilmiştir¹⁹⁵.

Ebubekir Efendi

Tüccardan Hacı Halil Efendi'nin mahdumudur. 23 Nisan 1841 tarihinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan sıbyan mektebini bitirmiştir. Medresede biraz Arapça ve Farsça tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 20 Kasım 1865'de 25 yaşında mülazım olarak Erzincan Sancağı Dördüncü Ordu Ruznamçe Kalemde göreve başlamıştır. 2 Eylül 1866'da 300 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti'nde Hubir memlehasında memur olmuştur. 28 Mayıs 1867 tarihinde Erzurum Vilayetine bağlı Ağa memlehasında çalışmıştır. 4 Kasım 1887'de Erzurum Vilayeti'nde 300 kuruş maaşla Aşar Kalemine nâkil olmuştur. 7 Aralık 1887'de Erzurum Vilayeti dâhilinde bulunan Göneli memlehası merkez Kâtipliği'nde bir müddet görev yapmıştır. 10 Aralık 1888'de 45 kuruş zamlı maaşla Erzincan Sancağı Meclis İdaresi Mukayyitliği'nde bulunmuştur.

11 Ocak 1889 tarihinde Göneli memlehası Kâtipliği'ne tekrar dönmüştür. 28 Nisan 1889'da ise kurum değiştirerek 200 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Aşar ve Ambar memurluğunda çalışmıştır. 2 Mart 1890'da maaşı 400 kuruş, 4 Eylül 1890'da ise maaşı 650 kuruşa ulaşmıştır. Aynı senenin 12 Aralığı'nda maaşı 750 kuruşa ve kendisinde üçüncü sınıf memurluğa terfi etmiştir.

Ancak maaşlarda yapılan umumi kesintiler nedeniyle aylığı 625 kuruşa inmiştir. 1891'de tekrar kurum değiştirerek, 500 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Nüfus Müdürlüğü'ne tâhvil olmuştur. Hakkındaki bilgiler, Dâhiliye Nezâreti, Erzincan Mutasarrıflığı, Erzurum Valiliği ve Duyûn-u Umumiye Müdürlüğü, tercüme-i hâl ve sicill-i ahvâl şubesinde onaylanmış şekilde kayıtlıdır ¹⁹⁶.

Ahmed Tefik Efendi

Erzincan esnafından Ali Ağa'nın mahdumudur. 1841 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve Erzincan Kazası ahalisinden olduğu tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır. Erzincan Kazası'nda sıbyan mektebinde tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 1863'de 600 kuruş maaşla Dersaâdet Postahanesi Tatar Memurluğu'nda göreve başlamıştır. Bu görevden, 13 Eylül 1878 tarihinde 600 kuruş maaşla Üsküdar Postahanesine nâkil olunmuştur. 14 Eylül 1881'de 480 kuruş aylıkla İzmit Postahanesine tayin edilmiştir. Bu görevde bulunduğu süre içerisinde maaşı 600

¹⁹⁵BOA. DH. SAİD. d. 42/169.

¹⁹⁶BOA. DH. SAİD. d. 30/335.

kuruşa ulaşmıştır. 13 Şubat 1884'de Konya Vilayeti Posta Tatarlığında bulunmuş ve buradan Söğüt Kazası¹⁹⁷ merkezi Postahanesine gönderilmiştir.

13 Ekim 1895 tarihinde 600 kuruş aylık ile Tatar memurluğu görevi ile Edirne Vilayeti Posta Seyyar memurluğuna nâkil olunmuştur. 13 Mart 1897'de aylığı 540 kuruşa ulaşmıştır. 13 Mart 1898'de 670 kuruş aylık ile Edirne Vilayeti Posta Seyyarlığı'nda vazifesini devam ettirdiği görülmektedir. Asaleti, Posta ve Telgraf Nezâreti tarafından onaylanmıştır. 4 Ekim 1903 tarihinde 700 kuruş maaşla Edirne Vilayeti'ndeki vazifesine devam ettiği Telgraf ve Posta Sicil Şubesi vuku'ât pusulasında görülmektedir. Memuriyet hayatı boyunca mesleğinde iktidar sahibi olduğu, hakkında herhangi bir şikâyet, buna bağlı olarak tahkikât ve mahkeme olmamıştır. Benzer bilgiler tezkere-i Osmanî varakası ve tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır ¹⁹⁸.

Mehmed Asım Efendi

Erzincanlı Hafız Abdurrahman Efendi'nin mahdumudur. 1841 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan sıbyan mektebini bitirdikten sonra medresede, siyer ilmi, sarf, nahiv, Arapça, Farsça, mantık, fıkıh, temel hesaplar, mesnevi gibi kitap ve dersler tedrisatı görmüştür. Arapça ve Türkçe okur-yazar olduğu tercüme-i hâlinde belirtilmiştir. 14 Aralık 1870 tarihinde 200 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Erkan-ı Harbiye Dairesi Jurnal Kalemi Üçüncü Sınıf Kâtipliği'nde göreve başlamıştır. 12 Ekim 1871'de 400 kuruş maaşla Muhallefat Kâtipliğine (miras taksimi yapan kâtip) tayin olmuştur. 14 Aralık 1872'de 800 kuruş maaşla Dördüncü Ordu-yu Hümâyün Jurnal Kalemi üçüncü sınıfa kitabet-i silkine iltihak etmiştir.

12 Haziran 1872 tarihinde memuriyette ikinci sınıfa terfi etmiş ve 1200 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Jurnal Kalemi'nde hizmet etmiştir. 22 Mayıs 1877'de memuriyette birinci sınıfa yükselmiş ve maaşı ise 1600 kuruşa ulaşmıştır. 13 Mart 1880'de maaşlarda ki umumi indirimden dolayı aylığı 1200 kuruşa inmiştir. 27 Temmuz 1886'da 1600 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Jurnal Kalemi Üçüncü Şube Müdür Muavinliğinde bulunmuştur ¹⁹⁹. Bu görevinde 17 Ağustos 1897'ye kadar çalıştığı sicill-i ahvâli şubesince tutulan kayıtlardan anlaşılmaktadır. Dördüncü Ordu Riyasetinden yazılan mülâhazada vazifesini yapmaya muktedir, gayet müstakim, hüsn-ü ahlâk üzere olduğu ifade edilmiştir ²⁰⁰.

Numan Saib Efendi

Kadioğluzadelerden eski Erzincan müftüsü Asım Efendi'nin mahdumudur. 1841 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Sıbyan mektebini bitirdikten sonra babasından Molla Cami'ye kadar Arabî, Bostan ve Gülistan'a kadar Farisî tedrisatı görmüştür. Türkçe okuryazar ve Farsçaya aşinadır. 12 Temmuz 1861 tarihinde 21 yaşında bulunduğu halde mülâzım olarak Dördüncü Ordu

¹⁹⁷ Hüdavandigar Vilayetine bağlı kazadır.

¹⁹⁸BOA. DH. SAİD. d. 108/183.

¹⁹⁹BOA. BEO. 162/12118.

²⁰⁰BOA. DH. SAİD. d. 77/49.

Tahrirat Kalemine dâhil olmuştur ²⁰¹. 25 Haziran 1863'de 200 kuruş aylık ile adı geçen dairenin Tahrirat Kalemi muavinliğine terfî etmiştir. 19 Şubat 1865'de 70 kuruş zamlı maaşı 270 kuruşa ulaşmıştır. 1867'de ise görevinden istifa etmiştir. Yine aynı seneden itibaren askeriyedeki görevinden ayrılıp, 650 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti Mektupçu Kalemi Muavinliği görevine getirilmiştir.

1867 senesinde Vilayet Mektupçuluğundan da ayrılıp, 1250 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Tahrirat Müdüriyetine atanmıştır. 1868'de maaşı 1500 kuruşa ulaşmış ve aynı sene umumi maaş düzenlemesinde %5 indirimine gidildiğinden dolayı aylığı 1425 kuruşa tenzil edilmiştir. 9 Haziran 1872'de becayiş suretiyle Muş Sancağı Tahrirat Müdürlüğüne nâkil edilmiş ise de göreve başladıktan kısa bir süre sonra istifa etmiştir. 1873'de 1425 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Tahrirat Müdürlüğü'nde tekrar göreve başlamıştır. Senenin sonunda maaşlarda umumi indirimine gidilmesinden dolayı aylığı 1170 kuruşa inmiştir. 11 Ocak 1883'de aynı maaşla ve yine becayiş suretiyle Bayburt Sancağı Tahrirat Müdüriyetine tâhvil edilmiştir. 28 Ocak 1887'de 1000 kuruş maaşla Gümüşhane Sancağı Tahrirat Müdürlüğüne nâkil olmuş ve 21 Mart 1890'da üçüncü sınıfa terfî etmiştir. 20 Ağustos 1879'da ise ikinci sınıfa atanmıştır.

Hizmeti süresince nâkil ve becayiş suretlerindeki kayıtlarda görüldüğü üzere, memuriyet hayatında herhangi bir soruşturma geçirmemiştir. Bayburt Sancağı Mutasarrıflığı'ndan yazılan mülahazada gayretli, hüsn-ü hâl üzerine bir kişi olduğu belirtilmiştir. Hakkındaki bilgiler, Erzurum Vilayeti Mektupçusu Osman Bey tarafından da tâsdik edilmiştir. Ayrıca Erzurum Valisi Mustafa Paşa hazretleri tarafından da ilave kılınan mütalada, dahi görevini hakkıyla yapan bir memur olduğu ifade edilmiştir ²⁰².

Erzurum ve iki defa Erzincan Sancağı Tahrirat Müdürlüğü bulunduğu dönemlerde zimmetle ilişkisi olmadığına dair Erzurum Vilayeti Meclis İdaresi tarafından dört kıta mazbata yazılmıştır. Ayrıca Dördüncü Ordu-yu Hümâyun Tahrirat Kalemi'nden yazılan raporda 200 kuruş aylıkla orduda adı geçen dairede istihdâm olduğu Erkân-ı Harbiye Dairesi Birinci Şubesi Başkâtipliği'nde bulunan Ali Rıza Efendi tarafından kaleme alınmış ve tâsdik edilmiştir ²⁰³.

Halid Efendi

Erzincanlı Osman Efendi'nin mahdumudur. 1841 senesinde Ödemiş'te doğmuş olduğu nüfus tezkere-i Osmanîsi'nde kayıtlıdır. Ödemiş sıbyan mektebi ve medresesinde bir miktar Arapça tahsil görmüştür. Türkçe okuryazar olduğu kayıtlıdır. 15 Mayıs 1871 tarihinde 30 yaşında bulunduğu halde 80 kuruş maaşla Ödemiş Kazası²⁰⁴ rüştiye mektebinde hüsn-ü hat muallimliği görevinde bulunmuştur. 19 Mart 1880'de umumi maaş düzenlemesiyle aylığı 64 kuruşa tenzil etmiştir. Memur hakkındaki bu bilgiler, 12

²⁰¹BOA. DH. MKT. 1340/68.

²⁰²"*erbab-ı iffet ve istikametten olduğu.*"

²⁰³BOA. DH. SAİD. d. 10/517.

²⁰⁴ Aydın Vilayeti dâhilinde bir kazadır.

Haziran 1906'da tercüme-i hâl varakası ve Ödemiş Kazası Kaymakamlığıyla, rüştiye mektebi ve Maarif Nezâreti tarafından da tâsdik kılınmıştır ²⁰⁵.

Seyyid Mehmed Efendi

Ulemadan Erzincanlı Seyyid Hacı Emin Efendi'nin mahdumudur. 1842 senesinde İstanbul'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Kasım Paşa sıbyan mektebinde bir müddet ilim tahsil etmiş ve daha sonra İzmit rüştiye mektebinde üç sene kadar ders görmüş ise de şahadetnâme alamamıştır. Muallim-i mahsusundan Arapça, Farsça ve hesap tahsil etmiştir. Türkçe okur-yazardır. 22 yaşında bulunduğu halde Karadavun Maden-i Hümayun Müdürlüğü kalemine mülazım olarak dâhil olup, 21 Aralık 1864 tarihinde 250 kuruş maaşla adı geçen kalemde memur olmaya hak kazanmıştır. 24 Mayıs 1866'da 300 kuruş maaşla Maden Fabrikası memurluğa terfi ile tâhvil kılınmıştır. 14 Aralık 1867'de icra kılınan umumi maaş düzenlemesiyle maaşı 250 kuruşa tenzil etmiştir. 13 Nisan 1869'da memurluğu terk etmiştir. Aynı senenin 22 Temmuz'unda 750 kuruş maaşla Tokat Sancağı Kalhanesi Başkâtipliği'ne tayin olmuştur.

16 Kasım 1869 tarihinde maaşı 712,5 kuruşa tenzil etmiştir. 5 Temmuz 1878'de görevinden tekrar ayrılmıştır. 24 Ekim 1879'da 1000 kuruş maaşla Tokat Maden İşletmeleri Muhasebeciliği'ne tekrar tayin olmuştur. 15 Mart 1880'de aylığı 800 kuruşa inmiştir. 18 Mart 1882'de maaşına 190 kuruş, 1883'ün sonunda 200 kuruş zam alarak maaşı 1190 kuruşa yükselmiştir. 28 Mayıs 1884 tarihinde Tokat Sancağı vekâleti'nde bulunan Maden Fabrikası Muhasebeciliği görevinde iken maaşına 306 kuruş daha zam aldı. Bu vazifesinde 1893'ün sonuna kadar bulunmuş ve 1894'de ise Tokat Sancağı²⁰⁶ Masârif Komisyonu riyaseti azalığı görevinde fahri olarak yapmıştır.

1882 senesinde ikinci sınıfa terfi etmiştir. Tokat Mutasarrıflığı Kalhanesi müdür muavinliğinden yazılan mülahazada, memurluğunu ifaya muktedir, gayret ve hüsn-ü hizmetleri olduğu tâsdik olunmuştur. Tokat Sancağı Kalhanesi Başkâtipliği Muhasebeciliği vekâletinde ki istihdâm müddeti, kifayet beratı ve Tokat Sancağı mutasarrıf vekâletinden, Maarif Komisyonu riyaset azalığı tarafından yazılan mülahazalarda da, hüsn-ü hizmet, sadık ve ehliyetli birisi olduğu tâsdik edilmiştir. Bu bilgiler Tokat Sancağı Meclis İdaresi tarafından kaleme alınan 3 Nisan 1882 ve 2 Ağustos 1893 tarihli mazbatalarıyla, tezkere-i Osmanî, tercüme-i hâl varakasında kayıt olmuştur 11 Haziran 1906–10 Nisan 1906 ²⁰⁷.

Ahmed Cevdet Efendi

Erzincanlı Keçizade Hacı Mustafa Efendi'nin mahdumudur. 1842 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Erzincan Kazası'nda sıbyan mektebinde Arapça, sarf, nahiv, mantık ve Farisî'den Mesnevi adlı kitaba kadar birçok ders ve kitap tedrisatı görmüştür. Türkçe okuryazar, Arapça ve Farsça'ya aşinadır. 30 Ocak 1864 tarihinde 20 yaşında olduğu

²⁰⁵BOA. DH. SAİD. d. 125/295.

²⁰⁶Sivas Vilayetine bağlı sancaktır.

²⁰⁷BOA. DH. SAİD. d. 126/147.

halde 300 kuruş maaş aylık ile Erzincan Sancağı Tahrirat Komisyonu Başkâtipliğine tayin olmuştur.

3 Ekim 1864 tarihinde 150 kuruş maaşla Erzincan Tahrirat Kalemî Refik-i Salisliğine nâkil olmuştur. Aynı yılın sonunda yapılan 100 kuruş zam ile aylığı 250 kuruşa çıkmıştır. 24 Temmuz 1868'de 350 kuruş maaşla Erzincan Tahrirat Kalemî Refik-i Saniliğe yükselerek görevine devam etmiştir. Dört ay sonra 600 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti Mektupçu Kalemî ikinci memurluğuna tayin edilmiştir. 3 Nisan 1870'de 950 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti Sertezkereciliğine getirilmiştir.

11 Mart 1872 tarihinde 1500 kuruş maaşla Muş Sancağı Tahrirat Müdürlüğüne nâkil edilmiştir. 21 Temmuz 1873'de 1500 kuruş maaşla Kars Sancağı Tahrirat Müdürlüğü'ne tâhvil edilmiştir. Bu görevde üç sene iki ay memurlukta hüsn-ü hizmet ettikten sonra azil edilmiştir. 11 ay açıkta kaldıktan sonra, 14 Mayıs 1877'de 1500 kuruş maaşla Selanik Vilayeti Duyûn-u Umumiye Tahrirat Başkâtipliği'nde bulunmuş, bir sene iki ay sonrada 950 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Defter-i Hakanîye nâkil olmuştur. 6 Temmuz 1881'de Şura-i Devlet kararıyla görevden alınmıştır. 6 Aralık 1882'de 900 kuruş maaş aylıkla Amasya Sancağı Defter-i Hakanîde görev yaptığı görülmektedir. 6 Mayıs 1893 tarihinde 760 kuruş maaş ile Erzincan Defter-i Hakanide çalıştığı görülmektedir.

Şimdiye kadar memur olduğu hizmetlerindeki nâkil, tâhvil, terfî, azil ve istifa suretlerinden anlaşıldığı üzere hakkında herhangi bir şikâyet ve buna bağlı olarak tahkîkât geçirmemiştir. Erzincan Sancağı Mutasarrıflığı ile Vergi Emanet-i Aliyesi'nden yazılan mülahazalarda,²⁰⁸ görev yaptığı dairelerde güzel hizmetlerde bulunduğu belirtilmektedir. Bir dönem muharrir olarak bulunduğu tahrirat müdürlükleri ile Erzincan Sancağı Defter-i Hakanî Müdürlüğü idaresince yazılan mülahazalarda, güvenilir ve hak üzere bir kişi olduğu ifade edilmiştir. 24 Temmuz 1894 tarihinde 52 yaşında olduğu halde hücceten vefât etmiştir ²⁰⁹ .

Ömer Mirat Efendi

Esnaktan Abdulkadir Efendi'nin mahdumudur. 1842 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Sıbyan mektebini bitirdikten sonra medresede Arapça ve Farsça dersleri tahsil etmiştir. Türkçe okur-yazardır. 1858 senesinde 16 yaşında bulunduğu halde Maliye Nezâreti Ceride Muhasebesine mülâzım olarak başlamıştır. Bu daireden muvafakat aldıktan sonra Defter-i Hakanî Muhasebe Kalemine nâkil olmuştur.

1865 tarihine kadar 400 kuruş maaşla bu görevde çalışmıştır. Aynı senenin 15 Haziran'ında 750 kuruş maaşla Tuna Vilayeti Emlak Kalemî Muharrir-i Saniliğinde bulunmuştur. Bu sene içerisinde aynı maaşla Bosna Vilayeti Emlak Kalemî Muharrir-i Salisliğine nâkil olmuştur. 30 Mayıs 1866'da 1000 kuruş maaşla Tuna Vilayeti Emlak Kalemî Muharrir-i Sanilik derecesine yükselmiştir. Aynı senenin 12 Kasım'ında umumi maaş düzenlemesinden dolayı aylığı 833 kuruşa inmiştir. 13 Mart 1869'da 1250 kuruş

²⁰⁸“istidadıyla ifâ-yı vazifede ikdâmı beyan olunur.”

²⁰⁹BOA. DH. SAİD. d. 3/926.

maaşla Tırnova Sancağı²¹⁰ Tahrirat Kalemî'nde görevlendirilmiştir. 13 Ekim 1871 tarihinde maaşı 1185 kuruşa düşürülerek 14 Eylül 1874 tarihinde aynı miktar maaş ve becayiş suretiyle üçüncü fırka memuriyetine terfi etmiştir. 14 Eylül 1874'de aynı miktar maaş ve becayiş usulüyle üçüncü sınıfa yükselmiştir. 11 Haziran 1875'de kısa bir dönem görevinden ayrılmıştır.

23 Mart 1876 tarihinde 750 kuruş maaşla Cezair-i Bahr-i Sefid Vilayeti²¹¹ Üçüncü Fırka Seyyar Muharrirliğine ve 11 Temmuz 1877'de 1000 kuruş maaşla adı geçen vilayetin Komisyon Başkâtipliğine tayin edilmiştir. 13 Ekim 1881'de maaşında indirim olmuş ve 750 kuruş maaşla Cezair-i Bahr-i Sefid Vilayeti Mizan Kâtipliğine atanmıştır. Memuriyet hayatı boyunca hakkında herhangi bir şikâyet olmamış ve görevini layık ile ifa eden bir memur olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumu tercüme-i hâl özetinde, Cezair-i Bahr-i Sefid Vilayeti Tahrir ve vergi müdüriyetinden yazılan mülahazalarda, tâsdik edilmiştir. 3 Mart 1887 tarihinde 45 yaşında vefât etmiştir²¹².

İsmail Efendi

Erzincan'da Şancı Çelebi Mahallesi imamı Mustafa Efendi'nin mahdumudur. 1844 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Erzincan'daki sıbyan mektebini bitirdikten sonra rüştiye mektebinde okumuş ve diploma almıştır. Türkçe okur-yazardır. 1867 senesinde Tophane-i Amire Muhasebe Kalemî'nde göreve başlamıştır. 1 Nisan 1867 tarihinde maaşı 91,5 kuruşa ulaşmıştır. 12 Mart 1869'da maaşı 600 kuruşa, 28 Aralık 1871'de maaşı 800 kuruşa varmış ve memurlukta üçüncü sınıfa terfi etmiştir. 13 Mart 1880'de maaşı tenzil edilerek aylığı 640 kuruşa inmiştir. 11 Ağustos 1886'da 960 kuruş maaşla ikinci sınıfa yükselmiştir. Ardından da meşihatname alarak, Murtaza Efendi ve Kırkkilise zaviyelerinde vazife yapmıştır. İşinde liyakatli ve hüsn-ü hâl üzerine hizmet ettiği, çalışmış olduğu bütün kurum ve müdürlükler tarafından onaylanmıştır. Tophane-i Amire Muhasebesi ve sicill-i ahvâl şubesi kayıtlarında bu bilgiler belirtilmiştir²¹³.

Hüseyin Rüşti Efendi

Erzincan eşrafından Kadızade İsmail Efendi'nin mahdumudur. 1844 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Hafız Ahmed Hoca'dan ilim tahsil etmiştir. Türkçe okur-yazardır. 1863'de 20 yaşında olduğu halde muhacirler için oluşturulmuş olan Muhacirin Komisyonu Mektupçu Kalemine dâhil olmuştur. Bu daireden 1 yıl süre ile ayrılmak zorunda kalmıştır. 1866'da 150 kuruş maaşla çalıştığı Muhacirin Komisyonuna tekrar geri dönmüştür.

1863'de 250 kuruş maaşla görevine devam görülmektedir. Kısa bir süre sonra kurum değiştirerek, aynı miktar maaşla Meclis-i Vala Mektupçu Odasına geçmiştir. 1867'de maaşı 208 kuruşa tenzil etmiş ve çalıştığı dairede hocalık rütbesi tevcih edilmiştir. 3 Şubat 1870'de Dâhiliye Nezâreti Mektupçu Odasına nâkil olmuştur. 22 Mayıs 1871'de

²¹⁰ Tuna Vilayetine bağlıdır.

²¹¹ Akdeniz'deki adalardan oluşan bir vilayettir.

²¹²BOA. DH. SAİD. d. 9/49.

²¹³BOA. DH. SAİD. d. 60/189.

yine Muhacirin İdaresi Nüfus Kâtipliği'nde memurluğu tekrar geri dönmüştür. Bir dönemde 500 kuruş maaşla Mektupçu Sadaret Odasında bulunmuştur.

Aynı sene yapılan zamla aylığı 675 kuruşa ulaşmıştır. 1872'de maaşta yapılan tensikâta aylığı 475 kuruşa indiği ve bu maaş miktarıyla Muhacirin Komisyonu Nüfus Kâtipliği görevine devam ettiği anlaşılmaktadır. 10 Mart 1875'de 125 kuruşluk zammı ile maaşı 600 kuruşa ulaşmıştır. 13 Temmuz 1877'de Muhacirin Komisyonundaki görevine devam etmiş ve bu senenin sonuna doğru Muhacirin Komisyonu Mektupçu Odası muavinliğine terfî edildiği anlaşılmaktadır. 21 Temmuz 1878'de 50 kuruş, 2 Eylül 100 kuruş maaş artışıyla aylığı 750 kuruşa ulaşmıştır. Ancak 6 Ağustos 1879'da komisyonca vuku' bulan maaş kesintisiyle 450 kuruşa düşmüştür.

21 Aralık 1879 tarihinde yapılan 50 kuruş zamla maaşı 500 kuruşa ulaşmıştır. Bu sene içerisinde çıkarılan umumi kararnamene ile maaşında 200 kuruş artışla 700 kuruşa ulaşmıştır. 6 Aralık 1880'de üçüncü rütbeye terfî etmiştir. 1881 senesi boyunca almış olduğu zamlar maaşı tekrar 750 kuruşa varmıştır. 11 Eylül 1883'de ikinci rütbeye yükselmiştir. Aynı yıl bu rütbe ile 750 kuruş maaşla Mektupçu Odası Muhaberatlığına nâkil olmuştur. 29 Nisan 1889'de maaşına yapılan 100 kuruş zamla maaşı 850 kuruş olmuştur.

4 Ocak 1890 tarihinde maaşı 2500 kuruşa çıkmıştır. Bu miktar maaşla Çapakçur Kazası²¹⁴ Kaymakamlığına tayin ile nâkil edilmiştir. İdare yönetiminde çıkan problemlerden dolayı ahaliyle yüz bar olmuş ve ahali tarafından hakkında şikâyette bulunulmuştur²¹⁵. Bu şikâyetler üzerine yapılan tahkikât ve mahkemede asayişin sağlanması ve kazada düzenin yeniden oluşturulması için açığa alınmıştır.

8 Mart 1892 tarihinde Çapakçur Kazası mahallinde yapılan tahkikât neticesinde ve Bitlis Vilayeti'nden gelen evrakta adı geçen kaymakamın ahaliye zulüm ettiği belirtilmiştir. Bundan dolayı kısa dönem açıkta kaldıktan sonra 13 Temmuz 1893 tarihinde 2500 kuruş maaşla Mutki Kazası²¹⁶ Kaymakamlığına tayin olunmuştur. Maaşı 13 Mart 1897'de 2250 kuruşa gerilemiştir. 12 Haziran 1897'de becayış usulüyle Hozat Kazası²¹⁷ Kaymakamlığına nâkil edilmiştir.

Ancak 23 Ekim 1898 tarihinde Dâhiliye Nezâreti tarafından Hizan Kaymakamlığına²¹⁸ tayin edilmiştir. Buradan 12 Eylül 1899'da Mülkiye Komisyon'un verdiği karar üzerine maaş-ı haliyle Ahlât Kazası Kaymakamlığına atanmıştır. Şimdiye kadar bulunduğu memuriyet hakkında iki defa şikâyetten dolayı soruşturma geçirmiştir. Muhacirin Komisyonu reisi Rıza Bey tarafından yazılan mülhaza ve tercüme-i hâl varakasında ki

²¹⁴ Bitlis Vilayetine bağlı bir kazadır.

²¹⁵“kazandığı sù-i şöhret ve hakkında ekser ahali tarafından hasıl olan nefter sebebiyle vak' ve nüfuzu külliyyen zail olduğundan ve kaza-i mezkur cezirede öteden beri zuhur eden hareket-ı bağyanenin cevelan-gahi bulunduğu cihetle orada bulunacak kaimakamın Müslüman ve Hıristiyan unsurlar nezdinde mu'temed ve sahib-i nüfuz olması lâzimededen bulunduğundan bahisle Bitlis vilâyatı vekâletinden vaki iş'ar üzerine azl edilmiştir.”

²¹⁶ Bitlis Vilayetine bağlı kazadır.

²¹⁷ Dersim Sancağına bağlı kazadır.

²¹⁸ Bitlis Vilayetinde bir kazadır.

kayıtlarda görevine sadık olduğu, teşkil edilen komisyonlardaki vazifelerde bulunarak güzel hizmetlerde bulunmuş olduğu tâsdik edilmiştir 16 Aralık 1883.²¹⁹

Mustafa Efendi

Erzincan ahalisinden Hacı Ali Efendi'nin mahdumudur. 1844 senesinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkere-i Osmanîsi'nde kayıtlıdır. Erzincan sıbyan mektebini bitirdikten sonra hususi hocasından Arapça ve Farsça dersleri gördüğü tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır. 6 Ekim 1869 tarihinde askerlik görevi sebebiyle orduya dâhil olmuştur. Orduda bulunduğu dönemde 3 Ekim 1870'de başçavuşluk rütbesini almış ve 1872'de Dördüncü Ordu-yu Hümâyun Piyade Üçüncü Alayı Birinci Taburu Yedinci Bölük Mülazim-i Saniliği'nde görevine devam etmiştir. 3 Ağustos 1876 tarihinde Dördüncü Ordu Redif Alayları Sınıf-ı Sani Üçüncü Alayı İkinci Taburu Üçüncü Bölük Mülazim-i Evvelliği'ne ve 21 Aralık 1876'da adı geçen bölükte yüzbaşılığına terfî etmiştir. Ancak 3 Temmuz 1879'da askerlik vazifesinden el çekirilmiştir.

Bir dönem açıkta kaldıktan sonra, bir buçuk sene kadar İzmir İskelesi Gümrük Müdürlüğü'nde Emtia-i ecnebiyye dairesinde mülazım olarak çalışmıştır. 19 Şubat 1883'de 500 kuruş maaşla İzmir Rüsumat memuriyetine bağlı Tire Rüsüm-u Sitte memurluğuna tayin ve senenin 31 Ekim'de 250 kuruş maaşla İzmir İskele Gümrüğü Müdüriyeti Muhasebe memurluğuna nâkil olmuştur. Aylığı, 28 Temmuz 1896'da 400 kuruşa ve 26 Eylül 1890'da maaşı 500 kuruşa iblağ edilmiştir. Askerde bulunduğu dönemdeki hizmetlerinden dolayı Şam Vilayeti Seraskerliğine bağlı Rüsumat memurluğa nâkil olmuştur.

Hakkındaki bilgiler memurluk hayatı boyunca hizmet, maaş miktarı için yazılan mülahazalarda, belirtilmiştir. Ayrıca bu memurla ilgili, Duyûn-u Umumiye Komiserliğinden gelen tezkere cevabında, İzmir Gümrüğü Müdüriyetinden yazılan mülahaza, tercüme-i hâl varakası, İzmir Rüsumat Nezâreti'nden yazılan mülahazalarda, benzer bilgiler bulunmaktadır. Ayrıca Tire Kazası²²⁰ Rüsumat memurluğunda bulunduğu dönemlerde bir gün dahi devlet malı ile ilişkisi bulunmadığı kayıtlıdır ²²¹.

Mehmed Şevki Efendi

Eski vezir-i azam tatarlarından İbrahim Ağa'nın mahdumudur. 1845 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Babasından Arapça, Fransızca ve Farsça dersler almıştır. Türkçe, Arapça ve Fransızca okur-yazardır. 26 Kasım 1859 tarihinde 15 yaşında olduğu halde mülazım olarak Erzincan Posta Müdürlüğüne bağlı Tataran Kâtipliğinde göreve başlamıştır.

13 Mayıs 1865 tarihinde Kütahya²²² Posta Müdürlüğü emrinde 500 kuruş maaşla göreve başlamıştır. Bir müddet sonra bu görevinden istifa etmiştir. 12 Mart 1868'de 833 kuruş maaş ve terfî ile Şam Posta Müdüriyeti'nde yeniden göreve başlamıştır. 3 Temmuz 1869'da 1000 kuruş maaşla Bayburt Kazası Posta Müdürlüğüne nâkil olmuştur. Bu

²¹⁹BOA. DH. SAİD. d. 4/760= 5/983.

²²⁰ İzmir Sancağına bağlı bir kazadır.

²²¹BOA. DH. SAİD. d. 168/193.

²²² Bu dönem idari taksimatta sancaktır.

görevden İstanbul'da bulunan Posta Umum Telgraf İdaresine terfi ile tayin edilmiştir. Bir dönem bu görevde hizmet verdikten sonra, kurum değiştirerek Vakıflar Sandığı Umum Müdürlüğüne nâkil olmuştur. Bu görevinden 1870'de 1200 kuruş maaşla Bursa Evkaf Muhasebesine tayin edilmiştir. 12 Ocak 1877'de memuriyette ikinci sınıfa yükselerek 3000 kuruş maaşla tekrar eski kurumu olan Postahane Tahriratbaşı Kâtipliğine geçmiştir. 1 Nisan 1885'de istifa etmiştir. 9 Mart 1906 tarihinde 61 yaşında vefât etmiştir ²²³.

Hamparson Efendi

Ermeni milletinden Osep Ağa'nın mahdumudur. Devlet-i Âliyye tebaasındandır. 1845 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Ermeni mektebinde Ermenice, Fransızca, Türkçe, fen bilgisi, coğrafya, hendese ve hikmet dersleri tedrisatı görmüştür. Türkçe, Ermenice ve Fransızca okur-yazardır. 1866'da 21 yaşında olduğu halde Beyoğlu Postahanesine mülazım olarak başlamıştır.

7 Nisan 1866 tarihinde 1056 kuruş maaşla Diyarbakır Telgraf hanesine Fransızca Telgraf Muhaberat memuru olarak tayin olmuştur.²²⁴13 Eylül 1866'da aylığı 576 kuruşa tenzil ettirilmiştir. 9 Eylül 1867'de 720 kuruş zamlı maaşla Sivas Telgraf hanesi Fransızca Muhaberat memurluğuna nâkil edilmiştir. 14 Eylül 1868 tarihinde 720 kuruş maaşla Yozgat Telgraf Merkez Muhaberat memurluğuna tayin edilmiştir. Bu görevden kısa bir süre sonra Ankara Telgraf Merkez Muhaberat memurluğunda çalışmıştır. Bu görevde hizmet ederken 14 Mayıs 1869'da maaşı 800 kuruşa yükselmiştir.

14 Temmuz 1871 tarihinde Mustafa Paşa Kazası²²⁵ ve 14 Mart 1873'de Burgaz Kazası²²⁶ Telgraf Merkez Muhaberen memurluğuna nâkil edilmiştir. Maaşı 1876 tarihinde 1000 kuruşa, 1879'da umumi tensikât ile maaşı 950 kuruşa inmiştir. 4 Mayıs 1892'de 950 kuruş maaşla İzmir Merkez Telgraf ve Muhaberen memuriyetine terfi ile nâkil olmuştur. 4 Mayıs 1892 tarihinde aynı maaşla Aynaroz merkezi telgraf muhabere memuriyetine gönderilmiştir. 22 Eylül 1893'de aynı maaşla Şam merkez Telgraf ve Postahanesi Muhaberat memurluğunda görev yapmıştır. Şam Vilayeti 16 Nisan 1893'de 950 kuruş maaşla Telgraf ve Posta Muhaberat-ı Ecnebiye baş memuriyetine nâkil edilmiştir. 25 Ağustos 1894'de aylığı 1110 kuruşa ulaşmıştır.

12 Aralık 1896 tarihinde 1500 kuruş maaşla Zara Kazası²²⁷ Telgraf ve Posta Merkezi Muhaberat Başmüdürlüğü bünyesinde bulunan muhaberat-ı ecnebiye şubesine nâkil olmuştur. Aynı sene maaşı 1350 kuruşa inmiştir. 5 Ağustos 1904 tarihinde 59 yaşında vefât eylediği Posta ve Telgraf Umum Müdüriyeti sicil şubesi tarafından kaleme alınan 17 Ekim 1906 tarihli vuku'ât postasıyla bildirilmiştir²²⁸. Çalıştığı bütün kurumlar ve

²²³BOA. DH. SAİD. d. 37/99; SAİD. MEM.28/18.

²²⁴"sıfat-ı matlubeyi haiz ve lisana âşina bulunmasına mebrû."

²²⁵ Bursa Vilayetine bağlı bir kazadır.

²²⁶ Burgaz(Lüleburgaz), Edirne Vilayetine bağlıdır.

²²⁷ Sivas Vilayetine bağlı bir kazadır.

²²⁸ Hamparson Efendinin vefatından sonra Erzincanda bir hayli taşınmazının(gayr-i menkul) olduğu ortaya çıkmıştır. BOA. Y.PRK. UM. 25/60.

vilayetlerden yazılan mülahazalarda, memuriyetini iyi niyetle yaptığı, erbab-ı iffet ve istikâmet üzere olduğu ifade edilmiştir ²²⁹.

Mehmed Tevfik Efendi

Dervişoğullarından Hozat Naibi Erzincanlı Ömer Hulusi Efendi'nin mahdumudur. 1847 senesinde Erzincan Kazası'nda tevellüd etmiştir. Erzincan iptida mektebinde dini ilimlerin yanı sıra Arapçadan Kara Davud ve Farsça'dan Gülistân'a kadar tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 7 Eylül 1865 tarihinde mülazım olarak Dördüncü Ordu Ruznamçe Kalemî'nde memuriyete başlamıştır. 17 Mayıs 1866'da kurum değiştirerek 35 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Tahrir Kalemine nâkil olmuştur. 17 Temmuz 1869'da maaşı 55 kuruşa ulaşmış ve Sivas Vilayeti Redif Kâtipliği muavinliği emrinde bulunmuştur. 10 ay sonra aynı görevde iken maaşı 700 kuruşa ulaşmıştır. 15 Temmuz 1870'de bir dönem açıkta kalmıştır. Aynı senenin 7 Eylülü'nde 500 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Tahrirat Müdürlüğüne bağlı Emlak Seyyar memurluğuna tayin olmuştur ²³⁰.

Ömer Lütfi Efendi

Çorumluzade Hacı Abdulkerim Efendi'nin mahdumudur. 1847 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan sıbyan mektebinde tahsil gördükten sonra medrese hoca efendilerden Molla Cami ve Gülistân adlı Arapça ve Farsça kitaplarını, hesap, coğrafya ve tarih derslerini tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 1862'den itibaren Erzincan Sancağı ve Çıldır Kazası Tahrirat Kalemleri'nde mülazım olarak çalışmıştır. 28 Mayıs 1867 tarihinde 16,5 kuruş maaşla Çıldır Kazası'ndan Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemine nâkil olmuştur.

Bu görevde bulunduğu dönemde maaşı 1868'de 90 kuruş, 1869'da 180 kuruş ve 1871'de ise 195 kuruşa yükselmiştir. Ancak 18 Şubat 1872'de umumi maaş düzenlemesiyle aylığı 183 kuruşa inmiştir. Bu görevinin yanı sıra Erzincan rüştiye mektebinde rika muallimliğini de ilave olarak yapmıştır. Ancak bu görevinden kısa bir süre sonra istifa etmiştir. 20 Mayıs 1872'de 710 kuruş maaşla Bayezid Sancağı Tahrirat Müdür Muavinliği'ne terfi ile görevlendirilmiştir. 2 Nisan 1873'de 1425 kuruş maaş ve becayış suretiyle Muş Sancağı Tahrirat Müdürlüğü'ne nâkil olup bu mutasarrıflık vekâletinde de bir dönem görev yapmıştır.

31 Mart 1880 tarihinde kurum değiştirerek 1750 kuruş maaşla Muş Sancağı Aşar ve Ağnam Müdürlüğü'nde bulunmuştur. 14 Mayıs'da 1750 kuruş maaşla Siirt Sancağı Aşar ve Ağnam Müdürlüğü'ne nâkil olmuştur. 18 Temmuz 1882'de bu görevinden istifa etmiştir. 8 Ocak 1883'de 1400 kuruş maaşla Bitlis Vilayeti Bidayet Mahkemesi Başkâtipliği'ne tayin olmuştur. Aynı yıl Mart ayının başında 1400 kuruş maaşla Bitlis Vilayeti Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi riyasetine nâkil olmuştur. Bu görev esnasında ahaliden bir takım kişilerin hakkında şikâyetle bulunmaları üzerine hakkında tahkikât yapılmış ve bunun neticesi üzerine 2 Haziran 1888'de görevinden ayrılmak zorunda kalmıştır.

²²⁹BOA. DH. SAİD. d. 49/77.

²³⁰BOA. DH. SAİD. d. 51/459. Belgenin muhtelif yerleri siliktir. SAİD. MEM. 29/15.

Ancak hakkındaki şikâyetlerin yersiz olması ve bir suç unsuru oluşturmadığı anlaşıldığından tekrar memuriyete geri dönerek, 4 Nisan 1889'da Muş Sancağı Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi reisliğine tayin edilmiştir. Bu görevinden 28 Ocak 1894'de Kastamonu Vilayeti Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi Başkanlığına nâkil olmuştur. 15 Ekim 1895 tarihinde Kengiri(Çankırı) Sancağı Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi'ne tâhvil edilmiştir. Ömer Lütfi Efendi memuriyet hayatına bu sancakta devam ettiği 1909 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir ²³¹.

Hacı Ahmed Şekib Efendi

Hariciye Nezâreti eski çalışanlarından Ahmed Akif Ağa'nın mahdumudur. 1848 senesinde İstanbul'da tevellüd etmiştir. Sıbyan mektebinde eğitim görmüş ve babasından Arapça ve Farsça tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 1865'de 17 yaşında bulunduğu halde Kuyud-u Hakanî Kalemî'nde mülazım olarak başlamıştır. Aynı senenin Mayıs ayında 10 kuruş maaş nâil olmuştur. 7 Mart 1867 tarihinde maaşı 8 kuruş 25 paraya tenzil etmiştir. 12 Şubat 1870'den 18 Şubat 1874'e kadar 30 kuruş 5 paraya, 31 Ekim 1875'de 50 kuruş, 11 Ağustos 1876'da 20 kuruş ve 5 Mart 1877'de 20 kuruş, 10 Ağustos 1879'da ise 33,5 kuruş zam vuku' bularak maaşı 173,5 kuruşa yükselmiştir.

14 Mart 1880 tarihinde ise maaşı umumi tensikât neticesinde 140 kuruşa inmiştir. Bu miktar maaşı ile vazifesini ifa etmiştir. Hakkında herhangi bir şikâyet olmadığından bir tahkikât ve mahkeme olmadığı Tevki-i Divan-ı Hümâyun sadetlü efendi tarafından yazılan mülahazalar, tercüme-i hâl varakasinda tâsdik olmuştur. Hacı Ahmed Şekib Efendi'ye ait bu bilgiler 13 Mart 1883 ve 12 Haziran 1883 tarihli vuku'ât cetvelinde beyan olunmuştur.

10 Temmuz 1888 tarihinde maaşına 10 kuruş daha zam gelerek 190 kuruşa ulaşmıştır. 9 Mart 1895'de maaşı 240 kuruşa ulaşmış ve miktar maaşla Erzincan Sancağı Defter-i Hakanî Kalemî'nde çalışmaya devam etmiştir. Memur hakkındaki bilgiler Defter-i Hakanî Sicil Şubesi'nde kaleme alınan 17 Ekim 1906 tarihli vuku'ât postasıyla bildirilmiştir ²³².

Mehmed Tefvik Efendi

Erzincanlı İbrahim Ağa'nın mahdumudur. 23 Aralık 1848 tarihinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde görülmektedir. Medresede dini ilimlerin yanı sıra Arapça da tedrisatı görmüştür. Türkçe ve Arapça okur-yazardır. 12 Eylül 1867'de 18 yaşında olduğu halde 40 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Muhasebe Kalemine mülazım tayin kılınmıştır. 14 Aralık 1870'de 400 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Nizamiye Yoklama Kalemine vazifesine devam etmiştir. 13 Şubat 1877'de memurlukta üçüncü sınıf, 15 Haziran 1877'de ise 1200 kuruş maaşla ikinci sınıfa terfî etmiştir.

5 Mart 1880 tarihinde maaşına 960 kuruş zam yapılarak Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şubesine nâkil olmuştur. 17 Mayıs 1886'da Nüfus Kalemî Mümeyyiz-i Sanisliğine tayin olmuştur. Bu görevde 25 Haziran 1888'e kadar istihdâm edilmiş ve bu

²³¹BOA. DH. SAİD. d. 66/453.

²³²BOA. DH. SAİD. d. 6/285.

müddet zarfında 7436, 5 kuruş maaş almıştır. 3 Ağustos 1891 tarihinde Sıhhiyye Alayları Teşkilatında oluşturulmuş olan memur komisyonuna refakat etmiştir. 1892 senesi içerisinde de bu görevini ifa etmiş ve bu müddet zarfında maaşına 2225 kuruş zam yapılmış ve 2574 kuruş ise harcırah almıştır. 5 Haziran 1892 tarihinde alayların nüfusunun tahririne memur olunmuş ve 2 Ocak 1893'e kadar bu görevde bulunmuş ve bu müddet zarfında 3940 kuruş zamlı maaş ve 13997 kuruş harcırah almıştır. 1 Aralık 1894'de bu görevde kalem-i saniliğe terfî etmiştir. Bu durumu 19 sayı ve 1894 tarihli vuku'ât cetvelinde gösterilmiştir.

Aynı görevde 20 Mayıs 1909 tarihine kadar çalışmış, maaşına 978 kuruş zam yapılmış ve bir müddet sonrada emekliliğe ayrılmıştır. Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi tarafından yazılan mülahazada, hizmetine devam ettiği ve vazifesini ifaya muktedir olduğu belirtilmiştir. Bu memura ait bilgiler nüfus tezkere-i Osmanî vesikası, Sıhhiyye Alayları Teşkilatındaki Nüfus Tahrirat Kalemî'nden alınan belgelerde ve tercüme-i hâlinde kayıtlıdır ²³³.

Ahmed Arif Bey

Habib Mehmed Efendi'nin mahdumudur. 1848 senesinde Erzincan Kazası'nda doğduğu nüfus tezkeresinde görülmektedir. Erzincan iptida ve rüştiye mekteplerinde tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 26 Aralık 1878 tarihinde 31 yaşında olduğu halde mülazım olarak Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemî'ne dâhil olmuştur. 13 Mart 1883'de 114 kuruş maaşla Tahrirat Kalemî Sınıf-ı Saniliği'ne tayin olmuştur.

Ahmed Arif Bey'in memuriyet hayatı süresince hakkında herhangi bir şikâyet olmamıştır. Erzincan Sancağı Tahrirat Müdüriyeti reisliğinden yazılan mülahazada istikâmet üzere, vazifesini en güzel şekilde yapan ve afif bir kişi olduğu belirtilmiştir. Bu şahsiyet hakkındaki bilgiler; Erzincan Mutasarrıflığı ve Vilayet tarafından yazılan mülahazalarda, teyit edilmiştir. 12 Ocak 1896 tarihinde 48 yaşında koleradan vefât etmiştir ²³⁴.

İbrahim Faik Efendi

Emtia Gümrüğü hademesinden Süleyman Ağa'nın mahdumudur. 1850 senesinde İstanbul'da tevellüd etmiştir. Sıbyan mektebinde bir miktar ders tahsil ettikten sonra, muallim-i mahsusundan Arabî, Farisî ve hesap tahsil etmiş olduğu tercüme-i hâlinde kayıtlıdır. Türkçe okur-yazardır. 1867'de 17 yaşında olduğu halde mülazım olarak Telgraf Nezâretine dâhil olmuş ve iki sene mülazımlık yapmış ve nihayetinde Telgraf Nezâreti Muhasebe Kalemine alınmıştır.

29 Mart 1870 tarihinde maaşı 100 kuruşa, 14 Eylül 1870'de 50 kuruşa tenzil olunmuştur. Bu miktar maaş ile İstanbul Telgraf ve Posta Müdürlüğü'nde 8 ay çalışmıştır. Bu dönemde gelen zamlarla maaşı 140 kuruşa ulaşmıştır. 12 Haziran 1872'de 110 kuruş, aynı sene 12 Eylül'de 150 kuruş ilave zam ile maaşı 400 kuruşa ulaşmıştır. 14 Temmuz 1873'de umumi maaş düzenlemesiyle aylığı 350 kuruşa tenzil etmiştir. 13 Mart 1874'de

²³³BOA. DH. SAİD. d. 83/105;19/337

²³⁴BOA. DH. SAİD. d. 51/453.

150 kuruş, 13 Aralık 1876'da 100 kuruş, 13 Şubat 1880'de 100 kuruş zam alarak maaşı 700 kuruşa iblağ olmuştur.

Ancak 2 Mart 1880 tarihinde umumi memur maaş düzenlemesiyle aylığı 600 kuruşa tenzil etmiştir. Bu maaş ile 2 Mayıs 1881'de İstanbul Telgraf ve Posta Başmüdürlüğüne nâkil olmuştur. Şimdiye kadar bulunduğu memuriyetlerinde ki nâkil, tâhvil suretlerinden görüldüğü üzere hakkında herhangi bir şikâyet, buna bağlı olarak tahkikât ve mahkeme olmamıştır. İstanbul Telgraf ve Posta Başmüdürü Aziz Efendi tarafından yazılan mülâhazada²³⁵ ve tercüme-i hâlinde bu bilgiler kayıtlıdır.

İbrahim Faik Efendi 14 Aralık 1883 tarihinde 600 kuruş maaşla Posta ve Telgraf Umum Müdürlüğü Muhaberat Kalemine nâkil olmuştur. 8 Ekim 1885 ve 24 Eylül 1888 tarihlerinde 50 şer kuruş zamlı maaşı 700 kuruşa ulaşmıştır. 9 Eylül 1892'de 800 kuruş maaşla Posta ve Telgraf Umum Müdürlüğü Umum Müdürlüğü'nde Muvazene Başkâtipliğine nâkil edilmiştir ²³⁶.

Mustafa Hilmi Efendi

Erzincanlı Seyyid Süleyman Efendi'nin mahdumudur. 1851 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Erzincan sıbyan mektebini bitirdikten sonra Şam rüştiye ve idadi mekteplerinde eğitim görmüş ve neticesinde şhadetnâme almıştır. Arapça ve Türkçe okur-yazardır. 25 Şubat 1871 tarihinde 20 yaşında olduğu halde 235 kuruş maaşla Belka Sancağı²³⁷ Tahrirat Kalemî'nde memuriyet hayatına başlamış ve daha sonra İlamat Komisyonu refakatinde memuriyet hayatına devam etmiştir. 10 Aralık 1874'de maaşı 250 kuruşa iblağ ile Tahrirat Kalemî İlamat Kâtipliği'nde memuriyet görevine devam ettiği görülmektedir. 15 Nisan 1877'de 300 kuruş maaşla Lazkiye Sancağı ²³⁸ Tahrirat Kalemî İlamat Kâtipliğine nâkil olmuştur. 12 Kasım 1880'de aynı miktar maaşla Sakyun Kazası²³⁹ Tahrirat Kalemî İmla Kâtipliği'nde bulunmuştur. 12 Mart 1878'de 250 kuruş maaşla Trablusşam Sancağı Rüsumat Müdüriyeti Ambar Memurluğuna tayin olmuştur.

25 Eylül 1885'de bu görevinden istifa ederek 1 Aralık'ta kurum değiştirerek 400 kuruş maaşla Akar Kazası²⁴⁰ Ağnam Kâtipliği'nde Tahrir memuru olarak bulunmuştur. Aynı ayın başında çalıştığı dairedeki yeni yapılanmadan dolayı açığa çıkarılmıştır. Fakat 15 Nisan 1885 tarihinde tekrar açığa alınmıştır. 30 Mayıs 1885 tarihinde 250 kuruş maaşla Trablusşam Rüsumat Müdüriyeti'nin Ambar memurluğuna tayin olunmuştur. Mumaileyhin 2 Ağustos 1891 tarihinde vazifesinden istifa yolu ile ayrıldığı rüsumat sicil şubesinin 17 Ekim 1893 tarihli vuku'ât cedvelinde gösterilmiştir.

Mustafa Hilmi Efendi memuriyeti'nde iktidarı sahibi, görevine devam eden ve güvenilir bir kişi olduğu Şam Vilayeti Rüsumat Emanetinden yazılan mülâhazalardan

²³⁵"hilye-i edep ve istikamet ve zîver-i dirayet ve marifetle âreste bulunduğu cihetle hüsn-i ifâ-yı memuriyete muvaffak olmakta bulunduğu."

²³⁶BOA. DH. SAİD. d. 7/291.

²³⁷ Suriye Vilayetine bağlı bir sancaktır.

²³⁸ Suriye Vilayetine bağlıdır.

²³⁹ Lazkiye Sancağına tabi kazadır.

²⁴⁰ Trablusşam Sancağına bağlı kazadır.

anlaşılmaktadır ²⁴¹. 2 Ağustos 1891 tarihinde görevinden istifa ettiği Rüsumat Sicil Şubesinin kaleme aldığı 17 Mart 1893 tarihli vuku'ât cetvelinde belirtilmiştir ²⁴². Mustafa Hilmi Efendi 1. 3. 1927 tarihinde İstanbul'da 76 yaşında vefât etmiş ve üç erkek biri kız dört çocuğu bulunmaktaydı²⁴³.

Hafız Mahmud Nureddin Efendi

Erzincanlı İbrahim Efendi'nin mahdumudur. 1851 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. İptida ve Erzincan rüştiye mektepleri'nde tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 17 Temmuz 1869 tarihinde 20 kuruş maaşla Dördüncü Ordu-yu Hümâyun Tahrirat Kalemî'ne tayin olmuştur. 22 Kasım 1870'de 400 kuruş maaşla memurlukta dördüncü sınıfa terfî etmiştir. 28 Mart 1874'de 800 kuruş maaşla üçüncü sınıfa terfî ederek Dördüncü Ordu-yu Hümâyun Meclis Kalemî'ne nâkil olmuştur. 2 Haziran 1878'de 1200 kuruş maaşla ikinci sınıfa yükselmiştir.

13 Mart 1880 tarihinde maaşı 960 kuruşa tenzil ederek Dördüncü Ordu-yu Hümâyun Erkân-ı Harbiye Dairesi Tahrirat Kalemî İkinci Şubesi'ne tâhvil olmuştur. 17 Kasım 1885'de 1200 kuruş maaşla birinci sınıfa terfî²⁴⁴ ederek Dördüncü Ordu-yu Hümâyun Erkân-ı Harbiye Dairesi Levazım Dairesi İkinci Şubesi'ne tayin edilmiştir. 13 Mart 1897'de maaşı 1080 kuruşa tenzil etmiş 28 Temmuz 1897'de 1440 kuruş maaşla Dördüncü Ordu-yu Hümâyun Erkân-ı Harbiye Dairesi Levazım Dairesi İkinci Şubesi Müdür Muavinliğine tayin edilmiştir. Dördüncü Ordu-yu Hümâyun Erkân-ı Harbiye Dairesi riyaseti tarafından yazılan mülâhazada, memuriyetinde işine devam eden, vazifesini yapmaya muktedir bulunduğu ifade edilmiştir. Dördüncü Ordu Müşirliği vekâletinden²⁴⁵ yazılan mülâhazalar da dahi benzer bilgiler tâsdik olunmuştur ²⁴⁶. 22 Şubat 1903 tarihinde 52 yaşında vefât ettiği makam-ı seraskeri sicil şubesinin vuku'ât pusulasında gösterilmiştir.

Ahmed Raşid Efendi

Erzincanlı Hacı Ömer Hulusi Efendi'nin mahdumudur. 1852 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan Kazası'nda sıbyan mektebinde okuduktan sonra, medresede bir miktar Arabî ve Farişî okuduğu tercüme-i hâlinde yazılıdır. Türkçe okur-yazardır. Erzincan Sancağı Tazir-i Ceza İdaresi'nde bir dönem mülâzım olarak görev yapmıştır.

3 Temmuz 1877 tarihinden aynı yılın 2 Ekim'ine kadar 300 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Hass-ı Hümâyun Aşar İkinci Kol Muharrirliğinde çalışmıştır. 13 Ağustos 1878'den 14 Şubat 1880'e kadar 100 kuruş maaşla, Dördüncü Ordu Nizamiye Yoklama Kalemî'nde mülâzım olarak çalıştı. 16 Haziran 1881 tarihinden 15 Eylül'e kadar 800

²⁴¹ "ifâ-i vazifeye müdavemeti ve dirayeti tâsdik olunur."

²⁴²BOA. DH. SAİD. d. 86/193;118/93.

²⁴³Emekli Sandığı Arşivi. MD. 3949 Defter no.61. Erzincan. I-291, s.11.

²⁴⁴"hizmet-i memduhasına mebnî rütbe-i evveliyeye terfî eylemiştir."

²⁴⁵"mumaileyh istkamet ve ikdâm ve ehliyet gibi sifât-ı matlubeyi câmi' ve her suretle akran ve emsaline faik olduğunu tasdik ederim."

²⁴⁶BOA. DH. SAİD. d. 118/93.

kuruş ücretle memuriyette ikinci sınıfa terfi ederek Erzincan Hassı-ı Hümâyun Aşar İkinci Kol Muharrirliğinde çalışmaya devam etmiştir.

5 Eylül 1882 tarihinden 13 Şubat 1883'e kadar 120 kuruş ücretle Mihar gece ciheti aşar müfettişliğinde ayrılıp, 13 Şubat'tan, 24 Eylül 1884'e kadar 450 kuruş maaşla Erzincan Sancağına bağlı Kuruçay Kazası Aşar ve Ağnam Başkâtipliği'nde bulunmuştur. 15 Temmuz 1885'den 7 Mayıs 1889'e kadar 500 kuruş maaşla Erzincan Sancağına bağlı Kemah Kazası Aşar ve Ağnam Başkâtipliği'nde çalışmıştır. 7 Mayıs 1890'dan 3 Mayıs 1891'e kadar 500 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Aşar ve Ağnam Muhasebesi Başkâtipliği'nde görevine devam etmiştir.

25 Şubat 1892 tarihinden 18 Mart 1893'e kadar 190 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Defter-i Hakanî Kalemi Başkâtipliği vekâletinde çalışmıştır. 21 Eylül 1893'den 27 Haziran 1894'e kadar 300 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Nafia Komisyonu Başkâtipliği'nde bulunmuştur. 14 Şubat 1895 tarihinde 250 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Ziraat Bankası Şube Kâtipliği'ne nâkil olmuştur. Aynı görevde bulunduğu süre içerisinde 27 Ocak 1896'da maaşı 300 kuruşa ulaşmıştır.

Erzincan Sancağı Hassı-ı Hümâyun Aşar İkinci Kol Muharrirliği, Dördüncü Ordu Nizamiye Yoklama Kalemi, Kuruçay Kazası Aşar ve Ağnam Başkâtipliği, Erzincan Kazası memleha muhasebesi başkâtipliği, Erzincan Sancağı Nafia Komisyonu, Mihar gece ciheti aşar müfettişliği ile Erzurum ve Kemah memlehası başkâtipliği, Erzincan Defter-i Hakanî Başkâtip Muavinliği'nden 24 Mart 1907 tarihli yazılan mülâhazada, bulunduğu görevlerde oldukça başarılı olduğu ve birçok hizmetlerinin olduğu ifade edilmiştir. Benzer bilgiler nüfus tezkere-i Osmanîsi ve tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır²⁴⁷.

Mehmed Halis Efendi

Gerekzade Ahmed Nuri Efendi'nin mahdumudur. 1852 senesinde Erzincan kasabasında doğduğu nüfus tezkeresinde görülmektedir. Mehmed Halis Efendi iptida mektebini bitirdikten sonra, bir dönemde İstanbul'da bulunmuş olan Oflu Hüseyin Efendi ve Erzincan müftüsü Mehmed Arif Efendi'den İslami ilimler, Arapça ve Farsça dersleri tedrisatı görmüştür. Bunun yanı sıra bir dönemde Arif Efendi'den de dersler alarak icazetnâme almaya hak kazanmıştır. Arapça ve Türkçe okur-yazardır.

Evkaf-ı Hümâyun Nezâreti tarafından yapılan imtihanında başarılı olması üzerine nezâretin 11 Haziran 1884 tarihli ve 19/28 numaralı emirnâmesi mucibince 400 kuruş maaş ve her kuruştan 1 para aidat ile Erzincan Sancağı Evkaf Müdüriyeti'ne tayin olmuştur. Uzun yıllar bu görevde bulunmuştur. 13 Haziran 1910 tarihinde yapılan 100 kuruş zamlı maaşı 750 kuruşa ulaşmıştır.

Erzincan Sancağı Mutasarrıflığı tarafından hazırlanan tercüme-i hâl ile Lâdik²⁴⁸ ve Erzurum Vilayeti'nde tutulan kayıtlar birbiriyle örtüşmektedir. Çalıştığı vilayet ve kaza yöneticileri tarafından yazılan mülâhazalarda, vazifesini yapmaya muktedir olduğu, memuriyet usulüne riayet ettiğine dair bilgiler bulunmaktadır. Ancak hakkında, 18

²⁴⁷BOA. DH. SAİD. d. 145/181.

²⁴⁸ Canik Sancağına bağlı bir kazadır.

numaralı şikâyet dilekçesi Erzincan Mutasarrıflığı'ndan Evkaf-ı Hümâyun Nezâretine gönderilmiştir. Bu şikâyete üzerine, 8 Şubat 1895'de yapılan tahkikât neticesinde vazifesinde ihmali olduğu ve görevini yerine getirmediği, bu sebepten dolayı görevinden azil edildiği beyan edilmektedir. Mehmed Halis Efendi hakkındaki bu bilgiler, nüfus tezkeresi, mektep şahadetnâmesi ve tercüme-i hâl ve Evkaf-ı Hümâyun sicil şubesinde kayıtlıdır ²⁴⁹.

Mustafa Efendi

Umuroğlu İbrahim Ağa'nın mahdumudur. 1852 senesinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde görülmektedir. İlk olarak özel hocasından dersler almıştır. Daha sonra ise İptida mektebini bitirmiştir. Erzincan'da medresede Arapça ve Farsça tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 14 Nisan 1884 tarihinde 32 yaşında bulunduğu halde 8 kuruş yevmiye ile Dördüncü Ordu-yu Hümâyun Zahire Ambarı Kâtipliği'ne tayin edilmiştir. 1895'de 300 kuruş maaşla adı geçen dairenin dördüncü sınıfına avdet etmiştir. Ordu-yu Hümâyun Levazım İdaresi İkinci Şubesi Müdüriyetinden yazılan mülahazada vazifesinde başarılı ve iyi niyetli ve oldukça kabiliyetli bir kişi olduğu belirtilmiştir. Bu memura ait bilgiler nüfus tezkere-i Osmanî vesikası ve tercüme-i hâlinde de kayıtlıdır ²⁵⁰.

Mıgırdıç Efendi

Devlet-i Âliye tebaasından ve Ermeni milletinden Ehramcızade Mardiros adlı kişinin mahdumudur. 1852 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan'da bulunan Ermeni mektebi'nde tarih, coğrafya, temel matematik, Türkçe, Rusça, Fransızca, Ermenice ve Almanca lisanlarını tahsil etmiştir. Türkçe, Ermenice, Fransızca, Rusça ve Almanca okuryazar olduğu tercüme-i hâl varakası'nda gösterilmiştir. 17 Temmuz 1872 tarihinde 235 kuruş maaşla boş olan Kars Sancağı Sandık Eminliği'ne atanmış ve bu görevde 12 Mart 1875'e kadar çalışmıştır. 14 Temmuz 1876'da 1140 kuruş maaşla Kars Sancağı Liva Tercümanlığı'na getirilmiştir. 18 Kasım 1876'da memuriyetten ayrılmıştır. 19 Şubat 1883'de 750 kuruş maaşla Kars Şehbenderhanesi Tercümanlığına tayin olmuştur. 8 Ekim 1886'da 500 kuruş zamlı maaşla şehbender vekâletinde bulunmuştur. Bu dönem birinci sınıf memuriyete yükselmiştir ²⁵¹.

6 Haziran 1887 tarihinde maaşı 1000 kuruşa çıkarılmış ve kançılarlığa memuriyetine tâhvil edilerek 13 Ocak 1890 tarihinden 19 Ağustos 1890 tarihine kadar tekrar 560 kuruş zammi maaş ve o miktar tahsisatla saniyen şehbender vekâletinde bulunmuş ancak kısa bir süre sonra kançıklarlıktan ayrılmıştır. 27 Aralık 1892'de 1000 kuruş maaş ve 1000 kuruş tahsisatla Kefalonya şehbender vekâletine tayin kılınıp 17 Aralık 1895'de vekâletin fahriyeye dönüştürülmesinden dolayı buradan ayrılmıştır

27 Ağustos 1896 tarihinde Hariciye Nezâretinde Şehbenderlik görevine terfî ile nâkil olmuştur. 96 ay 6 gün Rusya'da Osmanlı konsolosluğunda şehbender olarak çalışmıştır. Bu dönem zarfında kendisine 25478,5 kuruş harcırah tahsis edilmiş ve bu harcırahın

²⁴⁹BOA. DH. SAİD. d. 79/119.

²⁵⁰BOA. DH. SAİD. d. 78/175.

²⁵¹ "mücerreb olan reviyet ve ehliyet cihetiyle rütbeti evveliyeye nasb olunmuştur."

tamamını harcamıştır. 23 Mayıs 1899 tarihine kadar bu görevde kaldığı sicill-i ahvâl şubesinde tutulan kayıtlardan anlaşılmaktadır ²⁵².

Mehmed Hayri Efendi

Adliye Nezâreti hademesinden Erzincanlı Hüseyin Ağa'nın mahdumudur. 5 Aralık 1852 tarihinde İstanbul'da eğitimine başlamıştır. Sıbyan mektebini okuduktan sonra, Valide (rüştîye mektebi) mektebinde bir miktar Arabî, Farisî, Fransızca, hesap, riyazî ve sülüs, nesih, rika, bir miktarda divani hatlarını tahsil etmiş şahadetnâme almıştır. Türkçe ve Fransızca okur-yazardır. 1872'de 20 yaşında olduğu halde Maliye Muhasebesi'nde İrad Odası Kâtipliği refakatine mülazım şeklinde dâhil olmuştur. 13 Haziran 1873'de 30 kuruş maaşa nâil olup, 14 Ağustos 1875'de 30 kuruş ve 14 Mayıs 1876'da 30 kuruş, 13 Kasım 1877'de 90 kuruş ve 24 Şubat 1878'de ise 20 kuruş zamları ile maaşı 200 kuruş olmuştur. Bu maaşla Masârif-i Umumiye Şubesi Yoklama Kâtipliğinde bulunmuştur. 13 Temmuz 1878'de 20 kuruş, aynı sene 15 Eylülde ise 20 kuruş ilave zam ile maaşı 240 kuruşa ulaşmıştır.

Umumi maaş düzenlemesinde aylığı 134 kuruşa tenzil olmuştur. Aynı sene içerisinde gelen zamları maaşı 250 kuruş olmuştur. 14 Ocak 1880 tarihinde icra olunan zamları 450 kuruş aylıkla Sandık Emaneti İrad Kalemi Yevmiye Kâtipliği refakatine tâhvil olmuştur. Aynı sene 2 Mart'ta maaşı 400 kuruşa inmiştir. Şimdiye kadar hakkında bir gün dahi şikâyet bulmadığından tahkikât ve mahkeme olmamıştır. Sandık Emîni sadetlü Haşmet Efendi hazretleri tarafından tercüme-i hâl varakasına yazılan mülâhazada²⁵³, işinin erbabı, tecrübe sahibi, müdavim, işinde mukim olup herkesle iyi geçindiği belirtilip tâsdik edilmiştir. Bilahare yazılan mülâhazalarda, da benzer bilgiler olup Maliye Nezâreti celilesine 28 Ağustos 1881 tarihli ve 22 Temmuz 1886 tarihli vuku'ât postalarıyla bildirilmiştir.

Maaşı, 9 Mart 1892 tarihinde 500 kuruş ve Temmuz 22'de 550 kuruş ulaşmıştır. Maaşı, iki yıl süresinde gelen zamları 28 Mayıs 1894'de 600 kuruşa ulaşmıştır. 20 Ocak 1895'de ise aylığı 660 kuruşa, 22 Temmuz 1896'da 750 kuruşa ulaşmıştır. Maaşı aynı sene 9 Eylülde 675 kuruşa tenzil etmiştir. 5 Kasım 1899 tarihinde maaşı 725 kuruşa ulaştığı Maliye Nezâreti sicil şubesi 31 Mart 1900 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. 19 Kasım 1901'de Vezine-i Umumi Mümeyyizliğine tayin edildiği Maliye Nezâreti sicil şubesinin 14 Haziran 1902 tarihli vuku'ât pusulasında belirtilmiştir. Maaşı 29 Mart 1904'de 775 kuruşa iblağ eylediği adı geçen şubenin 25 Ağustos 1904 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. Maaşı 25 Şubat 1906 tarihinde 875 kuruşa ulaştığı 3 Mart 1907 tarihli vuku'ât pusulasında belirtilmiştir. Maaşı, 3 Eylül 1906'da 925 kuruş ve aynı senenin Kasım 25'de 975 kuruşa ulaştığı 28 Şubat 1907 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. 5 Eylül 1909 tarihinde maaşı 501 kuruş olduğu 2 Mart 1910 tarihli vuku'ât postasıyla bildirilmiştir ²⁵⁴.

Zekeriya Efendi

²⁵²BOA. DH. SAİD. d. 76/161.

²⁵³"devlette hidemâti kadim, tecrübekar ve müstakim bir zattı."

²⁵⁴BOA. DH. SAİD. d. 11/351.

Erzincan'da Cınbıkcıoğlu ailesinden Asker-i Şahane Yüzbaşılardan 1853 senesinde Kars muharebelerinde şehid olan Tahir Bey'in mahdumudur. 1851 senesinde Erzincan Kazası'nda doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. İptida ve rüştiye mekteplerinde tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 13 Eylül 1872 tarihinde 29 yaşında bulunduğu halde 30 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Meclis İdare Müdürlüğü emrine tayin olmuştur.

8 Ağustos 1874 tarihinde 200 kuruş maaşla Kars'ta açılan Duhan Fabrikası refakatinde görev almıştır. 20 Ocak 1875'de 550 kuruş maaşla Muş Sancağı Mühimmat Müdüriyeti Başkâtipliği'ne nâkil olmuştur. 14 Eylül 1876'dan 27 Ağustos 1877'e kadar 800 kuruş maaşla Bulanık Kazası²⁵⁵ Aşar memuriyetinde bulunmuştur. Aynı senenin 11 Kasım'ında 1250 kuruş maaşla Muş Sancağı Aşar Başkâtipliği'ne terfî etmiştir. 15 Temmuz 1878'de 300 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Belediye Kâtipliği'ne nâkil olmuştur.

9 Haziran 1880 tarihinde 400 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Rüsumat İdaresi Başkâtipliği görevine terfî etmiştir. 14 Ocak 1884'de 100 kuruş zamla, maaşı 500 kuruşa varmıştır. Ancak 17 Mart'ta maaşında bir azalma olmuş ve 350 kuruşa inmiştir. 12 Mayıs 1884'de 750 kuruş maaşla, kurum değiştirerek Erzincan Sancağı Duyûn-u Umumiye Müdürlüğüne tayin olmuştur. 19 Nisan 1886'dan 15 Haziran 1886'e kadar 750 kuruş maaşla Cebel-i Bereket Vilayeti'nde Duyûn-u Umum Müdürlüğü emrine nâkil olmuştur.

14 Eylül 1887 tarihinde tekrar kurum değiştirerek 640 kuruş maaşla Yedinci Ordu²⁵⁶ Erkân-ı Harbiye Dairesi Üçüncü Sınıf İkinci Şubesine tayin edilmiştir. 9 Temmuz 1891'de 960 kuruş maaşla memuriyette ikinci sınıfa terfî etmiştir. Ancak yakalanmış olduğu illet (hastalık) sebebiyle hava değişimi zaruretinden dolayı 4 Mart 1892'de Erzincan'da bulunan Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şubesine nâkil edilmiştir. 28 Haziran 1885 tarihinde bir kıt'a gümüş Yemen madalyası ihsan buyrulmuştur.

7 Şubat 1898 tarihinde başkâtip olarak Gümüşhane Sancağı Maden İşletmesi'ne tayin edilmiştir. 2 Mart 1905'de 864 kuruş maaş almıştır. 21 Haziran 1905 tarihinde memuriyette birinci sınıfa terfî ederek maaşı 1080 kuruşa varmıştır. Mumaileyhin 14 Aralık 1909 tarihinde 931 kuruş maaşla emekli edilmiştir. Çalıştığı bütün kurumlar tarafından hakkında yazılan mülahazarda, memuriyet hayatı boyunca hüsn-ü hizmet ve istikâmet üzere olduğu beyan edilmiştir. ²⁵⁷ Memur hakkındaki bilgiler tercüme-i hâl varakasında da bulunmaktadır ²⁵⁸.

Manok Efendi

Erzincanlı Arakil Ağanın mahdumudur. Osmanlı Ermeni tebaasındandır. 1853 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Erzincan Ermeni mektebinde bir miktar Ermenice, Arapça ve Farsça tedrisatı görmüştür. Türkçe ve Ermenice okur-yazardır. 26

²⁵⁵ Muş Sancağına bağlıdır.

²⁵⁶ Yedinci Ordu: Merkezi Yemen'de bulunmaktadır.

²⁵⁷“vazaif-i ifâ-yı hüsn-i hizmet etmiş ve ehliyet ve liyâkati mücerreb bulunmuştur.”

²⁵⁸BOA. DH. SAİD. d. 75/319.

Mayıs 1876 tarihinde 23 yaşında bulunduğu halde mülazım olarak Erzincan Sancağı Rüşumat Müdüriyeti Dairesine dâhil olmuş ve 6 ay kadar çalıştıktan sonra görevinden ayrılmıştır. 6 Kasım 1883’de 400 kuruş maaşla Kemah Kazası Aşar Ambar memurluğuna tayin edilmiştir. 21 Haziran 1889’da Erzincan Sancağı Rüşumat Müdüriyeti Dairesi’nde bulunduğu dönemde hakkında şikâyet olmasından dolayı mahkeme olmuş ve zimmetle ilişkisi olmasından dolayı suçlu görülmüştür ²⁵⁹.

Erzurum Vilayeti Aşar Nezâretinden yazılan mülâhaza, 13 Kasım 1883 tarihinde Erzurum Vilayeti Valisi Mustafa Paşa ve Aşar ve Ağnam Emmini bulunan Cemaleddin Efendi hazretleri ve Maliye Nezâreti celilisinden dahi yazılan ek mülâhazalarda, bu durum beyan edilmiştir. Manok Efendi, Maliye Nezâreti tarafından yazılan emirle memuriyetten el çekirilmiştir. Bu memur hakkındaki bütün bilgiler 1887 tarihli sicill-i ahvâl kaydında belirtilmiştir ²⁶⁰.

Mehmed Nihat Efendi

Erzincan müftüsü Kadıalızade Mehmed Arif Efendi’nin mahdumudur. 1853 senesinde Erzincan’da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve Erzincan Kazası ahalisinden olduğu tercüme-i hâlinde kayıtlıdır. Erzincan Kazası’nda sıbyan mektebinden mezun olmuştur. Rüştiye mektebinde Arabî’den Mizan, Farişî’den ise Bostan ve Gülistân’a kadar tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 1880’de mülazım olarak Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemünde memuriyete başlamıştır. 25 Eylül 1882 tarihinde 80 kuruş maaş almıştır. 21 Mart 1882 tarihinde maaşına 30 kuruş zam gelmiş ve aylığı 110 kuruşa yükselmiştir. Aynı senenin 4 Haziran’ında, 4 kuruş daha zam ile maaş 114 kuruşa ulaşmıştır. Mehmed Nihat Efendi’nin dirayet sahibi ve vazifesini hüsn-ü ifa ile yerine getirdiği beyan edilmiştir. ²⁶¹Mehmed Nihat Efendi hakkında kaleme alınan mülâhazaların yanı sıra, hakkında tutulan vesikalar imzalanmış, memuriyeti tâsdik edilmiştir ²⁶².

Mehmed Tevfik Efendi

Emirhanzade demekle tanınan aileden Mehmed Tahir Efendi’nin mahdumudur. 12 Nisan 1853 tarihinde Erzincan’da tevellüd etmiştir. Erzincan sıbyan ve rüştiye mekteplerinde birçok ders okuyarak başarıyla mezun olmuştur. Türkçe okur-yazardır. 24 Ocak 1872’de 19 yaşında olduğu halde Refahiye Kazası Nüfus Yoklama Kâtipliği’nde memuriyet hayatına başlamıştır.

13 Ocak 1873 tarihinde mülazımlık süresini tamamladıktan sonra bir dönem açıkta kalmıştır. 13 Mart 1875’de 350 kuruş maaşla Malazgirt Kazası Rüşumat Kalemî’nde memurluğa tayin olmuş ise de havasına uyum (imtizaç) sağlayamadığından 13 Mart 1877’de Erzincan Sancağı Muhasebe Kalemine nâkil olmuştur. 2 Eylül 1880’de 580 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Muhasebe Kalemî Masârifat Mukayyitliği refakatinde görev

²⁵⁹“yolsuzluk hareketleri hakkında vaki şikâyetler üzerine taht-ı muhakemeye alınmış isnat olunan şeyler sabit olduğundan men-i vazifesine karar verildi.”

²⁶⁰BOA. DH. SAİD. d. 16/29.

²⁶¹“ehliyet ve reviiyeti ve iktidar ve faaliyeti mücerreb ve malum olduğu.”

²⁶²BOA. DH. SAİD. d. 101/421.

yapmıştır. 15 Şubat 1881’de 450 kuruş maaşla Kuruçay Kazası Mal Müdürlüğüne tayin olmuştur.

14 Nisan 1888 tarihinde maaşı 600 kuruşa iblağ olmuştur. 10 Ekim 1888’de görevinden ayrılmıştır. 11 Mart 1892’de kurum değiştirerek, 380 kuruş maaşla Teke Sancağı²⁶³ Defter-i Hakanî Kalemî müdürlük vekâletinde bulunmuştur. 12 Aralık 1892’de 380 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Defter-i Hakanî Kalemî Başkâtipliği’ne nâkil olmuştur.²⁶⁴ Kasım 1895’de 500 kuruş maaşla Mardin Sancağı Defter-i Hakanî Kalemî’nde çalışmıştır. 9 Ekim 1896 tarihinde 760 kuruş maaşla Priştina Sancağı²⁶⁵ Defter-i Hakanî Kalemî’nde memuriyet hayatına devam etmiştir.

Bu görevinden 14 Mayıs 1899 tarihinde becayiş usulüyle Gümüşhane’de tapu cetvellerinin oluşturulması için görevlendirilmiştir. Defter-i Hakanî Nezâreti Kalem Muhasebesi’nden yazılan der kenara atıf ile memuriyeti tâsdik kılınmıştır. Mardin ve Priştina Defter-i Hakanî Nezâretlerince, Refahiye Kazası Yoklama Kâtipliği, Malazgirt Kazası Rüsumat dairesi ile Kuruçay Kazası Mal Müdürlüğü’nden yazılan mülahazalarda,²⁶⁶ ve tercüme-i hâl varakasında bir gün dahi zimmet ilişiği olmadığına dair kayıtlar bulunmaktadır ²⁶⁷.

Mustafa Şefik Efendi

Keçizade Hacı Mustafa Efendi’nin mahdumudur. 1854 senesinde Erzincan’da tevellüd etmiştir. Erzincan sıbyan mektebi akabinde ise rüştiye mektebini bitirmiştir. Türkçe okur-yazardır. 1865’de 14 yaşında olduğu halde Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemine mülazım olarak göreve başlamıştır. 3 Aralık 1872 tarihinde 35 kuruş maaşla Muş Sancağı Tahrirat Kalemî Refik-i Saniliği’nde memur olmuştur.

6 ay sonra 130 kuruş maaşla Kars Sancağı Meclis Tahrirat İkinci Kâtipliği’nde çalışmıştır. 1873 senesinin başında 400 kuruş maaşla Kars Duhan Fabrikasında memurluğa nâkil olmuştur. 30 Kasım 1875’de 475 kuruş maaşla aynı görevinde bulunduğu görülmektedir. 16 Şubat 1877’de 475 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Defter-i Hakanî Başkâtipliği’ne terfî olmuştur. Bir dönem Cidde Ticaret Mahkemesinde bulunduktan sonra 8 Ekim 1879 tarihinde 300 kuruş maaşla Cidde Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi Zabıt Kâtipliği’ne tâhvil olmuştur ²⁶⁸.

4 Mart 1881 tarihinde 600 kuruş maaşla Erzincan Bidayet Mahkemesi Başkâtipliği’ne tayin kılınmıştır. Mumaileyhin maaşı 13 Mart 1897’de 540 kuruşa düşürülmüştür. Encümen-i İntihab memurin-i adliyece verilen karar üzerine ve padişah kararıyla 15 Şubat 1898 tarihinde 2250 kuruş maaşla Cide Ticaret Mahkemesi riyasetine nâkil buyrulmuştur. Vazifesini üstün bir şekilde yerine getirmesinden dolayı 31 Ağustos 1900 tarihinde dördüncü rütbe tevcih buyrulmuştur. Padişah kararıyla 16 Kasım 1900

²⁶³ Teke (Antalya), Konya Vilayetine bağlı sancaktır.

²⁶⁴ “kadem ve ehliyet ve dirayeti cihetiyle...”

²⁶⁵ Kosova Vilayetine bağlıdır.

²⁶⁶ “vazaif-i ifâ-yı hüsn-i hizmet etmiş ve ehliyet ve liyâkati mücerreb bulunmuştur.”

²⁶⁷ BOA. DH. SAİD. d. 54/131.

²⁶⁸ BOA. İ.AZN. 29/1315/N-06.

tarihinde 1800 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti merkez Ticaret Mahkemesi riyasetine nâkil buyrulmuştur.

Bulunduğu memuriyetlerinde zam, tenzil ve nâkiller yaşamış, memuriyet hayatı boyunca herhangi bir şikâyet, buna bağlı olarak tahkikât ve mahkeme olmamıştır. Mahkeme riyasetinden yazılan mülahazalarda, Erzurum Vilayeti ve adliye müfettişliğinden memuriyetinin tâsdik kılındığı üzere hüsn-ü vazife ile görevlerini ifa ettiği beyan edilmiştir ²⁶⁹.

Abdullah Vehbi Efendi

Hutebadan (hatibler) Abdulkazade Erzincanlı Mehmed Efendi'nin mahdumudur. 1854 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. İptidai mektebini bitirdikten sonra Erzincan rüştiye mektebinden mezun olarak şahadetnâme almıştır. Türkçe okur-yazardır. 13 Mart 1874 tarihinde 25 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Muhasebe Kalemine tayin olmuştur. 9 Aralık 1876'da 55 kuruş zamlı maaşı 80 kuruşa varmıştır. 12 Ocak 1878'de Dördüncü Ordu Seyyar Topçu Alayında asker olarak görev yapmıştır.

20 Kasım 1882 tarihinde Dördüncü Ordu Seyyar Topçu Alayı İkinci Taburu Üçüncü Bölüğü'nde cephane çavuşu olmuştur. Orduda kalarak 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Levazım Dairesi Birinci Şubesine mülazım olarak tayin kılınmıştır. 1890'da 320 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Merkez Hastanesi İkinci Sınıf Kâtipliği nâkil edilmiştir.

Abdullah Vehbi Efendinin memuriyet hayatı boyunca hakkında herhangi bir şikâyet olmamış ve görevini en iyi şekilde ifa ettiği belirtilmiştir. Bu bilgiler, hastane sertabipliğinden yazılan mülahazalar,²⁷⁰ tercüme-i hâl varaka özeti ve Erzincan Sancağı Muhasebe Kalemi Kâtipliği'nde belirtilmiştir. Tercüme-i hâl ve sicill-i ahvâl şubesi'nde bilgiler onaylanmış şekilde kayıtlıdır ²⁷¹. 5 Eylül 1907 tarihinde 53 yaşında vefât eylediği 29 Aralık 1908 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir.

Mehmed Tefik Efendi

Rüsum-ı Sitte memurlarından Hacı Mehmed Efendi'nin mahdumudur. 1854 senesinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Eğitimine Erzincan İptida Mektebinde başlamıştır. Türkçe okuryazar olduğu tercüme-i hâlinde belirtilmiştir. 14 Aralık 1885 tarihinde 300 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti Posta Müdürlüğü'ne tayin edilmiştir. 21 Mayıs 1896'da 350 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti Posta Müdürlüğü Üçüncü Sınıf Komisyonluğu'na memur olarak atanmıştır. Kısa bir süre sonra bu görevinden Erzincan Posta Müdürlüğü nâkil olduğu Erzincan'da tanzim edilmiş olan tercüme-i ahValinde görülmektedir.

²⁶⁹"*ashab-ı dirayet ve reviyettendir.*"

²⁷⁰"*hüsn-i selikasıyla kıdem ve istikameti ve dirayet ve iktidarı ve mehasin-i ahlâkı ve umur-ı memuresince ikdâmı tasdik olunduğu*"

²⁷¹BOA. DH. SAİD. d. 118/109.

Mehmed Tevfik Efendi hakkında Erzincan Sancağı Posta Komiserliği ve Erzincan Sancağı Mutasarrıflığı'ndan yazılan mülahazalarda,²⁷² başarılı bir memuriyet hayatı olduğu anlaşılmaktadır. Tayin tarihi ve terfi ile maaş miktarı 5 Mart 1909 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. Bu bilgiler, nüfus tezkeresi sureti, asl-ı tercüme-i hâl varakası ve sicill-i ahvâl idaresi umumiyesine hıfz edilmiştir ²⁷³.

Mustafa Rıfat Efendi

Erzincan eşrafından Mahmud Ağa'nın mahdumudur. 1854 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan sıbyan mektebini bitirdikten sonra muallim-i mahsusundan bir miktar Arapça ve Farsça tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 12 Haziran 1875 tarihinde 21 yaşında olduğu halde Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemî'nde mülazım olarak göreve başlamıştır. 7 Nisan 1878'de 250 kuruş maaşla Erzincan Sancağı dâhilinde bulunan Bat Nahiyesi²⁷⁴ Tahrirat Kâtipliğine terfi etmiştir. Bu görevinden 16 Mart 1881'de ayrılmıştır. Aynı senenin 15 Kasımında % 6 aidatla Kuruçay Kazası Arazi Yoklama Tahsildarlığı görevinde olduğu görülmektedir. 12 Mart 1882'de bu vazifesinden istifa etmiştir.

Aynı senenin 28 Kasım ayında 400 kuruş maktu gelire (ücretle) Kuruçay Kazası Birinci Kol Tahsildar Memurluğu'nda hizmet etmiştir. 14 Ekim 1883'de 300 kuruş maaşla Kuruçay Kazası Tahrir ve Vergi Kâtipliği'ne tayin olmuştur. 4 Mayıs 1888'de maaşına 200 kuruş zam yapılarak aylığı 500 kuruşa ulaşmış ve memuriyet hayatına Kuruçay Kazası Mal Müdürlüğü Muavinliği'nde devam etmiştir. Bu görevde 17 Eylül 1896'a kadar bulunmuştur. 3 Eylül 1897'de 540 kuruş maaşla Refahiye Kazası Mal Müdürlüğü'ne tayin olmuştur.²⁷⁵ Kuruçay Kazası Kaymakamlığı, Erzincan Sancağı Mutasarrıflığı, Erzurum Vilayeti defterdarlığı vekâletinden yazılan mülahazalara atfen Maliye Nezâreti'nden yazılan mülahazada, memurluğunda güzel işler yaptığı ve görevinde muktedir olduğu ifade edilmiştir ²⁷⁶.

Hüseyin Hilmi Efendi

Erzincan'da mefdun Hacı Hafız Efendi hazretlerinin zaviyedarı Hacı Hafız Efendizade demekle tanınan Mustafa Efendi'nin mahdumudur. 1854 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Erzincan sıbyan mektebini bitirdikten sonra rüştiye mektebinden mezun olmuştur. Türkçe okur-yazardır.

22 Mart 1877 tarihinde 20 yaşında olduğu halde Erzincan Hükümet Konağı Evrak Kalemine mülazım şeklinde girip 2 sene kadar devam etmiş ancak maaşa nâil olamadığı için bu görevini terk etmiştir. 4 Ekim 1885'den 1 Kasım 1885'e kadar 350 kuruş maaşla Erzincan Sancağı dâhilinde ki Ağa memlehasında çalışmıştır. 1 Temmuz 1886'dan 1 Kasım 1886'e kadar 350 kuruş maaş aylık ile Erzincan Sancağı dâhilinde bulunan Ağa

²⁷² "ehliyet ve reviyeti ve sadakatiyle beraber vezâif-i memuriyetinin hüsn-i ifâsında görülen ikdâm ve mesai-i cemilesi meşhud bulunduğu"

²⁷³BOA. DH. SAİD. d. 152/75.

²⁷⁴ Kuruçay kazasına bağlı nahiyedir.

²⁷⁵"mücerreb olan reviyet ve ehliyet cihetiyle nasb olunmuştur"

²⁷⁶BOA. DH. SAİD. d. 94/179.

memlehası Kâtipliği'nde bulunmuştur. Bu görevde 1889 senesine kadar çalışmıştır. Gelen zamlarla aylığı 500 kuruşa yükselmiştir. Aynı miktar maaşla Erzincan Sancağına bağlı Göneli memlehasında da çalışmıştır.

1891 tarihinde Kiğı Kazası²⁷⁷ Sandık Eminliğinde memuriyet hayatına devam ettiği görülmektedir. 1894'e kadar Kiğı Kazası Duyûn-u Umumiye İdaresinde değişik vazifelerde bulunmuştur. 1894'de Kiğı Kazasına bağlı Bar memlehasında çalıştığı dönemde maaşı 700 kuruşa ulaşmıştır. 1895'de becayiş usulüyle Pasinler Kazasına bağlı Çögender memlehasında görevine devam etmiştir. 1899'da 300 kuruş maaşla Kemah Kazası Duyûn-u Umumiye İdaresinde ve 1902'de 500 kuruş maaş ve terfi ile Pirhan memlehası memurluğunda çalışmıştır. Bu durumu Duyûn-u Umumiye Nezâretinden yazılan 10 Nisan 1903 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir ²⁷⁸.

Hüseyin Hilmi Efendi Tuz muamelatındaki yolsuzluktan ve memleha işlerine uygun hareketleri olmadığından 14 Mayıs 1904 tarihinde 350 kuruş maaşla tenzilen Kemah Duyûn-u Umumiye İdaresi ve oradan da 24 Haziran 1902'de 550 kuruş maaşla terfian Pirhan memlehası memurluklarına nâkil edildiği Duyûn-u Umumiye-i Osmaniye memurin şubesinin 6 Temmuz 1905 tarihli vuku'ât postasıyla bildirilmiştir.

Hafız Yusuf Ziya Efendi

İlkzade Mehmed Efendi'nin mahdumudur. 21 Mart 1855 tarihinde Erzincan Kazası'nda doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Sıbyan mektebinde bir miktar eğitim görmüştür. Türkçe okuryazar olduğu tercüme-i hâlinde kayıtlıdır. 17 Haziran 1874'de Erzincan Sancağı Tahrir-i Emlak Dairesi'nde mülazım olarak göreve başlamıştır. 6 Haziran 1875'de 90 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti dâhilinde Duyûn-u Umumiye bağlı Göz memlehası kâtipliğine tayin olmuştur. 18 Temmuz 1876 tarihinde 250 kuruş maaşla Güney memlehası kâtipliğine nâkil olmuştur. 23 Ağustos 1879'dan aynı senenin 5 Ekim'ine kadar Erzurum Duyûn-u Umumiye Nezâreti bünyesinde istihdâm edilmiştir.

16 Aralık 1876 tarihinde kurum değiştirerek 300 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Rüsumat Müdürlüğü'nde memur olarak çalışmaya başlamıştır. Asaleti 8 Ağustos 1880'de çalıştığı kurumun umum Müdürlüğü tarafından tâsdik olmuştur. Kısa bir süre sonra bu görevinden istifa etmiştir. Ancak Müdürlüğün yeniden yapılanması üzerine 20 Aralık 1880'de 300 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Rüsumat Müdürlüğü'nde şefliğe terfi etmiştir. 13 Haziran 1882'de 320 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Göz memlehası Kâtipliği'nde 4 ay istihdâm olmuştur. 12 Şubat 1883'de 300 kuruş maaşla Zihan memlehası şefliğine terfi etmiştir.

12 Şubat 1884 tarihinde 750 kuruş maaşla bu görevden alınıp Erzurum Duyûn-u Umumiye ikinci sınıf kâtipliğe yükselmiştir. 16 Haziran 1885'de 300 kuruş maaşla Güney memlehası Müdürlüğüne bağlı Ağa memlehası kâtipliğine tayin olmuştur. 18 Mayıs 1886'da 400 kuruş maaşla Güney memlehası başkâtipliğine terfi etmiştir. 13 Mayıs 1888'de 500 kuruş maaşla ile Güney memlehası muhasebesi Müdürlüğü emrine nâkil olmuştur.

²⁷⁷ Erzurum Vilayetine bağlı kazadır.

²⁷⁸BOA. DH. SAİD. d. 123/331.

Bu görevden sonra Kemah Kazası memlehasına nâkil edilmiş ancak Kemah memlehalınının bir kısmının ilgasından dolayı açıkta kalmıştır. 14 Kasım 1890 tarihinde kurum değiştirerek Erzincan Sancağı merkez Kazası Yoklama Kalemî'nde yeniden memuriyete başlamıştır. 29 Mayıs 1892'de tekrar kurum değiştirerek, Erzincan Sancağı Tapu Kâtipliği'ne geçmiştir. Bu memuriyet görevinde asaleti 11 Ocak 1894'de tâsdik edilmiştir. 9 Nisan 1897'de 188 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Defter-i Hakanî Kalemî İkinci Kâtipliği'ne tayin olmuştur ²⁷⁹. 4 Haziran 1897'de Erzincan Mutasarrıflığı ve Defter-i Hakanî Nezareti'nden yazılan mülâhazada asaletinin onaylandığı belirtilmiştir.

Hafız Yusuf Ziya Efendi Erzincan Sancağı merkez Tapu Kâtipliği'nde bulunduğu dönemde, birinci derece devlet memurluğuna yükselmiştir. Bu görevleri esnasında zimmetle ilişkisi olmadığı Erzincan Meclis İdaresi'nin 23 Mart 1904 tarihli mazbatasında gösterilmiştir. 28 Ağustos 1906'da Hınıs Kazası²⁸⁰ Defter-i Hakanî Kalemine tayin olmuştur. Bu görevinden becayiş usulü ile 22 Şubat 1907'de Ayvalık Kazası²⁸¹ Tapu Kâtipliği'ne nâkil edilmiştir. Hakkında herhangi bir şikâyet ve buna bağlı olarak tahkikât görmemiştir ²⁸².

Hafız Mehmed Aziz Hurşid Efendi

Erzincan Zürradan (çifçilik) Hasan Ağa'nın mahdumudur. 1855 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Erzincan Sıbyan Mektebinde ilim tahsil etmiş ve Türkçe okur-yazardır. 21 Ekim 1884 tarihinde Rüsumat Muhafızlığı Müdüriyeti'nde göreve başlamıştır. 21 Mayıs 1887'de 300 kuruş maaşla önce Sahil Muhafaza Memurluğuna ve daha sonra ise 31 Ekim 1891'de 340 kuruş maaşla Dersâadet Emtiya-yı Dâhiliye Gümrüğü Kolculuğuna tayin edilmiştir.

3 Aralık 1891 tarihinde 400 kuruş maaş ile aynı kurumda Muayene Memurluğuna terfî etmiştir. Yaklaşık iki yıl süresince aldığı zamlar ile maaşı 425 kuruşa ulaşmıştır. 18 Mart 1905'de maaşına 20 kuruş daha zam gelerek görevine devam etmiş ve aynı yılın Temmuz ayında maaşı 500 kuruşa varmıştır. Hüsn-ü hal ve gayretli bir memur olduğu Dersâadet-i Emtia-ı Dâhiliye Gümrüğü Nezâretin'den yazılan vuku'ât pusulasında tâsdik olunmuştur ²⁸³.

Mustafa Reşit Bey

Trabzon Bidayet Mahkemesi reisi Yusuf Ziya Efendi'nin mahdumudur. 8 Haziran 1855 tarihinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Erzincan sıbyan mektebini bitirdikten sonra Erzurum rüştiye mektebinde meratip dersleri alarak eğitimini tamamlamış ve şahadetnâme almıştır. Türkçe okur-yazardır.

16 Ağustos 1871 tarihinde 17 yaşında olduğu halde mülâzım olarak Erzincan Meclis Kalemî'ne dâhil olmuştur. 28 Mayıs 1872'de 110 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemî'ne nâkil olmuştur. Aynı senenin 12 Temmuz'da bu görevinden ayrılmıştır.

²⁷⁹“ehliyet ve reviiyetine mebnî kâtip-i saniliğe terfi eylemiştir.”

²⁸⁰ Erzurum Vilayetine bağlı bir kazadır.

²⁸¹ Bursa Vilayeti Karasi Sancağı dâhilinde bulunan bir kazadır.

²⁸²BOA. DH. SAİD. d. 147/175.

²⁸³ BOA. DH. SAİD. d. 195/259.

Ancak yine 16 Ekim 1872’de mülazım olarak Erzurum Vilayeti Mektupçu Odasına girmiştir. 25 Eylül 1873’de 220 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti Divan-ı Temeyyüz Zabıt Kâtipliği’nde bulunmuştur. 3 Kasım 1873’de 200 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti Mektupçu Kalemî Odasına tekrar geri dönmüştür.

15 Temmuz 1875 tarihinde bu görevinden istifa ederek Dersaât’e gitmiştir. Burada Sadr-ı âli Kalemî Mektupçuluğu’nda yeniden başlamıştır. 14 Temmuz 1876’da 40 kuruş maaşla memuriyet görevine devam etmiştir. 14 Temmuz 1877’de 300 kuruş maaş ile Mektupçu Dairesi Havaleci Kâtipliği’ne nâkil olmuştur. 30 Nisan 1879 tarihinde aynı maaşla Hukuk Kalemî Muhzırlığı’na geçmiştir. Aynı sene içerisinde maaşına gelen zamlarla aylığı 850 kuruşa ulaşmıştır. Bu maaşla Adliye Nezâreti Sicill-i Ahvâl müdüriyeti muhzırlığına terfî etmiştir. 1879 senesinin sonunda 1250 kuruş zamlı maaşla Adliye Nezâreti Ceza Kalemî’ne nâkil olmuştur. 2 Mayıs 1880’de maaşlardaki umumi düzenlemede, maaşı 1000 kuruş tenzil olmuştur.

23 Şubat 1882 tarihinde maaşına 100 kuruş ve aynı senenin 25 Nisanda 200 kuruş zam olarak aylığı 1300 kuruşa ulaşmıştır. Bu miktar maaşla 17 Haziran 1886’dan 18 Kasım kadar Beyoğlu İstinaf Mahkemesi Muavinliği görevinde bulunmuştur. 7 Mayıs 1886’da 3500 kuruş maaşla Selanik Vilayeti İstinaf Mahkemesi Ceza Dairesi riyasetine terfî etmiştir. Mustafa Reşit Efendi Ceza Müdüriyeti görevinde bulunduğu esnada Trabzon’dan yazılan mülâhazada hüsn-ü hizmetleri olduğu ifade edilmiştir. Selanik Valisi Galip Paşa tarafından ilave olunan mülâhazada bu şahsiyetin iktidar erbabı, onurlu bir zat olduğu, ayrıca Adliye Nâzırı Celaleddin Paşa dahi hakkında²⁸⁴ bu olumlu görüşleri tâsdik etmiştir.

Mustafa Reşit Bey 21 Eylül 1887 tarihinde 3500 kuruş maaşıyla becayiş suretiyle Selanik Vilayeti’nden Yanya Vilayeti İstinaf Mahkemesi’ne nâkil olmuştur. 29 Ocak 1889 tarihinde 3000 kuruş maaş ve becayiş usulüyle Kastamonu Vilayeti İstinaf Mahkemesine tâhvil olmuştur. Bu senenin 13 Ekim memuriyette üçüncü dereceye terfî etmiştir. 24 Mart 1890’da 3500 kuruş maaşla becayiş suretiyle Ankara Vilayeti İstinaf Mahkemesi Umumi Dava Kalemî görevinde bulunmuştur.

Ancak 2 Kasım 1890 tarihinde görevinden azil edilmiştir. 5 Nisan 1893’de 3000 kuruş aylıkla Erzurum Vilayeti İstinaf Mahkemesine Memurluk görevine tekrar başlamıştır. Ankara İstinaf Mahkemesi Umumiliğinden yazılan rapora bakılarak görevine son verilmesini gerektirecek bir durum olmadığı anlaşılmış Adliye Nezâreti kararıyla mağdur olduğu için kendisine mezuniyet (izinli) maaşı bağlanmış, bu durumu tercüme-i hâlinde tezkere olarak 6 Ağustos 1892 tarihli 22 numaralı evrâkta kayıt olmuştur. Polis müfettişliği tarafından yapılan tahkikâtlar neticesinde memuriyetine engel bir hali olmadığı, memuriyet hayatı boyunca hüsn-ü hizmetlerde bulunduğu bu sebepten açıkta bırakılmaması hakkında 26 Haziran 1894’de alınan bir kararla yeniden mesleğe dönmesinde bir engel olmadığı beyan edilmiştir.

Bu şahsiyet hakkında Ankara da bir grup Ermeni şikâyette bulunmuş ancak yapılan tahkikât neticesinde iddiaların asılsız olduğu ortaya çıkmıştır. Bu soruşturma

²⁸⁴ “bidâyet-i memuriyetinden beri umur-u memuriyesini bi-hakkın ifâ etmekte bulunduğu ve ehliyet ve mukaddemce müstahdem bulunduğu esnada dahi hüsn-i hizmet ve sadakati ve hüsn-i hâl ve iffet ve istikameti tasdik olunduğu.”

döneminde açıkta kalmış ve bu süre içerisinde 750 kuruş mağduriyet maaşı tahsis edilmiştir. Nihayet 5 Nisan 1896'da 3000 kuruş maaşla Konya Vilayeti İstinaf Mahkemesi Umumi Dava kısmına tayin olmuştur. 13 Mart 1897'de umumi maaş düzenlemesinde aylığı 2700 kuruşa düşmüştür. Adliye Nezâreti tarafından alınan karar üzerine umumi maaş zammı ile aylığı 3 Ocak 1898'de 3250 kuruşa yükselmiştir. Bu maaş miktarıyla Trablusgarp Vilayeti İstinaf Mahkemesi Ceza Dairesi Reisliğine nâkil olmuştur. 18 Ekim 1899'da 3000 kuruş maaşla Manastır Vilayeti İstinaf Mahkemesi Ceza Dairesinde de bulunmuştur.

Kısa bir süre sonra Adliye Nezâreti tarafından verilen karar üzerine azil edilmiştir. Müdafaasına rağmen suçu sabit görülmüş ve 15 sene kürek cezasına mahkûm olmuştur. Ancak birkaç ay sonra Adliye Nezâreti tarafından verilen bir karar üzerine suçu af edilmiş ve 1903'de 3000 kuruş maaşla Trabzon Vilayeti İstinaf Mahkemesi Ceza Dairesi Reisliğine tayin olmuş ve memuriyet hayatına burada devam etmiştir²⁸⁵. Mustafa Reşit Efendi Kemah Kazası Bidayet mahkemesinden emekli olmuş ve 1. 7. 1930 tarihinde 75 yaşında vefât etmiştir²⁸⁶.

Artın Efendi

Kuşçuyan Andon adlı kişinin mahdumudur. Osmanlı tebaasından Ermeni milletindedir. 1855 senesi Erzincan Kazası'nda tevellüd etmiştir. Ermeni mektebinde bir miktar Arabî ve Farişî tedarisi görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 14 Mayıs 1874 tarihinde 18 yaşında olduğu halde Erzincan Sancağı Rüsumat İdaresi'nde mülazım olarak göreve başlamıştır. 17 Kasım 1874'de 190 kuruş maaşla Rüsumat İdaresi İkinci Kâtipliği'ne tayin olmuş ise de 3,5 sene sonra bu görevinden istifa etmiştir.

13 Nisan 1883 tarihinde 270 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Bidayet Mahkemesi azalığına memur olmuştur. Bulduğu bu vazifesinden istifa ederek memuriyet hayatına son vermiştir. 1883'den sonra memurluk hayatında herhangi bir soruşturma geçirmediği ifade edilmiştir. Artın Efendi hakkındaki bilgiler, çalıştığı mahkeme ve dairelerden yazılan mülâhazalar, Erzurum Vilayeti ve Adliye Müfettişliği ve sicill-i ahvâl-i riyaseti tarafından kaleme alınmıştır²⁸⁷.

Mehmed Ziya Efendi

Erzincan hanedanlarından Ağazade olarak tanınan aileden Tacir İsmail Efendi'nin mahdumudur. 1856 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan sıbyan mektebini bitirdikten sonra rüştiye mektebinden de mezun olup diploma almıştır. Türkçe okur-yazardır. 20 Mart 1875 tarihinde 19 yaşında olduğu halde mülazım olarak Aydın Vilayeti Bidayet Mahkemesi kalemini dâhil olmuş ve 60 kuruş maaş almıştır. 1877-1883 seneleri arasında bu görevde bulunmuştur. 11 Şubat 1883'de 1200 kuruş maaşla Aydın Vilayeti Ser Tahsildarlığı'nda çalışmıştır.

4 Haziran 1883 tarihinde bu görevinden istifa etmiştir. 3 Haziran 1886'da 1000 kuruş maaşla başkâtip olarak İzmir Şirket-i Hamidiye Kumpanyası Komiserliği'nde

²⁸⁵BOA. DH. SAİD. d. 10/691.

²⁸⁶Emekli Sandığı Arşivi. MD. 3949 Defter no.61. Erzincan. I-291, s.4.

²⁸⁷BOA. DH. SAİD. d. 13/179.

çalışmıştır. Bu görevde bulunduğu esnada hakkında şikâyetle bulunmuş ise de yapılan tahkikât neticesinde rüşvetle herhangi bir ilişiği olmadığı anlaşılmıştır ²⁸⁸. Memur hakkındaki bilgiler, Ticaret ve Nafia Nezâreti, Aydın ve İzmir Vergi Tahsildarlığı İdaresi, tercüme-i hâl ve Sicill-i Ahvâl şubesinde onaylanmış şekilde kayıtlıdır ²⁸⁹.

Mehmed Sıtkı Efendi

Erzurum Vilayeti İstinaf mahkemesi Ceza Dairesi Reisi İsmail Hakkı Efendi'nin mahdumudur. 1856 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan sıbyan mektebini bitirdikten sonra rüştiye mektebinden de mezun olup diploma almıştır. Türkçe okur-yazardır. 1875'de 19 yaşında olduğu halde mülazim olarak ilk görev yeri Erzincan Kazası Bidayet Mahkemesi memurluğudur. Bu görevden kısa bir süre sonra Erzurum Ticaret Mahkemesine dâhil olmuştur. Bir heyetle beraber Erzurum'dan Erzincan'a görevlendirilmiştir.

2 Nisan 1878 tarihinde 100 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti Mektupçu Kalemî'nde atanmıştır. Ancak 5 ay sonra bir süre açıkta kalmıştır. 5 ay sonra Halep Vilayeti Mektupçu Kalemî'nde hizmet etmiştir. Bu Vilayette 8 ay hizmet ettikten sonra tekrar Erzurum Vilayetine bağlı Erzincan Tahrirat Kalemî'nde 117 kuruş maaşla görevine devam etmiştir. Ancak 10 ay sonra istifa etmiştir. 11 Ocak 1879'da kurum değiştirerek, 117 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemî'ne dâhil olmuştur. Ancak 10 ay sonra tekrar istifa etmiştir. 12 Aralık 1879 tarihi'nde 300 kuruş maaşla Trabzon İstinaf Mahkemesi Tahkik Dairesi Zabit Kâtipliği emrinde bulunmuş ancak 8 ay sonra tekrar istifa etmiştir ²⁹⁰.

8 Ekim 1881 tarihinde 500 kuruş aylıkla Erzincan Bidayet Mahkemesi İcra memurluğuna ve 21 Aralık 1881'de ise Trabzon Bidayet Mahkemesi İcra memurluğuna nâkil olmuş ise de tekrar istifa etmiştir. 11 Mart 1882'de Erzurum Vilayeti Duyûn-u Umumiye Müdürlüğüne bağlı Göneli memlehası göreve getirilmiştir. Bulduğu bu görev süresince 1000 kuruş maaş almıştır. 21 Mart 1885 tarihinde 800 kuruş aylık ile Erzurum Duyûn-u Umumiye nezaretine bağlı Göneli memlehası kâtipliği, 15 Mart 1887'de 1000 kuruş maaşla Ak memlehası müdüriyetlerinde görev yapmıştır 1 Ekim 1888'de 1000 kuruş maaşla Van Vilayeti Duyûn-u Umumiye müdüriyeti vekâletine memur olarak tayin olmuş ve 3 Aralık 1888'de memurluğu tâsdik olmuştur.

14 Aralık 1890 tarihinde çalıştığı kurumu değiştirerek, 1200 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti Ziraat Bankası Şubesi Müdürlüğüne nâkil olmuştur. 5 Ağustos 1892'de 2000 kuruş maaşla bu bankanın müfettişliğine terfî etmiştir ²⁹¹. Mehmed Sıtkı Efendi çalıştığı kurumlarda oldukça başarılı bir memur olduğu ancak birçok defa istifa ettiği gönderildiği görev yerlerinden hoşnut olmadığı belirtilmiştir. Erzurum ve Van Duyûn-u Umumiye müdürlükleri, Erzincan ve Trabzon Bidayet Mahkemesi reisliği, Trabzon

²⁸⁸ "yolsuzluk hareketleri hakkında vaki şikayetler üzerine taht-ı muhakemeye alınmış ise de isnat olunan şeyler sabit olmadığından men-i muhakemesine karar verildi. Cevaz-ı istihdam kararı alındı."

²⁸⁹BOA. DH. SAİD. d. 18/393= 24/147.

²⁹⁰"re'sen çıkan irade üzerine yerine diğeri tayin olmasından dolayı insalı vuku buldu."

²⁹¹"dirayet ve liyakat ve isti'dadına naşi..."

İstinaf Mahkemesi reisliği, Ziraat Bankası Umum Müdürlüğü, tercüme-i hâl ve sicill-i ahvâl şubesinde bu bilgiler onaylanmış şekilde kayıtlıdır ²⁹².

Nikogos Efendi

Erzincanlı Kazancı Arakil'in mahdumudur. 7 Nisan 1856 tarihinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Ermeni mektebinde Türkçe, Ermenice ve Fransızca tedrisatı görmüştür. Türkçe Fransızca okuryazar, Ermenice konuşur. 17 Temmuz 1882 tarihinde 28 yaşında olduğu halde 400 kuruş maktu ücretle Erzincan Kazası'na bağlı Tilek ve Karatuş köylerinin aşar memurluğu görevini ifa etmiştir. 28 Eylül 1883'de 400 kuruş maaşla Kuruçay Kazası Aşar Ambarı dairesinde çalışmıştır. Nikogos Efendi ambar memurluğunda yolsuzluk yaptığı haber alınmasından dolayı bir ara işten çıkarılmıştır. Ancak memuriyetinden dolayı hakkında şikâyet olunmamıştır.

Nikogos Efendi bu görevinde 15 Şubat 1904'e kadar bulunmuştur. Ancak görevine gitmemesinden dolayı müsta'fi sayılmış ve memuriyetten çıkarılmıştır. Erzincan Aşar Müdürlüğü, Erzurum Vilayeti Aşar Nezâreti, Erzurum Valiliği, Aşar ve Ağnam Nezâretlerinden yazılan mülahazalarda, herhangi bir şikâyet ve buna bağlı olarak tahkikât geçirmediği ve memuriyetinin tâsdik olduğu ifade edilmiştir ²⁹³.

Mehmed Hamdi Efendi

Erzurum Karantina Kâtipliği'nde bulunmuş olan Ali Vasfi Efendi'nin mahdumudur. 1856 senesinde Erzincan Kazası'nda doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzurum iptida mektebinde tahsil görmüştür. İslam ilimleri ile bir miktar Arapça ve Farsça tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 1875'de 19 yaşında olduğu halde mülazim olarak Dördüncü Ordu Nizamiye Yoklama Kalemin'e dâhil olup 29 Temmuz 1877'de 350 kuruş maaşla Eruh Kazası²⁹⁴ Aşar Muharrirliği'nde istihdâm olmuştur. 14 Ağustos 1879'de aynı maaşla Eruh Kazası'ndaki muharrirlik görevine devam etmiştir.

28 Kasım 1880 tarihinde ismine kur'a isabet ederek askerliğe dâhil olup başçavuş rütbesine yükselmiştir. 22 Ekim 1884'de nizamiye müddetini tamamlayıp redif tezkeresi alarak askerlikten çıkarılmıştır. 4 Kasım 1884'de Erzurum Vilayeti Muhasebe Kalamın'e dâhil olmuştur. Maaşına yapılan zamlarla 1886'de maaşı 350 kuruşa ulaşmıştır. 28 Ocak 1894'de 300 kuruş maaşla Erzurum Vilayetine bağlı Sanaver Nahiyesi'nde Vergi Kâtipliği'ne tayin edilmiştir.

4 Ekim 1897 tarihinde 500 kuruş maaşla Namervan Kazası²⁹⁵ Vergi Kâtipliğine nâkil olmuştur. Erzurum Vilayeti Defterdarlığı ile Valilikten yazılan mülahazalara atfen Maliye Nezâreti tarafından yazılan ifadelerde, hizmet süresi boyunca hüsn-ü hizmet ve istikâmet üzere bir memur olduğu beyan edilmiştir ²⁹⁶.

Mehmed Lebib Efendi

²⁹²BOA. DH. SAİD. d. 42/327= 12/213=95/425.

²⁹³BOA. DH. SAİD. d. 19/169.

²⁹⁴ Bitlis Vilayeti Siirt Sancağı dâhilindeki bir kazadır.

²⁹⁵ Narman (Namervan), Erzurum Vilayeti kazadır.

²⁹⁶BOA. DH. SAİD. d. 30/179.

Tüccardan Gemicizade Hacı Mahmud Efendi'nin mahdumudur. 9 Eylül 1856 tarihinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. İptida ve rüştiye mekteplerinde meratip dersleri tahsil etmiş şahadetnâme almış ise de mühiranı zayi olmuştur. Türkçe okur-yazardır. 9 Mart 1873 tarihinde 17 yaşında olduğu halde mülazım olarak Erzincan Sancağı Tahrirat Kalem'nde görevine başlamış ve 4 Nisan 1882'de bilahare Erzincan Belediye Azalığı'na tayin olunmuştur. Bu vazifesine ilave olarak Ziraat Meclisi Fahri Azalığı'nda bulunmuştur. 13 Şubat 1886 tarihinden itibaren 5 ay süreyle 500 kuruş maaşla Tahrir-i Cedid Komisyonu riyasetinde istihdâm edilmiştir. 13 Haziran 1889'da 350 kuruş aylıkla Erzincan Duyûn-u Umumiye Müdüriyeti Başkâtipliğine tâhvil edilmiştir.

Erzurum Duyûn-u Umumiye Nezâreti Merkez İdare Umum Müdüriyetinden yazılan mülahazalarda, memurluk görevinde ehliyet ve liyakati olduğu tâsdik olunmuştur. Belediye ve Tahrir Komisyonu riyasetinden de yazılan mülahazalarda, ise zimmet ile bir gün dahi ilişkisi olmadığı ve memuriyetinde hüsn-ü hizmetlerde bulunduğu dair 15-17 Kasım 1889 tarihli mazbata suretlerinde hakkındaki bu bilgiler kayıtlıdır. 17 Şubat 1895 tarihinde aynı kurumda görevine devam ettiği görülmektedir. Ancak 14 Mart 1892'de açığa çıkarıldığı Duyûn-u Umumiye Müdürlüğü Sicil Şubesinin kaleme aldığı 12 Temmuz 1902 tarihli vuku'ât postasıyla bildirilmiştir ²⁹⁷.

Mehmed Vasfi Efendi

Erzincanlı Emin Ağa'nın mahdumudur. 1 Mayıs 1856 tarihinde İstanbul'da tevellüd etmiştir. Sıbyan mektebinde birçok ders okuduktan sonra Galata rüştiye mektebinde bir miktar sarf ve nahiv tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 23 Nisan 1871'de 16 yaşında olduğu halde mülazım olarak Tersane-i Amire Muhasebe Kalemi'ne dâhil olmuştur. Mart 1872'de 95 kuruş maaşa nâil olmuş, aynı senenin sonunda maaşına gelen zamlar ile aylığı 130 kuruşa ulaşmıştır. 12 Temmuz 1875'de pederinin vefâtından dolayı Erzincan'a dönmüş ve 13 Kasım 1877'de 700 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Aşar Kalemi Üçüncü Kâtipliği'ne tayin kılınmış ancak 12 Eylül 1878 tarihli tenzilatında maaşı 400 kuruşa inmiştir.

8 Ağustos 1879 tarihinde 750 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Aşar Kalemi İkinci Kâtipliği'ne terfî etmiş ve 14 Mart 1880'de ki tenzilatla maaşı 400 kuruşa inmiştir. Memuriyeti 13 Kasım 1882'de 640 kuruş maaşla Erzincan Aşar Müdürlüğü Başkâtipliği'ne tâhvil edilmiştir. 1873'de hakkında bir şikâyetten dolayı mahkeme olmuştur ²⁹⁸.

1878 ve 1880 senelerinde Erzincan Sancağı'nda Aşar İkinci Kâtipliği'nde çalıştığına dair kayıtlar, müsvedde suretleri varakasına rabt edilmiştir. Erzincan Sancağı Aşar Müdürlüğü ve Mutasarrıflığı'ndan Erzurum Vilayeti Aşar Nezâreti ve Valilikle, Aşar Emanetinden yazılan mülahazalara atf ile Maliye Nezâreti celilesinden yazılan ek mülahazalarda, memuriyet hayatı boyunca görevinde iktidar ve gayretinin olduğu beyan kılınmıştır.

²⁹⁷BOA. DH. SAİD. d. 57/131.

²⁹⁸ “şikâyetler üzerine taht-ı muhakemeye alınmış ise de isnat olunan şeyler sabit olmadığından men-i muhakemesine karar verildi. Cevaz-ı istihdam kararı alındı.”

10 Temmuz 1887 tarihinde 400 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Muhasebe Kalemî Müdür Muavinliği'ne tayin kılınmıştır. Bu görevde bulunduğu dönemde zimmetle ilişkisi olmadığına dair Erzurum Vilayeti'nden yazılan 13 Ekim 1887 tarihli mazbatanın yanı sıra Maliye Nezâreti Sicill-i Ahvâl şubesinin 10 Mart 1892 tarihli vuku'ât cetvelinde bu durumu belirtilmiştir ²⁹⁹.

Yusuf Cemil Efendi

Kuzattan (kadılar) Kadı Hacı Habibzade ailesinden Hacı İbrahim Efendi'nin mahdumudur. 1857 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan'da iptida mektebini bitirdikten sonra rüştiye mektebinde de okumuş ve şahadetnâme almıştır. Türkçe okur-yazardır. 1877 senesinde 25 yaşında olduğu halde mülazım olarak Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemî'nde göreve başlamıştır.

2 Ekim 1880 tarihinde maaşı 90 kuruşa ve 8 Ekim 1881'de ise 20 kuruş zam ile maaşı 110 kuruşa ulaşmıştır. 13 Mart 1883'de maaşı 200 kuruşa varmış ve bu miktar maaşla ile Tahrirat Kalemî'nde memuriyette ikinci sınıfa ve 17 Kasım 1885'de 325 kuruş maaşla aynı kalemde birinci sınıfa terfî etmiştir ³⁰⁰. 12 Haziran 1899'a kadar bu kalemde çalıştığı görülmektedir. Memuriyet hayatı boyunca hizmet erbabı olduğu ve bu istikâmetten hiç ayrılmadığı, verilen görevleri hüsn-ü hâl üzerine yaptığı belirtilmektedir.

Yusuf Cemil Bey hakkındaki bu bilgiler Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemî müdürü Ahmed Rafet Bey tarafından tâsdik edilmiştir. Benzer ifadeler Erzincan Mutasarrıfı Mehmed Haydar Paşa tarafından da onaylanmıştır. Erzincan Mutasarrıflığından ve Erzurum Vilayeti Nüfus Müdürlüğünden, Dâhiliye Nezâreti Nüfus Umum Müdüriyetinden de yazılan mülâhazada ifade edilmiştir ³⁰¹.

İbrahim Efendi

Hacı Hafızzade demekle tanınan aileden Alay kâtibi Hacı Halil Rifat Efendi'nin mahdumudur. 1857 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan sıbyan mektebini bitirdikten sonra, Amasya rüştiye mektebinde hesap, mantık, Arapça, Farsça ve coğrafya tahsili ile şahadetnâme almış ve şahadetnâmesinin bir sureti tercüme-i hâlinde saklıdır. Türkçe okur-yazardır.

1872'de 15 yaşında olduğu halde mülazım olarak Amasya Sancağı Tahrirat İdaresi'ne dâhil olmuştur. 14 Ekim 1874'de 190 kuruş maaşla Zile Kazası³⁰² Vuku'ât Kâtipliği refakatine tayin olunmuştur. 21 Ocak 1876'da 235 kuruş maaşla Lâdik Kazası Vuku'ât Kâtipliği'ne tâhvil edilmiştir. 11 Mart 1878'de maaşı 300 kuruşa ulaşmış ve bu miktar maaşla Divriği Kazası³⁰³ Vuku'ât Kâtipliği'nde bulunmuştur. Aynı sene 19 Eylül'de 300 kuruş maaşla Divriği Kazası³⁰⁴ Tahrirat ve Vergi Kâtipliği'ne atanmıştır. 31 Ağustos

²⁹⁹BOA. DH. SAİD. d. 27/367.

³⁰⁰ "vazife-i memuriyetini reviyet-imendâne ifâ etmekte olmasına mebnî rütbe-i evvelliğine terfi kılındı."

³⁰¹BOA. DH. SAİD. d. 87/349.= 101/33.

³⁰² Sivas Vilayeti Tokat Sancağına bağlıdır.

³⁰³ Sivas Vilayetine bağlıdır.

³⁰⁴ Sivas Vilayeti Şebinkarahisar Sancağı dâhilindedir.

1883'de 400 kuruş maaşla Mecitözü Kazası³⁰⁵ Vergi Kâtipliği'nde çalışmıştır. İbrahim Efendi hakkında şimdiye kadar herhangi bir şikâyet olmamış ve görevini layık ile ifa eden bir memur olduğu anlaşılmaktadır. Hakkındaki bu bilgiler, Sivas Vilayeti tarafından yazılan mülhaza ile 12 Ocak 1886 tarihinde Vergi Emaneti tarafından da kaleme alınan ek mülhaza ve tercüme-i hâlinde tâsdik olunmuş şekilde kayıtlıdır ³⁰⁶.

Mehmed Azi Efendi

Çiftçi Ali Ağa'nın mahdumudur. 1857 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan sıbyan mektebini bitirmiştir. Medresede dini ilimler ve siyer tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 1881'de 25 yaşında olduğu halde 350 kuruş maaşla Karahisar-ı Şarkî Sancağı³⁰⁷ Tahrirat Kalemî'ne tayin edilmiştir. 9 Şubat 1883 tarihinde 650 kuruş maaşla Karesi Vilayeti ikinci sınıf kondüktörlüğüne nâkil edilmiştir.

2 Şubat 1889 tarihinde mesleğinden istifa etmiştir. Ancak 6 Haziran 1889'da 800 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti birinci sınıf kondüktörlüğüne tayin edilmiştir. 5 Şubat 1889 tarihinde yol yapımına verilen aradan dolayı açığa çıkarılmış ve 5 Haziran 1889'da 800 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti birinci sınıf kondüktörü olmuştur. Mumaileyh 13 Mart 1890 tarihindeki düzenlemeden dolayı yerinden ayrılmıştır.

27 Eylül 1897'de 650 kuruş maaşla Emir Nahiyesi³⁰⁸ ikinci sınıf kondüktörlüğü'ne nâkil olduğu Ticaret ve Nafia Nezâreti sicil şubesi tarafından kaleme alınan 6 Aralık 1897 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. 18 Nisan 1900 tarihindeki düzenlemeden dolayı açığa çıkarıldığı adı geçen şubenin 21 Mayıs 1900 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. Memuriyet hayatı boyunca hakkında herhangi bir şikâyette bulunulmamıştır. Tercüme-i hâl ve sicill-i ahvâl şubesinde bu bilgiler onaylanmış şekilde kayıtlıdır ³⁰⁹.

Abdullah Zeki Efendi

İshak Efendizade Erzincanlı imam Ahmed Efendi'nin mahdumudur. 1857 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan iptida ve rüştiye mekteplerinde okumuş ve şahadetnâme almıştır. Türkçe okur-yazardır. 18 Aralık 1879 tarihinde 250 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Debbağhane ikinci sınıf kâtipliğine tayin olmuştur. 13 Ekim 1876 tarihinde 20 kuruş, 14 Nisan 1879'da 60 kuruş, 22 Mart 1884'de 18 kuruş maaşına zamlı, aylığı 248 kuruşa varmıştır. Bu miktar maaş Dördüncü Ordu Saraçhane Ambarı Kâtipliğine nâkil edilmiştir. Bu görevde 9 ay 3 gün kaldıktan sonra kur'a usulü askere alınmıştır.

26 Aralık 1884 tarihinde Dördüncü Ordu Zanaat-ı İhtiyat askeri olarak çalışmıştır. 3 Şubat 1889 tarihine kadar asker maaşıyla yine aynı görevde istihdâm olunmuştur. Bu görevde bulunduğu esnada 248 kuruş maaş almıştır. 15 Aralık 1891'de 56 kuruş ve 14

³⁰⁵ Amasya Sancağına bağlıdır.

³⁰⁶BOA. DH. SAİD. d. 9/69.

³⁰⁷ Sivas Vilayeti dâhilindedir.

³⁰⁸ Kastamonu Vilayetinde bulunmaktadır.

³⁰⁹BOA. DH. SAİD. d. 27/165.

Ağustos 1892'de 16 kuruş zamlı maaşı 320 kuruşa varmıştır. Aynı sene memurlukta dördüncü sınıfa terfi etmiştir. Dördüncü Ordu Saraçhane Ambarı ve Debbaghane müdüriyetleri tarafından yazılan mülâhazalarında ve tercüme-i hâl varakasında belirtildiği üzere memuriyet süresi boyunca hüsn-ü hizmet ve istikâmet üzere olduğu beyan edilmiştir ³¹⁰.

Hafız Süleyman Efendi

Erzincan eşrafından Arif Ağa'nın mahdumudur. 1857 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Tahsiline Livane Kazası³¹¹ iptida mektebinde başlamıştır. Babasının Bayburt'a göç etmesinden dolayı eğitimi yarım kalmıştır. Bayburt'ta bulunduğu dönemde, muallim-i mahsusundan ve medrese'den Arapça ve Farsça dersleri tedrisatı görmüştür. Farsça, Arapça ve Türkçe okuyazar olduğu tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır.

1890'da Keskim (Artvin) Kazasına³¹² koyunların sayımı memuriyetine maktu ücretle tayin olmuştur. Maktu ücretle Pasinler Kazası'nda nüfus sicillerinin yeniden tanzimi ve sayımı için nüfus memuru olarak gönderilmiştir. 31 Ağustos 1894'de 300 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Nafia Komisyonu Kâtipliğine nâkil olmuştur. 7 Kasım 1909'a kadar bu görevde bulunmuştur. 7 Kasım 1909 tarihinde mahallince icra olunan düzenleme mucibince kadro haricine çıkarılmıştır. Hafız Süleyman Efendi hakkında çalıştığı kurumlar tarafından yazılan mülâhazalarda, görevine devam eden ve vazifesini ifaya muktedir bir kişi olduğu belirtilmiştir ³¹³.

İbrahim Vasfi Efendi

Erzincanlı terzi Ahmed Ağa'nın mahdumudur. 1858 senesinde Erzincan Kazası'nda tevellüd etmiştir. Erzincan iptida mektebini bitirdikten sonra medresede birçok ders tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 1882 senesinde 25 yaşında olduğu halde Erzincan Bidayet Mahkemesi girmiştir. Ancak kısa bir süre sonra mülazımlık dönemini tamamlamak için, 1885'de Erzincan Duyûn-u Umumiye İdaresi nâkil olmuştur.

12 Mart 1889 tarihinde 350 kuruş aylık ile Erzincan Sancağı Duyûn-u Umumiye İdaresi Başkâtipliğine ve 20 Temmuz 500 kuruş maaşla Kemah memlehası müdüriyeti başkâtipliğine dâhil olmuştur. 14 Temmuz 1890 tarihinde Erzincan Sancağı dâhilinde bulunan Kırmızı memlehası başkâtipliği görevinde bulunmuştur. 3 Temmuz 1894'de 600 kuruş maaşla tekrar Kemah memlehası başkâtipliğine terfi etmiştir. 31 Mayıs 1898'de Erzincan Sancağı dâhilinde bulunan Ak memlehasında 600 kuruş maaşla vazifesine devam etmiştir.

1 Temmuz 1899 tarihinde ise 800 kuruş maaşla Göneli memlehası başkâtipliği görevinde memuriyetine devam etmiştir. Görev ve atamalarıyla ilgili hususlar Duyûn-u Umumiye şubesinin 12 Temmuz 1902 tarihli vuku'ât pusulasında belirtilmiştir. Erzurum Duyûn-u

³¹⁰BOA. DH. SAİD. d. 118/101.

³¹¹ Batum Sancağına tabidir.

³¹² Erzurum Vilayetine bağlıdır.

³¹³BOA. DH. SAİD. d. 174/199.

Umumiye Nezâreti Vekâleti ve Merkez Müdürlüğünden yazılan mülâhazalarda, memurun iktidar ve liyakati tâsdik edilmiştir ³¹⁴.

Ahmed Şevket Bey

Erzincan Bidayet mahkemesi Reis-i Sabık Rütbe-i Saniye sınıfından ve üçüncü rütbe-i mecdiye nişanlarına havi ceza reisi Hacı Mehmed Nusret Bey'in mahdumudur. 31 Temmuz 1859 tarihinde Erzincan Kazası'nda tevellüd etmiştir. Sıbyan ve mülkiye-i rüştiye mekteplerinde okumuş ve şahadetnâme almıştır. Farsça ve Türkçe okur-yazardır. 7 Şubat 1875'de 16 yaşında olduğu halde Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemine mülâzım olarak başlamıştır.

2 Mart 1800 tarihinde gönüllü olarak silk-i askeri (askere gitmiş) dâhil olmuş ve 15 gün sonrada başçavuşluk rütbesine nâil olarak Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi'nde Kâtiplik hizmetinde bulunmuştur. 27 Nisan 1884'de askerlik tezkeresi ile askerlik görevinden ayrılmıştır. 16 Şubat 1885'de 270 kuruş aylık ile Erzincan Bidayet Mahkemesi Azalığında mülâzım olarak göreve başlamıştır. Ancak aynı sene 12 Haziranda tekrar kurum değiştirerek, 700 kuruş maaşla Erzincan Duyûn-u Umumiye Müdürlüğüne tayin kılınmıştır.

3 Ocak 1889 tarihinde beşinci rütbeden bir kıta Mecidî Nişânına nâil olmuştur ³¹⁵. Erzurum Duyûn-u Umumiye Nezâreti ve Duyûn-u Umumiye Umum Müdüriyeti tarafından yazılan mülâhazalarda, mesleki iktidarı tâkdik olunmuştur. Berat-ı Hümâyun, şahadetnâmesi ve Erzincan Bidayet Mahkemesi tarafından yazılan mülâhazalarda, hüsn-ü hizmetleri beyan edilmiştir. Bu memura ait bilgiler nüfus tezkere-i Osmanî ve tercüme-i hâlinde de kayıtlıdır ³¹⁶.

Mustafa Nusret Bey

Miralay Hüsrev Bey'in mahdumudur. 31 Temmuz 1859 tarihinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Malatya rüştiye mektebinde Arapça, Farsça, hesap ve coğrafya dersleri tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 1873'de 14 yaşında olduğu halde mülâzemetle Malatya Sancağı Tahrirat Kalemine ara vermeden devam etmiş, bu görevde bulunduğu süre içerisinde 1874'de maaş, 200 kuruş ve 1876'de ise 250 kuruşa ulaşmıştır. Üç sene sonra Dersaâdet'e bulunmuş ve buradan Hüdavendigâr Livasına giderek 1879'da 250 kuruş maaşla Vilayetin Evrak Odasına memur olmuştur. 1880'de 400 kuruş maaşla Bursa Vilayeti Evrak Odası Mukayyitliğine ve 150 kuruş zamlı maaşla Bursa Vilayeti Mektupçu Kalemine nâkil olmuştur. 1883'de görevinden istifa etmiştir. 1884'de ise Malazgirt Kazası Tahrirat Müdürlüğü vekilliğinde bulunmuştur. 1883'de istifa ederek 1884'de yarım hesabı üzere 500 kuruş maaş ile Mazgird Sancağı Tahrirat Müdiriyesi Vekâletine tayin kılınmıştır.

Mustafa Nusret Bey'in memuriyet hayatında yaşadığı nâkil ve istifa suretlerinden görüldüğü üzere, hakkında şikâyet ve buna bağlı olarak mahkeme olmamıştır. Malazgirt Sancağı Mutasarrıfı gayretli Mustafa Kâmil Paşa tarafından bu memur ilgili

³¹⁴BOA. DH. SAİD. d. 57/247.

³¹⁵"mesai-i mahdumesine mebnî beşinci rütbeden bir kıta Mecidî nişânına nâil oldu."

³¹⁶BOA. DH. SAİD. d. 56/381.

yazdığı mülâhazada vazifesinde istikâmet ve gayret üzerine olduğu, mesaisine riayet ettiği belirtilmiştir. Bu mülâhazaya atfen Dersim Valisi Osman Paşa hazretleri tarafından yazılan ek mülâhazada da³¹⁷ benzer bilgiler tâsdik edilmiştir ³¹⁸.

İsmail Hakkı Efendi

Nalband esnafından Erzincanlı İbrahim Ağa'nın mahdumudur. 1859 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve Erzincan Kazası ahalisinden olduğu tercüme-i hâlinde belirtilmiştir. Erzincan Kazası'nda iptidai mektebini bitirdikten sonra muallim-i mahsusundan Arapça ve Farsça dersleri tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 17 Temmuz 1879 tarihinde 500 kuruş maktu ücret ile Erzincan Sancağı Aşar Kol Muharrirliği'nde göreve başlamıştır. Bu görevde iki mah (ay) süre ile istihdâm olmuştur. 28 Mayıs 1880'de 240 kuruş maaşla Pülümür Kazası³¹⁹ Aşar İkinci Kâtipliğine tayin olmuştur.

6 Eylül 1880 tarihinde açığa alınmıştır. 4 Ocak 1881'de kurumunu değiştirerek 300 kuruş maaşla Şiryan Kazası Bidayet Mahkemesi Muavinliği'nde bulunmuştur. 14 Ağustos 1885'de görevinden istifa etmiştir. 13 Mart 1886 tarihinde memurluk görevine orduda devam etmiş ve 800 kuruş aylıkla Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi Debbağhane ve Un Değirmenleri Kâtipliği vazifesine getirilmiştir. 14 Nisan 1888'de yevmiyesine yapılan 2 kuruş zamla günlüğü 6 kuruşa çıkmıştır. 14 Ağustos 1892'de 8 kuruş yevmiye ile yani aylık 320 kuruş maaşla ordudaki görevine devam etmiştir. Aynı sene içerisinde memurlukta dördüncü sınıfa terfi etmiştir. 13 Mayıs 1895'de hizmetinde terfi edip Dördüncü Ordu Levazım Dairesi İkinci Şubesine nâkil olmuştur.

14 Ekim 1895 tarihinde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Levazım Dairesine kadrolu memur olarak işe girmiştir. 29 Temmuz 1897'de 320 kuruş maaşla üçüncü sınıf rütbe ile Levazım Dairesi Üçüncü Şubesine çalışmaya devam etmiştir. Dördüncü Ordu Levazım Dairesi Riyasetinden yazılan mülâhazada³²⁰ işinde müdavim ve yaptığı işte muktedir olduğu belirtilmiştir. Ayrıca nüfus tezkere-i Osmanî, Kelkit Kazası Bidayet Mahkemesi muavinliği ile Debbağ ve Dinkhane Kâtipliği'nde istihdâm, yevmiye ve maaş miktarına dair bilgileri tercüme-i hâl varakasına da hıfz edilmiştir 29 Ekim 1901-1904 -Haziran 1906 .³²¹

Ahmed Cemil Efendi

Tabur kâtibi emekli si Sakalızade demekle tanınan aileden İsmail Hakkı Efendi'nin mahdumudur. 1859 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde görülmektedir. İptida mektebinde İslami ilimler, temel matematik ve muallim-i mahsusundan bir miktar Arapça ve Farsça tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 8 Ağustos 1880 tarihinde 21 yaşında olduğu halde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu

³¹⁷ "kalemce kesb-i kîdem ve temeyyüz etmiş hulefadan bulunduğu ve hüsn-ü selikasıyla kalemine devam ve işine ikdâmı ve mehasin-i ahlâkı takdir olunur"

³¹⁸BOA. DH. SAİD. d. 2/842.

³¹⁹ Belgelerde Kızıucañ veya Kuzucan şeklinde yazılan kaza, Erzincan Sancağına bağlıdır.

³²⁰"dirayetli, iffetli, halim ve müstakimdi. Bâb-ı âli rikasını iyi yazanlardandı."

³²¹BOA. DH. SAİD. d. 118/119.

Levazım İdaresi Birinci Şubesine mülazım olarak tayin edilmiştir. Adı geçen dairede 18 Temmuz 1886'da 320 kuruş maaşla dördüncü, 20 Aralık 1894'de 640 kuruş maaşla memurlukta üçüncü sınıfına terfi etmiştir.

1 Kasım 1907 tarihinde Dördüncü Ordu Levazım İdaresi Birinci Şubesinde bulunduğu dönemde yapılan zamlar ile maaşı 740 kuruşa çıkmıştır. 1908 senesinde 1000 kuruş maaşla memurlukta birinci sınıfa terfi etmiştir³²². 1909'da Dördüncü Ordu Hesap İdaresi ikinci sınıfı'na geçerek görevine devam etmiştir. 14 Mart 1909 tarihinde icra kılınan düzenlemede 500 kuruş maaşla bu dairede görevine devam etmiştir.

14 Haziran 1909 tarihinde 1000 kuruş maaşla birinci sınıfa terfi etmiştir. 14 Mart 1911 tarihinde Onuncu Erzincan Kolordusu idare heyeti ikinci şubesine nâkil olmuştur. 3 Mart 1912'de becayış suretiyle ordu-yu mezkûr idare heyeti birinci şubesine tâhvil edildiği 15 Şubat 1913 tarihli vuku'ât pusulasından anlaşılmıştır. Şube Müdürlüğü tarafından yazılan mülâhazada, görevinde müdavim, vazifeye muktedir ve hüsn-ü niyetli olduğu belirtilmiştir. Hakkındaki bu bilgileri nüfus tezkeresi, mektep şahadetnâmesi ve tercüme-i hâlinde kayıtlıdır³²³.

Halil Hulki Efendi

Esnaftan Erzincanlı Kara Ahmedzade Mehmed Efendi'nin mahdumudur. 31 Temmuz 1859 tarihinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde görülmektedir. İptida ve Erzincan rüştiye mektebinde tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 14 Şubat 1879'da 20 yaşında olduğu halde 100 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Ruznamçe Kalemine mülazım olarak tayin edilmiştir.

12 Mayıs 1880 tarihinde maaşı 80 kuruşa düşürülerek, Dördüncü Ordu Levazım Dairesi Dördüncü sınıfına nâkil edilmiştir. 14 Mart 1895'de 320 kuruş maaşla memurlukta dördüncü sınıfa terfi edilerek Hamidiye Süvari Alaylarının maaş ve kayıt işlerinin tutulması hizmetinde bulunmak üzere Dördüncü Ordu Levazım Dairesi Birinci Şubesine dâhil edilmiştir. Levazım Dairesi Birinci Sınıf Şube Müdüriyeti tarafından yazılan mülâhazada³²⁴ vazifesini ifaya muktedir ve görevine müdavim olduğu tâsdik olmuştur. Hakkındaki bu bilgileri nüfus tezkeresi, mektep şahadetnâmesi ve tercüme-i hâlinde kayıtlıdır³²⁵.

Mehmed Sabit Efendi

Müderislerden Mehmed Efendi'nin mahdumudur. 5 Şubat 1859 tarihinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Sıbyan mektebi ve medresede Arabî ve Farisî dersler tedrisatı görmüştür. Türkçe okuryazar ve Arapça konuşur. 1872'de 24 yaşında bulunduğu halde Erzincan Şer'iyeye Mahkemesine dâhil olmuştur. 13 Kasım 1876 tarihinde 250 kuruş maaş ve iki nefer tayinat ile Tabur İmamlığına tayin olmuştur. 26 Nisan 1879'da kurum değiştirerek 600 kuruş maaşla Kemah Kazası Aşar Memurluğuna girmiştir.

³²² "vazife-i memuriyetini reviyet-imendâne ifâ etmekte olmasına naşî rütbe-i evvelliğine terfi kılındı."

³²³BOA. DH. SAİD. d. 74/237.

³²⁴"umur-ı memuresini ifâya kifâyet ve gayreti meşhuddur."

³²⁵BOA. DH. SAİD. d. 74/239.

Bu görevinden 1881’de ayrılmıştır. 13 Eylül 1882’de 250 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Hınta ve Şair Ambar Memurluğuna nâkil olmuştur. 14 Kasım 1883’de 400 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Aşar Ambarı memurluğuna tâhvil edilmiştir. 15 Eylül 1888 tarihine kadar bu görevde bulunmuş ve tarih itibariyle Erzincan Nüfus Müdürlüğüne nâkil olmuştur ³²⁶. 30 Nisan 1902’e kadar bu dairede vazifesini ifa etmiştir. Memuriyet hayatı boyunca hakkında herhangi bir şikâyet ve buna bağlı olarak tahkikât vuku’ bulmamıştır.

Mehmed Sabit Efendi hakkında bu bilgiler Kemah Kazası Aşar ve Ağnam Müdürlüğü, Dördüncü Ordu riyaseti, Erzincan Sancağı Meclis İdaresi, Erzincan Aşar Müdürlüğü, Erzurum Vilayeti Aşar ve Ağnam Emaneti, Maliye Nezâretiyle, nüfus tezkere-i Osmanîsi ve tercüme-i hâl varakasında sabittir³²⁷. Mehmed Sabit Efendi Erzurum hastanesinde memur olarak görevini ifa ettiği görülmektedir. 65 yaşını ikmal ettiği ve 42 sene devlet hizmetinde bulunduğundan dolayı 12 Aralık 1925 tarihinde yaş haddinden emekliliğe sevk edilmiştir ³²⁸.

Ali Rıza Efendi

Erzincanlı Mehmed Tahir Bey’in mahdumudur. 1859 senesinde Erzincan’da tevellüd etmiştir. Erzincan iptida mektebinde mezun olduktan sonra, medresede birçok ders okumuş ve icazetnâme almıştır. Arapça ve Farsçaya aşina ve Türkçe okur-yazardır. 18 Ekim 1883 tarihinde 25 yaşında olduğu halde Erzincan Maarif Müdürlüğü’nde memurluğa başlamıştır. Aynı dönemde Erzincan Maarif Komisyonu reisi olup, bu hizmette fahri olarak bulunmuştur. Bu ek görevinden dolayı ek maaş istemiş ancak bu talebi yerine getirilmemiştir ³²⁹. 11 Mayıs 1887 tarihinde 700 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Bidayet Mahkemesi Müstantikliğine tayin edilmiştir.

21 Ocak 1897’de Maarif Müdürlüğü’nden ayrılarak, 750 kuruş maaşla Erzincan Bidayet Mahkemesi Sandığına tayin edilmiştir. Bir dönem askeri gruplarla birliklerle beraber Kars ve Batum Kazaları’nda görev yapmıştır. Bu görevlerinden dolayı beşinci dereceden Mecidî Nişânı ile iftihar madalyasına nâil olmuştur ³³⁰. Bidayet Mahkemesi Riyasetinden yazılan mülahazalarda, güzel iltifatlara nâil olmuştur. Memur hakkındaki bu mülahazalar Erzurum İstinaf Mahkemesi Müdürlüğü ve Adliye Nezâreti tarafından yazılan 29 Ağustos 1891 tarihli ek görüşlerde onaylanmıştır ³³¹.

İsmail Hakkı Efendi

Habbâz esnafından Meşad oğlu demekle tanınan Hacı Edhem Ağa’nın mahdumudur. 1860 senesinde Erzincan’da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Sıbyan mektebini bitirdikten sonra, medresede İslam ilimleri, Arapça ve Farsça dersleri tâhsil etmiştir. Türkçe okur-yazardır. 8 Temmuz 1879 tarihinde 18 yaşında olduğu halde 250

³²⁶BOA. MKT. 1564/21; İ.DH. 932/73894.

³²⁷BOA. DH. SAİD. d. 19/337.

³²⁸B.C.A. 030.11.1.19.50.12.

³²⁹BOA. MF. MKT. 89/35.

³³⁰ “mesai-i mahdumesine mebnî beşinci rütbeden Mecidî nişânı ihzâr etti.”

³³¹BOA. DH. SAİD. d. 12/7.

kuruş maaşla Erzincan Aşar Komisyonu Muharrirliği'ne tayin olmuş ancak üç ay sonra memuriyet görevinden ayrılmıştır.

28 Mayıs 1880 tarihinden itibaren 240 kuruş maaşla üç ay boyunca Kuruçay Kazası Aşar Komisyonu Kâtipliği'nde istihdâm olmuştur. 1 Ocak 1881'de kurum değişikliği yaparak 270 kuruş aylıkla Kelkit Kazası Bidayet Mahkemesi Sandık Muavinliği'ne tayin edilmiştir. 4 Haziran 1881'de maaşına 30 kuruş zam yapılmıştır.

500 kuruş maktu ücret ile Erzincan Aşar Kalemî'nde vazifesine devam etmiştir. 21 Mayıs 1882'de 240 kuruş maaşla Pülümür Kazası Aşar İkinci Kâtipliğine tayin olmuştur. Aynı yılın Şubat ayında açıkta kalmıştır. 4 Şubat 1883'de 300 kuruş maaşla Kelkit Kazası Bidayet Mahkemesi Muavinliğine tâhvil kılınmıştır. Bu görevden 12 Eylül 1885'de istifa etmiştir. 13 Mart 1886 tarihinde adliye teşkilatından ayrılıp, 8 kuruş yevmiye ile Dördüncü Ordu Debbağhane ve Dinkhane Umum Muhasebesine memur olmuştur.

14 Nisan 1888 tarihinde yevmiyesine yapılan 2 kuruş zam ile günlüğü 10 kuruşa çıkmıştır. 14 Ağustos 1892'de yevmiyesi maaşa dönüştürülerek 320 kuruş aylık ile Dördüncü Ordu Levazım Dairesi ikinci sınıf kâtipliğe terfî etmiştir. 13 Mayıs 1895'de aynı miktar maaşla bu hizmette bulunduğu görülmektedir. 14 Ekim 1895'de 80 kuruş maaşla Dördü Ordu Levazım Dairesi İkinci Şubesinde vazifesine devam etmiştir. 28 Ağustos 1897'de 320 kuruş maaşla memuriyette üçüncü sınıfa terfî ile Dördü Ordu Levazım Dairesi Üçüncü Şubesine nâkil olmuştur.

21 Aralık 1909 tarihinde yapılan zamlarla maaşı 400 kuruşa ulaşmıştır. 14 Haziran 1910'da maaşı 600 kuruşa ile memuriyette ikinci sınıfa terfî etmiştir ³³². 14 Mart 1910'da gelen zamlarla maaşı 800 kuruşa çıkmış ve aynı dairede görev yapmaya devam etmiştir. 17 Şubat 1912'de 50 yaşında hücceten vefât ettiği 15 Ağustos 1910 tarihli vuku'ât pusulasında belirtilmiştir.

İsmail Hakkı Efendi'nin vazifesi boyunca hakkında herhangi bir şikâyet olmamış ve görevini en iyi şekilde ifa eden bir memur olduğu ve zimmetle ilişkisi olmadığı belirtilmektedir ³³³. Ayrıca Osmanlı nüfus tezkeresi, Aşar Kâtipliği, Kelkit Kazası Mahkeme Muavinliği, Debbağhane Kâtipliği'nde bulunduğu dönemlerde hakkında yazılan mülâhazalar ve tercüme-i hâl varakası ile Adliye Nezâreti celilisinden yazılan mülâhazalarda, da benzer ifadeler kullanılmıştır ³³⁴.

Mahmud Şevket Efendi

Redif yüzbaşlarından Salih Ağa'nın mahdumudur. 1860 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve Erzincan Kazası ahalisinden olduğu tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır. Sıbyan mektebini bitirdikten sonra rüştiye mektebinde de mezun olup diploma almıştır. Türkçe okur-yazardır. 24 Mart 1886 tarihinde 26 yaşında olduğu

³³² "vezâif-i mevduasını ifâ eylemekte olmasına ve şayeste-i atfet-i seniyye bulunmasına mebnî rütbesi saniliğe terfi edildi."

³³³ "şimdiye kadar uhdesine tevdi olunan memuriyetlerde emvâl-i emiriye ve hukuk-ı şahsiyeden dolayı zimmet ve ilişik zuhur etmeyüp hiçbir sebeble taht-ı muhakemeye alınmadığı ve hep memuriyetinden infisali nakl ve tahvil suretleriyle vuku bulan cümlesinde ifâ-yı hüsn-i hizmet ettiği anlaşılmıştır."

³³⁴BOA. DH. SAİD. d. 12/7= 36/27.

halde mülazım olarak Erzincan Sancağı Nüfus Kalemine girmiştir. 9 Haziran 1892'de 250 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Nüfus Kalemî'nde göreve devam etmiştir. Mahmud Şevket Efendinin vazifeleri'nde, işe yarar ve mesaisine devam eden bir memur olduğu, Erzurum Valiliği, Erzincan Mutasarrıflığına bağlı nüfus Müdürlüğü tarafından kaleme alınan tercüme-i hâl varakasinda ve sicill-i ahvâl şubesinde onaylanmış şekilde kayıtlıdır

³³⁵.

Muhiddin Fevzi Efendi

Hacı Mahmud Efendi'nin mahdumudur. 8 Mayıs 1860 tarihinde Erzincan Kazası'nda tevellüd etmiştir. Erzincan sıbyan mektebini bitirdikten sonra rüştiye mektebinden de mezun olup şahadetnâme almıştır. Türkçe okur-yazardır. 11 Nisan 1880 tarihinde 27 yaşında olduğu halde mülazemetlik süresini Erzincan Muhasebe Kalemî'nde geçmiştir. 3 Nisan 1882'de aynı kalemde maaşı 140 kuruşa ulaşmıştır. Erzincan Sancağı Muhasebeciliği, Erzurum Vilayeti Defterdarlığı ve Valilikten yazılan mülahazalara atfen Maliye Nezâreti tarafından yazılan 27 Mart 1892 tarihli kayıta memuriyeti ifaya kâfi ve muktedir olduğu belirtilmiştir ³³⁶.

Abdullah Asım Efendi

Askeri Nizamiye Binbaşlılarından Hacı Hüseyin Efendi'nin mahdumudur. 1860 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Sıbyan mektebi ve medresede İslam ilimleri, Arapça, Farsça tedrisatı görmüştür. Malatya ve Erzincan rüştiye mekteplerinde eğitim görmüş ve neticesinde şahadetnâme almıştır. Türkçe okur-yazardır. 1877'de 18 yaşında olduğu halde mülazım olarak Dördüncü Ordu Nizamiye Yoklama Kalemine girmiştir. 12 Ağustos 1880'de kurum değiştirerek 40 kuruş maaşla Mamuratülaziz Vilayeti Muhasebe Kalemî Mümeyyizliğine tayin olmuştur. 15 Aralık 1883'de ve aynı senenin 21 Haziran'ında 40 kuruş zam ile maaşı 120 kuruşa ulaşmış olduğu şekilde Mamuratülaziz Vilayeti Varidat Kâtipliği refakatine tayin edilmiştir.

5 Temmuz 1886 tarihinde 500 kuruş maaşla Kuruçay Kazası Mal Müdürlüğü Muavinliğine nâkil olmuştur. 3 Ağustos 1889'da bu görevden aynı miktar maaşla Keban Maden Kazası³³⁷ Mal Müdürlüğü Muavinliği'ne tayin olmuştur. Abdullah Asım Efendinin memuriyet hayatı boyunca gayet başarılı olduğu Kuruçay ve Keban Madeni Kazası Kaymakam Vekillikleri, Mal Müdürlükleri, Mamuretülaziz Vilayeti Defterdarlığı ile Valiliğinden yazılan mülahazalara atıf ile Maliye Nezâreti celilesi tarafından yazılan mazbatalardan öğrenilmektedir ³³⁸.

Hafız İbrahim Edhem Efendi

Erzincanlı Mehmed Efendi'nin mahdumudur. 1860 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve Erzincan Kazası ahalisinden olduğu tercüme-i hâlinde belirtilmiştir. Erzincan Kazası'nda iptida mektebinde tâhsil gördükten sonra, rüştiye mektebinde bir süre tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 7 Mart 1877 tarihinde 17

³³⁵BOA. DH. SAİD. d. 102/15.

³³⁶BOA. DH. SAİD. d. 39/203.

³³⁷ Mamuretülaziz Vilayeti dâhilindedir.

³³⁸BOA. DH. SAİD. d. 41/311.

yaşında olduğu halde 400 kuruş maktu ücretle Refahiye Kazası Ağnam Muharrirliği'nde göreve başlamıştır. 13 Mayıs 1885'de 300 kuruş ücretle Erzincan Sancağı Öte gece memlehasında çalışmıştır.

13 Mart 1886 tarihinde 500 kuruş ücretle Öte gece cihetinde Mihar memlehasında bir dönem görev yapmıştır. 14 Mart 1887'de 700 kuruş ücretle Kemah Kazası Güllüce ciheti Ağnam Muharrirliği'nde bulunmuştur. 13 Mart 1890 tarihinde 750 kuruş ücretle Erzincan Mihar ciheti Ağnam Memurluğuna tekrar nâkil olmuştur. Aynı yılın 12 Eylülünde 600 kuruş ücretle Erzincan Kazası Aşar Muharrirliğinde bulunmuştur. 13 Mart 1891'den 12 Mart 1893'e kadar 600 kuruş maaşla Erzincan Kazası Bakaya Komisyonu Kâtipliği'nde çalışmıştır. Aynı sene 450 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Sandık Eminliğine tayin olmuştur. Hafız İbrahim Edhem Efendi hakkında Erzincan Sancağı Muhasebesi, Erzurum Vilayeti Defterdarlığı ve Valiliğinden yazılan mülahazalara atfen Maliye Nezâreti celilisinden yazılan varaka münderecatında bu bilgiler beyan edilmiştir. Ayrıca bu bilgiler 3 Ağustos 1899 tarihli tercüme-i hâl ve sicilli ahvâl idaresi umumiyesine kayıt ve muhafaza edilmiştir ³³⁹.

Mehmed Arif Efendi

Nahiye müdürlerinden Hacı Osman Efendi'nin mahdumudur. 20 Temmuz 1860 tarihinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan sıbyan mektebini bitirmiştir. Rüştüye mektebine kayıt olmuş ise de eğitimini tamamlayamadığı için diploma alamamıştır. Türkçe okur-yazardır. 3 Ekim 1883 tarihinde 24 yaşında olduğu halde 100 kuruş maaşla Yemen Vilayeti Aşar Müdürlüğü emrinde memur olarak çalışmıştır. 28 Eylül 1884'de görevinden istifa etmiştir. 15 Haziran 1885'de 100 kuruş maaşla Yedinci Ordu Levazım Dairesi Birinci Şubesi'nde yeniden göreve başlamıştır. 6 Şubat 1886'da 100 kuruş maaş ile Baçıl Kazası Aşar Kalem memurluğuna nâkil olmuştur.

4 Mart 1887 tarihinde kurum değiştirerek 240 kuruş maaşla Hudeyde³⁴⁰ Bidayet Mahkemesi İcra Müdür Muavinliğine terfî etmiştir. 12 Haziran 1888'de Beyt-i Fakiye Kazası³⁴¹ Tahrirat Kâtipliğine 500 kuruş maaşla tayin olmuştur. 12 Mart 1889'dan 21 Temmuz 1900'e kadar maaşına zam yapılarak kazanın Mal Müdürlüğü'nde vekâleten bulunmuştur. Mehmed Arif Efendi hakkında Yemen Valisi Osman Paşa ve Beyt-i Fakiye Kazası Kaymakamı Sabri Efendi tarafından kaleme alınan mülahazalarda, memurluğa muktedir ve çalışkan bir kişi olduğu hususu ifade edilmiştir ³⁴². Tercüme-i hâl ve sicilli ahvâl şubesinde bu bilgiler onaylanmış şekilde kayıtlıdır ³⁴³.

Hüseyin Efendi

Yüzbaşızade Mehmed Efendi'nin mahdumudur. 1860 senesinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkere-i Osmanîsi'nde kayıtlıdır. Erzincan sıbyan ve rüştüye mekteplerinde okumuş ve her iki mektebten mezun olup şahadetnâme almıştır. Türkçe okur-yazardır.

³³⁹ BOA. DH. SAİD. d. 85/427.

³⁴⁰ Yemen Vilayeti bağlı sancaktır.

³⁴¹ Yemen Vilayeti bağlı kazadır.

³⁴² "umur-i memuriyeti hüsn-i ifâya mukdim ve sa'y olduğu."

³⁴³ BOA. DH. SAİD. d. 28/213.

1883'de 23 yaşında olduğu halde 6 kuruş yevmiye ile Dördüncü Ordu Levazım Dairesi Üçüncü Sınıf Beşinci Dairesi terzihanesine Yapağcı Amelesi olarak girmiştir.

12 Ekim 1885 tarihinde dördüncü sınıf memurluğa terfi ederek aynı dairede çalışmıştır. Bu dönemde maaş ve ikramiyesinin tutarı 320 kuruşa ulaşmıştır. 3 Ekim 1886'da üçüncü sınıf terfi ve 75 kuruşluk zamlı, maaşı 395 kuruşa ulaşmış, bu şekilde Dördüncü Ordu Levazım Dairesi Kâtipliği'nde görev yapmıştır. Dördüncü Ordu Levazım Dairesi riyasetinden yazılan mülâhazada, Hüseyin Efendinin vazifesi müddetince hüsn-ü hizmet ettiği ve kâmil vazifesini ifa ettiği belirtilmiştir. Bu bilgiler 12 Mayıs 1898 tarihli nüfus tezkere-i Osmanîsi ve tercüme-i hâl varakasinda kayıtlıdır³⁴⁴.

Mehmed Nuri Efendi

Attar esnafından Erzincanlı Darıcızade Ali Efendi'nin mahdumudur. 1861 senesinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkere-i Osmanîsi'nde kayıtlıdır. Erzincan iptida mektebinde Arapça ve Farsça gibi birçok ders almıştır. Türkçe okur-yazardır. 13 Ocak 1877 tarihinde 16 yaşında olduğu halde 3 kuruş yevmiye ile Dördüncü Ordu Debbağhane Kâtipliğe tayin olmuştur. Bu görevde iken maaşı, 14 Mayıs 1877'de 4 kuruş yevmiye ve 19 Haziran 1878'de 7 kuruş yevmiye ve Ağustos 1878'nin 8 kuruş yevmiye ve senenin sonunda ise yevmiyesi 12 kuruşa ulaşmıştır. Yevmiyesi, 14 Mayıs 1879'da 8 kuruş ve 15 Mayıs 1880'de 9 kuruş ve 11 Nisan 1881'de 5 kuruş 30 paraya tenzil etmiştir.

17 Mart 1882 tarihinden 18 Mart 1884'e kadar 200 kuruş maaş almıştır. 18 Mart 1884'ün sonuna kadar 10 kuruş yevmiye ile görev yapmıştır. 12 Ekim 1885'de 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Levazım Dairesi Birinci Şubesine tayin olmuştur. 14 Mayıs 1891'de 320 kuruş maaşla memuriyetinde dördüncü sınıfa terfi etmiştir. 23 Eylül 1894'de 640 kuruş maaşla üçüncü sınıfa yükselmiştir. 13 Mart 1897'de maaşı 576 kuruşa tenzil etmiştir.

20 Mayıs 1898'de 864 kuruş maaş ve memuriyette ikinci sınıfa yükselerek, Debbağhane Başkâtip vekillğine terfi ettiği Seraskerlik Makamı sicil şubesinin kaleme aldığı 3 Mart 1898 tarihli vuku'ât cetvelinde gösterilmiştir. Çalıştığı şube kalemlerinden hakkında yazılan mülâhazalarda, yaptığı işe muktedir, hüsn-ü ahlak üzere bir kişi olduğu Orduyu Hümâyün Müşirat-ı Celile vekâletinden, debbağhane yazıcılığı tarafından da tâsdik edilmiş, bu kayıtlar 16 Haziran 1896-23 Nisan 1898 tarihli tezkere-i Osmanî ve tercüme-i hâl varakasinda hıfz edilmiştir³⁴⁵.

Hacı Mehmed Haşim Efendi

Çiftçi Tekoğlu Yusuf Ağa'nın mahdumudur. 1861 senesinde Erzincan'da doğduğu nüfus Osmanlı tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan sıbyan mektebini bitirdikten sonra, muallim-i mahsusu'ndan İslam dini ile ilgili dersler tedrisatı görmüştür. 13 Ekim 1877 tarihinde 15 yaşında olduğu halde 500 kuruş maaşla Saray-ı Hümâyün Erzak Ambarı Odacılığı'nda memurluk hayatına adım atmıştır. 30 Eylül 1878'de buradan ayrılmıştır. 7 Ekim 1879'da ise Hazine-i Şahane Tahsilât Kalemi Odacılığına alınmıştır.

³⁴⁴BOA. DH. SAİD. d. 74/243.

³⁴⁵BOA. DH. SAİD. d. 74/287.

3 Nisan 1880 tarihinde 150 kuruş maaş almıştır. 4 Şubat 1886'da maaşı 200 kuruşa olmuştur. 20 Mayıs 1892'de 300 kuruş maaşla Hazine-i Şahane Duyûn memurluğuna nâkil olmuştur. 27 Kasım 1897'de maaşı 450 kuruş yükselmiştir. 12 Kasım 1899'da 500 kuruş maaşla adı geçen şubede vazifesine devam etmiştir. Aynı sene beşinci rütbeden Mecidî Nişânına nâil olmuştur ³⁴⁶. 14 Aralıkta 550 kuruş maaşla görevde bulunduğu, Duyûn-u Umumiye sicil kaleminin vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. 14 Nisan 1903'de ise 550 kuruş maaşla Satın Alma Ambarı Müdürlüğü emrinde görev yapmıştır.

14 Ekim 1904 tarihinde 650 kuruş maaşla Hazine-i Şahane Ambar Memurluğuna nâkil edildiği şubeden yazılan 28 Şubat 1908 tarihli vuku'ât pusulasında anlaşılmaktadır. Duyûn müdüriyetinden yazılan mülâhazada, görevini güzel şekilde ifa ettiği, Hazine-i Hassa-ı Şahane Nezâreti tarafından da tâsdik edilmiştir. Memur hakkındaki bu bilgiler, maaş miktarı, terfîleri, 21 Temmuz 1896 tarihli tercüme-i hâl varakası ve sicill-i ahvâl şubesinde kayıtlıdır ³⁴⁷.

Kerim Efendi

Erzincan eşrafından Abdullah Şerif Ağa'nın mahdumudur. 1861 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve tercüme-i hâlinde kayıtlıdır. Erzincan Sancağı iptida mektebinde tedrisatı görmüştür. Rüştiye mektebine gitmiş ise de okulunu bitiremediği için diploma alamamıştır. Türkçe okur-yazardır. 12 Şubat 1880 tarihinde 180 kuruş maaşla Erzincan Belediyesi Dördüncü Daire on başılığına tayin olmuştur. 17 Nisan 1886'da 20 ve 20 Ağustos 1892'de 50, 26 Haziran 1900'de 150 kuruş zam ile geçici maaşı 400 kuruşa çıkarılarak Erzincan Belediyesi seyyar memurluğuna tayin edilenmiştir.

Kerim Efendinin 1900–1911 senelerinde aldığı zamlarla, maaşı 600 kuruşa ulaşmıştır. 26 Kasım 1911'de Erzincan Belediyesi'nden İstanbul Yeniköy Belediyesine nâkil olmuş ise de 6 ay sonra görevinden ayrıldığını 12 Mayıs 1913'de Şehremâneti(İstanbul Belediyesi) sicil şubesinin düzenlediği 1 Mart 1914 tarihli vuku'ât pusulasından öğrenmekteyiz ³⁴⁸.

Mehmed Zarif Efendi

Erzincanlı Müftizadeler'den Said Efendi'nin mahdumudur. 10 Temmuz 1861 tarihinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Erzincan sıbyan mektebinde okuduktan sonra Erzincan ulemasından Hafız Mehmed Efendi'den Arapça ve Farsça dersleri okumuş ve icazetnâme almıştır. Türkçe okuryazar ve Arapça konuşurdu. 13 Eylül 1887'de 23 yaşında olduğu halde 250 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Evkaf Müdürlüğü'nde göreve başlamıştır.

Erzincan Mutasarrıfı sabık Celal Paşa ile Diyarbakır Vilayeti Evkaf Muhasebecisi İsmail Şevki Efendi tarafından yazılın mülâhazalarda, gayretli bir kişi olduğu ifade edilmiştir. 14 Mayıs 1890'da 300 kuruş maaşla Şehr-i Zor (Kerkük) Evkaf Sandığı emrine tayin

³⁴⁶ "ikdâm ve gayretine mebnî beşinci rütbeden Mecidî nişâm ile taltif edilmiştir."

³⁴⁷BOA. DH. SAİD. d. 67/391=121/31.

³⁴⁸BOA. DH. SAİD. d. 184/6.

edilmiştir. 17 Ekim 1892'de 500 kuruş maaşla Maraş Evkaf Müdürlüğü'nde görev yapmıştır.

Mumaileyhin maaşı 13 Mart 1897 tarihinde icra kılınan düzenlemede 581 kuruşa düşürüldüğü Evkaf-ı Hümayun Nezareti tezkeresiyle gelen vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. 25 Haziran 1895'de 650 kuruş maaşla İzmir Sancağı Evkaf Müdürlüğüne nâkil edilmiştir. 27 Temmuz 1898'de 48 yaşında vefât eylediği Evkaf-ı Hümayun sicil şubesinden gelen vuku'ât pusulasında bildirilmiştir ³⁴⁹.

Abdulkerim Efendi

Müftüzade Hacı Abdulhalim Efendi'nin mahdumudur. 25 Temmuz 1861 tarihinde Erzincan da tevellüd etmiştir. Erzincan sıbyan mektebinde ilim tahsil etmiş ve muallim-i mahsusundan biraz Arabî ve Farisî dersleri tedris etmiştir. Türkçe okur-yazardır. 31 Mart 1870'de 19 yaşında olduğu halde mülazım olarak Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemine girip bir sene sonra Muhasebe Kalemî'nde memurluğa ilk adımını atmıştır.

14 Mart 1880 tarihinde kurum değiştirerek, 400 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Bidayet Mahkemesi Birinci Kâtipliğine geçmiştir. 14 Mart 1881'de tekrar kurum değiştirerek, 450 kuruş maaş aylık ile müceddeden teşkil kılınan Kemah Kazası Mal Müdürlüğüne nâkil olmuştur. Bu görevden kısa bir süre sonra istifa edip, 2 ay sonra yeniden Erzincan Bidayet Mahkemesinde göreve başlamış ise de bu görevinden de ayrıлып tekrar 550 kuruş maaşla Kemah Mal Müdürlüğü'ndeki vazifesine geri dönmüştür.

13 Eylül 1883 tarihinde 450 kuruş ve beratı ile Diyarbakır Vilayeti Mal Müdürlüğü emrinde görevine devam etmiştir. Ancak bu vazifesinde kısa bir müddet çalışmış ve 20 Haziran 1884'de 350 kuruş maaşla Kelkit Kazası Tahrir Müdürlüğü'nde oluşturulan Teksir Komisyonu Başkâtipliği'ne nâkil olup bir dönem bu dairede hizmet etmiştir.

Bu dönemde Kelkit Kazası'nda asker ve ahaliye devlet tarafından dağıtılan arazi miktarının hesaplanması işinde kâtip olarak çalışmıştır. 13 Kasım 1885'de ilave olarak, 350 kuruş maaşla Kelkit Kazası Mal Müdürlüğü emrinde çalışmıştır. 11 Şubat 1887'de 8 ay süre ile bu komisyonda ve 16 ay Mal Müdürlüğü'nde vekâleten bulunmuştur.

15 Mart 1889 tarihinde Trabzon Vilayeti Muhasebe Kalemine nâkil olmuştur. 22 Mart itibariyle 30 kuruş yevmiye ile Şiryan (Şiran) Kazası Mal Müdürlüğü'nde bir müddet hizmet etmiştir. Bu görevinde 2 ay 12 gün kalmıştır. 28 Eylül 1889 tarihinde Kelkit ve Şiryan Kazaları Emlak ve Arazi Yoklama memurluklarında bulunmuş ve bu hizmetlerine karşılık maaşının yanı sıra 156 kuruş aidatla ile ödüllendirilmiştir. Gümüşhane Sancağında bulunduğu esnada Kelkit Kazası'nda 92500 kuruş ve Şiryan Kazası'nda dahi 90000 kuruşa ulaşan kaza gelirlerini zarar kısmından çıkarıp artırmıştır.

13 Haziran 1891 tarihinde Erzurum Duyûn-u Umumiye Nezâretine bağlı Ağnam Muhasebe Müdüriyeti Başkâtipliği'nde vazifesine devam etmiştir. 10 Kasım 1891'e kadar bu görevde bulunmuştur. 29 Ocak 1892'de 350 kuruş maaşla Erzincan Duyûn-u Umumiye Başkâtipliğine tayin olmuştur. Maaşı 13 Mart 1893'de 50 kuruş zamlı aylığı 400 kuruşa ulaşmıştır. Maaşına 1894'de 140 kuruş daha ilave zam yapılarak, boş olan

³⁴⁹BOA. DH. SAİD. d. 30/321.

Duyûn-u Umumiye Erzincan Müdürlüğüne vekâleten atanmıştır. 1895–1901 senelerinde Erzincan Duyûn-u Umumiye Müdürlüğü'nde bulunmuş ve maaşı bu dönem gelen zamlarla 540 kuruş olmuştur.

16 Nisan 1902 tarihinde 700 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti dâhilindeki Kırmızı memlehası başkâtipliği yapmıştır. Aynı yıl 540 kuruş maaşla Mişirgan memlehasında da hizmet ettiği, Duyûn-u Umumiye şubesinde yazılan 4 Şubat 1904 tarihli vuku'ât pusulasında bildirilmiştir. Bu görevlerin yanı sıra maaşı sabit kalmak şartıyla ve harcırahla, geçici olarak çeşitli dairelerde memur olarak görevlendirilmiştir.

Malazgirt Kazası Bidayet Mahkemesi Kâtipliği, Pasinler Kazası Mal Müdürlüğü ve çalıştığı bütün mülki, askeri makamlar tarafından yazılan mülahazalarda, hüsn-ü ahlak üzere, çalışkan, gayretli ve yaptığı işleri en iyi şekilde ifa ettiğine dair bu bilgiler; 21 Ağustos 1881, 1 Nisan 1884, 2 Nisan 1886, 21 Şubat 1888, 14 Temmuz 1891, 9 Mart 1890, 26 Mart 1892, 4 Aralık 1883 ve 20 Mayıs 1894 tarihli mazbatalarda belirtilmiştir ³⁵⁰.

Halil Hilmi Efendi

Emirhanzade Derviş Ahmed Beyin mahdumudur. 1862 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Sıbyan mektebinden mezun olduktan sonra ve rüştiye mektebinde okumuş ise de şahadetnâmesi alamamıştır. Türkçe okur-yazardır. 28 Haziran 1886 tarihinde 24 yaşında olduğu halde Siirt Duyûn-u Umumiye Merkez Müdüriyeti Muhasebe Kalemi'nde mülazım olarak çalışmıştır. Aynı sene 8 Eylül de 400 kuruş maaşla adı geçen kazada Selahiye memlehasına memur olarak tayin edilmiştir.

14 Haziran 1887'de 250 kuruş maaşla Serhal memlehası ambar memurluğunda istihdâm edilmiştir. Bu görevde 7 ay 20 gün bulunduktan sonra 14 Şubat 1888'de 400 kuruş maaş aylık ile Zerlik memlehası kâtipliğine nâkil olmuştur. 4 Ağustos 1890'da kurum değiştirerek, 700 kuruş maaşla Siirt Kazası Muhasebecisi görevinde bulunmuştur.

Kısa bir süre sonra 600 kuruş maaş ve becayiş usulüyle Sadah memlehası memurluğunda, 26 Temmuz 1892'de 500 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti Muhasebe Müdürlüğü Başkâtipliği'nde ve yine Ekim 1892'de 500 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti dâhilindeki Tanos memlehasına tayin edilmiştir. 21 Ağustos 1893'de 500 kuruş maaş ve harcırahla memlehalarda seyyar memurluğa nâkil olmuştur. 4 Temmuz 1895'den aynı senenin Ekim ayına kadar 120 kuruş zamlı maaşla Tanos memleha muhasebesinde başkâtibi olarak çalışmıştır.

4 Temmuz 1895 tarihinden 18 Ekim 1895 tarihine kadar 120 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti dâhilinde bulunan Muhlis memlehası müdüriyetine nâkil edilmiştir. 4 Mayıs 1896 tarihinden 13 Ocak 1897 tarihine kadar ayrıca 120 kuruş zamlı maaşla Muhlis memlehası baş kitabete vekâletine getirilmiştir. Bu görevi sırasında memleketi gezmesi esnasında memuriyet hilafına olarak gerek kendisinin ve gerek refakatındaki kolcuların yiyecekleri, hayvanların saman ve saire masraflarını memleha memurlarına tesviye ettirmek ve onların hanesinde kalmak gibi ahval ve hareketlerde bulunduğu anlaşıldığından hakkında öteden beri şikâyet edilmekte olduğundan dolayı 10 Eylül 1897 tarihinde aziledildiği Duyûn-u Umumiye-i Osmaniye Memurin Şubesinin 26 Nisan

³⁵⁰BOA. DH. SAİD. d. 104/62.

1902 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. Bu memur hakkındaki bilgiler Siirt Duyûn-u Umumiye Nezâreti, Selahiye ve Serhal memlehası ve Duyûn-u Umumiyesi sicil bölümünü tarafından kaleme alınan kayıtlarda sabittir ³⁵¹ .

Mehmed Halid Efendi

Hacı Şeyhzade ailesinden Osman Efendi'nin mahdumudur. 1862 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Erzincan'daki sıbyan mektebini bitirdikten sonra rüştiye mektebinde okumuş ve şahadetnâme almıştır. Türkçe okur-yazardır. 1878'de 17 yaşında olduğu halde Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemî'nde mülazım olarak göreve başlamıştır. 2 Ekim 1880 tarihinde maaşına 25 kuruş zam yapılmıştır. 13 Şubat 1880'de açıkta kalmış ise de aynı senenin 27 Mayıs'ında 300 kuruş maaşla Erzincan Aşar Yoklama Muharrirliği'nde yeniden göreve başlamıştır. 14 Nisan 1881'de 110 kuruş maaş ile aynı kalemin ikinci şubesine terfî etmiştir.

3 Aralık 1881 tarihinde maaşına 30 kuruş zam, 12 Haziran 1882'de 30 kuruş zam ve nihayet 12 Mart 1883'de 90 kuruş daha zam gelip 250 kuruşa ulaşmıştır. 1 Ağustos 1895 tarihinde birinci sınıf memurluğa terfî ettiği için maaşına 125 kuruş daha zam yapılmıştır. Erzincan tahrirat Kalemî'nden düzenleme nedeniyle vazifesinden bir defa ayrılmış ancak kısa bir süre sonra tekrar geri dönmüştür. Görev yaptığı dönem içerisinde hakkında şikâyet olmamıştır. İşinde liyakatli ve hüsn-ü hâl üzerine hizmet ettiği dair bilgiler, Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemî, Erzincan Mutasarrıflığı, Erzurum Vilayeti Mektupçu Kalemî tarafından kaleme alınmıştır ³⁵² .

Mikael Efendi

Tüccar Papasyan Ohannes Efendi'nin mahdumudur. Osmanlı tebaasından olup Ermeni milletindedir. 1862 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve Erzincan Kazası ahalisinden olduğu tercüme-i hâlinde belirtilmiştir. Erzincan şehrindeki Ermeni şirket mektebi ve Molla Köyünde³⁵³ bulunan Ermeni Mektebinde de Hıristiyanlık dinine dair dersler okuyup tahsilini tamamlamıştır. Mektepte, Ermenice, Türkçe, hesap, usul dersleri, coğrafya, tarih, Osmanlı harfleri öğrenmiştir.

Bunun yanı sıra muallim-i mahsusundan Arapça, Farsçadan Tuhfe-i Vehbî (Sünbülzade Vehbî'nin Farsça'dan Türkçe'ye manzum sözlüğü) ve Gülistan eserini okumuş ve dersleri almıştır. Türkçe, Ermenice okuryazar ve Arapça ve Farsçaya aşınadır. 30 Nisan 1888 tarihinden 22 Kasım 1888'e kadar 350 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti dâhilinde bulunan Huber memlehası Kâtipliği'nde geçici olarak görev yapmıştır.

13 Mayıs 1889 tarihinden 10 Ocak 1890'e kadar 500 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti dâhilinde bulunan Namervan Kazası'nda çalışmıştır. 11 Ocak 1891'de vilayet dâhilinde bulunan Vartik memlehasında 500 kuruş maaşla görev yapmıştır. Ancak bu görevi esnasında usule aykırı olarak, kayda geçirmeden tüccara tuz sattığından dolayı memleha idaresi tarafından işine son verilmiştir. 21 Mart 1896 tarihinde kurum

³⁵¹BOA. DH. SAİD. d. 57/11.

³⁵²BOA. DH. SAİD. d. 60/15.

³⁵³ Molla Köy, Eski Erzincan'ın hemen kuzeyinde 3-4 km uzaklığında şehir ekonomisiyle bütünleşmiş büyük bir köydür. BOA. MAD. 5152.

değiştirerek Erzurum Vilayeti Erzincan Sancağında Üçüncü Sınıf Polis Komiserliği'nde yeniden memuriyet görevine başlamıştır.

28 Mart 1908 tarihinde padişah iradesiyle maaşı 400 kuruşa ulaşmıştır. Erzincan Sancağı Polis Ser komiserliği ile Erzincan Mutasarrıflığı tarafından memuriyeti tâsdik edilmiştir. Mikael Efendinin memuriyetleri hakkında bilgiler; Erzurum Valiliği ve Duyûn-u Umumiye Müdürlüğü, Erzincan Mutasarrıflığı tarafından kaleme alınan tercüme-i hâl varakaları ve sicill-i ahvâl defterlerinde onaylanmış şekilde kayıtlıdır ³⁵⁴.

Ahmed Celal Bey

Asker-i Osmanî Miralaylarından Mehmed Hüsrev Bey'in mahdumudur. 1862 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve Erzincan Kazası ahalisinden olduğu tercüme-i hâlinde belirtilmiştir. Erzincan Kazası'nda sıbyan mektebinde okuduktan sonra, muallim-i mahsusundan Arapça, Farsça ve hukuk ilmi tahsil etmiş ve bu hukuk bilgisi ile "*tatbik-i ameliyede*" bulunmuştur. Türkçe okur-yazardır. 13 Aralık 1881 tarihinden aynı senenin 4 Haziran'ına kadar 315 kuruş maaşla Evkaf-ı Hümâyun Nezâreti Mesârifat İdare-i Umumiye Kâtipliği'ne tayin olmuştur.

1892–1894 seneleri arasında bu kalemde hizmette bulunmuştur. Ancak 1894'ün sonlarında görevinden istifa etmiştir. 10 Şubat 1896 tarihinde 2000 kuruş maaşla Tahrir ve Rüsumat Dairesi'nde müfettiş olarak çalışmıştır. 13 Mart 1897'de 1800 kuruş, 15 Haziran 1904'de 1985 kuruş, 18 Temmuz 1907'de maaşı 2200 kuruşa yükselmiştir. 24 Temmuz 1908'de Tahrir ve Rüsumat Dairesi Teftiş Heyeti'nde görev alarak 1600 kuruş maaş ve harcırahla Konya Vilayeti dâhilinde görev yapmıştır. 28 Mayıs 1896'da memuriyette dördüncü sınıfa yükselmiştir.

10 Şubat 1902'de üçüncü sınıfa ve 24 Ekim 1903'de ikinci sınıfa terfi etmiştir. ³⁵⁵24 Eylül 1898'de dördüncü rütbeden Osmanlı Nişânı ile taltif edilmiştir ³⁵⁶. 10 Ağustos 1908'de bir dönem açıkta kalmış, tarih-i mezkûrdan (adı geçen tarih) itibaren 1500 kuruş maaş tahsis edilmiş ve 5 Eylül 1909 tarihinde icra kılınan düzenlemede 11. madde mucibince tazminatı verilerek kadro haricine çıkarılmıştır. Hizmet süresine göre 25036 kuruş tazminat alarak devlet hizmetinden alakasının kesildiği 11 Temmuz 1912 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir.

Ahmed Celal Bey hakkında Rüsumat Umum Müdürlüğü'nün kaleme aldığı mülhaza ve nüfus tezkere-i Osmanîsi'nde ki kayıtlarda hüsn-ü hâl ve iffet sahibi olduğu belirtilmiştir ³⁵⁷. Ayrıca memur hakkında 30 Ocak 1910 tarihli vuk'uât postası, tercüme-i hâl ve sicill-i ahvâl idaresince bu bilgileri kayıt edilmiştir ³⁵⁸.

Abdullatif Lütfi Efendi

Erzincan Sancağı Meclis-i İdaresi azasından ve ulemadan İsmail Hakkı Efendinin mahdumudur. Sıbyan mektebinde ve Kurşunlu mektebi Cami-i Şerifinde Arabî ve Farisî

³⁵⁴BOA. DH. SAİD. d. 165/143.

³⁵⁵"vezâif-i rütbesi saniyeye terfi."

³⁵⁶"vezâif-i memuriyesini hüsn-i ifâda ikdâm ve gayretine mebnî dördüncü rütbeden Osmanî nişânı ihzâr etti."

³⁵⁷"erbab-ı iffet ve kifâyetten olduğu tasdik olunur."

³⁵⁸BOA. DH. SAİD. d. 169/373=122/375.

tedrisatı görmüştür. Türkçe kitabet biraz Arabça tekellüm eder. Farisîye aşinadır. 20 Kasım 1862 tarihinde 200 kuruş maaş ile Diyarbekir Vilayeti'nde Ömergan Nahiye müdüriyeti Tahrirat Katıbliğine tayin ve on ay istihdâm olunduktan sonra 24 Haziran 1868'de 25 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemine girmiştir. Maaşı 14 Kasım 1868'de 50 kuruş, 13 Haziran 1869'de 80 kuruşa ve 10 Ağustos 1869'da 100 kuruşa çıkarılmıştır. 13 Kasım 1871'de maaşı 95 kuruşa düşürülmüştür ve 12 Aralık 1871'de 110 kuruşa yükselmiş ancak 5 ay 5 gün sonra işinden istifa etmiştir.

29 Mayıs 1872 tarihinde 460 kuruş maaş ile Kemah memlehası Baş Kâtipliğine memur olmuştur. 10 ay sonunda bu görevinden ayrılarak bir müddet maaşsız Erzurum Vilayeti Muhasebe Kalemine devam etmiştir. 27 Ekim 1873'den itibaren 3 ay müddetle 400 kuruş maaş ile Van Sancağında Nurdüs Nahiyesi Müdürlüğü'nde ve 11 Mart 1875'ten itibaren 16 ay 1720 kuruş maaş ile Erzurum Vilayeti'nde Hınıs Kazası Kaymakamlığı'nda bulunmuştur. Sonra 2 ay kadar 2000 kuruş maaş ile Bayezid Sancağında Ordu-yu Hümâyunu kolunda Karakilise/Karaköse³⁵⁹ (Ağrı) askeri idaresinde ve bu esnada 1800 kuruş harcırah ile bir müddet Erzincan Kazası asakir-i redif ve mustahfazası bakayasının celb ve cemi' memuriyetlerinde vazife yapmıştır.

13 Ekim 1878 tarihinden 25 Temmuz 1879'a kadar 9 ay 6 gün 1120 kuruş ve 6 Şubat 1880'den 14 Mayıs 1881'e kadar 10,5 ay 1170 kuruş maaş ile Mazgird Kazası Kaymakamlığı'nda bulunmuştur. Sonradan adı geçen kazanın liva şekline dönüştürülmesinden dolayı 15 Mayıs 1881'den 18 Eylül 1881'e kadar yine 1170 kuruş maaş ile Bulanık Kazası Kaymakamlığı'nda bulunmuş ve 19 Eylül 1881'de bu görevinden istifa etmiştir.

5 Mayıs 1883 tarihinde 1750 kuruş maaş ile Elbistan Kazası Kaymakamlığına memur olmuştur. 14 Ekim 1886'da 2000 kuruş maaş ve becayiş sureti ile Zeytun Kazası Kaymakamlığına ve 10 Ağustos 1888'de 1750 kuruş maaş ile Edleb Kazası Kaymakamlığına tâhvil edilmiştir. Bulunduğu memuriyetlerden tâhvil ve istifalar yaşamış ve taht-ı muhakemeye olmamış ve suçlu bulunmamıştır.

18 Mayıs 1892'de aynı miktar maaş ve becayiş suretiyle Haleb Vilayetine bağlı Birecik Kazası Kaymakamlığına nâkil olunmuştur. Mumaileyh vazifesi iyi bir şekilde yerine getirdiğinden dolayı 25 Haziran 1892'de terfian rütbe-i sani tevcih buyrulmuştur.

28 Temmuz 1892 tarihinde istifa ederek görevinden ayrılmıştır. 8 Mart 1896'da 1750 kuruş maaşla Suriye Vilayeti'nde Vadi el Acem Kazası Kaymakamlığına tayin kılınmıştır. Mumaileyhin maaşı 13 Mart 1897'de 1575 kuruşa düşürülmüştür. Mumaileyh te'sisat-ı askeriye, cem ve tahsili hususunda müşahid olan yeteneği ve gayretinden dolayı 3 Kasım 1898 tarihinde üçüncü rütbeden Mecidi Nişani ihsan buyrulmuştur.³⁶⁰

Padişah iradesiyle 6 Mart 1900 tarihinde 1500 kuruş maaşla aynı Vilayete bağlı Duma Kazası Kaymakamlığına nâkil edilmiştir. Mumaileyhin yerine askeri zabitanından

³⁵⁹ Kazım Karabekir Paşa Karakilise ismini Karaköse'ye çevirmiştir.

³⁶⁰ "Mumaileyhin cihet-i askeriye'ye ait hususatta şayan-ı gayretinden dolayı üçüncü rütbeden Mecidi Nişani ve zî-şânı ihsân buyrulmuştur".

birinin tayini cihetiyle 11 Mayıs 1900 tarihinde yerinden ayrılmıştır. Sayda Kazası Kaymakamlığına mumaileyh ile diğer bir zatın tercihen tayini üzerine Dâhiliye Nezaret-i celilesinin memurin mülkiye komisyonun kaleme aldığı tezkere üzerine ve padişah iradesiyle 9 Ekim 1900 tarihinde 2250 kuruş maaşla Feke Kaymakamlığına tayin kılınmıştır ³⁶¹.

Ali Rıza Efendi

Erzincan eşrafından Beyzade İbrahim Efendi'nin mahdumudur. 1863 senesinde Erzincan Kazası'nda tevellüd etmiştir. Erzincan'da sıbyan mektebinde ve Nizamiye medresesinde sarf, nahiv, mantık, tarih, coğrafya, Arapça ve Farsça dersleri tahsil etmiştir. Türkçe okur-yazardır. 29 Eylül 1878 tarihinde 15 yaşında olduğu halde 80 kuruş maaşla Erzincan Sancağı adliyesinde görev yapmıştır. 6 ay sonrada kurum değiştirerek, Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemî'ne dâhil olmuştur. 12 Ekim 1884'de 114 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Meclis İdaresi Vekâlet-i Saniliği'ne tayin edilmiştir. 21 Mart 1887'de Meclis İdare kâtipliği görevinde bulunduğu esnada üstün hizmetlerinden dolayı taltif edilmiştir ³⁶².

4 Ocak 1888 tarihinde memuriyette ikinci sınıfa terfî ederek vazifesine devam etmiştir. Erzincan Mutasarrıflığında muharrir olarak bir müddet çalışmış ve ardından Erzincan Sancağına bağlı Kemah Kazası Öşür Kalemî'nde memurluğuna tayin olmuştur. Erzincan Sancağı Mutasarrıfı Ahmed Şevki Bey tarafından yazılan mülhaza da³⁶³ ve Erzincan Sancağı Meclis İdaresi ve tercüme-i hâlinde memuriyetinin onaylandığı ve vazifesinde başarılı olduğu, herhangi bir zimmetle ilişkisi olmadığı ifade edilmiştir.

Ali Rıza Efendi 6 Nisan 1890 tarihinde 850 kuruş maaşla Karahisar-ı Şarkî Sancağı Tahrirat Müdürlüğü'ne nâkil olmuştur. Bu görevinden 14 Kasım 1892'de ayrılmak zorunda kaldığı Tahrirat Müdürlüğü'nden yazılan 4 Ağustos 1896 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. 19 Temmuz 1897'de 60 kuruş yevmiye ile Suşehri Kazası Aşar Memurluğu'nda bulunduğu, Karahisar-ı Şarkî ve Suşehri Kazası³⁶⁴ Meclis İdareleri'nin 22 Ağustos 1898 tarihli mazbata suretleri, mutasarrıflık ve kaymakamlıktan gönderilen tezkerelerden anlaşılmaktadır.

11 Haziran 1892 tarihinden 29 Ağustos 1892'e kadar 2880 kuruş maaş ve 120 kuruş harcırah ile Koyulhisar Kazası³⁶⁵ Aşar memurluğunda bulunmuştur. Aynı senenin 30 Haziran'dan 12 Aralık 1894'e kadar 3840 kuruş maaş ve 70 kuruş harcırah ile Alucra Kazası³⁶⁶ Aşar memurluğu'nda çalışmıştır. Bu görevleri esnasında bir gün dahi zimmet ilişkisi olmadığı Sivas Vilayetinin 2 Aralık 1898 tarihli tahrirat cetvelinden anlaşılmıştır.

Vazifesindeki gayretlerine mebni 6 Eylül 1897'de memuriyette ikinci sınıfa terfî etmiştir. 14 Haziran 1898'de 1125 kuruş maaşla Dersim Sancağı Tahrirat Müdürlüğüne tayin

³⁶¹BA, DH. SAİD. d. 22/71.

³⁶²BOA. DH. MKT. 1456/37; İ.DH. 1057/83000.

³⁶³ "mumaileyhin vezâif-i memuresini hüsn-i ifâya iktadar ve kifâyeti tasdik olunur."

³⁶⁴ Sivas Vilayeti Karahisar-ı Şarkî Sancağına bağlı bir kazadır.

³⁶⁵ Sivas Vilayeti Karahisar-ı Şarkî Sancağına bağlı kazadır.

³⁶⁶ Sivas Vilayetine bağlı Karahisar-ı Şarkî Sancağı dâhilinde bulunmaktadır.

edildiği, Dâhiliye Nezâreti 219 numaralı tezkeresinde gösterilmiştir. 6 Eylül 1898'de memuriyet vazifesini hüsn-ü ifa eylediği belirtildikten sonra 16 Nisan 1901 tarihinde birinci sınıf tevcih edilmiştir ³⁶⁷.

Karahisar-ı Şarkî Mutasarrıflığı'ndan yazılan mülahazaya atfen, bir müddet mutasarrıflık vekâletinde bulunmuş ve kazada Aşar memuriyetliğinde de çalışmıştır. 2 Temmuz 1897'de 60 kuruş yevmiye ile Suşehri Kazası Aşar memurluğu'na nâkil olmuştur. Bu bilgiler, adı geçen liva, belediye meclisi ve Suşehri Kazası Meclis İdaresi tarafından hıfz edilmiştir. Memur hakkındaki bu bilgiler 10 Ocak 1895 ve 18 Ekim ve 4 Kasım 1896 ve 22 Ağustos 1896 tarihli mazbata suretlerinde de kayıt olmuştur. Yazılan mülahazalarda, istikâmet erbabından olduğu adı geçen mutasarrıflıktan Dâhiliye Nezâretine yazılan (küşad) olunan 27 Ekim 1897 tarihli telgrafnâme suretinde de belirtilmiştir.

21 Nisan 1902 tarihinde 1134 kuruş maaşla Bayezıd Sancağı Tahrirat Müdürlüğü'ne nâkil olmuştur. Ancak kısa bir süre sonra Dersim Sancağı Tahrirat Müdürlüğü'ne gönderilmiştir. 14 Kasım 1904'de 1053 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Tahrirat Müdürlüğü'ne tayin edilmiştir. 15 Şubat 1910'da maaşına gelen zamlı aylığı 150 kuruşa ulaşmıştır. 10 Ocak 1910'den 25 Şubat 1910'e kadar 400 kuruş zamlı maaşla, Kemah Kazası Kaymakamlığı vekâletinde istihdâm edilmiştir. 24 Şubat 1910 tarihinde aynı miktar maaşla Bayezıd Sancağı Tahrirat Müdürlüğü ile beraber kazanın kaymakam vekâletinde bulunmuştur. Bu süre içerisinde zimmetle ilişkisi olmadığı ve vazifesini güzel ifa eylediği Dersim, Bayezıd, Erzincan ve Kemah Kazaları Meclis İdareleri'nin 24 Temmuz 1902 ve 14 Haziran 1906 ve 4 Eylül 1910 ve 25 Şubat 1913 ve 16 Şubat 1911 tarihli mazbatalarıyla beyan edilmiştir.

Ayrıca Erzurum Vilayeti tarafından kaleme alınan 9 Şubat 1911 tarihli tahrirat suretinde, Bayezıd Sancağı Tahrirat Müdürlüğü'nde bulunduğu dönem içerisinde vazifesini en iyi şekilde yaptığı ve zimmetle ilişkisi olmadığı belirtildikten sonra, hizmetlerinden dolayı Bayezıd Mutasarrıflığı tarafından kendisine takdirnâme verilmiştir.

7 Ekim 1912 tarihinde 1500 kuruş maaşla Eleşkirt Kazası Kaymakamlığına, 26 Haziran 1913'de 1500 kuruş maaşla ve becayış suretiyle Kemah Kazası Kaymakamlığına nâkil buyrulmuştur. Bu görev esnasında sağlık sebeplerinden dolayı 5-6 ay süresince Erzincan'da bulunmak zorunda kalmıştır ³⁶⁸.

Said Efendi

Edhem Efendi'nin mahdumudur. 1863 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan Sancağı medresesinde ilim tahsili yapmıştır. Türkçe okuyazar olduğu tercüme-i hâlinde belirtilmiştir. 13 Ağustos 1905 tarihinde 500 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti Umur-u Nafia Kondüktörlüğü emrine memur tayin edilmiştir.

7 Kasım 1909 tarihinde mahallince icra kılınan düzenlemede 600 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti İkinci Sınıf Kondüktörlüğüne tayin edildiği ticaret sicil şubesinin kaleme aldığı 26 Ağustos 1910 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. Erzurum Valiliği ile

³⁶⁷ "vezâif-i memuriyetini ifâda ikdâm ve gayreti cihetiyle sınıf-ı evvel tevcih eynlenmiştir."

³⁶⁸BOA. DH. SAİD. d. 26/429.

Sermihmân-dâr-ı Saniliğinden yazılan mülahazalarda, görevini ifâya muktedir olduğunu belirtilmiştir Hakkındaki bu bilgileri nüfus tezkeresi, mektep şahadetnâmesi ve tercüme-i hâlde de kayıtlıdır ³⁶⁹.

Hüseyin Hilmi Efendi

Muytab (kıl dokuyan veya kıldan eşya yapan) Esnafı'ndan Erzincanlı Arapzade Selim Ağa'nın mahdumudur. 1863 senesinde Erzincan Kazası'nda doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan iptida ve rüştiye mekteplerinde merâtib dersleri tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 29 Mart 1884 tarihinde 5 kuruş yevmiye ile Dördüncü Ordu Debbağhane İdaresi'ne tayin olmuştur. Aynı sene yevmiyesi 8,5 kuruşa ulaşmıştır.

14 Ağustos 1892 tarihinde bu görevde iken kendisine 258 kuruş aylık tahsîs edilmiş ve ancak haklı mazeretinden dolayı görevinden istifa ederek 11 Nisan 1899'da İstanbula avdet etmiştir. 15 Kasım 1901'de 80 kuruş maaşla Hassa Ordusu³⁷⁰ Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şube Yoklama Kalemi'ne mülazım olarak girmiştir. 14 Şubat 1904'de 240 kuruş maaşla dördüncü sınıfa terfî ederek Sıhhiyye Dairesi Tahrirat Kalemi'ne nâkil olmuştur.

13 Haziran 1904 tarihinde Sıhhiyye Dairesi Tahrirat Kalemi İkinci Şube Defterciliği'nde 50 kuruş zamlı maaşı 290 kuruşa varmıştır. Mumaileyhin maaşı 14 Şubat 1908 tarihinde 330 kuruşa çıkarıldığı 16 Mart 1908 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. Sıhhiyye Dairesi Başkâtibi Seyyid Efendi tarafından yazılan mülahazada, vazifesini güzel ifa ettiği ve istikâmet üzere olduğunu ifade etmiştir ³⁷¹. Ayrıca Hüseyin Hilmi Efendi hakkında Osmanlı nüfus tezkeresi, Dördüncü Ordu Debbağhane yazıcılığından da kaleme alınan mülahazalarda, da benzer ifadeler kullanılmıştır. 14 Eylül 1909 tarihinde icra kılınan düzenlemede 600 kuruş maaşla memuriyette üçüncü sınıfa terfî ettiği 1 Mayıs 1912 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir ³⁷².

Oskehan Pertev Efendi

Bezzaz (bez satan, manifaturacı) Esnafı'ndan Erzincanlı Mardikyan Evedis Ağa'nın mahdumudur. 1863 senesinde Erzincan Kazası'nda tevellüd etmiştir. Ermeni mektebinde Türkçe, Ermenice ve Fransızca dersleri tedrisatı görmüştür. Erzincan rüştiye hocalarından sarf ve nahiv gibi dersler almıştır. Türkçe, Ermenice ve Fransızca okur-yazardır. 1882'de 25 yaşında olduğu halde Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemi'ne mülazım olarak göreve başlamıştır. 26 Şubat 1886 tarihinde 350 kuruş maaşla Erzincan Duyûn-u Umumiye Nezâreti Müdüriyeti Başkâtipliğine tayin olmuştur. 26 Şubat 1889'da 450 kuruş aylık ile Erzurum Duyûn-u Umumiye Nezâreti İdaresi Kâtipliği'nde çalışmıştır.

29 Nisan 1889 tarihinde 500 kuruş maaşla Erzurum Duyûn-u Umumiye Nezâreti memleha İdaresi Başkâtipliği emrine nâkil edilmiştir. Bu görevinden 13 Temmuz

³⁶⁹BOA. DH. SAİD. d. 140/285.

³⁷⁰ Hassa Ordusu: İstanbul merkezde kurulmuş bir ordudur.

³⁷¹ "şimdiye kadar müstahdem olduğu ve hidemât-ı mütenevviyayı hüsn-i ifâ ve reviiyet ve istikâmet eylemiştir."

³⁷²BOA. DH. SAİD. d. 121/107.

1891'de Erzincan Sancağına bağlı Kemah memlehası Başkâtipliğine terfî ile nâkil olmuştur. 13 Mart 1893'de maaşına 100 kuruş yapılan zam ile aylığı 600 kuruşa ulaşmıştır.

Aynı senenin Haziran'ında ise aylığı 700 kuruşa ulaşmıştır. 21 Haziran 1894'de 1200 kuruş maaşla terfian Bağdat Vilayeti Duyûn-u Umumiye Nezâreti Tahrirat Başkâtipliğine terfî olmuştur. 13 Mayıs 1897'de 1400 kuruş maaşla İstanbul Duyûn-u Umumiye Nezâreti terfî olduğu 9 Nisan 1903 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir³⁷³.

Yusuf Enis Efendi

Erzincan Defter-i Hakanî memuru Ahmed Cevdet Efendi'nin mahdumudur. 1863 senesinde Erzincan Kazası'nda doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan ve Erzurum'da sıbyan mekteplerde tedrisatı görmüştür. Erzincan rüştiye mektebine başlayıp Kars rüştiye mektebinde tahsilini tamamlayarak şahadetnâme almıştır. 7 Temmuz 1877 tarihinde 14 yaşında olduğu halde Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemine mülazım olarak göreve başlamıştır. 27 Aralık 1877'de 75 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Meclis İdare Kalemî Mukayyitlik Refakati'ne tayin olmuştur.

13 Haziran 1878 tarihinde kurum değiştirerek, 100 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Nizamiye Yoklama Kalemine nâkil olmuştur. 13 Aralık 1881'de 100 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şube Nizamiye Kalemî mahiyetinde görevlendirilmiştir. 1 sene 8 ay sonra bu görevinden istifa ederek ayrılmıştır. 13 Ağustos 1883 tarihinde 240 kuruş maaşla Amasya Sancağı Aşar ve Ağnam İdaresi Üçüncü Kâtipliği'ne tayin olmuş ise de 2 sene 7 ay sonra bu vazifesinden de ayrılmıştır.

Bir müddet sonra Erzincan Sancağı Bidayet Mahkemesi'nde memuriyet hayatına yeniden devam etmiştir. 29 Aralık 1886 tarihinde Köprü Kazası Bidayet Mahkemesi Muharrirliğinde çalışmış, ancak 4 ay sonra bu vazifesinde de ayrılmıştır. Bu görevde bulunduğu süre içerisinde 237,5 kuruş aidat aldığı Adliyye Nezâreti celilesinden yazılan 17 Temmuz 1888 tarihli ve 92 numaralı tezkereden anlaşılmaktadır.

Bir dönemde Amasya Bidayet Mahkemesi Riyaseti talebi üzerine bu dairede çalışmıştır. 13 Ekim 1892'de kurum değiştirerek Amasya Sancağı Ziraat Bankası Şubesi'nde görev yapmıştır. Bir yıl sonra Köprü Kazası³⁷⁴ Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Kâtipliği'ne 400 kuruş maaşla tayin olmuştur. 1894'de memleketi olan Erzincan'a geri dönmüştür. Kurum değiştirerek, 30 Haziran 1896 tarihinden 24 Eylül'üne kadar Erzincan Sancağı Orman Müfettiş Muavinliği görevinde bulunmuştur.

Yusuf Enis Efendi hakkında Ziraat Bankası Umumiyesi'nden yazılan mülahazada,³⁷⁵ hizmet yaptığı dönem içerisinde hakkında herhangi şikâyet, buna bağlı olarak tahkikât ve mahkeme olmadığı belirtilmiştir. Benzer bilgiler Amasya ve Erzincan Sancakları Meclis İdaresi'nin 3 Şubat 1893 tarihli ve 8 Aralık 1896 tarihli ve Amasya Sancağı

³⁷³BOA. DH. SAİD. d. 61/375.

³⁷⁴ Köprü (Vezirköprü) kazası, Amasya Sancağına bağlıdır.

³⁷⁵ "ehliyeti ve vezâif-i memuresini hüsn-ü ifâda ikdâm ve gayreti tasdik edildiği"

adliyyesinin 2 Ağustos 1887 tarihli mazbataları ve Erzincan Sancağı Orman Müfettişliği Muavinliği'nden ve tercüme-i hâl varakasinda belirtilmiştir.

14 Mart 1899 tarihinde 450 kuruş maaşla Ziraat Bankası İdaresi merkezi Muhasebe Kalemi Mukayyitlik Refakatlığı'ne tayin olmuştur. 10 Ağustos 1899'da 500 kuruş aylık maaşla Ziraat Bankası Umum Müdüriyeti tarafından kaleme alınan vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. 14 Mayıs 1900'da memurluğunda üçüncü rütbeye terfi etmiştir. Maaşı, 4 Kasım 1900'da 700 kuruşa ulaşmıştır. Memuriyette ehliyet ve kifayetinden dolayı maaşı 16 Ocak 1901'de 800 kuruşa yükseldiği 22 Mayıs 1902 tarihli vuku'ât pusulasında belirtilmiştir.

Ziraat Bankası İdaresi merkezi Muhasebe Kalemi Mukayyitlik Refakatlığı'nde bulunduğu süre içerisinde 1903'de maaşı 900 kuruş ve 2 Haziran 1904'de ise 1000 kuruş ve 1908'de ise 1100 kuruşa ulaştığı 2 Aralık 1908 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. 30 Mart 1908'de ki umumi maaş düzenlemesi ile aylığı 1000 kuruşa düşmüştür.

Mumaileyhin kurum değiştirerek Kâğıthane Kaynak Suları İdaresi Muhasebeciliğinde devam etmiştir. Maaşı Meclis-i Vükela kararıyla 28 Şubat 1909'da maaşı 700 kuruşa çıkarılmış sonrasında vuku' bulan düzenlemede bir memurda iki yerden maaş ve ücret alması caiz olamayacağı beyanıyla düzenleme komisyonunca 15 Ağustos 1909'da ücreti kesilmiştir.

22 Eylül 1910'de ise aldığı zamlı maaşı 1200 kuruşa vardığı 8 Şubat 1911 tarihli vuku'ât pusulasında belirtilmiştir. 1 Ocak 1912'de Ziraat Bankası İdare merkezi Muhasebe Kalemi'nde Sermukayyitlik görevine terfi etmiştir. Memuriyet hayatının kalan bölümü bu kalemde devam etmiştir. Hakkındaki bütün bilgiler tercüme-i hâl varakasinda kayıtlıdır ³⁷⁶.

Bilal Zihni Efendi

Abdurrahman Efendi'nin mahdumudur. 1864 senesinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde görülmektedir. İptida ve Erzincan mülkiye-i rüştiye mekteplerinde tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 13 Ağustos 1878 tarihinde 100 kuruş maaş ile Dördüncü Ordu Tahrirat Kalemi'ne mülazım tayin olmuştur. 3 Mart 1880'de yapılan umumi zam ile maaşında 80 kuruş olmuştur.

13 Aralık 1881 tarihinde 320 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Dördüncü Sınıf Levazım Dairesi'nin Birinci Şubesi Tahrirat Kalemi'ne nâkil olmuştur. 13 Mart 1886'da 640 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şubesi Tahrirat Kalemi'nde kayıt memurluğuna getirilmiştir. 16 Mart 1888'de 960 kuruş maaşla İkinci Sınıf Tahrirat Kalemi Müdürlüğü görevinde bulunmuştur. 21 Kasım 1894'de 1200 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Birinci Sınıf Levazım İdaresi Üçüncü Şubesine Müdür Muavini tayin kılınmıştır.

3 Nisan 1895 tarihinde gelen zam ile maaşı 1440 kuruşa ulaşmıştır. 2 Haziran 1889 tarihinden 30 Ağustos 1892 tarihine kadar maaşının bir buçuk misli olan 1440 kuruştan

³⁷⁶BOA. DH. SAİD. d. 82/455.

38 ay 20 gün zarfında 56664,5 kuruş olarak Orduy-u Hümâyun dâhilinde bulunan taburların heyet-i teftişiyesi refakatında istihdâm kılınmıştır. Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi riyaseti tarafından yazılan mülâhazada mumaileyhin hizmetinde yetenekli ve vazifesine uygun bulunduğu tasdik edilmiştir.

3 Nisan 1898'de Öşür Komisyonuna ibka' usulüyle geçerek maaşına da 1080 kuruş zam almıştır. 27 Temmuz 1899'da aynı maaş ile Dördüncü Ordu Levazım Dairesi Birinci Şubesine nâkil edildiği Seraskerlik Makamı Sicil şubesinin 9 numaralı 1899 tarihli vuku'ât cetvelinde gösterilmiştir. 9 Ağustos 1904 tarihinde 1440 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Levazım Dairesi Kısım-ı Salis Muharrirliğine ibka' usulüyle atanmıştır.

Bu durumu 4 Temmuz 1905 tarihli vuku'ât cetvelinde belirtilmiştir. Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi tarafından Bilal Zihni Efendi hakkında yazılan mülâhazada,³⁷⁷ hizmetine müdâvim, şakacı, bilgili, vazifesini yapmaya muktedir olduğu ifade edilmiş ve bu bilgiler rüştiye mektebi şahadetnâmesi, nüfus tezkere-i Osmanîsi ve heyet-i teftişiyesi refakatında istihdâm kılındığına dair evrâk ve tercüme-i hâl vesikalarında kayıtlıdır³⁷⁸. 9 Şubat 1905 tarihinde vefât eylediği 15 Temmuz 1905 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir.

Mehmed Saib Bey

1864 yılında Erzincan'da tevellüd etmiştir. Dördüncü Orduy-u Hümâyun Atıksüvari ikinci alayı Miralay ve Malatya Sultansuyu Çiftlik-i Hümâyun Nazırı müteveffa Mehmed Rahmi Beyin mahdumudur. Sıbyan mektebi ve Malatya Mekteb-i rüşdiyesinde tahsil ile şahadetnâme alınmıştır. Arabî ve Farişî tekellüm ve Türkçe kitabet eder. Telgraf muhaberatına aşinadır. 1878 tarihinde Malatya Sancağı Tahrirat Kalemine mülazemetle memuriyete ilk adımı atmıştır.

14 Şubat 1881 tarihinden 3 Ocak 1883 tarihine kadar 100 maaşla Malatya Muhasebe Kalemi Cari Hesab İşleri refakatında vazifesine devam etmiştir. 3 Haziran 1882'de 1500 kuruş maktu' ücret ile ilaveten Malatya Ağnam Müfettişliğinde bulunmuştur. 6 Ocak 1883'de 275 kuruş maaşla Malatya Belediye Dairesi Kâtipliğine tayin edilmiştir.

26 Aralık 1884 tarihinde Dersaâdet gitmiş ve binaen bir müddet Bab-ı Ali Tercüme Kalemine devam etmiştir. 15 Mayıs 1886'da 800 kuruş maaşla Sivas Vilayeti merkez Mutasarrıflığı Tahrirat Müdürlüğüne tayin edilmiş, fakat müdiriyet-i mezkûrenin (adı geçen Müdürlüğün) kaldırılmasından dolayı 30 Temmuz 1886'da 800 kuruş maaş ile Vilayet Meclis İdaresi Kâtipliğine ve 27 Kasım 1886'da 1200 kuruş maaşla Malatya Tahrirat Müdürlüğüne nâkil edilmiştir. 13 Haziran 1888'den 21 Ekim 1888'e kadar 250 kuruş maaşla Malatya Vilayetine bağlı Hısn-ı Mansur (Adıyaman) Kaymakamlığı vekâletinde bulunmuştur. Ekim 1888'de 1250 kuruş maaşla Hakkâri sancağı Tahrirat Kalemine memur olarak tâhvil edilmiştir. 15 Mart 1889'den 5 Nisan 1889'e kadar ve 30 Mayıs 1889'dan 12 Haziran 1889'a kadar 1300 kuruş toplu maaşla alarak Hakkâri Mutasarrıflığı vekâletinde bulunmuştur.

³⁷⁷"ehliyeti ve vezâif-i memuresini hüsn-ü ifâda ikdâm ve gayreti tasdik edildiği"

³⁷⁸BOA. DH. SAİD. d. 83/103.

İmadiye Kazası'nda 1890'da aşarının ihalesine memur olarak yevmi 60 kuruş ücret almıştır. Mehmed Saib Efendi hakkında yazılan mülahazalarda, vazifesini başarılı bir şekilde yerine getirdiği ve yaptığı işlere uygun olduğu tasdik edilmiştir. Mumaileyhe memuriyetini iyi bir şekilde yerine getirdiğinden dolayı 1 Ekim 1893 tarihinde dördüncü rütbe tevcih buyrulmuştur.

20 Mart 1894 tarihinde 1200 kuruş maaşla Lazkiye Tahrirat Müdüriyetine nâkil eylediği memuriyet kalemi müdüriyetinin tezkiyesinde gösterilmiştir. 26 Mart 1895'den 11 Mayıs 1895'e kadar 500 kuruş zamlı maaşla Ceble Kazası kaymakam vekâletinde bulunarak emeklilik aidatıyla saireden zimmet ve ilişiği olmadığı adı geçen kazanın meclis idaresinin 23 Temmuz 1897 tarihli mazbatasında beyan olunmuştur.

1896 senesinde Celbe ve Merhab Kazalarının aşarının ihalesine memur edilip iktidar ve gayreti sebebiyle adı geçen kazaların aşarını 43677 kuruş fazlasıyla ihalesine muvafak olmuştur. Devam eden 61 gün hizmetine mukabil harcirah ve yevmiye olmak üzere 3822 kuruş aldığı ve bir güne zimmet ve ilişiği olmadığı bu babdaki gayreti şayan-ı takdir bulunduğu Lazkiye Sancağı meclis-i idaresinin mazbatasından anlaşılmıştır.

Mumaileyh iyi hizmetinden dolayı terflan üçüncü rütbe tevcih buyrulmuş ve maaşı 13 Mart 1897 tarihinde icra kılınan düzenlemede 1080 kuruşa düşürülmüştür. 17 Nisan 1898 tarihinden 7 Ocak 1899 tarihine kadar 1080 kuruş zamlı maaşla birinci, 27 Ocak 1899 tarihinden 13 Mart 1899 tarihine kadar o miktar maaşla ikinci defa Nablus Sancağı Mutasarrıflığı vekâletinde bulunmuştur.

17 Eylül 1899 tarihinde 1180 kuruş maaşla Beyrut Vilayet meclis idaresi başkâtipliğine tayin kılınmıştır. Lazkiye Sancağı Müdürlüğü'nde bulunduğu esnada vazifesi iyi bir şekilde yerine getirdiğinden dolayı 3 Aralık 1899 tarihinde dördüncü rütbeden Nişan-i âli Osmanî ihvan buyrulmuştur. Mumaileyh, padişah iradesiyle 17 Nisan 1900 tarihinde 2700 kuruş maaşla Basra Vilayeti Mektupçuluğuna tayin kılınmıştır. 13 Şubat 1904 tarihinde 1200 kuruş maaşla Dâhiliye Nezaret-i Celilesi Mektupçu Kalemi Müdürlüğüne tayin edilmiş ve vazifesini iyi bir şekilde yerine getirdiğinden dolayı 24 Nisan 1904 tarihinde terfîen rütbe-i saniye tevcih buyrulmuştur.

Mumaileyhin maaşı 1 Ağustos 1904 tarihinde 1500 kuruşa, 12 Ocak 1905 tarihinde 1800 kuruşa, 30 Mayıs 1905 tarihinde 2000 kuruşa ve 14 Temmuz 1905 tarihinde 2150 kuruşa çıkarılmıştır. 8 Kasım 1904 tarihinde terfîen rütbe-i evvelîye (birinci rütbe) tevcih buyrulmuştur. Mumaileyhin yetenekli olmasından dolayı 5 Aralık 1905 tarihinde aynı maaşla adı geçen kalemin müdür muavinliğine terfî edilmiştir ³⁷⁹.

Yusuf Cemal Bey

Asker-i Şahane Miralaylarından Çerkez Hüsrev Bey'in mahdumudur. 1864 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve Erzincan Kazası ahalisinden olduğu tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır. Erzincan Kazası'nda sıbyan mektebinde okuduktan sonra, Malatya rüştiye mektebinde okumuş ve şahadetnâme almıştır. Türkçe okur-yazardır.

³⁷⁹BOA. DH. SAİD. 55/329.

12 Eylül 1880 tarihinde 16 yaşında olduğu halde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Meclis Kalemi'nde mülazım olarak göreve başlamıştır. 13 Aralık 1881'de 320 kuruş maaşla dördüncü sınıfa terfi ile Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şubesi Nüfus Kalemi'nde çalışmıştır. 13 Haziran 1888'de 640 kuruş maaşla üçüncü sınıfa terfi ederek Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi Levazım Dairesi Dördüncü Şubesine nâkil olmuştur.

14 Aralık 1894'de 960 kuruş maaşla memurlukta ikinci sınıfa terfi ederek yine Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şubesi Nüfus Kaleminde bulunmuştur. 12 Şubat 1890'da ise beşinci rütbeden bir kıta Mecidî Nişânı ile taltif edilmiştir³⁸⁰. 13 Mart 1897'de umumi maaş düzenlemesi neticesinde maaşı 864 kuruşa tenzil etmiştir.

29 Temmuz 1897 tarihinde 1080 kuruş maaşla memurlukta birinci sınıfa terfi ederek Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesine bağlı Yoklama Kalemine tâhvil edilmiştir. 5 Temmuz 1903'de 1440 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesine bağlı Yoklama Kalem-i Saniliği Dairesi'ne terfi ettiği Seraskerlik Sicil şubesinin 1 Şubat 1898 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir.

21 Ocak 1910'da icra kılınan maaş zammıyla maaşı 1500 kuruşa yükselmiştir. 1 Mart 1912'de 2000 kuruş maaşla Erzincan Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi Başkâtipliğine nâkil olup, 5 Şubat 1913'de becayiş usulüyle Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesine bağlı Piyade Dairesi'ne geçmiştir. 21 Temmuz 1913 tarihinde 49 yaşında vefât etmiştir.³⁸¹

Yusuf Cemal Bey hakkında Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi Riyaseti tarafından yazılan mülâhazada, yapmış olduğu işler oldukça titiz davrandığı ve hakikat üzere olduğu, kendisi gayet sağlam onur, ahlak ve güzel insanlar zümresinden olduğu tâsdik edilmiştir³⁸². Bu bilgiler Mecidi'ye Nişânı beratında, mektep şahadetnâmesinde, nüfus tezkere-i Osmanî suretinde kayıt edilmiştir.

Hacı Mehmed Dursun Efendi

Jandarma Yüzbaşılardan Osman Ağa'nın mahdumudur. 1864 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Erzincan iptida mektebinde tedrisatı görmüştür. Türkçe okuryazar olduğu tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır. 12 Eylül 1889 tarihinde 130 kuruş maaşla Dersaâdet'te bulunan Jandarma Alayı İkinci Taburu Birinci Bölüğü Levazım Dairesi Hububat İkmâl ve Tayin Kalemi'nde göreve başlamıştır. 23 Ekim 1890'da 145 kuruş maaşla Bölük İmamlığına terfi etmiştir. 17 Nisan 1894'de bu görevinden istifa etmiştir.

11 Şubat 1896 tarihinde kurum değiştirerek, 300 kuruş maaşla polislik mesleğine dâhil olmuştur. 9 Mayıs 1896'da vazifesinde istifa etmiştir. Bu sürede gönüllü olarak Batum'un Osmanlı tarafında tertip edilmiş olan seyyar hastanede istihdâm olmuştur. Rusya ile olan harbin nihayeti üzerine Dersaât'e gitmiştir. 10 Nisan 1897'de Sıhhiyye İdâresi Hilâl-i Ahmer Teşkilatı'nda göreve başlamıştır. Bu görevde iken 12 Eylül 1897'de

³⁸⁰ "hidemât-ı hasene-i reviyetmendane ve sadıkanesine mebnî bir kıta Mecidî nişânı ihzâr etti."

³⁸¹ BOA. DH. SAİD. d. 78/199.

³⁸² "Vezâif-i memuriyetini hüsn-ü ifâ eylemekte olmasından naşi sayeste-i atıfet-i seniye olduğundan beşinci rütbeden bir kıta Mecidî nişâm taltif edildiği."

250 kuruş maaş almıştır. 2 Ocak 1898'de Sıhhiyye Nezâretine bağlı Suruç Kazası³⁸³ Karantina Teşkilatı'nda 300 kuruş maaşla çalışmıştır. 18 Eylül 1898'de 600 kuruş maaşla Kâhta Kazası'nda³⁸⁴ Karantina Teşkilatı'nda ve 13 Eylül 1906 senesinde ise 250 kuruş maaşla İzmir Karantina Teşkilatına nâkil olarak Gardiyanbaşılığı görevine terfî etmiştir.

Bir yıllık dönem içerisinde değişik oranlardaki aylık alarak, Dersâdet ve Suriye arasındaki birçok yerde seyyar hastane ve karantina haneler görevinde bulunmuştur. 13 Kasım 1907'de memuriyetten istifâ etmiştir. Ancak aynı yılın 2 Aralığı'nda İstanbul Tophane Tehazzufhanesi'nde üstün hizmetlerde yapmıştır.

Bu görevde iken 20 Ekim 1908 tarihinde aylığına 50 kuruş zam, 11 Eylül 1909'da 100 kuruş zamları ile maaşı 500 kuruşa ulaşmıştır. 12 Temmuz 1910'da memurlukta dördüncü sınıfa terfî etmiştir. 1910'e kadar aynı miktar maaşla adı geçen tehaffuzhanede çalışmıştır. Hacı Mehmed Dursun Efendi 14 Ocak 1911'de 600 kuruş maaşla Şehremâneti Tehaffuzhanesinde görev yaptığı 29 Haziran 1914 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir.

Yapmış olduğu hizmetlerden dolayı 1896 senesinde beşinci derecen Mecedî Nişânı³⁸⁵ ve 1897'de ise Yunan Sıhhiye Madalyasıyla taltif edilmiştir. Memuriyet hayatının çok büyük kısmı Sıhhiyye Teşkilatına bağlı çeşitli görevlerde bulunmuş ve ömrünü sıhhiyye işlerine vakf etmiştir. Jandarma komutanlığında çalıştığı dönemde daima görevinde bulunmuş ve disiplin çalışmıştır. Özellikleri Jandarma Komutanlığı sicil kayıt komisyonunun 24 Eylül 1909 tarihli sicil özetinde bu vasıfları belirtilmektedir. Polislik mesleğinde bulunduğu süre içerisinde hüsn-ü hizmetlerinde bulunduğundan dolayı, oğlu Zabtiye Teşkilatına tercihen memur olarak alınmıştır.

Harb döneminde gönüllü olarak Batum'da kurulan seyyar hastanedeki görevinde üstün gayretle bulunmuştur. Bu göreviyle ilgili bilgiler Üçüncü Ordu Müşirliği tarafından kaleme alınan 23 Şubat 1895 tarih ve 870 numaralı tahriratta belirtilmiştir. 11 Ağustos 1911 tarihli Sıhhiyye Nezâreti tarafından kaleme alınan mülâhazanın der kenarında Sıhhiyye Nezâreti'nde çalıştığı dönemde birçok görevde bulunduğu ve vazifelerinde üstün başarılar sağladığı bu dairenin sicil şubesi tarafından yazılan kayıtlarda belirtilmiştir ³⁸⁶.

Hüseyin Hüsnü Efendi

Aslan oğlu demekle tanınan Piyade Topçu Alayı İkinci Bölük Kolağası İsmail Hakkı Efendi'nin mahdumudur. 1864 senesinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde görülmektedir. İptida mektebinde tedrisatı görmüştür. Ayrıca medresede İslam ilimler, Arapça ve Farsça eğitimi görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 1884'de 21 yaşında olduğu halde ismine kur'a isabet ederek Dördüncü Ordu Sekizinci Nişancı Taburunun Üçüncü bölüğüne kayıt olmuş 80 kuruş maaşa nâil olmuştur. 14 Mayıs 1891'de aynı miktar maaşla Dördüncü Ordu Levazım Dairesi İkinci Bölüğü'ne mülazım tayin edilmiştir.

³⁸³ Ruha(Urfa) Sancağına bağlıdır.

³⁸⁴ Mamuretulaziz Vilayeti Malatya Sancağına bağlı kazadır.

³⁸⁵ "hidemât-ı hasene-i reviyetmendane ve sadıkanesine mebnî murassa Mecedî nişânı verildi."

³⁸⁶BOA. DH. SAİD. d. 186/222.

15 Ekim 1904 tarihinde 320 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Levazım Dairesi Nân-ı Azîz (ekmek) Komisyonu Kâtipliğine nâkil edildiği Serasker Sicil Şubesi'nin kaleme aldığı 11 Haziran 1906 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. Hüseyin Hüsn-ü Efendi hakkında çalıştığı daire reisi tarafından yazılan mülâhazada, vazifesinde oldukça başarılı olduğu ifade edilmiştir. Bu bilgileri nüfus tezkeresi, Dördüncü Ordu Müşirliği ve tercüme-i hâl varakasinda bulunmaktadır ³⁸⁷.

Yusuf Ziya Efendi

Dördüncü Ordu-yu Hümâyun Redif Beşinci Alayı İkinci Tabur Binbaşısı Hasan Ağa'nın mahdumudur. 1864 senesinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkere-i Osmasi'nde kayıtlıdır. Sıbyan mektebini bitirdikten sonra Zile Kazası³⁸⁸ rüştiye mektebinde ve sonra muallim-i mahsusundan Arapça ve Farsça okuduğu Türkçe okuryazar olduğu tercüme-i hâlde belirtilmiştir. 14 Ocak 1879 tarihinde 100 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Ruznamçe Kalemine mülazım tayin olunarak göreve başlamıştır. 14 Mart 1880'da umumi maaş düzenlemesiyle (tensikat) maaşı 80 kuruşa (tenzîl) inmiştir.

7 Temmuz 1880 tarihinde 320 kuruş maaşla dördüncü sınıfa terfi ederek Ruznamçe Kalemi'nde memurluk görevinde bulunmuştur. 20 Ocak 1882'de Dördüncü Ordu Aklâm(kalemler) Dairesi Birinci Şubesine nâkil edilmiştir. 13 Ocak 1886'da 600 kuruş maaşla memurlukta üçüncü sınıfa ve 14 Mart 1888'de 960 kuruş maaşla ikinci sınıfa terfi ile Vezne Kâtipliği'nde çalışmıştır. 13 Ekim 1894'de 1200 kuruş maaşla Vezne Müdür muavinliğine terfi edilmiştir. 13 Mart 1897'de maaş düzenlemesiyle aylığı 1080 kuruşa tenzil etmiştir. 22 Eylül 1902'de memurlukta birinci sınıfa terfi buyrulmuştur ³⁸⁹.

5 Temmuz 1903 tarihinde 1440 kuruş maaşla Ordu-yu Hümâyun Levazım Dairesi Üçüncü Şube Müdürlüğüne nâkil edilmiştir. Ordu-yu Hümâyun Levazım Dairesi Birinci Şubesi Müdüriyetinden yazılan mülâhazada işinde oldukça disiplinli ve vazifesine muktedir olduğu ifade edilmiştir. Dördüncü Ordu Müşirliği vekâleti adı geçen mülâhazayı tâsdik etmiştir. Nüfus tezkere-i Osmanî, tayin tarihi ve maaş miktarına dair Piyade ve Muhasebe Daireleri'nin kayıt suretleri, tercüme-i hâl varakasinda bu bilgiler kayıt olunmuştur.

14 Mart 1909 tarihinde icra kılınan maaş düzenlemesinde 1500 kuruş maaşla memuriyetine devam etmiştir. 14 Mart 1911'de 2500 kuruş aylıkla Dokuzuncu Kolordu İdare Heyeti Birinci Şube Müdürlüğüne nâkil olmuştur. 4 Eylül 1912 tarihinde Erzincan gelirlerinden verilmek üzere 1785 kuruş maaş buyrularak emekliliğe ayrıldığı Harbiye Nezareti sicil şubesinin 7 Ocak 1914 tarihli tezkire cevabında gösterilmiştir. 23 Şubat 1914 tarihinde yazılan mülâhazalarda, memuriyet hayatı boyunca mesleğinde güzel hizmetlerde bulunduğu ve hakkında herhangi bir şikâyet olmadığı ve buna bağlı olarak

³⁸⁷BOA. DH. SAİD. d. 83/79.

³⁸⁸Sivas Vilayeti Tokat Sancağına tabi bir kazadır.

³⁸⁹"hidemât-ı hasenesine mebnî rûbbe-i evvele terfi etti."

tahkikât geçirmedeği belirtilmiştir³⁹⁰. Bu bilgiler tercüme-i hâl ve sicill-i ahvâl şubesinde bilgiler onaylanmış şekilde kayıtlıdır³⁹¹.

Mustafa Fehmi Efendi

Tabur Kâtibi Erzincanlı Naimzade demekle tanınan İsmail Efendi'nin mahdumudur. 1864 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde görülmektedir. İptida mektebinde İslami ilimler ve muallim-i mahsusundan Arapça ve Farsça dersler tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 13 Mayıs 1886 tarihinde 22 yaşında olduğu halde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Levazım İdaresi Üçüncü Sınıfına mülazım tayin kılınmıştır. Aynı dairede bulunduğu süre içerisinde 14 Aralık 1894'de 320 kuruş maaşla memuriyette dördüncü sınıfa terfi etmiştir.

27 Temmuz 1897 tarihinde 576 kuruş maaşla şubenin üçüncü sınıf halifeliğine terfi eylediği Seraskerlik Makamı sicil şubesinin kaleme aldığı 21 Eylül 1897 tarihli vuku'ât cetvelinde gösterilmiştir. 14 Mart 1906 tarihinde 864 kuruş maaşla ikinci sınıf halifeliğine terfi ile birinci şubeye nâkil edildiği adı geçen şubenin 23 Haziran 1906 tarihli vuku'ât pusulasında belirtilmiştir. 15 Ekim 1907'de yapılan zam ile maaşı 800 kuruşa ulaşmış ve üçüncü rütbeye atanmıştır. 1909'da 1000 kuruş maaş ile Dördüncü Ordu Erzurum Kolordu İdaresi emrinde görev almıştır. 14 Mart 1911 tarihinde 1000 kuruş maaşla birinci sınıfa terfi ile Erzurum Dokuzuncu Kolordusu idare heyeti emrinde çalışmıştır.

Yapılan imtihan neticesinde 1910 senesinde kurum değiştirerek ve maaşında artışla 1500 kuruş aylık ile kalem-i sani rütbesini alarak Aşar Müfettişliği İdaresine nâkil edildiği 30 Temmuz 1912 tarihli vuku'ât pusulasında belirtilmektedir. Çalıştığı daire reisi tarafından yazılan mülahazada,³⁹² mesaisine müdavim ve memuriyetinde güzel işlerde bulunduğu ifade edilmiştir. Hakkındaki bu bilgileri nüfus tezkeresi, mektep şahadetnâmesi ve tercüme-i hâl varakasında da kayıtlıdır³⁹³.

Mehmed Şevket Efendi

Zübeyir Kazası³⁹⁴ Kaymakamı Mehmed Efendi'nin mahdumudur. 1864 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve Erzincan Kazası ahalisinden olduğu tercüme-i hâlinde kayıtlıdır. Erzincan Kazası sıbyan mektebinde tahsiline devam ettikten sonra, rüştiye mektebinde de bir süre okumuş ve şahadetnâme almıştır. Türkçe okuryazar ve Arapça aşinadır. 23 Eylül 1886'de 22 yaşında olduğu halde 500 kuruş maaşla Lehye Kazası³⁹⁵ Tahrirat Kâtipliği'nde göreve başlamıştır. Ancak kısa bir süre sonra istifa etmiştir. Ancak memuriyete tekrar geri dönmüştür.

14 Ekim 1886 tarihinden aynı yılın 13 Ağustos'una kadar 475 kuruş maaşla Baçel Nahiyesinde³⁹⁶ çalışmıştır. 13 Aralık 1888'den 15 Temmuz 1889'e kadar 200 kuruş zamlı

³⁹⁰"vezâif-i memuriyetini hüsni ifâ eylemiştir."

³⁹¹BOA. DH. SAİD. d. 116/117.

³⁹²"kîdem ve ehliyetine ve vezâif-i memuriyetini hüsni-i ifâda müşahade olan ikdâm ve mesaisine müdavimdir."

³⁹³BOA. DH. SAİD. d. 74/235.

³⁹⁴ Yemen Vilayetine tabi bir kazadır.

³⁹⁵ Yemen Vilayetine tabi kazadır.

³⁹⁶ Yemen Vilayetine tabi nahiyedir.

maaşı 700 kuruşa ulaşmış ve Beyt-i Fakiye Kazası Telgraf ve Posta Merkez Müdür vekilliğinde istihdâm olmuştur. 26 Kasım 1889'da 712 kuruş maaşla Kanfide Kazası³⁹⁷ ve 13 Ekim 1890'da 500 kuruş aylıkla Edleb Kazası³⁹⁸ Telgraf ve Posta Ser Muhaberen kalemine nâkil edilmiştir.

12 Kasım 1892'de maaşı 600 kuruşa yükselmiştir. Halep Vilayeti Telgraf ve Posta BaşMüdürlüğü'nden Telgraf ve Posta Nezâretinden yazılan mülâhazalarda, asaletinin tâsdik edildiği belirtilmiştir. Sicil ve muhasebe kalemleri kayıtlarından asaletinin tâsdik olduğu, nüfus tezkere-i Osmanî, Yemen Vilayeti dâhilinden yazılan mülâhazalarda, benzer ifadeler kullanılmıştır.

13 Mart 1897 tarihinde maaşı, umumi maaş düzenlemesi neticesinde, 540 kuruşa tenzil edilmiştir. 28 Nisan 1900'da gelen zamlarla (iblağ) 630 kuruş maaş almıştır. Belirtilen maaş miktarı ve terfî ile Homs Kazası³⁹⁹ Telgraf ve Posta Merkez Müdürlüğüne nâkil edildiği Telgraf ve Posta sicil şubesi 8 Nisan 1900 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. 5 Mart 1904'de kadar bu görevde kaldığı bilinmektedir. Çalıştığı kurumlardan yazılan sicil mülâhazalarında namuslu, mülayim, çalışkan ve vazifesine müdavim bir memur olduğu ifade edilmiştir⁴⁰⁰. Tercüme-i hâl ve sicill-i ahvâl idaresi umumiyesince memur hakkındaki bilgiler kayıt edilmiştir⁴⁰¹.

Hacı Mehmed Şükrü Efendi

Asakir-i Şahane Binbaşlarından Alemdarzade Mustafa Efendi'nin mahdumudur. 2 Haziran 1865 tarihinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Sıbyan mektebini bitirdikten sonra Erzurum rüştiye mektebinde eğitim görmüştür. Türkçe okur-yazardır.

1881 senesinde 17 yaşında olduğu halde Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi Tahrirat İkinci Kalemi'nde göreve başlamıştır. 18 Mart 1885 tarihinde cenâb-ı Allah'ın yardımıyla hacca gitmiştir. Hac kafilesıyla Dersaâdet'e dönmüştür. 31 Mayıs 1889'da 80 kuruş maaşla ve mülazım olarak Ticaret ve Nafia Nezâretine bağlı Ziraat Bankası Umum İdaresi'nde göreve başlamıştır.

Bu görevinde kısa bir süre bulunduktan sonra, 600 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Ziraat Bankası Şubesine nâkil olmuştur. Ziraat Bankası Umum Müdüriyeti tarafından ve Orduyu Hümâyun Erkân-ı Harbiye Dairesi Şubesi İkinci Tahrirat Kalemi heyeti tarafından yazılan mülâhazalarda, edeb ve iffet sahibi olduğu belirtilmiştir⁴⁰². 13 Şubat 1892 tarihli ayrıca nüfus tezkere-i Osmanîsi ve tercüme-i hâl varakasında da bu bilgiler kayıtlıdır⁴⁰³.

Mustafa Rıza Efendi

³⁹⁷ Yemen Vilayetine tabi kazadır.

³⁹⁸ Halep Vilayeti dâhilinde bir kazadır.

³⁹⁹ Suriye Vilayeti Hama Sancağına bağlı bir kazadır.

⁴⁰⁰ "mumaileyh ulema ve füzalât ve malumat-ı tamme ve iffet ve istikamet ashabından ve umur-ı memuresine müdavim ve mukaddem zevattandır."

⁴⁰¹ BOA. DH. SAİD. d. 103/43.

⁴⁰² "iktidar-ı zatisiyle edep ve iffet ve devam-ı gayretinden bi-hakkın müteşekkik bulunduğu."

⁴⁰³ BOA. DH. SAİD. d. 36/197.

Ablak Sancağı muhasebecisi Eğinli Paçalızade Hacı Ömer Efendi'nin mahdumudur. 1865 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Erzincan iptida mektebinden mezun olduktan sonra, Eğin rüştiye mektebinde dört sene zarfınca meratip dersleri okuyup şahadetnâme almıştır. Türkçe okur-yazardır. 1881 senesinin sonunda 17 yaşında bulunduğu halde Dersim Vilayeti Mektupçu Kalemine mülazım tayin kılınmıştır. Bir sene sonra bu görevden ayrılmış 27 Kasım 1882 tarihinde 180 kuruş maaşla Ablak Sancağı Muhasebe Kalemî Mesârifat Mukayyitliği refakatine nâkil olmuştur. Aynı senenin 8 Aralıkta 300 kuruş maaşla Ablak Sancağı Tahrirat Müdür Muavinliği'nde bulunmuştur.

27 Mayıs 1884 tarihinde 400 kuruş maaşla Hakkâri Vilayeti Mektupçu Kalemî Başmüdürlüğüne terfî etmiştir. 14 Ekim 1886'da 800 kuruş maaşla Dersim Vilayeti Mektupçu Kalemî Mühürdarlığına terfî ile nâkil olmuştur. 4 Aralık 1887'de 400 kuruş zamlı maaşla Hakkâri Vilayeti Mektupçuluğu Vekâleti uhdesinde çalışmıştır. Ancak 2 Ocak 1888'de sancağın ilgisiyle açıkta kalmıştır.

13 Şubat 1889 tarihinde 100 kuruş maaşla Zaptiyye Nezâreti Mektupçu Kalemine girmiştir. Maaşı, 1890'da 200 kuruş, 1891'de 250 kuruş, 1892'de 350 kuruş ve 1893'de 650 kuruşa ulaşmıştır. 14 Temmuz 1892 tarihinde ise memuriyette dördüncü dereceye terfî etmiştir. Mumaileyhin maaşı 12 Mart 1894 tarihinde 750 kuruşa çıkarılıp 2 Ağustos 1894'te 1000 kuruş maaş ile adı geçen kalem mümeyyizliğine terfî edilmiştir. Mumaileyh maaşı 28 Şubat 1895 tarihinde 1200 kuruşa çıkarılmıştır.

Mustafa Rıza Efendinin memuriyeti hakkında; Dersim Vilayeti Mektupçu ve Tahrirat Kalemleri, tezkere-i Osmanî varakası, Hakkâri Sancağı Mutasarrıflığı, Hakkâri Meclis İdaresinden yazılan mülâhazalarda, bulunduğu vazifelerinde hüsn-ü hizmetlerinin olduğu belirtilmiştir ⁴⁰⁴. Vazifede bulunduğu dönemlerde hakkında herhangi bir şikâyet olmadığından dolayı tahkikât ve mahkeme de olmadığı beyan edilmiştir. Memuriyette hizmetlerinden dolayı üçüncü dereceye terfî etmiştir. Mumaileyhin maaşı 13 Mart 1897 tarihinde icra kılınan düzenlemede 1080 kuruşa düşürüldüğü ve 9 Ağustos 1897'de tekrar 1315 kuruşa çıkarıldığı Zabtiye Nezareti celilesinin 2 Eylül 1897 tarihli tezkiresinde belirtilmiştir.

17 Ağustos 1898'de maaşı 1700 kuruşa ulaşmış ve memuriyette güzel hizmetlerinden dolayı ikinci dereceye terfî etmiştir. Bu durumu 19 Temmuz 1902 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. 18 Nisan 1901'de 3000 kuruş zamlı maaşla Beyoğlu Mal Müdürlüğü hizmetinde çalışmıştır. 4 Temmuz 1902'de birinci dereceye terfî etmiştir. 4 Temmuz 1906 tarihinde görevlerinde ki üstün başarılarından dolayı üçüncü dereceden Osmanî Nişânı ile taltif edilmiştir ⁴⁰⁵.

12 Haziran 1909 tarihinde 2000 kuruş maaşla İstanbul Vilayeti Mal Müdürlüğü emrinde vazifesine devam etmiştir. 14 Ağustos 1910 tarihinde İstanbul Vilayetinin teşkilinden dolayı 1500 kuruş maaşla Beyoğlu Sancağı Tahrirat Müdüriyetine tayin kılındığı

⁴⁰⁴ "memuriyet-i sâlimesince gayret ve sadaki ve hüsn-i hal ve sireti meşhud ve müsellemlerinde bulunmakta itimad ve emliyet-i umumiyeyi ihraz etmiş olduğu tasdik olunur."

⁴⁰⁵ "hidemât-ı hasene-i reviyetmendane ve sadıkanesine mebnî üçüncü dereceden Osmanî Nişânı ile taltif edilmiştir."

emniyet-i umumiye sicil şubesinin 26 Ocak 1911 tarihli vuku'ât pusulasında bildirilmiştir ⁴⁰⁶.

Ahmed Hamdi Efendi

Erzincan hanedanlarından Mehmed Şahab Efendi'nin mahdumudur. 1865 senesinde Erzincan Kazası'nda doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan sıbyan mektebinde okuduktan sonra muallim-i mahsusundan bir miktar Arapça ve Farsça dersleri tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 1887'de 22 yaşında bulunduğu halde Maliye Nezaretine bağlı Tahrir ve Vergi İdaresi Umumluğuna bağlı Tahrir Kalemine mülazim tayin edilmiştir. 28 Ocak 1888 tarihinde Tahrirat Kalemine 50 kuruş maaşla memur olarak atanmıştır. Bu görevi esnasında 7 Nisanda maaşına 30 kuruş zamlı aylığı 80 kuruşa ulaşmıştır.

13 Eylül 1888 tarihinde 750 kuruş aidatla Şehremâneti Altıncı Daire Vergi Kalemî Tahsil Kâtipliğine nâkil olmuştur. 13 Ocak 1890'da 500 kuruş maktu gelire bu göreve devam etmiştir. 13 Haziran 1890'da 500 kuruş aidatla Belediye Maliye Kalemî Tahsil Kâtipliği'nde bulunmuştur. 13 Eylül 1890 tarihinden 2 Temmuz 1892 tarihine kadar 150 kuruş maaşla Şehremâneti Meclis Kalemî'nde çalışmıştır. Bu görevi esnasında 1892-1894 seneleri arasında gelen zamlarla aylığı 600 kuruşa ulaşmıştır. 1889'da Şehremâneti Muhasebe Kalemî'nde bulunduğu süre içerisinde 150 kuruş maaş almıştır. Bu görevde kısa bir dönem bulunmuş 500 kuruş maaşla Belediye Altıncı Daire Tahsil Kâtipliğine nâkil olmuştur. Ancak kısa bir süre sonra bu görevinden istifa etmiştir.

Bir ay sonra tekrar görevine geri dönerek, tam maaş ve harcırah ile Şehremâneti Meclis Emaneti'nde 750 kuruş aylıkla çalıştığı 848 numaralı ve 29 Ocak 1899 tarihli vuku'ât pusulasında bildirilmiştir. Belediye Tahrir ve Vergi İdaresi Altıncı Daire Vergi Kalemî Tahsil Kâtipliği'nden ve Emanet Muhasebeciliğine nâkil olduğu, aidat ve maaş kayıt esas alınarak Maliye Nezâreti tarafından kaleme alınan mülâhaza ve tercüme-i hâl varakasında kayıt edilmiştir.

13 Eylül 1896 tarihinde 700 kuruş maaşla Muhasebe Kalemî Mesârifat Kâtipliği'nde çalıştığı görülmektedir. Bu görevde bulunduğu dönem içerisinde maaşı iki defa zam alarak aylığı 800 kuruşa ulaştığı 2 Ağustos 1899 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. Vazifelerini iyi ifa etmesinden dolayı 20 Eylül 1899'da üçüncü rütbeyle terfi etmiştir.

10 Aralık 1900'da maaşı 1000 kuruşa yükseldiği adı geçen şubenin 3 Nisan 1901 tarihli vuku'ât pusulasında belirtilmiştir. 7 Ağustos 1901'de umumi maaş düzenlemesiyle aylığı 900 kuruşa inmiştir. 15 Temmuz 1902'de 900 kuruş aylık ile Şehremâneti Emaneti Muhasebe Müdür Muavinliğine terfi etmiş ve maaşı 20 Şubat 1903'de 1000 kuruşa ulaşmıştır. Vazifesini hakkıyla ifa etmekte olduğu aynı dairenin sicil şubesinden yazılan 19 Aralık 1904 tarihli vuku'ât pusulasında kayıtlıdır.

19 Mart 1903 tarihinde memurlukta ikinci dereceye terfi etmiştir. Aynı dairede görevde bulunduğu dönemde maaşı 14 Mart 1905'de 1100 kuruş, aynı sene 28 Nisan ayında 1200 kuruş, 23 Haziranda 1400 kuruşa ulaştığı adı geçen dairenin sicil şubesinden yazılan 4

⁴⁰⁶BOA. DH. SAİD. d. 48/159= 10/783.

Ağustos 1905 ve 18 Temmuz 1906 tarihli vuku'ât postalarında beyan edilmiştir. 13 Ocak 1906'da maaşına yapılan 700 kuruş zamla aylığı 2100 kuruşa ulaşmış ve bu miktar maaşla Şhremâneti Meclis Azalığı görevine terfî etmiştir⁴⁰⁷.

9 Ağustos 1908 tarihinde kadrodan çıkarıldığı Şhremâneti Meclisi tarafından kaleme alınan mazbatada görülmektedir. Ancak 14 Şubat 1911'de 2000 kuruş maaşla Çubuklu Gaz Depoları Müdürlüğüne tayin edildiği Şhremâneti sicil şubesinin kaleme aldığı 17 Ocak 1916 tarihli vuku'ât pusulasında belirtilmiştir. Bu görevi esnasında memuriyette birinci sınıfa terfî etmiştir. Memurluk hayatına, 2500 kuruş maaş ve becayiş usulüyle Sivas Vilayeti Gürün Kazası Vergi ve Tahrir Müdürlüğü'nde devam etmiştir⁴⁰⁸.

Ahmed Hamdi Efendi

Erzincan Telgraf Çavuşlarından Hacı Ömer Ağa'nın mahdumudur. 1865 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve Erzincan Kazası ahalisinden olduğu tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır. Erzincan Kazası'nda sıbyan mektebinde tedrisatı görmüştür. Rüştîye mektebinde Arapça, Farsçadan Bostan ve Gülistân, hesap ve coğrafya tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 1880 tarihinde 14 yaşında olduğu halde Erzincan Sancağı Telgrafhanesinde mülazım olarak memurluğa adım atmıştır.

19 Haziran 1882 tarihinde 285 kuruş maaşla vekâleten Erzurum Vilayeti Posta Kâtipliğine tayin edilmiştir. 26 Haziran 1884'de 400 kuruş maaşla Bayezıd Sancağı Telgraf ve Posta Müdürlüğü emrinde Posta Memurluğuna nâkil edilmiştir. 2 Haziran 1885'de 380 kuruş aylıkla Erzincan Sancağı Posta Kâtipliğine tayin edilmiştir. 7 Mart 1893'de 500 kuruş maaşla⁴⁰⁹ Erzurum Vilayeti Telgraf ve Posta Müdürlüğü mahiyetinde bulunmuştur. Bir dönem Posta Memurluğundan istifa edip 2 Eylül 1896 tarihinde Erzincan Sancağına bağlı Cimin⁴¹⁰ Aşar Memurluğu'nda yeniden göreve başlamış ve 750 kuruş aylık almıştır.

Ancak tekrar eski kurumuna geri dönerek 8 Kasım 1895 tarihinde 500 kuruş maaşla Erzincan Sancağına Telgraf ve Posta Müdürlüğü Muhaberen Memurluğu'nda bulunmuştur. Bu görevinden 12 Haziran 1897'de Van Vilayeti Telgraf ve Posta Müdürlüğü Muhaberen Memurluğuna nâkil olmuştur. Bulanık Kazası Hamidiye Alayı Liva vekili tarafından Dördüncü Ordu-u Hümâyun Süvari Fırkası kumandanlığına çekilmiş olan bir telgraf namenin başlığı Mareşallik namına temize çekildiğinden gerekli ehemmiyet gösterilmediğinden, böyle mühim bir telgrafın dikkatsizliğe uğratılması ayrıca mukaddes olan vazifesini zoraki olarak yaptığından 15 Mart 1906'da aynı miktar maaş ve becayiş suretiyle Bayezıd Sancağı telgraf ve posta merkezi Müdürlüğüne nâkil edilmiştir.

Ancak kısa bir süre 500 kuruşluk maaş tekrar Bulanık Kazası'nda Süvari Fırkası Kumandanlığı için inşa edilen Telgraf ve Posta Müdürlüğüne tâhvil olduğu Telgraf ve Posta Merkez Müdürlüğü sicil şubesinin kaleme aldığı 21 Ekim 1904 tarihli vuku'ât

⁴⁰⁷ "kudem ve liyakat ve vazifesini ifâda ikdâm ve gayretine mebnî şhremaneti meclis azalığına terfî eylemiştir.."

⁴⁰⁸ BOA. DH. SAİD. d. 74/25.

⁴⁰⁹ "maaşını ihtiyacına kâfi olmamasına mebnî 500 kuruşa iblağ edilmiştir."

⁴¹⁰ Cimin (Üzümlü), Erzincan Sancağına bağlı bir köydür. Bugün ise bir ilçe merkezidir.

pusulasında bildirilmiştir. Benzer bilgiler, tercüme-i hâl ve sicill-i ahvâl şubesinde onaylanmış şekilde kayıtlıdır ⁴¹¹.

Süleyman Vehbi Efendi

Erzincan Evkaf Kâtibi Eyübzade demekle tanınan aileden Mehmed Efendi'nin mahdumudur. 27 Mayıs 1865 tarihinde Erzincan Kazası'nda doğduğu nüfus tezkeresinde görülmektedir. Medresede; Arapçadan Molla Câmî⁴¹² ve Farsçadan Gülistân adlı eserleri tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 21 Ekim 1884'de 20 yaşında olduğu halde Erzincan Tahrirat Kalemine mülazım olarak dâhil olmuştur.

5 Haziran 1885 tarihinde 100 kuruş maaşla adı geçen kalemde göreve başlamıştır. 28 Eylül 1889'da dahi Erzincan Sancağı Muhasebe İdaresi Mukayyidliğine vekâleten tayin olunmuştur. Daha sonra 27 Şubat 1890'da mezkûr mukayyidliğe 114 kuruş maaşla asaleten tayin edilmiştir.

21 Mart 1890'da 500 kuruş maaşla muharrirlik cihetiyle Levazım Dairesi Tahrir Kalemine atanmıştır. 10 Şubat 1891'de ise Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemî Muharrirliğine tayin edilmiştir. 12 Ağustos 1891'e kadar 614 kuruş maaşla bu görevde bulunmuştur. Süleyman Vehbi Efendi hakkında herhangi bir şikâyet, buna bağlı olarak tahkikât ve mahkeme olmamıştır. Vazifesinde hüsn-ü hâl ve iktidar sahibi olduğu ifade edilmiştir ⁴¹³. Bu şahsiyet hakkındaki bilgiler, Erzincan Sancağı, Erzurum Vilayeti Mektupçu ve Tâhvil Kalemleri tarafından teyit edilmiştir ⁴¹⁴. Süleyman Vehbi Efendi Kemah Kazası mal Müdürlüğü'nden 1.11. 1931 tarihinde emekli olmuştur. 1.2. 1944 tarihinde ise 79 yaşında vefât etmiştir ⁴¹⁵.

Mehmed Şükrü Efendi

Erzincan eşrafından Hüseyin Ağa'nın mahdumudur. 9 Ocak 1865 tarihinde Erzincan'da dünyaya geldiği Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Sıbyan mektebini okuduktan sonra medresede ilim tahsilinde bulunmuş ve Erzincan rüştiye mektebinde meratip dersleri tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır.

17 Ağustos 1882 tarihinde 18 yaşında olduğu halde mülazım olarak Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemî'nde göreve başlamıştır. 13 Ekim 1884'de 100 kuruş maaşla Tahrirat Kalemî Defterciliğine memur olmuştur. 15 Kasım 1895'de 100 kuruş maaş ve memuriyette dördüncü sınıf terfi ile Ayıntab Kazası⁴¹⁶ Vergi Kâtipliğine nâkil olmuştur.

Mehmed Şükrü Efendi hakkındaki bu bilgiler Tahrir ve Vergi İdaresi Umumiyesinden yazılan (8 Kasım 1895) mazbataya atıf ile vuku'ât sandığına gönderilmiştir. Erzincan Tahrir ve Vergi Kalemî memurluğu ile muhasebeciliği, Erzurum Vilayeti Defterdarlığı

⁴¹¹BOA. DH. SAİD. d. 99/21.

⁴¹²İran'ın XV. asırda yetmişmiş büyük mutasavvıf, mütefekkir ve âlim şâiri; Fatih'le muhabere etmiştir. Asıl adı Abdurrahman'dır. Birçok manzum ve mensur eserleri vardır. Bizde Câmî adıyla şöhret bulan eseri Arap nahvine âit kâfiye'nin şehri olup vaktiyle medreselerde ileri düzey Arapça dilbilgisi olarak okutulurdu.

⁴¹³"erbab-ı iktidar ve istikametten olup vazifesini hüsn-i iradeye muvaffakiyeti görülmekte olduğu..."

⁴¹⁴BOA. DH. SAİD. d. 51/475; SAİD. MEM. 35/8.

⁴¹⁵Emekli Sandığı Arşivi. MD. 3949 Defter no.61. Erzincan. I-291, s.132.

⁴¹⁶Ayıntab (Hamur-Tutak bölgesi), Bayezit'de Sancağına bağlı kazadır.

ile valilikten yazılan mülahazalar esas alınarak Maliye Nezâreti tarafından kaleme alınan ek raporlarda memuriyeti ifaya kifayyetli, değerli ve çalışkan olduğu beyan olmuştur ⁴¹⁷.

Ahmed Necip Efendi

Şerif Ağa'nın mahdumudur. 1866 senesinde Erzincan Kazası'nda doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Üsküdar iptida mektebi ve Paşakapısı askeri rüştiye mektebinde okumuştur ⁴¹⁸. Türkçe okur-yazardır. 2 Şubat 1892 tarihinde 26 yaşında olduğu halde mülazım olarak Âsitâne-i Cinayet Kalemî'nde göreve başlamıştır. 6 Kasım 1894'de 20 Mecdî kuruş maaşıyla görev yaptığı görülmektedir. Mahkeme-i mezkûre riyasetinden yazılan mülahazada, memuriyeti tasdik olunmuştur ⁴¹⁹.

Abdulkadir Zeki Efendi

Şiryan Kazası aşar memuru Kadribeyzade Hamdi Efendi'nin mahdumudur. 1866 senesinde Erzincan Kazası'nda doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan iptida mektebinden mezun olduktan sonra rüştiye mektebinde meratip olan dersleri tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 13 Eylül 1888 tarihinde Erzincan Sancağı Bidayet Mahkemesi'nde mülazım olarak göreve başlamıştır. 13 Eylül 1888'de Erzincan Sancağına bağlı Refahiye Kazası Aşar Muharrirliği görevinde bulunmuştur. Bu süre içerisinde 290,5 kuruş maaş almıştır ⁴²⁰.

Mehmed Tevfik Efendi

Erzincan Sıbyan mektebi hocalarından Hocazade Erzincanlı Ahmed Hilmi Efendi'nin mahdumudur. 1867 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan sıbyan mektebinde eğitim görmüştür. Ayrıca medresede bir miktar Arapça ve Farsça tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır.

19 Eylül 1891 tarihinde 300 kuruş maaşla Erzincan Sancağı dâhilinde bulunan Kemah Kazası memlehası Müdürlüğü'nde kâtiplik görevinde mesleğe başlamıştır. 16 Mayıs 1892 tarihinde 31 Ekim 1892 tarihine kadar yine o miktar maaşla Münhalas memlehası müdüriyeti Muvakkat Kantar Katibliği'nde bulunmuştur.

1 Kasım 1892 tarihinde 300 kuruş maaşla Bayezid Sancağı dâhilindeki Hamur⁴²¹ memlehası ve Erzincan Sancağı dâhilindeki Pürhan memlehasında kâtiplik yapmıştır. 30 Ekim 1894'de kâtiplik görevinde bulunduğu dönem içerisinde maaşı 550 kuruşa ulaşmıştır. Ancak görevinden istifa etmiştir. Kısa bir süre sonra tekrar Pirhan memlehasında 500 kuruş maaşla kâtipliğe geri dönmüştür.

⁴¹⁷BOA. DH. SAİD. d. 39/307.

⁴¹⁸ Eğitimi ve hayatı İstanbul'da geçmiştir.

⁴¹⁹BOA. DH. SAİD. d. 68/403.

⁴²⁰ BOA. DH. SAİD. d. 145/461. Belgenin bazı yerleri siliktir.

⁴²¹ Hamur bugün Ağrı'ya 12 km uzaklıkta kaza merkezidir ve Tutak birlikte uzun yıllar Ayıntap kazasını oluşturmuşlardır.

Maaşında yapılan kesintilerinden dolayı tekrar bu vazifesinden istifa etmiştir. 12 Mayıs 1894 tarihinden 28 Kasım 1894 tarihine kadar ve 5 Mayıs 1895 tarihinden 5 Kasım 1895 tarihine kadar 550 kuruş maaşla iki defa Kurtlar ve Kantaş memlehası muvakkat memuriyetlerinde istihdâm olunmuş ve buralardan ihracatın son bulmasından dolayı terhis edilerek ayrılmıştır.

1896'da tekrar aynı memlihada ikinci kâtiplikte bulunmuştur. Kısa bir süre sonra bu görevinden de ayrılmıştır. 25 Ağustos 1898'de 500 kuruş maaşla Kızılca memlehasında memurluğa geri dönmüştür. 25 Ağustos 1898 tarihinde 500 kuruş maaşla Kızılca memlehası muvakkat memurluğuna tâhvil ve 29 Kasım 1898 tarihinde memlehanın tatili hasebiyle terhis edilmiş ve 14 Mayıs 1899'da yine 500 kuruş maaşla ve daimi suretle mezkûr Kızılca memlehası memurluğuna tayin kılınmıştır.

29 Mayıs 1900'de 500 kuruş maaşla Kömür memlehası Kâtipliği'nde bulunmuştur. Duyûn-u Umumiye Umum Müdürlüğü sicil şubesinde yazılan 2 Eylül 1902 tarihli vuku'ât pusulasında bu durumu bildirilmiştir. Memurluk hayatı boyunca birkaç defa işinden istifa etmiş olsa da hakkında herhangi bir şikâyet olmamış ve vazifede bulunduğu dönemlerde görevini en iyi şekilde ifa etmiştir ⁴²².

Mehmed Zülfi Efendi

Erzincan Mehmed Efendi'nin mahdumudur. 1867 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan sıbyan mektebini bitirdikten sonra mualim-i mahsusundan Arapça ve Farsça tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 1882 senesinde 16 yaşında olduğu halde Erzurum Telgrafhanesi'nde mülazemetle göreve başlamıştır. Aynı senenin 26 Kasımında 150 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti'nde ve 14 Eylül 1884 tarihinde aynı miktar maaşla Tercan Kazası'nda ve 12 Şubat 1885'de yine aynı maaşla Erzincan Sancağı Merkez Muhaberat memurluklarında bulunmuştur.

18 Ekim 1891 tarihinde 400 kuruş maaşla geçici olarak Beyrut Telgraf Merkezi Muhaberat memuriyetine terfî ile nâkil edilmiştir. Ancak bu dairede yapılan yeni düzenleme neticesinden dolayı, kısa bir süre sonra 3 Aralık 1892'de 600 kuruş maaşla Erzurum Vilayetine bağlı Kiği Kazası Telgraf ve Posta Müdüriyetine tayin kılınmıştır.

Bu görevinde bir dönem bulunduktan sonra Van Vilayeti Telgraf ve Posta Başmüdür emrine nâkil olmuştur. Mumaileyh 19 Mart 1897'de umum maaş düzenlemesiyle maaşı 540 kuruş tenzil ettiği Telgraf ve Posta sicil şubesinin 21 Mart tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. Osmanlı nüfus tezkeresi ve asl-ı tercüme-i hâl varakasında bu bilgiler mahfuzdur ⁴²³.

Mehmed Kemaleddin Efendi

Dördüncü Ordu Levazım Dairesi İkinci Şubesi Müdürü Mehmed Arif Efendi'nin mahdumudur. 1867 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan'daki sıbyan mektebini bitirdikten sonra askeri rüştiye mektebinde okumuş ve şehadetnâme almıştır. Türkçe okur-yazardır. 13 Ağustos 1889 tarihinde 22

⁴²²BOA. DH. SAİD. d. 128/213.

⁴²³BOA. DH. SAİD. d. 91/297.

yaşında olduğu halde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şubesi Nüfus kısmında mülazım olarak göreve başlamıştır.

14 Kasım 1894 tarihinde 320 kuruş maaşla memurlukta dördüncü sınıfa yükselmiştir. 28 Temmuz 1897'de 576 kuruş maaşla üçüncü sınıfa terfi ederek dairenin yoklama kısmına geçtiği Seraskerlik sicil şubesinin 3 Şubat 1895–27 Nisan 1899 tarihli vuku'ât postalarında gösterilmiştir. Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Riyaseti tarafından yazılan mülahazada⁴²⁴ zeki ve işinde muktedir birisi olduğu ifade edilmiştir⁴²⁵.

Mehmed Şakir Efendi

Asakir-i Şahane Redif Kolağası Alemdarzâde Mitad Efendi'nin mahdumudur. 1867 senesinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Hakkâri Sancağı İptida Mektebini bitirdikten sonra Harputa bağlı Pertek Kazası'nda mektep-i rüşdiyede 4 sene kadar birçok ders tahsil etmiştir. Pederinin tayın olmasından dolayı tahsili yarım kalmış şahadetnâme alamamıştır. Türkçe okur-yazardır. Arapça ve Ermenice aşına olduğu tercüme-i hâlinde kayıtlıdır. 2 Ağustos 1893 tarihinde Bağdat Vilayeti'nde günlük 3 Mecidiye karşılığında mukataa ve arazi tahrir işlerinde çalışmıştır. 11 Ekim 1893'de 200 kuruş maaşla Cebel-i Bereket (Osmaniye) Sancağı Tahrirat Kalemî Evrak Müdürlüğüne atanmıştır.

4 Eylül 1894 tarihinde kurum değiştirerek Cebel-i Bereket Sancağı Ziraat Bankası Şubesi memurluğuna 400 kuruş maaşla terfi ile nâkil olmuştur ⁴²⁶. 13 Ocak 1896'da 450 kuruş maaşla aynı bankanın Tâhvil Kalemî'nde bulunmuştur. 3 Nisan 1896'da Cebel-i Bereket Sancağı Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Kâtipliğine geçmiştir. 13 Mart 1899'da aynı görevde iken maaşı 500 kuruş olmuştur. Cebel-i Bereket Sancağı Mutasarrıflığı ve Ziraat Bankası Umum Müdürlüğü'nden yazılan mülahazalarda, Mehmed Şakir Efendi görev esnasında tahkikât geçirmiş ancak suçlu bulunmamıştır. Bulduğu görevlerde nazik ve iyi bir kâtip olduğu belirtilmiştir. Bu bilgiler tercüme-i hâl varakasında da kayıtlıdır ⁴²⁷.

Mehmed Halis Efendi

Erzincan Muhasebecisi Muavini Osman Faik Efendi'nin mahdumudur. 1867 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan sıbyan mektebinden mezun olduktan sonra rüştiye mektebinde üç yıl kadar okumuş ise de eğitimini tamamlayamadığı için şahadetnâme alamamıştır. Türkçe okuryazar olduğu tercüme-i hâlinde belirtilmiştir. 4 Ocak 1887 tarihinde gönüllü olarak *silk-i askerî* (askerlik mesleğine) dâhil olmuş ise de babasının vefâtıyla ailesinin maişetsiz kalmasından dolayı 29 Aralık 1889'da ordudan ayrılmıştır.

Bir müddet Havran Sancağı⁴²⁸ Muhasebe Kalemî'nde mulazım olarak çalışmaya başlamıştır. 26 Şubat 1902'de 300 kuruş maaşla Aclun Kazası Vergi Kâtipliğine tayın

⁴²⁴“zeki ve vazifesinde mukdim olduğu..”

⁴²⁵BOA. DH. SAİD. d. 75/289.

⁴²⁶“vezâif-i mevduasını ifâ eylemekte olmasına ve şayeste-i atıfet-i seniyye bulunmasına mebnû terfi eylediği...”

⁴²⁷BOA. DH. SAİD. d. 137/197.

⁴²⁸ Suriye Vilayetine bağlı sancaktır.

olmuştur. Havran Sancağı Muhasebe Dairesi ve Suriye Vilayeti Muhasebesi Tahrir ve Vergi İdaresinden yazılan mülahazalara atfen, Maliye Nezâretinden yazılanlara göre, vazifesini yapmaya muktedir ve kâin olduğu beyan edilmiştir ⁴²⁹.

Ahmed Sıdkı Efendi

Sıbyan mektebi muallimlerinden Abdurrahman Efendi'nin mahdumudur. 1867 senesinde Erzincan Kazası'nda doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Sıbyan mektebinden mezun olmuştur. Türkçe okur-yazardır. Muallim-i mahsusundan Arabî ve Farisî tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 14 Mayıs 1891 tarihinde 24 yaşında olduğu halde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şube Yoklama Kalemine mülazım tayin edilmiştir.

8 Mart 1895 tarihinde 320 kuruş maaşla memuriyette dördüncü sınıfa terfî etmiştir. 27 Temmuz 1897'de 576 kuruş maaşla üçüncü sınıfa terfî ile Dördüncü Ordu Levazım Dairesi İkinci Şubesine nâkil edilmiştir. 14 Kasım 1907'de 864 kuruş maaşla memuriyette ikinci sınıfa terfî ettiği Seraskerlik Makamı Sicil Şubesinin vuku'ât cetvellerine gösterilmiştir. Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi Riyaseti tarafından yazılan mülahazada, vazifesine muktedir ve müdavim olduğu tâsdik edilmiştir ⁴³⁰. Bu durum nüfus tezkeresi sureti ve tercüme-i hâl varakasında da belirtilmiştir ⁴³¹.

Mehmed Sakıb Efendi

Erzincan eşrafından Tahir Efendi'nin mahdumudur. 1868 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan iptida mektebi ve medresesinde tedrisatı görmüştür. İslam ilimleri, Arapça ve Farsça tahsil etmiştir. Türkçe, Arapça ve Farsça okuryazar olduğu tercüme-i hâlinde belirtilmiştir. 6 Haziran 1888 tarihinde gönüllü olarak silk-i askeri dâhil olmuştur. Askerde bulunduğu süre içerisinde hüsn-ü hizmet ve gayretlerinden dolayı beşinci dereceden Mecidî Nişânına layık görülmüştür ⁴³².

1 Mart 1906 tarihinde Konya Vilayeti'nde nahiye kondüktörlüğüne tayin edilmiştir. Ticaret ve Nafia Nezâreti Turuk-u Mâaber Müdüriyeti tarafından yazılan mülahazada memuriyeti tâsdik kılınmıştır. 17 Temmuz 1909'da 500 kuruş maaşla Manastır Vilayeti Nafia Kondöktörlüğüne nâkil olduğu ve bir yıl sonra aylık 1486 kuruş maaş aldığı belirtilmiştir. Nafia Nezâreti sicil şubesinden yazılan mülahazada mumaileyh 23 Kasım 1909 tarihinde mahallince icra kılınan düzenlemede kadro haricine çıkarıldığı 24 Ocak 1910 tarihli vuku'ât postasıyla bildirilmiştir ⁴³³.

Yahya Naci Efendi

⁴²⁹BOA. DH. SAİD. d. 139/441.

⁴³⁰"erbâb-ı devam ve malumattandır."

⁴³¹BOA. DH. SAİD. d. 75/295.

⁴³²"vazâif-i mevduasını mukaddimane ifâ etmekte olması cihetiyle beşinci derecen Mecidî nişânı ile taltif edilmiştir."

⁴³³BOA. DH. SAİD. d. 140/341.

Çiftçilik yapan Mehmed Ağa'nın mahdumudur. 1868 senesinde Erzincan Kazası'nda doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Sıbyan mektebini bitirdikten sonra Beşiktaş askeri ve mülkiye rüştiye mekteplerinden mezun olmuştur. Türkçe okur-yazardır. Bu okullarda diğer derslerin yanı sıra Arapça, Farsça ve coğrafya da tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 26 Ağustos 1885 tarihinde 17 yaşında olduğu halde Tophane-i Âmire Evrak Kalemine mülazemetle göreve başlamıştır.

28 Ocak 1887 tarihinde 80 kuruş maaşla bu kalemde çalıştığı dönem içerisinde asaleti tâsdik olmuştur. 13 Kasım 1892'de 320 kuruş maaşla memuriyette dördüncü sınıfa terfî etmiştir. Tophane-i Âmire Daire Müdürlüğü'nden bildirilen beyanda,⁴³⁴ işine devam ettiği ve sadık olduğu belirtilmiştir. Müşirlik makamı dahi bu bilgileri onaylanmıştır. Maaşı, zam miktarları ve tarihleri Tophane-i Âmire Muhasebesi'nce yazılan bilgiler sicill-i ahvâl şubesine gönderilmiştir ⁴³⁵.

Oskan Mardikyan Efendi

1868 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Mahallinde okuduktan sonra İstanbul'a gelerek Duyûn-ı Umumiye'ye intisab etti. Burada terakkiyle müfettişliğe kadar yükselmiştir. Bu vazife ile bütün memleketi; Rumeli'yi, Anadolu'yu ve Irak'ı gezdi. Rumeli'nde "*Vilayât-Selase*" unvanı altında Selanik, Manastır, Kosova Vilayetleri içinde ecnebilerin iştirak ve kontrolü ile teşekkül eden idarenin gösterdiği lüzum üzerine tayin olunan müfettişler arasında imtihanla maliye müfettişliğine alındı. Bu üç vilayette birkaç sene vazife gördü.

1908 Temmuz *inkulâbı* üzerine diğer müfettişlerle birlikte Maliye Nezâreti Sermüfettişliği'ne tayin edildi. Bu vazifeden Posta ve Telgraf ve Telefon Nazırlığı ile Mahmud Şevket Paşa Kabinesi'ne dâhil oldu. Mahmud Şevket Paşa'nın 1913 senesinde öldürülmesi üzerine, Prens Said Halim Paşa'nın teşkil ettiği kâbinde mevkiini muhafaza etti. 1917 senesinde Said Halim Paşa'nın istifası üzerine vazifeden ayrıldı. 1918 senesinde İzzet Paşa'nın teşkil ettiği kabineye yine Posta ve Telgraf Nazırlığıyla girdi. İzzet Paşa'yı istihlâf eden ve 1918 senesinde teşekkül eden Tevfik Paşa Kabinesi'nde mevkiini muhâfaza etti.

Millî harekâtın muvaffakiyet-i tâmmiyeyle memleketin düşmanlardan temizlenmesini müteakip İstanbul'u terk etti. Sıkı bir takib, ciddî bir say sayesinde posta ve telgraf işlerini tanzime muvaffak olmuş idi. 1914 senesinde neşrolunan "*Nevsâl-i Millî*" de *posta ve telgraftaki icraatı için şu satırlar yazılmıştı: "Oksan Efendi Posta ve Telgraf Nezareti'nin mukadderâtını eline aldığı zamandan beri geçen şu bir sene zarfında posta ve telgraf umurunda görülen intizâm ve terakki eseri harikulâdedir. Eskiden mektupların ne azim tehirlere tevzi edildiği, telgrafnâmelerin alel-ekser posta müddetinden sonra mahalline vâsıl olduğu herkesçe malumdur. Bu gün mektupların saati saatine isali telgrafnâmelerin süratle yetiştirilmesi, İstanbul dâhilinde postaların ⁴³⁶ nakliyatı için otomobillerin gidiş-geliş, gece servisleri, Bağdad, Basra, Diyar-ı Bekir gibi Asya-yı Osmanî'nin en hücre mahalleri ve İzmir, Halep, Şam, Beyrut gibi en meşhur beldeleriyle payitaht arasında yevmi postalar tesisi ve sefer müddetlerinin taksiri,*

⁴³⁴ "vazife-i memuriyetini hüsn-i ifâ hususunda ibrâz eylediği mesâisine müdavim olduğu.."

⁴³⁵BOA. DH. SAİD. d. 75/219.

⁴³⁶ Mehmed Zeki Pakalın, *Sicill-i Osmanî Zeyli*, s. 4-5.

posta bonoları ve telgraf havalesinin ihdâsı, posta ve telgraf rehberlerinin neşri, emsâlsiz bir zarâfet ve nesâfette posta pullarının ihrâcı, telgraf tellerinin muntazam teâtî-i muhâberâta sâlim bir hâle ifrağı, dâhilî telgraf ücretlerinin sûratle postahanelerden ikâmetgâhlara isâli ve bunun gibi daha birçok ıslahat ve teceddüdât hep Oskan Efendi'nin dirâyet ve himmetindedir.”

“Oksan Efendi'nin posta ve telgraftaki hizmetleri gayet büyüktür. Çok büyük ıslâhat ve tadilatlar sayesinde bütçenin düzenliği, hatta paranın yarısı memurînin maaşlarına harcandığını 18 Haziran 1914 tarihinde toplanan P.T.T. Meclisinde tedrisatı görmüştür. Kezâ P.T.T. idaresinde bulunan Zeki Bey La Turquie muhahirine Ekim 1914 tarihinde şunları söylemiştir: “Oskan Efendi P.T.T. nâzırı olduğundan beri çok hayırlı yenilikler yaptı. Ve daha birçok tadilatlar da yapacaktır. Oskan Efendi vazifesinas bir adam olduğundan, memlekette bulunan muhtelif şubelere baskın yaparak memurların vazifelerine bağlı olmalarını isterdi.”

Ali Rıza Efendi

Emanetoğlu Erzincanlı Mehmed Ağa'nın mahdumudur. 24 Nisan 1868 tarihinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. İptida ve Erzincan rüştiye mektebinde tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 13 Nisan 1895'de 27 yaşında bulunduğu halde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Levazım Dairesi Dördüncü Şubesine mülazım tayin edilmiştir. Daire reisliği, tercüme-i hâl, rüştiye mektebi şahadetnâmesi ve nüfus tezkeresinde yazılan mülâhazalarda, başarılı bir memuriyet hayatının olduğu ve herhangi bir vuku'âtının olmadığı beyan edilmiştir ⁴³⁷. Ali Rıza Efendinin meslek hayatına Eskişehir Teyyare İstasyonunda ikinci sınıf memur olarak devam ettiği görülmektedir. Kendi isteği ile emekliliğe ayrılmıştır ⁴³⁸.

Mehmed Naci Efendi

Zazazade Erzincanlı Osman Efendi'nin mahdumudur. 24 Nisan 1868 tarihinde Erzincan'da doğmuş olduğu nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. İptida ve Erzincan rüştiye mektebinde tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 14 Aralık 1894'de 27 yaşında olduğu halde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Levazım Dairesi Üçüncü Şubesi'nde mülazım olarak göreve başlamıştır. Çalıştığı daire reisi tarafından yazılan mülâhazada, iyi huylu, nazik birisi olduğu beyan edilmiştir. Hakkındaki bu bilgiler nüfus tezkeresi, mektep şahadetnâmesi ve tercüme-i hâl varakasinda kayıtlıdır ⁴³⁹.

Mehmed Şükrü Efendi

Erzincan Muhasebe Kalemi Kâtiplerinden Mehmed Şevket Efendi'nin mahdumudur. 23 Haziran 1869 tarihinde Erzincan Kazası'nda tevellüd etmiştir. Esası İslam olan dini ilimleri okuduktan sonra Erzincan mektep-i rüştiyesi'nde meratıp dersleri tedris edip şahadetnâme almıştır. Daha sonra Cami-i Kebir'de bir miktar Arabî ve Farişî kıraat eylemiştir. Türkçe okur-yazardır. 28 Şubat 1884'de 16 yaşında olduğu halde mülazemetle Erzincan Sancağı Muhasebe Kalemine girmiştir.

⁴³⁷BOA. DH. SAİD. d. 121/35.

⁴³⁸B.C.A. 0.30.11.1.0.33.17.7.

⁴³⁹BOA. DH. SAİD. d. 121/31.

13 Ekim 1886'da 140 kuruş maaşla Muhasebe Kalemi Masârif Mukayyid Refikliğine tayin olunmuştur. Erzincan Sancağı Muhasebeciliğinden ve Erzurum Vilayeti Defterdarlığı ve Valilikten yazılan mülahazalara atfen Maliye Nezâreti celilisinden yazılan ifade de⁴⁴⁰, bir memurda aranacak özelliklerin hepsini şahsında topladığı beyan edilmiştir ⁴⁴¹.

Mıgırdıç Dehabir Efendi

Erzincanlı Saatçi Makdis Yabo Ağa'nın mahdumudur. 20 Aralık 1869 tarihinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Erzincan Ermeni Şirket Mektebi'nde* eğitim görmüştür. Türkçe ve Ermenice okuryazar, birazda Fransızca'ya aşinadır. 23 Mart 1890'de mülazim olarak Erzincan Duyûn-u Umumiye İdaresi'nde göreve başlamıştır. 25 Ağustos 1890'de 300 kuruş maaşla Erzincan Duyûn-u Umumiye Nezaretine bağlı Kemah Kazası Kömür Muhasebesi Kitabet-i Saniliğine tayin olmuş ise de iki gün sonra memlihada işlerin bitmesinden dolayı kurum değiştirerek, Kemah Kazası Aşar Komisyonluğuna atanmıştır.

10 Nisan 1891 tarihinde maaşına 200 kuruş ilave zam ile Erzincan Sancağı Duyûn-u Umumiyesine bağlı Kemah Kazası Duyûn-u Umumiye Müdürlüğüne tayin edilmiştir. 5 Mayıs 1892'de tekrar kurum değiştirerek 550 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Karantina Muhasebesi Kâtipliği'nde görev yapmıştır. 1 Aralık 1892'de bu görevinden ayrılmış ise de 24 Nisan 1893'de tekrar aynı işe geri dönmüştür.

23 Nisan 1894'de Erzincan Sancağı bağlı Pirhan memlehasında 1500 kuruş maaşla atanmış ancak aynı ayın 27'de atandığı vazifesinden ayrılmıştır. Bundan dolayı bir sene müddetle açığa çıkarılmıştır. 12 Haziran 1896'de 1500 kuruş maaşla Kemah Kazası Kömür memlehası kâtipliğine girmiş ise de tercüme-i hâl ve kimlik bilgilerini tescil edip, çalıştığı kuruma vermediğinden dolayı açığa çıkarılmıştır.

18 Haziran 1897 tarihinde 500 kuruş maaşla Pirhan memlehasında tekrar göreve başlamıştır. Aynı yıl maaşına 200 kuruş zam alarak Erzincan Sancağı Duyûn-u Umumiye İdaresine nâkil olmuştur. Erzurum Vilayeti Duyûn-u Umumiye Nezâretinden yazılan mülhaza, tercüme-i hâl varakası, Duyûn-u Umumiye İdaresi tarafından kayıt edilmiş maaş miktarı, hizmet cetveli, görevden ayrılma sebepleriyle ilgili kayıtlarda, görevinde ehliyet ve liyakali bir memur olduğu anlaşılmaktadır.

Bu kayıtlarda, 20 Haziran 1895 tarihine kadar görevde bulunduğu müddet zarfında, hakkında şikâyet buna bağlı olarak bir gün dahi mahkûm olmadığı belirtilmiştir. 23 Mart 1897 tarihli derkenar varaka suretinde de benzer bilgiler görülmektedir. 4 Eylül 1899'de 1380 kuruş maaşla vilayette memliha başkâtiplik memurluğa getirilmiş⁴⁴² ve memuriyet hayatına burada devam etmiştir ⁴⁴³.

⁴⁴⁰ "şahsında cem ettiği vematluba muvafık"

⁴⁴¹BOA. DH. SAİD. d. 40/51.

* İsviçrelilerin açtığı Ermeni Şirket Mektebi: Erzincan'da sıbyan mektebinin dengi olan Ermeni okuludur. BOA. DH. ŞFR. 642/60.

⁴⁴²"vezâif-i memuriyetini mukaddemane ifâ etmekte olmasından nâsi"

⁴⁴³BOA. DH. SAİD. d. 129/369=117/31.

Ali Seydi Bey

Askeri Şahane Süvari Miralayı Aziz Bey'in mahdumudur. 1869 senesinde Erzincan Kazası'nda tevellüd etmiştir. İptida mektebini bitirdikten sonra Erzincan askeri rüştiyesinde ilim ve fen tahsil etmiştir. Eğitimine İstanbul'da devam ederek, mektep-i mülkiye-i şahaneye tabi tutulduğu imtahanda başarılı olarak kayıt olmuş ve bu okulu üstün başarıyla tamamlayarak şahadetnâme almıştır. Arapça, Fransızca ve Türkçe okur-yazardır.

13 Ağustos 1892 tarihinde rütbe alabilmek için muallim-i mahsusundan hesap, hendese, kitabet, imla ve tarih dersleri tedrisatı görmüştür. Mektep-i mülkiye-i şahane, Şura-yı Devlet riyasetinden Dâhiliye Nezâretine gelen 3 Ekim 1891 tarihli ve 5 numaralı tezkere üzerine memurluğa başlamıştır. Kısa bir süre sonra kurum değiştirerek Maarif Nezaretine nâkil olmuş ve muallimliğe başlamıştır. İlk memurluk görevinde 250 kuruş maaş almıştır.

Kerkük'te Sarı Kesriya Mahallesinde 1,5 sene ikametini esnasında güzel ahlakla davrandığı ve zerre kadar da halka karşı yanlış bir harekette bulunmadığına dair imam ve muhtar, ihtiyar meclisinden yazılan şahadetnâmede ve Şehr-i Zor Sancağı meclis idaresininin mazbatasında kendisinin edepli, zeki askeri beğlerinden olduğu tasdik edilmiştir. Mumaileyhin maaşı 30 Aralık 1892 tarihinde 385 kuruşa çıkarılmıştır.

19 Temmuz 1894 400 kuruş maaşla mekteb-i sanayi (güzel sanatlar) ulum-u lisan-ı Osmanî muallimliğine (Osmanlı lisanı muallimliğine) tayin edilmiş ise de hareket-i arzdan (depremden) mektep binasının zedelendiğinden görevi yarım kalmıştır. Ancak maaşı Orman ve Maadin Nezareti tarafından ödenmiştir. 13 Eylül 1894 tarihinde 300 kuruş maaşla Üsküdar mekteb-i idadiyesi üçüncü ve dördüncü sınıflarına balagat, inşa ve edebiyat dersleri muallimliğine tayin kılınmıştır.

12 Ocak 1895 tarihinde 1000 kuruş maaşla Hazine-i Hassa-i Şahane Tahrirat Kalemî Hulefalığına nâkil buyurulmuştur. Mumaileyh memuriyetini hüsn-ü ifa eylemesinden dolayı 20 Ocak 1895 tarihinde terfien üçüncü rütbe tevcih buyurulmuştur. 5 Nisan 1896 tarihinde 1500 kuruş maaşla adı geçen kalem mümeyyizliğine terfî ile istihdâm olunmuştur.

Padişaha iradesiyle maaşı 9 Aralık 1896 tarihinde kesilmiştir. Bunun üzerine Bağdat'a tayin ile 29 Ocak 1897 tarihinde 1500 kuruş maaş tahsisıyla Bağdat Arazi-i Seniye Komisyonunda görev almıştır. Maaşı 13 Mart 1897 tarihinde icra kılınan düzenlemede 1350 kuruşa düşürülmüştür. 2 Eylül 1897'de bu görevine ilave olarak Bağdat idadi mektebinde 150 kuruş maaşla edebiyat ve ahlak muallimliği uhdesine bırakılmıştır.

Yine bu tarihten 12 Ekim 1897 tarihine kadar 250 kuruş maaşla tarih muallimliğine, 18 Ocak 1898 tarihinden 12 Mart 1898 tarihine kadar 250 kuruş maaş ile malumat-ı fenniye muallimliğinde bulunduğu ve 20 Ocak 1898 tarihinde 1575 kuruş maaşla Arazi-i Seniye Komisyonunda Azalığı ve Tahrirat Başkâtipliğine tayin olunmuştur.

13 Mart 1898 tarihinden 12 Ekim 1898 tarihine kadar Bağdat Ermeni mektebinde lisan-ı Osmanî muallimliğinde bulunmuştur. 24 Eylül 1898'de başkaca 120 kuruş maaş ile ilm-i servet, 13 Ocak 1899'da 150 kuruş maaşla ilm-i mevalid (mevlitler) muallimlikleri uhdesine alarak maaşı 23 Eylül 1899'da aylığı 2000 kuruşa çıkarılmıştır.

14 Ocak 1900 tarihine kadar ilm-i servet-i tedris etmiş ve 14 Şubat 1900 tarihinde 150 kuruş maaşla edebiyat ve kitabet-i resmiye dersleri birleştirilerek maaşı 250 kuruşa çıkarılmış ve ahlak dersi muallimliğini ayrıca 190 kuruş maaşla ifa ederek 13 Kasım 1900 tarihine kadar bu görevlerde bulunmuştur.

Padişah iradesiyle Dersâdete celbi münasebetiyle 17 Mart 1901 tarihinde 2000 kuruş maaşla Hazine-i Hassa Tahrirat Kalemi Mümeyyiz-i Saniliğine tayin edildiği adı geçen hazine tarafından 3 Kasım 1901’de kaleme alınan vuku’ât pusulasında gösterilmiştir. Güzel hizmetinden dolayı 5 Eylül 1901 tarihinde terfian üçüncü rütbe tevcih buyrulmuştur. 17 Mart 1902 tarihinde terfian ikinci rütbe tecih buyrulmuştur.

16 Şubat 1903 tarihinde bu memuriyetine ilave olarak 200 kuruş maaşla Mercan idadisi mektebi kitabet muallimliğine tayin edildiği Maarif Nezareti Muhasebesinin 12 Mayıs 1903 tarihli derkenarından anlaşıldığı ve memuriyet maaşının 16 Mayıs 1903 tarihinde 2250 kuruşa çıkarıldığı adı geçen sicil şubesinin 2 Haziran 1903 tarihli vuku’ât pusulasında gösterilmiştir.

Maaşı 5 Nisan 1904 tarihinde 2400 kuruşa çıkarılarak hüsn-ü hizmetlerinden dolayı 27 Mayıs 1906 tarihinde üçüncü dereceden Nişânî âli Osmanî ihsan buyurularak maaşı 23 Haziran 1906 tarihinde 2500 kuruşa çıktığı, 3 Ağustos 1906 tarihli vuku’ât pusulasında beyan kılınmıştır.

Bağdat, Basra ve Musul Vilayetleri dâhilindeki Emlâk-ı Humayun İdareleriyle Dicle nehrinde seyr-ü sefer eden Hamidiye Vapurlu İdaresi muamelatını teftiş ve tedkik etmek üzere 14 Nisan 1907 tarihinde 1660 kuruş zamlı maaş ile ve orada bulunduğu müddet zarfında 50 kuruş yevmiye ile ol gönderilmiş olduğu Hazine-i Hassa-i Şahane Nezaretinin 9 Nisan 1908 tarihli tezkiresinde ifade edilmiştir.

Bağdat Ordu-u Hümâyun komisyonu ile Dicle ve Fırat nehirlerinde seyr-ü sefer eden Vapurlar İdaresi muamelatı teftişi memuriyetinden ayrılması üzerine almakta olduğu zamlı maaş 1 Mayıs 1908 tarihinde ve yevmiyeside 24 Mart 1908’de kesildiği 11 Kasım 1908 tarihli tezkiresinde gösterilmiştir. 13 Eylül 1892’den itibaren muallimliğe devam ederek hesap, hendese, kitabet, imla ve tarih derslerini okutmaktadır.

24 Eylül 1892 tarihinde Şura-ı Devlet İkinci Sınıfa mülazim olarak nâkil olmuştur. Şura-ı Devlet Dâhiliye Dairesi Baş Muavini Nâili Bey Efendi tarafından yazılan mülâhazada⁴⁴⁴, memuriyetinde görevine devam ettiği tâsdik olunmuştur. Şura-ı Devlet Başkâtibi Hakkı Efendi dahi memur hakkında benzer ibareler kullanmıştır. 6 Ocak 1911’de ise Şehr-i Zor Sancağı kaymakam vekili olarak terfî ile tayin edilmiştir. Hakkında yazılan mülâhazalarda, bir memurda aranacak özelliklerin hepsini şahsında topladığı beyan edilmiştir. Memur hakkındaki bu bilgiler ayrıca nüfus tezkeresi, mektep şahadetnâmesi ve tercüme-i hâl kayıtlıdır ⁴⁴⁵.

Hacı Salih Niyazi Efendi

⁴⁴⁴“dirayet ve fitaneti ve kuvve-i kalemiyesiyle beraber her suretle malumat ve ehliyet ve kifâyetini tasdik ederim.”

⁴⁴⁵BOA. DH. SAİD. d. 45/1.

Eğinlioğlu sülalesinden Hacı Osman Efendi'nin mahdumudur. 29 Ocak 1869 tarihinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde görülmektedir. İptida mektebini bitirdikten sonra, Erzincan askeri rüştiye mektebinde okumuş ve şahadetnâme almıştır. Arapça konuş, Türkçe okur-yazardır. 14 Aralık 1885'de 16 yaşında olduğu halde 100 kuruş maaşla Birinci Ordu-yu Hümâyun Levazım Dairesi Tahrirat Kalemine mülazım tayın kılınmıştır.

12 Şubat 1887 tarihinde Birinci Ordu-yu Hümâyun Dördüncü Levazım Dairesi ve Üçüncü Şubesi'nde memurluğuna devam etmiştir. 17 Haziran 1892'de 640 kuruş maaşla Birinci Ordu-yu Hümâyun Levazım Dairesi'nde memuriyet hayatında üçüncü sınıfa terfî ederek, Birinci Ordu⁴⁴⁶ Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şubesine nâkil olmuştur. 25 Nisan 1895'de 960 kuruş maaşla memurlukta ikinci sınıfa terfî etmiştir. 13 Aralık 1896'de ise de 1200 kuruş maaşla birinci sınıfa terfî ettiği görülmektedir. Maaşı, 4 Mart 1896 tarihinde umumi maaş düzenlemesinde aylığı 1080 kuruşa düşmüştür.

21 Aralık 1900 tarihinde görevinden istifa ettiği, 8 Ocak 1900 tarihli vuku'ât cetvelinde gösterilmiştir. Birinci Ordu-yu Hümâyun Erkân-ı Harbiye Dairesi Reisliğinden yazılan mülhazada⁴⁴⁷ dürüst bir şahsiyet olduğu tâsdik edilmiştir. Bu bilgiler nüfus tezkeresi-i Osmanî vesikası ve tercüme-i hâlinde kayıtlıdır. 21 Aralık 1900 tarihinde 31 yaşında vefât eylediği makam-ı seraskeri sicil şubesinin 6 Ocak 1901 tarihli vuku'ât cetvelinde gösterilmiştir⁴⁴⁸.

Mehmed Said Bey

Erzincan eşrafından Ağcavelizade demekle tanınan Halilullah Rıza Bey'in mahdumudur. 1869 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Muallim-i mahsusundan Arapça ve Farsça, dini ilimler, tarih, coğrafya ve mantık gibi dersler tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazar olduğu tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır. 1898 senesinde 2000 kuruş maaşla Şehremâneti Mektubi Kalem Müdür Muavinliğine tayın olmuştur. Maaşı, 14 Ağustos 1901 tarihinde 1800 kuruş tenzil edilmiştir. 2 Aralık 1902'de maaşında ki artışla 3300 kuruşa ulaşmıştır.

19 Haziran 1905'de aynı maaşla Şehremâneti Meclis Azalığına tâhvil olmuştur⁴⁴⁹. Maaşı 31 Temmuz 1908 tarihinde 2150 kuruşa tenzil etmiştir. Meşrutiyet'in ilanı ile yeni düzenleme yapılmıştır. 13 Ağustos 1909'da icra kılınan düzenlemede kadro haricine çıkarılmış ise de yeni bir düzenlemede 7 Eylül 1910 tarihinde yeniden memurluğa atanabilmesine karar verilmiştir.

18 Eylül 1900'da rütbe-i saniye yükselmiş ve 27 Nisan 1901'de ikinci rütbeden Mecidi Nişânı, 21 Aralık 1901'de rütbe-i evvel tevcih ve ihsan buyrulmuştur. Çalıştığı kurumunda kendisine ihtiyaç olmadığı ifade edilerek harice çıkarılmış ise de tensik komisyonu tarafından kaleme alınan kararname zeylinde tekrar aynı görevine

⁴⁴⁶ Birinci Ordu: Bu ordunun merkezi Edirne'dir.

⁴⁴⁷ "dirayet ve vazife-i memuresini hüsn-i ifâya iktidar ve ehliyeti meşhud olduğu..."

⁴⁴⁸BOA. DH. SAİD. d. 50/399.

⁴⁴⁹"sadakat ve istikamet ve reviyet ve liyakatına mebnî şehremaneti azalığına tahvil olunduğu..."

gönderilmiştir. Bu bilgiler Şehremâneti sicil şubesi ve tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır ⁴⁵⁰.

Ömer Halis Efendi

Dördüncü Ordu merkez hastanesi cerrahlarından Hüseyin Bedri Efendi'nin mahdumudur. 1870 senesinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde görülmektedir. İptida ve Diyarbakır askeri rüştiye mektebinde tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 13 Mayıs 1889 tarihinde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şube Tahrirat Kalemine mülazım olarak girmiştir.

2 Mart 1896 tarihinde 320 kuruş maaşla memurlukta dördüncü sınıfa terfî edilmiştir. Hamidiye Süvari Alaylarının maaş ve kaydının tutulması hizmetinde bulunmak üzere Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi Levazım Dairesi'nde çalıştığı 1896 tarihli vuku'ât cetvelinde belirtilmiştir. Çalıştığı daire reisi tarafından yazılan mülahazada, şikâyetten dolayı hakkında tahkikât olduğu ve neticesinde suçsuz bulunduğu beyan edilmiştir. Memur hakkındaki bu bilgiler nüfus tezkeresi, mektep şahadetnâmesi ve tercüme-i hâl kayıtlıdır ⁴⁵¹.

Mehmed Dursun Efendi

Dördüncü Ordu-yu Hümâyun Atik Üçüncü Redif Alayı Sancaktarı Hacı Ali Bey'in mahdumudur. 1870 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve Erzincan Kazası ahalisinden olduğu tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır. Erzincan Kazası'nda sıbyan mektebinde mezun olduktan sonra, rüştiye mektebinde okumuş ve şahadetnâme almıştır. Türkçe okur-yazardır.

14 Mayıs 1891 tarihinde 21 yaşında olduğu halde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu-yu Hümâyun Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şubesi Yoklama Kalemî'nde mülazım olarak göreve başlamıştır. 29 Temmuz 1897'de 320 kuruş maaşla dördüncü sınıfa terfî etmiştir. 24 Mayıs 1903'de 576 kuruş maaşla üçüncü sınıfa terfî edip Dördüncü Ordu Levazım Dairesi Birinci Şubesine nâkil edildiği Seraskerlik makamı sicil şubesinin 20 Haziran 1904 ve 17 Eylül 1906 tarihli vuku'ât pusulalarında gösterilmiştir.

25 Aralık 1906 tarihinde 864 kuruş maaşla memuriyette ikinci sınıfa terfî ederek Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şubesi Nizamiye Kalemine nâkil edildiği 4 Haziran 1907 tarihli vuku'ât postasıyla belirtilmiştir. Padişah emriyle 3 Şubat 1909 tarihinde 2160 kuruş maaşla Yedinci Ordu Levazım Dairesi Üçüncü Şubesi Müdür Muavinliğine tâhvil edilmiştir. Mehmed Dursun Efendi hakkında Ordu-yu Hümâyun Erkân-ı Harbiye Dairesi Riyaseti tarafından yazılan mülahazada⁴⁵² şu ana kadar bulunduğu memurluk görevlerinde oldukça başarılı olduğu tâsdik olunmuştur. Bu bilgiler 11 Mayıs 1898 tarihli Osmanlı nüfus tezkeresi ve tercüme-i hâlinde kayıtlıdır ⁴⁵³.

Tokli Efendi

⁴⁵⁰BOA. DH. SAİD. d. 173/267.

⁴⁵¹BOA. DH. SAİD. d. 79/53.

⁴⁵²"ehliyet ve hüsn-i hâl ve sireti tasdik olunur."

⁴⁵³BOA. DH. SAİD. d. 79/47.

Dördüncü rütbeden ve Erzincan Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi Azalarından Yanife Efendinin mahdumudur. 1870 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Erzincan'daki Rum mektebini bitirdikten sonra sivil ve askeri rüştiye mekteplerinde okumuş ve diploma almıştır. Rumca konuşur, Farsça ve Fransızcaya aşinadır, Türkçe okur-yazardır. 4 Mayıs 1888'de 18 yaşında olduğu halde memuriyet hayatına Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemi'nde başlamıştır.

Aynı kalemde Evrak Muavinliği ve Telgraf Mukayyitliği vazifesinde çalışmıştır. Verdiği dilekçeyle 14 Mart 1890 tarihinde 150 kuruş aylıkla Erzincan Duyûn-u Umumiye Müdürlüğü İstihbarat Memurluğuna nâkil olmuştur. 30 Nisan 1898'de terfi ederek, 400 kuruş maaşla Erzincan Duyûn-u Umumiye Müdürlüğü Başkâtipliğine yükselmiştir.

14 Mayıs 1900 tarihinde aynı maaşla Duyûn-u Umumiye Müdürlüğü Başkâtipliği'nde çalıştığı, Duyûn-u Umumiye-i Osmaniye sicil şubesinden kaleme alınan 21 Kasım 1900 tarihli vuku'ât postasıyla bildirilmiştir. Erzurum Vilayeti Duyûn-u Umumiye Nezâreti İdaresi Erzincan Sancağı müdüriyetinden yazılan mülahazada memuriyet hayatında ki liyakati tâsdik edilmiştir ⁴⁵⁴.

Mehmed Said Efendi

Sarı Osmanzâde Erzincanlı Mustafa Ağa'nın mahdumudur. 3 Nisan 1870 tarihinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Erzincan iptida mektebini bitirdikten sonra rüştiye mektebinden mezun olmuştur. Türkçe okur-yazardır. 31 Ekim 1894'de 32 yaşında olduğu halde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu-yu Hümâyun Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şubesi Nüfus Kalemine mülazim olarak atanmıştır. 7 Eylül 1895'de terfi ederek, 320 kuruş maaşla Dördüncü Ordu-yu Hümâyun Redif Kalemünde uzun yıllar hizmet vermiştir ⁴⁵⁵.

Mehmed Nuri Efendi

Erzincan eşrafından Halil Ağa'nın mahdumudur. 1870 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve Erzincan Kazası ahalisinden olduğu tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır. Erzincan Sancağı iptida mektebinde tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 6 Mayıs 1894 tarihinde 200 kuruş maaşla Erzincan Sancağına dâhil olan Pülümür Kazası Ziraat Bankası Tahsildârlığına atanmıştır. 24 Eylül 1896'de 130 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemine nâkil edilmiştir. 27 Mart 1898'de 150 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Muhasebe Kalemi Merkez Müdürlüğüne terfi olmuştur.

1 Ağustos 1899 tarihinde maaşı 180 kuruşa ulaşmıştır. 30 Ağustos 1903'de 300 kuruş maaşla Pülümür Kazası Vergi Kâtipliğine atanmıştır. 14 Mayıs 1906'de 500 kuruş maaşla Erzincan Kazası Mal Müdürlüğü Muavinliğine nâkil edilmiştir. Erzincan Kazası'ndan yazılan mülahazaya atfen Maliye Nezâreti tarafından memurluk yapmaya kifayetli olduğu belirtilmiştir ⁴⁵⁶. Benzer bilgiler, Erzurum Vilayeti Defterdarlığının 14 Ağustos 1909 tarihinde kaleme aldığı vuku'ât pusulasında belirtilmiştir ⁴⁵⁷. Mehmed Nuri Efendi

⁴⁵⁴BOA. DH. SAİD. d. 57/219.

⁴⁵⁵BOA. DH. SAİD. d. 121/79.

⁴⁵⁶"vezâif-i memuresini hüsn-i ifâya iktidarı ve kifâyeti tasdik olunur"

⁴⁵⁷BOA. DH. SAİD. d. 161/193.

1. 11. 1939 tarihinde Erzincan Tahrirat Müdürlüğü'nden emekli olmuştur. Aksoy soyadını almış ve 11. 4. 1941 tarihinde 71 yaşında vefât etmiştir ⁴⁵⁸.

Ali Rıza Efendi

Erzincan icra memuru Abdullatif Hüsnü Efendi'nin mahdumudur. 1870 senesinde Erzincan Kazası'nda doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan sıbyan mektebinde okuduktan sonra mualim-i mahsusundan bir miktar Arapça ve Farsça tedrisatı görmüştür. Ayrıca Erzincan sivil ve askeri rüştiye mekteplerinde eğitim görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 2 Ocak 1885 tarihinde 15 yaşında olduğu halde Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi Birinci Şubesine mülazım olarak girmiştir. Daha sonra Trabzon Vilayetine bağlı Kelkit Kazası Mal Müdürlüğüne nâkil olmuştur.

Erzincan Sancağı Bidayet Mahkemesi Hukuk Kalemî'nde bulunmuş ancak kısa bir süre tekrar kurum değiştirerek Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemî'nde mülazım olarak memurluğuna devam etmiştir. 3 Eylül 1894'de 125 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemine atanmıştır. Aynı kalemde görevli bulunduğu süre içerisinde 1895–1896 seneleri arasında maaşına gelen zamlar ile aylığı 180 kuruşa ulaşmıştır. 14 Temmuz 1898'de 300 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Vergi ve Tahrir Kâtipliği refakatine nâkil olmuştur. 1899'da Erzincan Sancağı Vergi Muhasebeciliğine tayin olmuştur. Ali Rıza Efendi hakkında Erzurum Vilayeti'nden ve Tahrir ve Vergi Umumiyesinden yazılan mülâhazalara atfen, Maliye Nezâreti celilesinden, nüfus tezkere-i Osmanîsi, Erzincan Sancağı Meclis İdaresi'nden yazılan mülâhazalarda, işinde başarılı ve güvenilir bir kişi olduğu beyan edilmektedir.

3 Mayıs 1900 tarihinde 500 kuruş maaşla Pülümür Kazası Mal Müdürlüğü Muavinliğine terfî etmiştir. Uzun yıllar bu görevde bulunmuş ancak 2 Ağustos 1909'da memuriyetten azil edilerek mahkemeye sevk edilmiştir ⁴⁵⁹. Pülümür Kazası Meclis İdaresince yapılan tahkikât ve mahkeme neticesinde isnat edilen suçunun küçük bir zimmetten ibaret olduğu tespit edilmiştir.

Bu suçun vazife yapmasına engel teşkil edecek bir gerekçe olmadığından, Erzurum Vilayeti tarafından 500 kuruş maaşla Namervan Kazası Vergi Kâtipliğine tayin edildiği Maliye Nezâreti sicil şubesi tarafından kalememe alınan 11 Aralık 1910 tarihli vuku'ât pusulasında belirtilmiştir. Bu görevde bulunduğu dönem içerisinde kazanın köprü ve camisinin tamir işleriyle de uğraşmıştır. Memuriyet hayatı boyunca artık hakkında herhangi bir şikâyet ve buna bağlı olarak tahkikât olmamıştır 19 Temmuz 1909 ⁴⁶⁰.

Mehmed Hamdi Efendi

Erzincanlı Kamil Efendi'nin mahdumudur. 1871 senesinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde görülmektedir. Erzincan iptida ve mülkiye-i rüştiye mekteplerinde tedrisatı görmüştür. 20 Mart 1888 tarihinde 17 yaşında bulunduğu halde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şubesi Nüfus Kalemine mülazım tayin edilmiştir. Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi tarafından yazılan

⁴⁵⁸Emekli Sandığı Arşivi. MD. 3949 Defter no.61. Erzincan. I-291, s.131.

⁴⁵⁹"su-i vazifâsı müteayyen olduğu cihetle azl olundu."

⁴⁶⁰BOA. DH. SAİD. d. 90/405.

mülâhazada, vazifesini ifaya muktedir olduğu belirtilmiştir. Memura ait benzer bilgiler 11 Mayıs 1898 tarihli nüfus tezkere-i Osmanî vesikası ve tercüme-i hâlinde kayıtlıdır ⁴⁶¹.

Ahmed Rıfat Efendi

Nüvvabdan ve Erzincan hanedanlarından Hacı İbrahim Efendi'nin mahdumudur. 1871 senesinde Erzincan da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi suretinde kayıtlıdır. Erzincan iptida ve rüştiye mekteplerinde okuduktan sonra askeri rüştiye mektebinden meratip dersleri aldıktan sonra, şehirde bulunan Cami-i Kebir medresesi hocalarından Eğinli İbrahim Hakkı Efendi'den dini ilimler, hukuk, Arapça ve Farsça dersleri almıştır. Eğitimi tamamlandıktan sonra şahadetnâme ve icazetnâmeler almıştır.

Erzincan askeri rüştiye mektebinden 27 Mayıs 1893 tarihin birinci dereceden şahadetnâme almıştır. Eğitimine İstanbul'da devam ederek mektep-i hukuk-u şahaneden a'la derecede 28 Ocak 1896 tarihinde mezun olmuştur ⁴⁶². Arapça, Türkçe, Farsça ve Fransızca okuryazar olduğu tercüme-i hâlinde kayıtlıdır. 19 Aralık 1896'da 1400 kuruş maaşla Trabzon Vilayeti Canik Sancağı Ticaret Mahkemesi riyasetine tayin kılınmıştır⁴⁶³. Ahmed Rıfat Efendi Çatalça Tahsildar Müdürlüğü görevinden 10. 6. 1936 tarihinde emekli olmuştur. 12. 2. 1941 tarihinde 70 yaşında vefât etmiştir ⁴⁶⁴.

Mehmed Şükrü Efendi

Erzincan Şer'iyye Mahkemesi Başkâtibi Naibzade Mustafa Enver Efendi'nin mahdumudur. 31 Ekim 1871 tarihinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde görülmektedir. Erzincan iptida, mülkiye ve askeri rüştiye mekteplerinde tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 14 Kasım 1894'de 24 yaşında 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Levazım Dairesinin Üçüncü Şubesine mülazım tayin edilmiştir. Çalıştığı daire reisi tarafından hakkında yazılan mülâhazada, memurluğu döneminde hüsn-ü hâl üzerine bir zat olduğu tescil edilmiştir. Hakkındaki bu bilgileri nüfus tezkeresi, mektep şahadetnâmesi ve tercüme-i hâlinde belirtilmiştir ⁴⁶⁵.

Esad Muhlis Efendi

Hacı Körağazade Erzincanlı Hacı Süleyman Efendi'nin mahdumudur. 1872 senesinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde görülmektedir. Erzincan iptida, mülkiye ve askeri rüştiye mekteplerinde tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 14 Ekim 1895 tarihinde 24 yaşında olduğu halde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Levazım İdaresinin İkinci Şubesine mülazım tayin kılınmıştır. Bu görevinden 19 Haziran 1899'da istifa edip aynı yıl tekrar vazifesine geri döndüğünü seraskerlik makamı sicil şubesinin 12 sıra no ve 1899 tarihli vuku'ât pusulasında görülmektedir. Çalıştığı daire reisi tarafından yazılan mülâhazada, hüsn-ü hâl ve halûk üzerine birisi olduğu tescil edilmiştir.

⁴⁶¹BOA. DH. SAİD. d. 79/49.

⁴⁶²BOA. MF. MKT. 309/57.

⁴⁶³BOA. DH. SAİD. d. 93/301. Belgenin büyük bir kısmı siliktir.

⁴⁶⁴Emekli Sandığı Arşivi. MD. 3949 Defter no.61. Erzincan. I-291, s.231.

⁴⁶⁵BOA. DH. SAİD. d. 121/17.

Hakkındaki bu bilgileri nüfus tezkeresi, mektep şahadetnâmesi ve tercüme-i hâlinde de kayıtlıdır ⁴⁶⁶.

Mehmed Haşım Efendi

Aşar memurlarından Abdulhamid Efendi'nin mahdumudur. Bu aile Kadıbeyzade demekle tanınmaktadırlar. 1872 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Sıbyan mektebinde tedrisatı görmüştür. Türkçe okuryazar olduğu tercüme-i hâlinde kayıtlıdır. 9 Mart 1892 tarihinde 300 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Polis Memuru olarak memuriyet hayatına başlamıştır. 25 Mart 1904'de terfi ederek Üçüncü Sınıf Komiserliğe atanmıştır ⁴⁶⁷. 28 Mart 1907 tarihinde maaşı 400 kuruşa ulaşmıştır. Bu maaşla Refahiye Kazası'nda Polis Memuru olarak görev yapmıştır. Refahiye Kazası Kaymakamlığı, Erzincan Polis Komiserliği sicil şubesinin kaleme aldığı 15 Kasım 1909 tarihli ifadeler ve tercüme-i hâlden anlaşıldığı üzere vazifesinde oldukça başarılı ve güvenilir bir şahsiyet olduğu beyan edilmiştir ⁴⁶⁸.

Abdulhamid Fevzi Efendi

Erzincanlı Ali Efendi Mahallesi imamı Abdülkerim Efendi'nin mahdumudur. 1872 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır. Erzincan Sancağı iptida mektebinde mezun olmuştur. Ayrıca medrese devam edip bir miktar Arapça ve Farsça dersleri tedrisatı görmüştür. Türkçe okuryazar olduğu tercüme-i hâlinde belirtilmiştir.

24 Haziran 1895 tarihinde Dördüncü Ordu Nizamiye Yoklama Kalemî'nde bila maaş (maaşsız) olarak göreve başlamıştır. 1897'de asaleti tâsdik olmuş ve maaşı 80 kuruş çıkmıştır. 17 Kasım 1904'de 470 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Ambar Kalemî Kâtipliğine bağlı Aba Fabrikası⁴⁶⁹ Kâtipliğine nâkil olmuştur.⁴⁷⁰ Bu görevinden ayrılarak, orduya gönüllü olarak dâhil olmuş ancak bu esnada vefât etmiştir. 17 Mayıs 1908 tarihinden itibaren ailesine iaşelerinin temin için 40 kuruş maaş bağlanmıştır ⁴⁷¹.

Osman Nuri Efendi

Erzincanlı İbrahim Ağa'nın mahdumudur. 1873 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde görülmektedir. İptida Mektebi'nde İslami ilimler ve muallim-i mahsusundan da Arapça ve Farsça dersleri tedrisatı görmüştür. Türkçe okuryazardır. 24 Haziran 1893 tarihinde 20 yaşında olduğu halde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Levazım İdaresi İkinci Şubesi'nde mülazım tayin edilmiştir. 11 Aralık 1894'de 320 kuruş maaşla dördüncü sınıfa terfi etmiştir. Çalıştığı daire reisi tarafından yazılan

⁴⁶⁶BOA. DH. SAİD. d. 120/13.

⁴⁶⁷"*sadakat ve istikamet ve reviyet ve liyakatına mebnî*"

⁴⁶⁸BOA. DH. SAİD. d. 185/42= 165/379.

⁴⁶⁹ Erzincandaki sanayisi kuruluşları hakkında bkz. Erkan-ı Harbiyyeden Kurmay Yüzbaşı Kafkasyalı Fuad, *1/25 000 ölçekli Erzincan Şehrinin İstikşaf Planı*, 1320.

⁴⁷⁰"*ifâ-yı vazifede ikdâm ve ehliyetine mebnî*"

⁴⁷¹BOA. DH. SAİD. d. 184/11.

mülâhazada, işinde muktedir ve yararlı olduğu tâsdik edilmiştir. Hakkındaki bu bilgileri nüfus tezkeresi, mektep şahadetnâmesi ve tercüme-i hâlinde kayıtlıdır ⁴⁷².

Ahmed Taran Efendi

Erzincan Jandarma Taburu Birinci Bölük Mülazım-i evvel Kadızade Mahmud Efendi'nin mahdumudur. 1873 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. İptida mektebini bitirdikten sonra medresede Arapça tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 21 Kasım 1894 tarihinde 22 yaşında bulunduğu halde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Levazım İdaresi Birinci Şubesi'nde mülazım olarak tayın olmuştur.

14 Mart 1906 tarihinde maaş artışlarıyla aylığı 320 kuruşa ulaşmış ve memurlukta dördüncü sınıfa terfî eylediğini Seraskerlik sicill-i ahvâl şubesi 31 Ağustos 1906 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. Çalıştığı daire reisi tarafından yazılan mülâhazada⁴⁷³ hüsn-ü hâl üzerine ve vazifesine muktedir birisi olduğu beyan edilmiştir. Hakkındaki bu bilgileri nüfus tezkeresi, mektep şahadetnâmesi ve tercüme-i hâlinde kayıtlıdır ⁴⁷⁴.

Mehmed Halet Efendi

Mülkiye kaymakamlarından Hacı Süleyman Bey'in mahdumudur. 1873 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. İptida ve rüştiye mekteplerini Erzincan'da tamamlamış ve şahadetnâme almıştır. Babasından cüz-i Arabî ve Farişî ve Kavaid-i Osmanî okuduğu tercüme-i hâlinde belirtilmiştir. Türkçe okur-yazardır. 1888'den 1889'a kadar Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şube Nizamiye Yoklama Kalemine mülazım olarak devam etmiş ve 12 Şubat 1890 tarihinde 200 kuruş maaşla Mekteb-ı Tıbbiye-i Şahane Matbaa Kâtipliği ve müze memurluğu görevleri de ilaveten kendisine verilmiştir ⁴⁷⁵.

Maaşı, 11 Haziran 1902'de 250 kuruşa ulaşmış ve 4 Kasım'da 300 kuruşla Maarif Nezâreti Mektubi Kalemine nâkil olmuştur. 7 Şubat 1903'de 400 kuruş maaşla adı geçen nezârette oluşturulan komisyonda kâtiplik hizmetinde bulunduğu nezâretin sicil şubesinin kayıtlarında görülmektedir. Maaşı 23 Mayıs 1906'dan 450 kuruşa, 21 Nisan 1906 tarihinde maaşı 465 kuruşa ve 3 Şubat 1908'de maaşı 495 kuruşa ulaşmıştır. Ancak Eylül 1908'de maaşta yapılan indirimle aylığı 400 kuruş olmuştur. 9 Mayıs 1909'da Maarif Nezâreti tâhvil Kalemî'nde 800 kuruş maaşla görevine devam etmiştir ⁴⁷⁶.

Mehmed Hamdi Efendi

Erzincan eşrafından Nazif Efendi'nin mahdumudur. 1873 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve Erzincan Kazası ahâlisinden olduğu tercüme-i hâlinde kayıtlıdır. Erzincan Kazası'nda sıbyan mektebinde okuduktan sonra, rüştiye mektebinde de bir süre tahsil görmüş ve şahadetnâme almıştır. Türkçe okur-yazardır. 1891 senesinde Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemî'nde mülazım olarak göreve

⁴⁷²BOA. DH. SAİD. d. 74/219.

⁴⁷³"Müşarünileyhin ashâb-ı dirayet ve reviyet ve istikametten olduğu"

⁴⁷⁴BOA. DH. SAİD. d. 78/167.

⁴⁷⁵"sadakat ve istikamet ve reviyet ve liyakatna mebnî"

⁴⁷⁶BOA. DH. SAİD. d. 139/203.

başlamıştır. 15 Mart 1898 tarihinde 150 kuruş maaşla Ceza Dairesi Başkâtipliği'nde Refik-i Evvel Kâtipliğine tayin olmuştur.

Asaletinin tâsdik olması 15 Mart 1898 tarihinde gerçekleşmiştir. 6 Temmuz 1898'de 250 kuruş maaşla adı geçen kâtiplikte refik-i sanilik görevinde bulunmuştur. Bu görevde hizmet ve gayretlerinden dolayı 21 Kasım 1899'da refik-i evvel makamına terfî etmiştir. 6 Mayıs 1900'da 400 kuruş maaşla Ceza Dairesi Muhasebe Kalemine nâkil olduğu 1 Aralık 1901 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. 25 Nisan 1901 tarihinde İstanbul Sanaî Haneleri Tahrir Kalemi'nde fahri olarak hizmet verdiği 4 Eylül 1902 tarihli vuku'ât pusulasında belirtilmiştir. 1902–1907 tarihleri arasında Bayezid Camisinde inşa olunan sergi satış memurluğu görevinde bulunmuş ve yevmiye olarak 1 Mecidiye almıştır. Bu görevde bulunduğu dönem içerisinde maaşı, 23 Temmuz 1905'de 425 kuruş, 22 Mart 1909'da 495 kuruşa yükselmiştir.

24 Kasım 1909 tarihinde maaşlardaki umumi indirimden dolayı aylığı 500 kuruş olmuştur. 8 Eylül 1910 tarihinde Sicil Kâtipliği'nde görevine devam etmiştir. 13 Nisan 1911'de maaşı 600 kuruşa yükselmiştir. Bu görevde hüsn-ü hizmetleri olduğu vazife yaptığı daire Müdürlüğü tarafından kaleme alınan 10 Eylül 1891'de vuku'ât pusulasında gösterilmiştir.

14 Ocak 1913'de memuriyeti dördüncü sınıf muhasebeciliğine terfî ettiği Şehremaneti sicil şubesinde 8 Ağustos 1911 tarihli vuku'ât postasıyla bildirilmiştir. Diğer çalıştığı kurumlardan yazılan sicil mülahazalarında⁴⁷⁷ namuslu, çalışkan ve vazifesine müdâvim bir memur olduğu ifade edilmiştir. Ceza Dairesi sicil şubesi, tercüme-i hâl ve sicill-i ahvâl idaresi umumiyesince memurun hakkında benzer bilgiler kayıt edilmiştir ⁴⁷⁸.

Ömer Lütfi Efendi

Esnaftan Masturoğlu Erzincanlı Hasan Ağa'nın mahdumudur. 17 Kasım 1874 tarihinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde görülmektedir. İptida ve Erzincan mülkiye-i rüştiye mektebinde tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 8 Mart 1895'de 21 yaşında bulunduğu halde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesinin Birinci Şubesi'nde mülâzım tayin kılınmıştır. 1899 tarihinde askerlik görevini ifa etmek için askere alındığı seraskeri sicil şubesi 7 Kasım 1900 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir.

Mumaileyhin gönüllü olarak askerlik mesleğine dâhil olması hasebiyle 6 Mart 1899 tarihinde kaydı silindiği makam-ı seraskeri sicil şubesinin vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. Çalıştığı daire reisi tarafından yazılan mülâhazada, hüsn-ü hâl ve izzet sahibi birisi olduğu tescil edilmiştir ⁴⁷⁹.

Ali Galib Efendi

Yemen Vilayeti dâhilindeki Ani Kazasına bağlı Cebel-i Şarki Nahiyesinde müdür olarak çalışmış olan Erzincanlı Osman Nuri Efendi'nin mahdumudur. 24 Ocak 1874 tarihinde

⁴⁷⁷"kitabet ve maslahatça vukuf ve dirayet-i kâfiye ahabındandır."

⁴⁷⁸BOA. DH. SAİD. d. 99/469.

⁴⁷⁹BOA. DH. SAİD. d. 120/9.

Sefa Kazası'nda tevellüd etmiştir. Sefa rüştiye mektebinde tedrisatı görmüştür. Arapça ve Türkçe okur-yazardır. 13 Ekim 1887'de 14 yaşında olduğu halde 100 kuruş maaşla Yedinci Ordu-yu Hümâyun Levazım Dairesi Birinci Şubesine mülazım tayın olunmuştur.

15 Haziran 1891'de 320 kuruş maaşla memuriyette dördüncü sınıf terfî ile adı geçen dairenin dördüncü şubesine ve 13 Nisan 1894'de ise 600 kuruş maaşla ve memurlukta üçüncü sınıfa terfî ile bu kalemin ikinci şubesine nâkil olmuştur. Bulunduğu görevlerdeki üstün başarılarından dolayı 9 Mart 1895'de bir kıta Gümüş Madalya ihsan edilmiştir ⁴⁸⁰. Memuriyette vazifesini güzel yaptığı ve gayretinin takdir edildiği madalya beratının suretleri ve tercüme-i hâlinde kayıtlıdır.

14 Ağustos 1899 tarihinde maaşı 800 kuruş ulaşmış ve ikinci sınıf memurluğa terfî etmiştir. Bir yıl sonra gelen zamla maaşı 864 kuruşa yükselmiştir. 21 Temmuz 1903'de 1080 kuruş maaşla birinci sınıf memurluğa terfî ile Levazım Dairesi Birinci Şubesine nâkil edildiği Seraskerlik Makamı sicil şubesi tarafından kaleme alınan 6 Nisan 1903 ve 20 Haziran 1904 ve 18 Kasım 1903 tarihli vuku'ât postalarıyla gösterilmiştir. Maaşı, 13 Temmuz 1904'de 1440 kuruşa ulaşmış ve adı geçen dairenin ikinci şubesi üçüncü kalemi mümeyyizliğine terfî ettiği seraskerlik makamı sicil şubesinin 3 Ekim 1907 tarihli vuku'ât pusulasında belirtilmiştir ⁴⁸¹.

Abdurrahman Zihni Efendi

Erzincan eşrafından İsmail Ağa'nın mahdumudur. 1874 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve Erzincan Kazası ahalisinden olduğu tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır. Erzincan Sancağı iptida mektebinde tedrisatı görmüştür. Rüştiye mektebinden mezun olup 1888 senesinde diploma almıştır. Türkçe okuryazar olduğu tercüme-i hâlinde belirtilmiştir.

10 Haziran 1896 tarihinde 200 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti Polis Memurluğuna tayın olmuştur. 6 Mart 1897'de terfî ederek açıktan Üçüncü Sınıf Komiserliğe atanmıştır. 28 Mart 1906'da yapılan umumi zamla maaşı 300 kuruş ulaşmıştır. Vilayette komisyonu kararıyla 5 Aralık 1909'da 600 kuruş maaşla İkinci Sınıf Komiserliğe terfî etmiştir. Polislik görevini layıkı ile yaptığı 11 Mart 1912 tarihli Zaptiye Nezâreti sicil şubesinin kaleme aldığı mazbatada kayıtlıdır ⁴⁸².

Ahmed Hamdi Efendi

Kuyumcuzade Yahya Bey'in mahdumudur. 1874 senesinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde görülmektedir. İptida mektebini bitirdikten sonra, Erzincan mekteb-i rüştiye-i askeriyede tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 20 Aralık 1894 tarihinde 21 yaşında olduğu halde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu-yu Hümâyun Erkân-ı Hümâyun Dairesinin İkinci Şubesi Yoklama Kalemine mülazım tayın olmuştur.

⁴⁸⁰ "kendisi erbab-ı dirayet ve istikametten olup mukaddemki memuriyetlerinde ifâ-yı vazifeye gayret eylediği gibi ve vezâif-i memuriyetini mukaddemane ifâ etmekte olmasından mebnî bir kıta Gümüş madalya ile taltîf edildi."

⁴⁸¹ BOA. DH. SAİD. d. 83/83.

⁴⁸² BOA. DH. SAİD. d. 184/53.

12 Mart 1895 tarihinde kurum değiştirerek Erzincan Posta ve Telgraf M¼d¼rl¼ę¼ne n¼kil olmuştur. Çalıştığı dairede m¼d¼rl¼ę¼ kadar y¼kselmiřtir ⁴⁸³. Daire reisliği tarafından yazılan m¼lahazada, tahkik¼ta uğradığı ancak susız bulunduğu, kendisinin h¼sn-¼ h¼l ¼zere olduğu t¼sdik edilmiştir. Bu memura ait bilgiler n¼fus tezkere-i Osman¼ vesikası ve terc¼me-i h¼linde kayıtlıdır ⁴⁸⁴. Ahmed Hamdi Efendi emekli olduktan sonra 1. 6. 1927 tarihinde 53 yaşında vef¼t etmiştir ⁴⁸⁵.

Mehmed Said Efendi

Erzincanlı Cin Ahmed Ağazade şerif Ağa'nın mahdumudur. 7 şubat 1875 tarihinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı n¼fus tezkeresinde g¼r¼lmektedir. Sıbyan mektebinde temel İslami ilimler ve okuma yazma tahsil etmiştir. Erzincan m¼lkiye ve askeri r¼řtiye mekteplerinde tedrisatı g¼rm¼řt¼r. T¼rke okur-yazardır. Arapça, Farsça ve Fransızca lisanlarına oldukça aşınadır. 14 Mayıs 1894 tarihinde 16 yaşında 80 kuruş maaşla D¼rd¼nc¼ Ordu Erk¼n-¼ Harbiye Dairesi İkinci şube Tahrirat Kalemine m¼lazım tayın kılınmıştır.

9 Mart 1895 tarihinde 320 kuruş maaş ile aynı dairede d¼rd¼nc¼ sınıfa terfi ettiği, Seraskerlik sicil şubesinin 27 Ekim 1895 tarihli vuku'¼t pusulasında belirtilmiştir. 31 Temmuz 1906'da 576 kuruş maaşla ¼ç¼nc¼ sınıfa terfi ile Tahrirat Kalem Birinci şubesine n¼kil edildiği 1 Eylül 1907 tarihli vuku'¼t pusulasında g¼sterilmiřtir. D¼rd¼nc¼ Ordu Erk¼n-¼ Harbiye tarafından yazılan m¼lahazada hakkında tahkik¼t olduğu ancak vazifesinde başarılı ve g¼venilir birisi olduğu beyan edilmiştir ⁴⁸⁶.

¼mer L¼tfi Efendi

Nalın¼ esnafından D¼lgerzade Hacı Ali Rıza Ağa'nın mahdumudur. 1875 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı n¼fus tezkeresinde g¼r¼lmektedir. İptidai ve r¼řtiye mektebinde tedrisatı g¼rm¼řt¼r. T¼rke okur-yazardır. 12 Ocak 1891 tarihinde D¼rd¼nc¼ Ordu Levazım İdaresi İkinci şubesine m¼lazım tayın kılınmıştır. 13 Mart 1896'da 320 kuruş maaşla D¼rd¼nc¼ Ordu Levazım İdaresi İkinci şubesine d¼rd¼nc¼ sınıfa terfi edildiği Seraskerlik makamı tarafından tertip edilen sicil kaydı ve 16 Haziran 1897 tarihli vuku'¼t cetvelinde g¼sterilmiřtir.

11 Aralık 1906 tarihinde 576 kuruş maaşla aynı dairede ¼ç¼nc¼ sınıfa terfi ettiği 21 Mayıs 1907 tarihli vuku'¼t pusulasında belirtilmiştir. Çalıştığı daire reisi tarafından ¼mer L¼tfi Efendi tarafından yazılan m¼lahazada; işine muktedir ve yararlı olduğu t¼sdik edilmiştir. Memur hakkındaki bu bilgileri n¼fus tezkeresi, mektep řahadetn¼mesi ve terc¼me-i h¼linde kayıtlıdır ⁴⁸⁷.

Mustafa Enveri Efendi

Ulemadan Enverizade Erzincanlı Hilmi Efendi'nin mahdumudur. 1875 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı n¼fus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan r¼řtiye-i m¼lkiye

⁴⁸³BOA. İ.DH. 951/75237.

⁴⁸⁴BOA. DH. SAİD. d. 75/259.

⁴⁸⁵Emekli Sandığı Arşivi. MD. 3949 Defter no.61. Erzincan. I-291, s.7.

⁴⁸⁶BOA. DH. SAİD. d. 74/215.

⁴⁸⁷BOA. DH. SAİD. d. 74/217.

mektebi ve medresede tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 14 Kasım 1894 tarihinde 20 yaşında olduğu halde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Levazım Dairesi Birinci Şubesinde mülazım olarak memurluğa adım atmıştır.

29 Temmuz 1897 tarihinde 320 kuruş maaşla ve memurlukta dördüncü sınıfa terfi ile Levazım Dairesi Üçüncü şubesinde görev almıştır. 16 Nisan 1902'de 576 kuruş maaşla üçüncü sınıfa terfi ile Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şubesi Nizamiye Kalemine nâkil olmuştur. 15 Ocak 1904'de 864 kuruş maaşla memurlukta ikinci sınıfa terfi eylediği Makam-ı Seraskerlik sicil şubesinin 16 Eylül 1904 tarihli vuku'ât cetveli nüshasında gönderilmiştir.

24 Ocak 1907 tarihinde 1080 kuruş maaşla birinci sınıfa terfi ile Dördüncü Ordu Levazım Dairesi Üçüncü Şubesi Müdür Muaviniğine nâkil edildiği 22 Nisan 1907 tarih 135 nolu vuku'ât cetvelinde belirtilmiştir. Çalıştığı daire reisi tarafından yazılan mülahazada, görevini yapmaya muktedir olduğu beyan edilmiştir ⁴⁸⁸. Hakkındaki bu bilgileri nüfus tezkeresi, mektep şahadetnâmesi ve tercüme-i hâlinde kayıtlıdır ⁴⁸⁹.

Mehmed Vehbi Efendi

Nakşibendî tarikatı halifelerinden Hocazade Erzincanlı Hacı Hafız Mehmed Efendi'nin mahdumudur. 16 Eylül 1875 tarihinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan'da iptida mektebinde tedrisatı görmüştür. Bu dönemde babasından din ilimlerinin yanı sıra Arapça ve Farsça tahsil etmiştir. Türkçe okur-yazardır. 14 Aralık 1894'de 80 kuruş maaşla, Dördüncü Ordu Levazım İdaresi Birinci Şubesine mülazım olarak mesleğe adım atmıştır.

Meslek hayatına aynı dairede devam etmiştir. 11 Ekim 1898'de 320 kuruş maaşla dördüncü ve 14 Mart 1906'da 576 kuruş maaşla memurlukta üçüncü sınıfa terfi olmuştur. Seraskerlik sicil şubesi tarafından kaleme alınan tercüme-i hâlinde, çalışkan, güvenilir ve görevinde başarılı olduğu beyan edilmektedir ⁴⁹⁰.

Ahmed Rıfat Efendi

Dördüncü Ordu Redif Yoklama Kalem-i Salis Mümeyyizi Mehmed Tevfik Efendi'nin mahdumudur. 8 Eylül 1875 tarihinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde belirtilmiştir. İptida ve Erzincan askeri rüştiye mektebinde tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 14 Aralık 1894'de 20 yaşında 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Levazım İdaresi Birinci Şubesine mülazım tayin edilmiştir.

13 Kasım 1898 tarihinde 320 kuruş maaşla aynı dairenin dördüncü sınıfında görevine devam ettiğini 18 sıra no ve 1906 tarihli kayıta görülmektedir. Çalıştığı daire reisi tarafından yazılan mülahazada, hüsn-ü hâl üzerine birisi olduğu tescil edilmiştir. Hakkındaki bu bilgileri nüfus tezkeresi, mektep şahadetnâmesi ve tercüme-i hâlinde kayıtlıdır ⁴⁹¹.

⁴⁸⁸ "umur-ı memuriyesini ifâya iktidarı kâfi olduğu gibi ashab-ı hüsn-i harekâttan olduğu"

⁴⁸⁹BOA. DH. SAİD. d. 78/161.

⁴⁹⁰BOA. DH. SAİD. d. 121/39.

⁴⁹¹BOA. DH. SAİD. d. 121/25.

Mustafa Şerif Efendi

Erzincanlı Telgraf Çavuşlarından Yusuf Ağa'nın mahdumudur. 1875 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve Erzincan Kazası ahalisinden olduğu tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır. Sıbyan mektebini bitirdikten sonra Erzincan Sancağı rüştiye mektebinde sarf, nahiv, Arapça, Farsçadan ise Gülistân, hesap ve coğrafya dersleri tedris edip ve mezun olup diploma aldığı tercüme-i hâlinde belirtilmiştir. Türkçe okur-yazardır. 1894 senesinde Erzincan Sancağı Telgraf ve Posta Merkezi Muhaberat Müdürlüğü refakatliğinde mülazım olarak göreve başlamıştır. 14 Eylül 1903 tarihinde 300 kuruş geçici maaşla Vilayet Meclis İdaresi tarafından memurluğu onaylanmıştır.

10 Şubat 1906 tarihinde 400 kuruş maaşla Erzincan merkez Muhaberat memuriyetine terfî etmiştir. 11 Mart 1908'de 380 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti Telgraf ve Posta Başmüdürlüğüne nâkil olmuştur. Ancak aynı yılın Eylül ayında 380 kuruş maaş ve memuriyetle üçüncü sınıfına terfî ederek, Erzincan Sancağı Telgraf ve Posta Merkezi Muhasebe memuriyetine nâkil edildiği Telgraf ve Posta sicil şubesi tarafından 9 Eylül 1909 tarihinde kaleme aldığı vuku'ât pusulasında gösterilmiştir.

Erzincan Sancağı Mutasarrıflığı ile Erzurum Vilayeti Telgraf ve Posta Başmüdürlüğü, Telgraf ve Posta Nezâreti tarafından kaleme alınan mülahazalarda,⁴⁹² memuriyet hayatı boyunca mesleğinde güzel hizmetlerde bulunduğu ve hakkında herhangi bir şikâyet olmadığı belirtilmiştir. Bu bilgiler tercüme-i hâl ve sicill-i ahvâl şubesinde bilgiler onaylanmış şekilde kayıtlıdır ⁴⁹³.

Osman Recai Efendi

Demirci esnafından Kara Eyüpoğlu Mehmed Efendi'nin mahdumudur. 27 Mart 1876 tarihinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. İptida ve Erzincan rüştiye mektebinde tedrisatı görmüştür. Ayrıca muallim-i mahsusundan Arapça ve Farsça dersleri almıştır. Türkçe okur-yazardır. 13 Nisan 1894'de 18 yaşında olduğu halde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şube Yoklama Kalemî'nde mülazım olarak göreve başlamıştır.

14 Aralık 1894 tarihinde 320 kuruş maaşla dördüncü sınıf memur olarak Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi Levazım İdaresi Birinci Şubesine nâkil edilmiştir. Çalıştığı daire reisi tarafından yazılan mülahazada, hüsn-ü hâl ve işe yarar birisi olduğu tescil edilmiştir. Hakkındaki bu bilgileri nüfus tezkeresi, mektep şahadetnâmesi ve tercüme-i hâlinde kayıtlıdır ⁴⁹⁴.

Ömer Lütfi Efendi

Erzincan Hamidiye Onbirinci Süvari Alayı, Alay Kâtibi Kilercibaşızade Abdulaziz Efendi'nin mahdumudur. 1877 tarihinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Eğitimine Trabzon'da başlamıştır. Trabzon iptida mektebini bitirdikten sonra, Trabzon mektep-i

⁴⁹²"*ashab-ı dirayet ve liyakatten olup, vazife-i memuriyetini hüsn-i ifâya mücid ve sâit olduğu.*"

⁴⁹³BOA. DH. SAİD. d. 115/251.

⁴⁹⁴BOA. DH. SAİD. d. 121/27.

rüştiye-i askeriyesinde bir müddet okumuş ise de şahadetnâme alamamıştır. Türkçe okur-yazardır. 18 Mart 1897–15 Kasım 1898 tarihleri arasında mülazim olarak Vakf-ı Kebir Kazası⁴⁹⁵ Ziraat Bankası'nda çalışmaya başlamıştır. 29 Mart 1899 tarihinde 250 kuruş maaşla Trabzon Vilayetine bağlı Kelkit Kazası Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Kâtipliğine taltif ile tayin edilmiştir.

Kelkit Kazası muhasebe sandığı katipliği iane hisselerinin teslimatını adi ilmmuaber mukabilinde kabul etmek ve zamanını çoğunu hanesinde kumar oynamakla geçirmek ve karar-ı umumiye tahsif ve heyetini aldatarak meydana çıkan yolsuzluklara vakıf iken, gerçeğin ortaya çıkması üzerine 13 Ekim 1901 tarihinde azil edilmiştir.

Ancak kısa bir süre sonra hakkında tahkikât icrası gereken bazı maddeleri ihbar eylemesine ve zaten azili için ileri sürülen sebepler ve şahitler olmayıp bir seneye kadar müddetle açıkta kalması cezası verilmesinin kâfi olmamasından dolayı 3 Eylül 1902 tarihinde 250 kuruş maaşla Sürmene Kazası Ziraat Bankası sandığı muhasebe kitabeti refakatına tayin edilmiştir. 15 Ekim 1908 tarihinde 400 kuruş maaşla Terme Kazası Ziraat Banka sandığı muhasebe katibliğine nâkil edildiği görülmektedir.

Ayrıca zimmet ve ilişiği olmadığı Ziraat Bankası umumiyesinin 10 Mart 1909 tarihli vuku'ât pusulasında beyan kılınmıştır. 496 Ömer Lütfi Efendi meslekten 1. 7. 1937 tarihinde emekli olmuş ve 9. 3. 1940 tarihinde 63 yaşında vefât etmiştir ⁴⁹⁷.

Abdurrahman Efendi

Erzincan Sancağı Orman İdaresi Tezkere Muharriri Ahmed Efendi'nin mahdumudur. 1877 senesinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan İptida Mektebinde bir miktar din ilimlerini okuduğunu tercüme-i hâlinde öğrenmekteyiz. Türkçe okur-yazardır. 13 Mart 1891 tarihinde Erzincan Sancağı Bidayet Mahkemesi Kalemine mülazim olarak girmiştir. 16 Kasım 1891'de 225 kuruş maaşla Refahiye Kazası Bidayet Mahkemesi İkinci Kâtipliğine atanmış ise de bu görevden kısa bir süre sonra ayrılmıştır.

18 Mart 1895'de çalıştığı kurumu değiştirerek Erzincan şehri Ziraat Bankası Şubesi Tahsildârlığına tayin edilmiştir. 14 Ekim 1896 tarihinde aynı görevde bulunduğu esnada maaşı 200 kuruşa çıkmıştır. 10 Nisan 1903'de 400 kuruş maaşla Refahiye Kazası Ziraat Bankası Sandığı Başkâtipliği görevine getirilmiştir. Erzincan Sancağı Mutasarrıflığı ve adı geçen bankanın umum idaresinden yazılan mülahazalarda, memuriyet hayatında oldukça başarılı olduğu ifade edilmektedir⁴⁹⁸. Abdurrahman Efendi Bayburt mahkemesi asliye azalığından 13. 1. 1931 tarihinde emekli olmuştur. Kiremitçi soyadını almıştır. 14. 15. 1935 tarihinde 58 yaşında vefât etmiştir ⁴⁹⁹.

Yusuf Ziya Efendi

⁴⁹⁵ Trabzon Vilayetine bağlı bir kazadır.

⁴⁹⁶BOA. DH. SAİD. d. 130/231.

⁴⁹⁷Emekli Sandığı Arşivi. MD. 3949 Defter no.61. Erzincan. I-291, s.182.

⁴⁹⁸BOA. DH. SAİD. d. 130/237. Belgenin bazı kısımları siliktir.

⁴⁹⁹Emekli Sandığı Arşivi. MD. 3949 Defter no.61. Erzincan. I-291, s.112.

Hasan Hüsni Efendi'nin mahdumudur. 1878 senesinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde görülmektedir. Sıbyan mektebinde temel İslami ilimler, okuma yazma tahsil etmiştir. Erzincan rüştiye mektebinde birçok ders görmüş, ancak disiplinsiz davranışlarından dolayı okuldan ilişiği kesilmiş ise de sonradan tekrar derslere devam edip 19 numaralı ve 1896 tarihli şahadetnâmeyi almıştır. Ancak şahadetnâmesini kaybettiğinden dolayı müracatı üzerine 31 Aralık 1898 tarihinde ikinci nüshasını almıştır. Türkçe okur-yazardır. 13 Nisan 1892'de Erzincan Sancağı Tahrir ve Vergi Kalemine mülazım olarak başlamıştır.

12 Ekim 1892'de adı geçen Dairenin Defterciliğine nakil edilmiştir. 13 Eylül 1896'da 100 kuruş maaşla adı geçen dairenin defterciliği görevine devam ettiğini görmekteyiz. Yusuf Ziya Efendi hakkında Erzincan Mutasarrıflığı Vergi Dairesi Müdürlüğü'nden, Tahrir Vergi İdare-i Umumi Müdüriyeti ile Maliye Nezâretinden yazılan mülahazalarda, vazifesini yapmaya muktedir, mütevazı birisi olduğu belirtilmiştir. Bu bilgiler tercüme-i hâl ve sicil-i ahval şubesinde onaylanmış şekilde kayıtlıdır ⁵⁰⁰. Yusuf Ziya Efendi Erzincan Deftardarlığı Varidat Kâtipliği'nden 1.12.1928 tarihinde emekli olmuştur. Tamer soyadını almıştır. 16. 11. 1933 tarihinde Erzincanda 51 yaşında vefât etmiştir ⁵⁰¹.

Ömer Lütfi Efendi

Varto Kazası⁵⁰² Kaymakamı emeklilerinden Erzincanlı Müftüzade Mehmed Burhan Bey'in mahdumudur. 19 Ocak 1878 tarihinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde görülmektedir. İptida ve Erzincan rüştiye mektebinde okumuştur, Türkçe okur-yazardır. 12 Mart 1895'de 17 yaşında olduğu halde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şube Yoklama Kalemî'nde mülazım olarak göreve başlamıştır. Çalıştığı daire reisi tarafından Ömer Lütfi Efendi hakkında yazılan mülahazada, hüsn-ü hâl üzerine birisi olduğu beyan edilmiştir. Hakkındaki bu bilgileri nüfus tezkeresi, mektep şahadetnâmesi ve tercüme-i hâlinde kayıtlıdır ⁵⁰³.

Mahmud Efendi

Erzincan eşrafından Halid Efendi'nin mahdumudur. 1878 senesinde Erzincan Kazası'nda doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Sıbyan mektebi ve Erzincan rüştiye mektebinde tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 14 Temmuz 1893 tarihinde 15 yaşında olduğu halde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şubesinde mülazım olarak çalışmıştır.

Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi Riyaseti tarafından yazılan mülahazada, Mahmud Efendi'nin çalıştığı daireye ait bir hadisede tahkikât esnasında ifadesine müracaat edilmiştir. Rüştiye mektebinden aldığı şahadetnâmesini kaza sonucu zayi etmiştir. Bu durum dahi nüfus tezkeresi sureti ve tercüme-i hâl varakasına kayıt edilmiştir. (18 Mayıs 1898)⁵⁰⁴ Mahmud Efendi Erzincan nüfus ikinci Kâtipliği'nden 1. 10.

⁵⁰⁰BOA. DH. SAİD. d. 119/463.

⁵⁰¹Emekli Sandığı Arşivi. MD. 3949 Defter no.61. Erzincan. I-291, s.19.

⁵⁰² Muş Sancağına bağlı kazadır.

⁵⁰³BOA. DH. SAİD. d. 79/61.

⁵⁰⁴BOA. DH. SAİD. d. 75/293.

1936 tarihinde emekli olmuştur. Özer soyadını almıştır. 1. 1. 1950 tarihinde 72 yaşında vefât etmiştir ⁵⁰⁵.

Hüseyin Hüsnü Efendi

Atik Yirmi Yedinci Alay İkinci Tabur Binbaşısı Halil Efendi'nin mahdumudur. 1878 senesinde Erzincan Kazası'nda doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Sıbyan mektebini bitirdikten sonra ve Trabzon ve Erzincan askeri rüştiye mektebinde tedarisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 12 Mart 1895 tarihinde 16 yaşında olduğu halde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şube Yoklama kısmına mülazım olarak girmiştir.

28 Temmuz 1897'de 320 kuruş maaşla memuriyette dördüncü sınıfa terfî etmiştir. 15 Ocak 1904'de 576 kuruş maaşla üçüncü sınıfa terfî ile Yoklama Kalemi Birinci Şubesine nâkil edildiği Seraskerlik Sicil Şubesi tarafından kaleme alınan kayıttan anlaşılmalıdır. 25 Aralık 1906'da 864 kuruş maaşla memuriyette ikinci sınıfa yükselerek Yoklama Kalemi Şubesi Redif Kalemine nâkil olduğu 5 Mayıs 1907 tarihine ait vuku'ât pusulasında gösterilmiştir.

Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi riyaseti tarafından yazılan mülahazada, hüsnü hâl zümresinden ve muteber birisi olduğu beyan edilmiştir. Bu durum dahi nüfus tezkeresi sureti ve tercüme-i hâl varakasında dahi belirtilmiştir ⁵⁰⁶. Hüseyin Hüsnü Efendi Akay soyadını almıştır. 1. 4. 1940 tarihinde emekli olmuş ve 11. 10. 1948 tarihinde 70 yaşında vefât etmiştir ⁵⁰⁷.

Ali Galib Efendi

Mülkiye Kaymakamlığı'ndan ayrılmış Feyzullah Efendizade Hacı İbrahim Efendi'nin mahdumudur. 1878 senesinde Erzincan'da doğmuş olduğu nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Sıbyan mektebini bitirdikten sonra, Erzincan'da sivil ve askeri rüştiye mekteplerini bitirmiştir. Türkçe okur-yazardır. 14 Aralık 1894 tarihinde 17 yaşında bulunduğu halde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesinin İkinci Şubesi Redif Kalemine mülazım olarak girmiştir.

Daire reisliği tarafından 20 Nisan 1906 tarihinde yazılan mülahaza ve tercüme-i hâlinde görüldüğü üzere, başarılı bir memuriyet hayatı olduğu ve hakkında herhangi bir şikâyet üzerine tahkikâta uğramadığı beyan edilmiştir ⁵⁰⁸. Ali Galib Efendi Muhasebe Kalemi Kâtipliği'nden 20. 5. 1928 tarihinde emekli olmuştur. Ailesiyle birlikte İstanbula yerleşmiş ve Atamal soyadını almıştır. 22. 6. 1939 tarihinde 61 yaşında vefât etmiştir ⁵⁰⁹.

Ahmed Talat Efendi

Erzincan eşrafından Osman Efendi'nin mahdumudur. 1878 senesinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Eğitim hayatına Erzincan sıbyan mektebinde

⁵⁰⁵Emekli Sandığı Arşivi. MD. 3949 Defter no.61. Erzincan. I-291, s.76.

⁵⁰⁶BOA. DH. SAİD. d. 75/261.

⁵⁰⁷Emekli Sandığı Arşivi. MD. 3949 Defter no.61. Erzincan. I-291, s.142.

⁵⁰⁸BOA. DH. SAİD. d. 121/37.

⁵⁰⁹Emekli Sandığı Arşivi. MD. 3949 Defter no.61. Erzincan. I-291, s.21.

başlamıştır. Rüştîye mektebine Erzincan'da başlayıp Malatya'da bitirip şahadetnâme almıştır. Türkçe okur-yazardır.

22 Mayıs 1898 tarihinde 50 kuruş maaşla memur olarak Mamuratulaziz Vilayeti Mektubi Kalemi Mümeyyizliğine tayin edilmiştir. Aynı senenin 22 Temmuzunda 250 kuruş maaş ve terfi ile Malatya Sancağı Nafia Kâtipliğine atanmıştır. 3 Eylül 1906'de 500 kuruş maaşla Sivas Vilayeti Nafia Kondüktörlüğü emrinde görev yapmıştır. 14 Ekim 1909'de Hüdevendigar Vilayeti Nafia Kondüktörlüğüne nâkil edilmiştir. 14 Ekim 1909 tarihinde mahallince icra kılınan düzenlemede kadro haricinde kalıp 7 Şubat 1910'da yine aynı maaşla Ankara Vilayeti nafia kondüktörlüğüne tayin kılınıp işe mübaşeret eylediği vuku'ât postasıyla bildirilmiştir.

Bu görevden 20 Mayıs 1910 tarihinde 800 kuruş ve Bingazi Vilayeti Kondüktörlüğü terfi ile tâhvil edilmiştir ⁵¹⁰. Ticaret ve Nafia Nezâreti Tarik ve Haber Müdürlüklerinden yazılan mülâhazalarda, vazifesinde istikâmet ve gayret üzerine olduğu, mesaisine riayet ettiği ifade edilmiştir. Vilayetteki bu görevinde uzun yıllar çalışmış ve başarılı bir memuriyet hayatının olduğunu Ticaret ve Nafia Nezâretinden yazılan mülâhazalarda görülmektedir.

Nüfus tezkere-i Osmanî ve mektep şahadetnâmesi varaka ve tayin suretlerinde, 1 Ağustos tarihli ve 291 numaralı tahrirat cevabında, tercüme-i hâl varakasında memur hakkında bu bilgiler belirtilmiştir. Ahmed Talat Efendi 24 Mayıs 1910 tarihinde Ankara Vilayet-i kondüktörlüğünden ayrılmıştır ⁵¹¹.

Abdurrahman Sırrı Efendi

Askeri Şahane Redif Taburu Kâtiplerinden Sadullah Rıza Efendi'nin mahdumudur. 1878 senesinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan sıbyan mektebinden mezun olduktan sonra rüştîye mektebinde okuyup başarılı olmuş ve şahadetnâme almıştır. Türkçe okur-yazardır.

1896 senesinde Tortum Kazası⁵¹² Telgrafhanesi'nde mülazim olarak göreve başlamıştır. 5 Ağustos 1905 tarihinde 300 kuruş maaşla Bayburt Kazası Telgraf ve Posta Müdürlüğü Muhaberat memurluğuna tayin ve terfi edilmiştir⁵¹³. Memuriyet hayatını bu kurumda ifa ettiği, hakkında yazılan mülâhazada belirtilmiştir ⁵¹⁴.

Osman Hamdi Efendi

Erzincan ahalisinden bakırcılar kethüdası Mehmed Ağa'nın mahdumudur. 1878 senesinde İstanbul'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıt edilmiştir. Sıbyan mektebini bitirdikten sonra eğitimini tamamlamak için rüştîye mektebine devam edip birçok ders almış ve okulunu bitirerek şahadetnâme almıştır. Türkçe okuryazar olduğu

⁵¹⁰“gayret ve faaliyeti mücerreb ve malum olmasına mebnî”

⁵¹¹BOA. DH. SAİD. d. 157/131=143/145.

⁵¹² Erzurum Vilayetine bağlı kazadır.

⁵¹³“erbab-ı dirayet ve istikamet ve hüsn-i ifâ-yı vazifede ikdâm”

⁵¹⁴BOA. DH. SAİD. d. 148/291.

tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır. 19 Mart 1897 tarihinde Dersaâdet Liman İdaresi Kalem memurluğuna kayıt ve kabul buyrulmuştur.

12 Eylül 1903 tarihinde 25 kuruş maaşla bu kalemde memurluğa devam ettiği görülmektedir. 1904–1909 tarihleri arasında maaşı 400 kuruşa çıkarılarak ve adı geçen kalemin üçüncü dairesi dokuzuncu şubesine terfî olmuştur⁵¹⁵. Liman İdaresi tarafından yazılan mülahazalara atfen, vazifesinde muktedir ve ahlak üzerine birisi olduğu ifade edilmiştir. Benzer bilgiler nüfus tezkere-i Osmanî varakası, tercüme-i hâl ve sicill-i ahvâl idaresi umumiyesinde kayıt edilmiştir⁵¹⁶.

Hakkı Efendi

Ulemadan Tahir Efendi'nin mahdumudur. 1878 senesinde Erzincan Sancağında doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan sıbyan mektebinde tedrisatı görmüştür. Bunun yanı sıra Erzincan rüştiye mektebinde meratip dersleri alarak şahadetnâme almıştır. Türkçe okur-yazardır. 23 Mayıs 1897 tarihinde mülazim olarak Erzincan Rüsumat Emaneti Zabıt Kalemine kabul edilmiştir. 26 Mayıs 1903'de 35 kuruş maaşla Muhasebe Kalemi Zabıt Kâtipliği refakatinde bulunmuştur. Muş Kazası Rüsumat memurluğu görevinde bulunduğu sırada aylığı 40 kuruş, 13 Mayıs 1904 tarihinde 45 kuruş, Aralık 1905'de ise 60 kuruşa ulaşmıştır. 22 Nisan 1906'da ise aylığı 80 kuruşa yükselmiştir.

24 Şubat 1907'de Yozgat Sancağında Rüsumat Müdürlüğü'nde memur olarak çalıştığı görülmektedir. Maaşı, 14 Temmuz 1908'de 160 kuruş ve aynı senenin Eylül ayında 200 kuruşa ulaşmış ve asaleti tâsdik kılınmıştır. 22 Mart 1910, 21 Nisan 1910, 14 Ağustos 1910 tarihlerinde icra kılınan zamlarla maaşı 400 kuruş yükselmiştir. Bu miktar maaşla müceddeden teşkil edilen sancak dâhilinde ki Rüsumat Komisyonunda Kâtiplik görevinde bulunduğu Rüsumat Dairesi Sicil Şubesi tarafından kaleme alınan 15 Mart 1910 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir.

Maaşı, 15 Ağustos 1910 tarihinde 450 kuruşa ulaştığı 28 Ocak 1911 tarihli vuku'ât pusulasında kayıtlıdır. Maaşı 14 Ağustos 1911 tarihinde 500 kuruşa vardığı 6 Aralık 1911 tarihli vuku'ât pusulasında belirtilmiştir. Hakkı Efendi memuriyet hayatında dirayet ve kifayet sahibi olduğu belirtilmiştir⁵¹⁷. Memurla ilgili bu bilgiler, çalıştığı kalemlerden yazılan sicil kayıtları, tercüme-i hâl varakası, tezkere-i Osmanîsi ve mektep-i rüştiye şahadetnâmesinde dahi gösterilmiştir⁵¹⁸.

Mahmud Medih Efendi

Erzincan Redif Sınıf-ı Tali Taburu Mülazım-i Evvellerinden (Üsteğmen) iken Rusya muharebesinde şehid olan Ahmed Halid Efendi'nin mahdumudur. 1878 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve Erzincan Kazası ahalisinden olduğu tercüme-i hâlinde gösterilmiştir. Sıbyan mektebini bitirdikten sonra askeri rüştiye mektebinden de mezun olup diploma almıştır. Türkçe okur-yazardır. 14 Temmuz 1893

⁵¹⁵"hüsn-i ifâ-yı vazifede ikdâm ve gayretine mebnî"

⁵¹⁶BOA. DH. SAİD. d. 166/331.

⁵¹⁷"dirayet ve kifâyeti ve hüsn-i sülûk ve hareketi musaddak olmasına mebnî..."

⁵¹⁸BOA. DH. SAİD. d. 170/455.

tarihinde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şube Redif Kalemî'nde mülazım olarak başlamıştır.

14 Nisan 1902 tarihinde 320 kuruş maaşla dördüncü sınıfa yükselerek, Dördüncü Ordu Levazım Dairesinde Üçüncü Şubesine nâkil olmuştur. 15 Ocak 1894'de 576 kuruş maaşla memuriyette üçüncü sınıfa terfi etmiş ve Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şubesi Nizamiye Kalemine nâkil olduğu seraskerlik makamı sicil şubesi tarafından kaleme alınan 4 Kasım 1902–20 Haziran 1904 tarihli vuku'ât postalarında bildirilmiştir.

Mahmud Medih Efendi memuriyet hayatı boyunca mesleğinde iktidar sahibi, zeki, halûk olduğu, güzel hizmetlerde bulunduğu ve hakkında herhangi bir şikâyet buna bağlı olarak tahkikât ve mahkeme olmadığı belirtilmiştir. Memur hakkında ki bilgiler tezkere-i Osmanî ve tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır ⁵¹⁹.

İsmail Hakkı Efendi

Dördüncü Ordu Debbagħane Başkâtibi Nalbandzade Erzincanlı Ahmed Nuri Efendi'nin mahdumudur. 6 Ocak 1879 tarihinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde görülmektedir. İptida ve Erzincan mülkiye-i rüştiye mektebinde tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 14 Aralık 1894'de 16 yaşında bulunduğu halde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şube Nizamiye Kalemine mülazım olarak girmiştir.

16 Ağustos 1901 tarihinde 320 kuruş maaşla aynı dairenin dördüncü sınıfına terfi ile nüfus kalemî şubesine nâkil edildiği seraskerlik sicil şubesi tarafından kaleme alınan 27 sıra 1901 tarihli vuku'ât cetveline kayıt edilmiştir. Çalıştığı daire reisi tarafından yazılan mülâhazada, görev yaptığı dairede bir tahkikât esnasında ifadesine başvurulduğu görülmektedir.

İsmail Hakkı Efendi hakkında memuriyet hayatında hüsn-ü hâl üzerinde olduğu tescil edilmiştir. Hakkındaki bu bilgileri nüfus tezkeresi, mektep şahadetnâmesi ve tercüme-i hâlinde belirtilmiştir ⁵²⁰. İsmail Hakkı Efendinin uzun yıllar orduda hizmet ettiği anlaşılmaktadır. Binbaşı rütbesini alan İsmail Hakkı Efendi 1683 numaralı tekaüt kanununun 3 maddesinin A fıkrasına tevfikân ve ihtiyat sınıfına nakledilmek üzere 14 Temmuz 1934 tarihinde tekaüde sevki kabul edilmiştir ⁵²¹.

Ali Vasfi Efendi

Dördüncü Ordu-yu Hümâyun Sicil Nüfus Kâtibi Telli Kolağasızade Kemal Efendi'nin mahdumudur. 1879 senesinde Erzincan Kazası'nda doğduğu nüfus tezkere-i Osmanî de kayıtlıdır. Erzincan sıbyan mektebini bitirdikten sonra medresede birçok ders almıştır. Rüştiye mektebinde tahsil gördükten sonra üç sene askeri tıbbiye-i sultani mektebinde dersler görmüştür. Ancak sağlık nedenlerinden memleketi olan Erzincana geri dönmüştür. Askeri tabip olmak için ordu merkezinde askeri tabibler tarafından yapılan

⁵¹⁹BOA. DH. SAİD. d. 109/141.

⁵²⁰BOA. DH. SAİD. d. 120/27.

⁵²¹B.C.A. 0.30.11.1.0.88.21.19.

muayenede vücudunun askerliğe müsait olmadığına dair hakkında rapor tertip edilmiştir. Türkçe, Arapça ve Fransızca okur-yazardır.

Doktor olmak için sınavlara girip nihayet başarılı olduktan sonra, sivil tabipliğe dâhil olarak Belediye Tabipliği yapmaya hak kazandığı 6 Şubat 1908 tarihli ve 868 numaralı rapordan anlaşılmıştır. İlk görev yeri, 28 Mayıs 1908'de 600 kuruş maaş ve harcırah ile Dimetoka Kazası Belediye Tabipliği olmuştur. Ancak sağlık sebeplerinden dolayı bu görevinden istifa etmiştir ⁵²². Buradan kısa bir süre sonra Erzincan hastanesine tabib olarak nâkil olmuştur. Ali Vasfi Efendinin tayin tarihi, maaş miktarı, harcırahı ve görevinde ki başarılı durumu ile ilgili bilgiler, mektep-i tıbbiye-i şahane sicil şubesi ve Erzincan Mutasarrıflığı tarafından kaleme alınan mülâhazalar ve tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır 14 Eylül 1909.⁵²³

Naişe Efendi

Arzuhalci Bogas Ağa'nın mahdumudur. Bu aile Keşişoğlu demekle tanınmaktadırlar. 1879 senesinde Erzincan da tevellüd etmiştir. Erzincan da ilk eğitimini Ermeni mektebinde Hıristiyanlık dinine ait dersler okuyarak tamamlamıştır. Bu okulu bitirdikten sonra Erzincan askeri rüştiye mektebinde dâhil olup 27 Şubat 1894 tarihinde mezun olmuş ve şahadetnâme almıştır. Türkçe ve Ermenice okuyuzar ve Fransızcaya aşına olduğu tercüme-i hâlinde kayıtlıdır. Dersaadet polis mektebinin dördüncü sınıfını okumuş ve dersleri geçerek al'a derecede şahadetnâme almıştır. Erzincan Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi'nde iki sene kadar mülazemetle memurluğa devam etmiştir.

29 Ekim 1899'da dairesini değiştirerek 200 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti'nde polis memurluğuna tayin olarak 11 Eylül 1906'de 300 kuruş aylıkla açıktan üçüncü sınıf komiserliğine terfî etmiştir.⁵²⁴ 28 Mart 1907 tarihinde aynı görevde maaşı 400 kuruşa ulaşmıştır. Ancak bu tarihten kısa bir süre bu görevinden ayrılmıştır. 14 Eylül 1907'de tekrar 300 kuruş maaşla Polis Müdürlüğü'nde polis memurluğuna tenzil ile vazifesine devam etmiştir. 21 Ağustos 1907'de açıktan ikinci sınıf komiserliğe terfî etmiştir.

28 Haziran 1909 tarihinde 400 kuruş maaşla memurluk asaleti onaylanmış 5 Eylül 1909'de aynı görevde iken maaşı 750 kuruşa ulaşmıştır. Dersaadet'te polislik ve komiserlik için açılan kurslara devam ederek al'a dereceden şahadetnâme almıştır. Memuriyet hayatının oldukça başarılı olduğu; Erzurum Vilayeti, Erzincan Bidayet Mahkemesi, Osmanlı nüfus tezkeresi ve tercüme-i hâlinde ki kayıtlardan anlaşılmaktadır. Naişe Efendi memuriyet hayatı boyunca hakkında herhangi bir şikâyet, buna bağlı olarak tahkikât ve mahkeme olmamıştır 13 Ağustos 1911.⁵²⁵

Ali Rıza Efendi

Erzincan eşrafından Recep Ağa'nın mahdumudur. 1880 senesinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan sıbyan mektebinde bir miktar dini ilimler okumuş ve Türkçe okuyup yazmaktadır. Bir müddet Erzincan Sancağı Tahrirat

⁵²²"*taym edildiği vazife-i hüsn-i iradeye sıhîh ahvali müsait olmadığı beyanıyla istifâ eylemiştir.*"

⁵²³BOA. DH. SAİD. d. 164/501.

⁵²⁴"*vazifesini ifâda ikdâm ve gayretine mebnî*"

⁵²⁵BOA. DH. SAİD. d. 186/124.

Kalemine mülazim olarak çalışmıştır. 18 Temmuz 1895 tarihinde 21 Mecidiye kuruş maaşla Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemî'nde Kâtiplik görevine başlamıştır. Aynı senenin Kasım ayında maaşına 20 kuruş zam ile görevine devam ettiği görülmektedir.

Erzincan Tahrirat Kalemî Kâtipliği'nden Erzincan Nüfus Müdürlüğüne tayin olmak istemiştir. İsteddiği memuriyet boş olduğu ve gerekli imtihanı kazandıktan sonra bu kuruma atanacağı belirtilmiştir. Neticede yapılan imtihanı geçmiş ve 3 Mart 1888 tarihinde adı geçen kaleme tâhvil olmuştur⁵²⁶. 13 Mart 1896'da 20 kuruş, 3 Eylül 1896'da 12 kuruş, 24 Nisan 1898'da ise 43 kuruş zam ile maaşı 100 kuruşa çıkarılmıştır.

1897 senesine kadar yapmış olduğu görev süresince maaşı devamlı artmış ve 100 kuruşa ulaşmıştır. 1 Ağustos 1899 tarihinde 150 kuruş maaş ve terfî ile Erzincan Sancağı Muhasebe Kalemligi'nde memurluk görevine devam etmiştir. 28 Eylül 1903'de 20 kuruş, 14 Temmuz 1906'da 30 kuruş, 3 Ocak 1907'de 50 kuruş zam ile maaşı 250 kuruşa çıkarılmış ve adı geçen kalemde hesap işleri kâtipliğine nâkil kılınmıştır.

Erzincan Sancağı muhasebeciliğinden yazılan mülahazaya atıf ile Maliye Nezareti tarafından kaleme alınan yazıda, vazifesine uygun olduğu beyan kılınmıştır. Bu görevde 1906 senesine kadar çalışmış ve maaşı 250 kuruşa ulaşmıştır. Erzincan Sancağı Muhasebesi ve Maliye Nezâretinden tarafında yazılan mülahazalarda,⁵²⁷ benzer bilgiler ifade edilmiştir⁵²⁸. Ali Rıza Efendi Kemah Kaymakamlığı'ndan 26. 9. 1934 tarihinde emekli olmuştur. Bayoğlu soyadını almıştır. 27. 12. 1939 tarihinde 59 yaşında vefât etmiştir⁵²⁹.

Bekir Sıtkı Efendi

Erzincan Telgrafhanesi Muhasebe Muharriri Arif Efendi'nin mahdumudur. 1880 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve Erzincan Kazası ahalisinden olduğu tercüme-i hâl varakasinda kayıtlıdır. Erzincan Kazası'nda sıbyan mektebinde eğitim görmüştür. Rüştîye mektebinden sarf, nahiv, Gülistân, coğrafya ve tarih tedrisatı görmüştür. Türkçe, Rumca okuryazar olduğu tercüme-i hâl varakasinda belirtilmiştir.

1893 senesinde İzmir Telgraf Merkezi'nde mülazim olarak göreve başlamıştır. 9 Ağustos 1900 tarihinde 250 kuruş maaşla Muğla Kazası⁵³⁰ Telgraf ve Posta Merkezi Muhaberat Memurluğuna tayin kılınmıştır. Aydın Vilayeti Telgraf ve Posta BaşMüdürlüğü ile Telgraf ve Posta Nezâreti tarafından kaleme alınan yazılarda vazifesinin tâsdik edildiği anlaşılmaktadır. Bekir Sıtkı Efendi hakkındaki bu bilgiler Posta ve Telgraf BaşMüdürlüğü ile nüfus tezkeresi-i Osmanîsi, tercüme-i hâl ve sicill-i ahvâl şubesinde onaylanmış şekilde kayıtlıdır. (6 Ağustos 1901)

27 Kasım 1900 tarihinde 800 kuruş maaşla Muğla Kazası Posta ve Telgraf Müdürlüğü'nde memurluğuna devam ettiği görülmektedir. 7 Mayıs 1902'de 250 kuruş

⁵²⁶BOA. DH. MKT. 1565/57.

⁵²⁷"*erbab-ı iktidar ve istikametden olup umur-ı memuresini hüsn-i ifâ etmekte olduğu*"

⁵²⁸BOA. DH. SAİD. d. 145/359.

⁵²⁹Emekli Sandığı Arşivi. MD. 3949 Defter no.61. Erzincan. I-291, s.12.

⁵³⁰Aydın Vilayeti kazadır.

indirilmiş maaşla becayiş suretiyle İzmir Postahanesi Kâtip memurluğuna nâkil edildiği Telgraf ve Posta Nezâreti Sicil Şubesi tarafından kaleme alınan 15 Temmuz 1904 tarihli vuku'ât pusulasında kayıt edilmiştir. Mumaileyh vazifesine devam etmemesinden dolayı posta komisyon şubesinin 14 Mayıs 1903 tarihli kararıyla azil edilmiştir. Sonrasında adı geçen komisyon kararı üzerine 16 Haziran 1903 tarihinde 500 kuruş muvakkat maaşla İzmir Postahanesi Posta Seyyar Memuriyetine nâkil olmuştur.

15 Ağustos 1903 tarihinde İzmir'de vazifesine mübaşeret eylediği mezkûr sicil şubesinin 16 Nisan 1904 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. Mumaileyhin 9 Şubat 1906 tarihinde maaşıyla Vilayet-i müşarünileyha de (adı geçen vilayette) yeniden oluşturulan İnce Nahiyesi Telgraf ve Posta merkezi Müdürlüğüne nâkil kılındığı 20 Haziran 1907 tarihli vuku'ât pusulasında bildirilmiştir. 9 Şubat 1906 tarihinde 250 kuruş maaşla İnce Nahiyesinde⁵³¹ inşa edilmiş olan Telgraf ve Posta Merkezinde müdürlük görevine nâkil edildiği 22 Haziran 1907 tarihli vuku'ât pusulasında belirtilmiştir⁵³².

Hafız Mehmed Said Efendi

Erzincan'da bulunan Pervane Medresesi müderrisi Erzincanlı Hoca Salih Nureddin Efendi'nin mahdumudur. 1880 senesinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan iptida mektebinde dini ilimlerinin tahsilinin yanı sıra "*hıfz-ı Kur'ân-ı Kerîm*" ile hafız olmuştur. Bu okuldan sonra askeri rüştiye mektebine girmiş bütün derslerde oldukça başarılı olarak şahadetnâme almıştır. Arapça ve Türkçe okur-yazardır.

29 Temmuz 1897 tarihinde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu-yu Hümâyun Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şube Nizamiye Yoklama Kalemine mülazim olarak başlamıştır. 15 Ocak 1904'de 320 kuruş maaşla aynı dairede çalıştığı görülmektedir. Bu görevde uzun yıllar hizmet etmiştir. Dördüncü Ordu-yu Hümâyun Erkân-ı Harbiye Dairesi riyasetinden yazılan mülahazada oldukça disiplinli ve çalışkan bir memur olduğu ifade edilmektedir⁵³³.

İsmail Hakkı Efendi

Redif yüzbaşlarından Mustafa Şükrü Efendi'nin mahdumudur. 1880 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve Erzincan Kazası ahalisinden olduğu tercüme-i hâl varakasında belirtilmiştir. Erzincan Kazası'nda sıbyan mektebinde okuduktan sonra, Sivas Vilayetine bağlı Koyulhisar Kazası rüştiye mektebinde tahsil görmüştür. 27 Ağustos 1893 tarihinde tahsilini tamamlayıp şahadetnâme almıştır. Türkçe okuryazar ve Ermeniceye aşınadır. 3 Kasım 1904 tarihinde 150 kuruş maaşla Maşyolu ve Sisorta nahiyelerinde⁵³⁴ polis memurluğu görevinde bulunmuştur. 5 Temmuz 1905'de mesleğinden istifa etmiştir.

10 Mart 1906 tarihinde 200 kuruş aylıkla ücretle, Dersâdet Yirmi Yedinci Bölük Polis Nezâreti'nde polis memurluğuna nâkil olmuştur. 15 Temmuz 1907'de 200 kuruş aylıkla

⁵³¹ İzmir Sancağına bağlıdır.

⁵³²BOA. DH. SAİD. d. 102/471.

⁵³³BOA. DH. SAİD. d. 155/93.

⁵³⁴ Koyulhisar kazasına bağlıdır.

Hınıs Kazası üçüncü sınıf komiserliğe terfî etmiştir.⁵³⁵ Nahiye polis memuriyeti görev süresince, zimmet ve ilişkisi olmadığı, iyi hizmetlerde bulunduğu, Koyulhisar Kazası meclis idaresinin mazbata suretleri ile Dersaadet polis neferliğine tayin ve komiserliğe terfî tarihleriyle tercüme-i hâl varakası birleştirilerek sicill-i ahvâl idare-i umumiyesince hıfz edilmiştir. (11 Ekim 1909)

İsmail Hakkı Efendi nahiyelerde bulunduğu polis memurluğu dönemlerinde hüsn-ü vazife ile çalıştığı Koyulhisar Kazası Meclis İdaresinin 2 Eylül 1905 tarihli mazbatasıyla belirtilmiştir⁵³⁶. Ayrıca Dersaadet Polis Nazırlığına tayin, komiserliğe terfî tarihleri ve maaşı ile Zabtiye Nezâreti muhasebesinin 3 Ağustos 1908 tarihine ait mazbatasını ve mekteb-i rüştiye şahadetnâmesi, tezkere-i Osmanî varakası, tercüme-i hâl ve sicill-i ahvâl idaresi umumiyesince de bu bilgiler kayıt edilmiştir. 11 Ekim 1909⁵³⁷

Dursun Hüsnü Efendi

Erzincan eşrafından Tahir Efendi'nin mahdumudur. 1881 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve Erzincan Kazası ahalisinden olduğu tercüme-i hâl varakasinda kayıtlıdır. Erzincan Kazası'nda iptida mektebinde eğitim gördükten sonra, rüştiye mektebinde bir süre tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 13 Şubat 1899 tarihinde 75 kuruş maaşla Canik Sancağı Jandarma Dairesi Zabıt Kâtipliği'nde göreve başlamıştır. O sırada jandarma neferliğine dâhil olmuştur. 14 Nisan 1903'de 200 kuruş maaş almaktadır. 19 Mayıs 1908'de bu vazifesinden ayrılmıştır. 21 Mayıs 1908'de kurum değiştirilerek 250 kuruş maaşla Bafra Kazası⁵³⁸ Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Kâtipliği refakatine dâhil olmuştur.

Bafra Kazası Kaymakamlığı'ndan yazılan mülâhazada, hüsn-ü hâl ashabından olduğu belirtilmiştir. Hizmet süresince sabıkası, maaş, zam, görevden ayrılma sebebine dair oluşturulan kayıtlarda bu durumu belirtilmiştir. Ayrıca Jandarma Dairesi Sicil Şubesi tarafından kaleme alınan 15 Mayıs 1908 tarihli tâsdik edilmiş mazbata ile tezkere-i Osmanî varakası ve Canik Sancağı Jandarma Kumandanlığının 1 Şubat 1909 tarihli derkenar (defter veya resmi belgelere sonradan yapılan ekleme) ile tercüme-i hâl varakasinda kayıtlıdır. Dursun Hüsn-ü Efendinin 7 Ağustos 1910 tarihinde 500 kuruş maaşla Kuruçay Kazası Ziraat Bankası Sandığı memurluğuna atandığı ve zimmetle ilişkisinin olmadığı ilgili Ziraat Bankası Umum Müdürlüğünün 19 Aralık 1911 tarihli vuku'ât potasıyla bildirilmiştir⁵³⁹.

Abdurrahman Efendi

Müftüzade demekle tanınan Muhiddin Efendi'nin mahdumudur. 1881 senesinde Erzincan Kazası'nda tevellüd etmiştir. Erzincan sıbyan ve rüştiye mekteplerinde birçok ders okuyarak başarıyla mezun olmuştur. 23 Kasım 1898 tarihinde vasat derecede şahadetnâme almıştır. Türkçe okur-yazardır. 16 Ocak 1901'de Dördüncü Ordu Erkân-ı

⁵³⁵"ehliyet ve dirayetine mebnî"

⁵³⁶"kifâyet ve istikameti tasdik olunur."

⁵³⁷BOA. DH. SAİD. d. 165/249.

⁵³⁸ Canik Sancağına bağlı bir kazadır.

⁵³⁹BOA. DH. SAİD. d. 177/49.

Harbiye Dairesi İkinci Şubesi Yoklama Kalemî'nde mülazemetle göreve başlamıştır. 7 Ağustos 1904'de askere gitmiştir. Askerlik süresince on başı rütbesiyle hizmet vermiştir.

14 Eylül 1908 tarihinde askerlik vazifesinde ihtiyat sınıfında bulunmuştur. Askerlik görevini tamamladıktan sonra 15 Şubat 1910 tarihinde Erzincan Ziraat Bankası Şubesi'nde memuriyet görevine başlamıştır. Aynı senenin Mayıs'ının 8'ine kadar 400 kuruş maaş almış ve asaleti tâsdik olmuştur. 15 Eylül 1910'de ise Erzincan Evkaf Dairesine dâhil olmuş ve memuriyet hayatına burada devam etmiştir. Çalıştığı Ziraat Bankası Umum Müdürlüğü ve Evkaf Nezâretinden yazılan mülahazalarda, halim selim bir şahsiyet olduğu beyan edilmiştir⁵⁴⁰. Abdurrahman Efendi Erzincan Müftülüğünden emekli olmuş ve 1. 8. 1947 tarihinde 66 yaşında vefât etmiştir⁵⁴¹.

İbrahim Hakkı Efendi

Erzurum Vilayeti Duyûn-u Umumiye Nezaretine bağlı Pülümür memlehası memuru Kara Hüseyin Efendizade demekle bilinen Erzincanlı Hüseyin Hilmi Efendi'nin mahdumudur. 1881 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzincan sıbyan ve rüştiye mekteplerinden mezun olduğu tercüme-i hâlinde beyan edilmiştir. Türkçe okur-yazardır. 23 Mayıs 1902 tarihinde 250 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti dâhilinde bulunan Göneli memlehası (Pülümür ve Erzincan arasındaki tuzla işletmeleri ve bugün dahi ana yola yakın olan bu tuz işletmeleri faaliyet göstermektedir) geçici mukayyitliği görevinde memuriyet hayatına başlamıştır.

26 Nisan 1903 tarihine kadar bu görevde bulunmuştur. 25 Haziran 1904'de 250 kuruş maaşla tekrar aynı görevine dönmüştür. Aynı sene içerisinde 250 kuruş aylıkla Erzincan Duyûn-u Umumiye İdaresine nâkil olunmuştur. Erzurum Duyûn-u Umumiye Nezâretinden yazılan mülahazada halim selim bir kişi olduğu ve vazifesini yapmaya muktedir olduğu beyan edilmiştir. Benzer bilgiler Duyûn-u Umumiye Nezâreti tarafından kaleme alınan mülahazalarda, dahi tâsdik edilmiştir.

8 Temmuz 1906 tarihinde 350 kuruş maaşla Pasinler Kazası Duyûn-u Umumiye Dairesi memurluğuna nâkil edilmiştir. 26 Mayıs 1907 tarihinde terfî ile 400 kuruş maaşla Hakkâri Sancağı Duyûn-u Umumiye İdaresinde memurluk hayatına devam etmiştir. 2 Mart 1912'de 800 kuruş maaşla Adilceviz Kazası⁵⁴² Mal Müdürlüğüne nâkil olmuştur. Aynı tarihte hakkında bir şikâyet üzerine, yapılan soruşturmanın ilk neticesinde işten el çekirilmiş ise de⁵⁴³ yapılan tahkikât neticesinde mahkemesine lüzum olmadığına karar verilmiştir. Bu karar üzerine tekrar aynı maaşla 29 Temmuz 1912 tarihinde görevine geri dönmüştür. Açıkta kaldığı dönemde maaşının 1/5 oranını almıştır. Memur hakkındaki bütün bilgiler 9 Eylül 1913 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir⁵⁴⁴. İbrahim Hakkı Efendi 1. 2. 1932 tarihinde Ardahan Tahsil Memurluğundan emekli olmuştur. Toptaş

⁵⁴⁰BOA. DH. SAİD. d. 178/492.

⁵⁴¹Emekli Sandığı Arşivi. MD. 3949 Defter no.61. Erzincan. I-291, s.211.

⁵⁴² Van Vilayetine bağlıdır.

⁵⁴³"görülen lüzuma mebnî azl edilmiştir."

⁵⁴⁴BOA. DH. SAİD. d. 192/187.

soyadını almıştır. Emekli olduktan sonra gitmiş olduğu Kemah Kazası'nda 1961 tarihinde 80 yaşında vefât etmiştir ⁵⁴⁵.

Abdurrahman Efendi

Çiftçilik yapan Çilingircizade Mustafa Efendi'nin mahdumudur. 1882 senesinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinden öğrenmekteyiz. İptida ve Erzincan mülkiyeti-rüştiye mektebinde tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 14 Aralık 1894 tarihinde 12 yaşında olduğu halde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Erkân-ı Harbiye Dairesi İkinci Şubesi Nüfus Kalemine mülazım olarak girmiştir. Çalıştığı daire reisi tarafından yazılan mülhaza özetinde hakkında tahkikât yapılmış ve buna bağlı olarak mahkeme olduğu belirtilmiştir ⁵⁴⁶.

Haçator Efendi

Erzincanlı Oseb Efendi'nin mahdumudur. 1883 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Erzincan Ermeni mektebinde okuduğu tercüme-i hâlinde belirtilmiştir. Türkçe ve Ermenice okur-yazardır. 14 Eylül 1906 tarihinden 13 Ocak 1906'a kadar 150 kuruş maaşla Diyarbakır Ziraat Bankası Şubesi geçici Tahsildârlığına tayin olmuştur. 12 Haziran 1906'da 200 kuruş maaşla aynı dairede aseleti tasdik olunarak tahsildârlığa atanmıştır. 21 Mayıs 1908'de ücreti 250 kuruşa baliğ olmuştur. Fakat 8 Mayıs 1909 tarihinde bu görevinden istifa ederek ayrılmıştır.

15 Ağustos 1910'da 300 kuruş maaşla Selanik Ziraat Bankası Şubesi Evrak Müdürlüğü refakatine nâkil olmuştur. 4 Ocak 1911'de 400 kuruş maaşla kurum değiştirerek Üsküdar Mal Müdürlüğüne tâhvil olmuş ancak bu görevinden istifa edip 3 ay sonra önceden çalışmış olduğu Üsküdar Ziraat Bankası şubesinde ki görevine geri dönmüştür. Selanik Şubesi Müdürlüğü, tercüme-i hâl varakası, Diyarbakır Ziraat Bankası Şubesinden yazılan mülhazalarda,⁵⁴⁷ Haçator Efendi bulunduğu bütün vazifelerini iyi niyet ve başarıyla ifa ettiği beyan edilmiştir ⁵⁴⁸.

Mehmed Münir Efendi

Eski Erzincan müftüsü Kerametçizade demekle tanınan aileden Salih Efendi'nin mahdumudur. Erzincan iptida mektebinde mezun olduktan sonra medresede Kuran-ı Kerimi hıfz etmiş ve sarf, nahiv, Arapça, Farsça ve mantık dersleri tedrisatı görmüştür. Türkçe okur-yazardır. 1883 senesinde Erzincan'da doğduğu tercüme-i hâlinde kayıtlıdır. 20 Eylül 1887 tarihinde 27 yaşında olduğu halde 250 kuruş maaşla Bayburt Sancağı Evkaf Müdürlüğüne tayin olmuştur. Bayburt'un idari taksimatta yeniden yapılanma esnasında kazaya dönüştürülmesiyle 250 kuruş maaş miktarıyla Gümüşhane Sancağı Evkaf Müdürlüğüne nâkil edilmiştir. Ancak 22 Ağustos 1890'da bir dönem açıkta kalmıştır.

14 Mayıs 1892'de 600 kuruş aylıkla Kerkük Sancağı Evkaf Müdürlüğüne memur olarak gönderilmiştir. Bu görevine geç başlamasında dolayı maaş kesintisi cezası verilmiştir. 12

⁵⁴⁵*Emekli Sandığı Arşivi. MD. 3949 Defter no.61. Erzincan. I-291, s.92.*

⁵⁴⁶*BOA. DH. SAİD. d. 121/19.*

⁵⁴⁷*"dirayet ve istikameti ve umur-ı memuriyesinde hüsn-i muvaffakiyeti meşhut olduğu tasdik olunur."*

⁵⁴⁸*BOA. DH. SAİD. d. 167/495.*

Kasım 1896'de 250 kuruş maaşla Kerkük Sancağı Evkaf Müdürlüğü'nde memur olarak çalışıyor iken kadrosu Kerkük Evkaf Müdürlüğü'nde kalmak şartıyla 300 kuruş maaşla Diyarbakır Vilayeti Evkaf Muhasebeciliği vekâletine tayin kılınmıştır. Çalıştığı Bayburt Kazası, Gümüşhane Sancağı ve Kerkük Sancağı Evkaf Müdürlüklerinden yazılan mülâhazalarda, vazifesini en iyi şekilde ifa ettiği ve bir gün dahi zimmetle ilişkisi olmadığı beyan edilmiştir. Şu ana kadar hakkındaki bilgiler; 2 Temmuz 1888, 2 Eylül 1890, 8 Şubat 1896 ve 29 Eylül 1896 tarihli ve 15/1570 numara ve sayılı evraklarda belirtilmiştir.

Bu görevinden 6 Aralık 1904 tarihinde Dersim Sancağı Evkaf Müdürlüğüne nâkil edildiği Meclis İdaresi'nin 4 Şubat 1906 tarihli mazbatasından anlaşılmıştır. 21 Mart 1906 tarihinde 450 kuruş maaşla Beylan Kazası⁵⁴⁹ Evkaf Müdürlüğüne tayin edildiği Beylan Kazası Evkaf Şubesi'nin 24 Ocak 1909 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. Bu göreve başladığı ve memuriyetinin tâsdik olduğuna dair Halep Vilayeti Evkaf Muhasebeciliği'nin 24 Ocak 1907 tarihli varakasına atfen Vilayetin Evkaf-ı Hümâyun sicil şubesinin 21 Şubat 1907 tarihli vuku'ât pusulasında gösterilmiştir. 14 Ocak 1910 tarihinde mahallince icra kınılan 600 kuruş maaşla İskenderun⁵⁵⁰ ve Beylan Kazaları Evkaf Müdürlüğü görevinde bulunduğu 9 Aralık 1912 tarihli vuku'ât pusulasında belirtilmiştir⁵⁵¹.

Mustafa Şefik Efendi

Erzincan jandarma taburu kâtibi Abdurrahman Efendi'nin mahdumudur. 1883 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve Erzincan Kazası ahalisinden olduğu tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır. Sibyan mektebini bitirdikten sonra askeri rüştiye mektebinden de mezun olup diploma almıştır. Türkçe okuyazardır. 14 Nisan 1904 tarihinde 80 kuruş maaşla Dördüncü Ordu Erkân-ı Hümâyun Levazım Dairesi Birinci Şubesine mülazım olarak girmiştir. Dördüncü Ordu Erkân-ı Hümâyun Levazım Dairesi Sicil Şubesinden yazılan mülâhazada, hakkında tahkikât olduğu ancak suçsuz bulunduğu ve müstakim bir kişi olduğu belirtilmiştir. Bu kayıtlar, 23 Nisan 1906 tarihinde tercüme-i hâl ve sicill-i ahvâl şubesinde onaylanmış şekilde kayıtlıdır⁵⁵². Mustafa Şefik Efendi İzmir Muhkem Mevki Muhasebeciliği veznadarlık görevinden 1. 10. 1945 tarihinde emekliye ayrılıp Erzurumda ikamet etmiştir. Özkan soyadını almıştır. 12. 4. 1948 tarihinde 65 yaşında vefât etmiştir⁵⁵³.

Dikran Efendi

Osmanlı tebaasından olup Ermeni milletinden Asador Ağa'nın mahdumudur. 1885 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve Erzincan Kazası ahalisinden olduğu tercüme-i hâlinde kayıtlıdır. Erzincan Kazası Ermeni mektebinde eğitim görmüştür. Mektepte, Ermenice, Türkçe, hesap, usul dersleri, coğrafya, tarih, Osmanlı harfleri tedrisatı görmüştür. Türkçe, Ermenice okuyazar olduğu tercüme-i hâl

⁵⁴⁹ Beylan (Belen) kazası, Halep Vilayeti Antakya Sancağına bağlıdır.

⁵⁵⁰ İskenderun (Üzeyr) Sancağı, Halep Vilayetine bağlıdır.

⁵⁵¹ BOA. DH. SAİD. d. 82/99.

⁵⁵² BOA. DH. SAİD. d. 116/51.

⁵⁵³ Emekli Sandığı Arşivi. MD. 3949 Defter no.61. Erzincan. I-291, s.88.

varakasında belirtilmiştir. 17 Ocak 1887 tarihinde 300 kuruş maaşla Telif Nahiyesi⁵⁵⁴ Tahrir ve Nüfus Kâtipliği'nde memurluk görevine başlamıştır.

11 Mayıs 1887 tarihinde aynı miktar maaşla Sincar Kazası⁵⁵⁵ Aşar Kâtipliğine nâkil olmuştur. 19 Aralık 1889'de 150 kuruş maaşla Musul Vilayeti Emlak-ı Hümâyün Muhasebe Kalemi Mukayyitliğine tayin olunmuştur. 1890'da maaşı 250 kuruş, 1893'de 350 kuruş, 1897'de 450 kuruş maaş ve bu görevde bulunduğu süre içerisinde memuriyette dördüncü, üçüncü ve ikinci sınıf dereceleri ihsan edilmiştir.

15 Mayıs 1907 tarihinde 550 kuruş maaş aldığı Hazine-i Hassa-ı Şahane Sicil Şubesi vuku'ât pusulasında bildirilmiştir. Musul Vilayeti Emlak-ı Hümâyün Komisyonu riyasetinden yazılan mülahazalarda,⁵⁵⁶ vazifesini ifaya muktedir olduğu belirtilmiştir. Memuriyet hayatı boyunca mesleğinde iktidar sahibi, güzel hizmetlerde bulunduğu ve hakkında herhangi bir şikâyet buna bağlı olarak tahkikât ve mahkeme olmadığı ifade edilmiştir. Dikran Efendi hakkındaki bu bilgiler, Hazine-i Hassa-ı Şahane Nezâreti, tercüme-i hâl ve sicill-i ahvâl şubesinde onaylanmış şekilde kayıtlıdır ⁵⁵⁷.

Ali Şefkati Bey

Keçizade demekle meşhur aileden Yanya Ticaret Mahkemesinde görev yapmış olan Mustafa Şefkati Bey'in mahdumudur. 1885 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Türkçe okur-yazardır. Erzincan iptida mektebini bitirdikten sonra, Erzincan rüştiye mektebinden al'a derecede mezun olmuştur. Eğitimine Erzurum idadi mektebinde devam etmiş ve bu okuldan da iyi derece mezun olmuştur. Bundan sonra İstanbul'da hukuk mektebine girmiş ve 28 Ağustos 1902 tarihinde bu mektebden de al'a derecede mezun olmuş ve 1 Ağustos 1909'da şahadetnâme almıştır.

Türkçe okur-yazardır. Ayrıca Arapça, Farsça, Fransızca ve Ermeniceye aşınadır. 1 Kasım 1909 tarihinde 1000 kuruş maaşla Encümen-i İntihab Memurin-i Adliye kararı hükmünce Erzincan Sancağı Bidayet Mahkemesi azalığında mülazemetle göreve başlamıştır. Memuriyete tayini tarihi, maaş miktarıyla ilgili hususlar, adliye sicil memurluğundan yazılan derkenar şahadetnâmeleriyle ve nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. 17 Nisan 1912 tarihinde 1200 kuruş maaşla Pasinler Kazası Bidayet Mahkemesi başkanlığı emrine nakil olduğu 6 Nisan 1913 tarihli vuku'ât pusulasında bildirilmiştir ⁵⁵⁸.

Ahmed Efendi

Dördüncü Orduyu Hümâyün Seyyar Topçu Yirmi Üçüncü Alayının Kâtibi Mustafa Efendi'nin mahdumudur. 1886 senesinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Erzurum'da iptida mektebinde okumuş ise de şahadetnâme alamamıştır. Türkçe okur-yazardır. 14 Ekim 1904 tarihinde 150 kuruş maaşla Erzurum Hububat

⁵⁵⁴ Musul Vilayeti dâhilinde bulunmaktadır.

⁵⁵⁵ Musul Vilayetine bağlıdır.

⁵⁵⁶ "şimdiye kadar bulunduğu memuriyetlerde ehliyet ve liyakatın mahzar-ı takdir-i ali olduğu merbut olarak resmine suretlerinden müstegar olduğu..."

⁵⁵⁷BOA. DH. SAİD. d. 110/1.

⁵⁵⁸BOA. DH. SAİD. d. 182/15.

Ambarı İdare Kalemî'nde göreve başlamıştır.⁵⁵⁹ Memuriyet hayatını burada devam etmiş gayret ve sebatla çalışmıştır. Hakkında Hububat Ambarı İdaresi tarafından yazılan mülâhazalar, Hazine-i Hassa-ı Şahane Nezâreti ve nüfus tezkere-i Osmanî şubesinde görülerek iade edilmiştir.

27 Nisan 1909 tarihinde Hazine-i Hassa İdaresi tarafından icra edilen tensikâta kadro haricinde kaldığına dair yazı tâsdik edildiği Hazine-i Hassa sicil şubesinin 5 Ağustos 1909 tarihli vuku'ât postasıyla bildirilmiştir⁵⁶⁰. Ahmed Efendi Erzincan maliyesi tahsildarlığından 1. 4. 1944 tarihinde emekli olmuştur. Amasya'ya ailesi ile beraber yerleşmiş ve Esen soyadını almıştır. 3. 5. 1961 tarihinde 85 yaşında vefât etmiştir ⁵⁶¹.

Mehmed Cemaleddin Efendi

Posta ve Telgraf müdürlerinden Mehmed Tevfik Efendi'nin mahdumudur. 1886 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresinde kayıtlıdır. Sıbyan mektebinde okuma yazma ve temel İslam bilgilerini öğrendikten sonra Kırk Kilise mektebinde ve rüştiyesinde okuyup üstün başarıyla şahadetnâme almıştır. Türkçe ve Fransızca okur-yazardır.

1904 senesinde Beyoğlu Telgrafhanesi Muhaberat-ı Ecnebiye memurluğu refakatinde mülazim olarak başlamıştır. Aynı senenin 13 Mayıs'ında 100 kuruş maaşla adı geçen dairede görevine devam ettiği görülmektedir. 12 Haziran 1905'den 18 Eylül 1906'e kadar gelen zamlarla aylığı 220 kuruş ulaşmıştır. 4 Mart 1907'de ise 700 kuruş maaşla Cidde Telgraf ve Posta Merkez Muhaberat Terkip memurluğuna terfî⁵⁶² ettiği Telgraf ve Posta Nezâreti sicil şubesinin 27 Ağustos 1907 senesine ait vuku'ât pusulasında gönderilmiştir ⁵⁶³.

Davut Hilmi Efendi

Erzincan Sancağı Bidayet Mahkemesi İcra Memuru Hacı Mehmed Emin Efendi'nin mahdumudur. 1886 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. İptidai ve rüştiye'den birçok dersler okumuş, 22 Ocak 1902 tarihinde iyi dereceden şahadetnâme almıştır. Türkçe okuryazar ve Farsçaya aşinadır. 5 Nisan 1905'de 150 kuruş maaşla Erzincan Postahanesi Müdürlüğü dağıtım bölümünde göreve başlamıştır. Aynı görevde bulunduğu dönemde 14 Ağustos 1909'de maaşı artarak 200 kuruşa ulaşmış isede bu vazifesinden istifa etmiştir.

7 Mayıs 1911 tarihinde terfî ile 250 kuruş maaşla Dersim Vilayeti Pülümür Kazası Ziraat Bankası Sandığına tayin edilmiştir. Erzincan Kazası Mutasarrıflığı ve Ziraat Bankası Umum İdaresi sicil şubeleri tarafından kaleme alınan hizmet sabıkasından anlaşıldığı üzere, Davut Hilmi Efendi'nin görev süresince iyi huylu ve çalışkan birisi olduğu görülmektedir ⁵⁶⁴.

⁵⁵⁹BOA. HH. SAİD. d. 8/111.

⁵⁶⁰BOA. DH. SAİD. d. 155/379.

⁵⁶¹Emekli Sandığı Arşivi. MD. 3949 Defter no.61. Erzincan. I-291, s.267.

⁵⁶²"dirayet ve liyakat ve isti'dadına naşi..."

⁵⁶³BOA. DH. SAİD. d. 141/403.

⁵⁶⁴BOA. DH. SAİD. d. 195/107.

İsmail Hakkı Efendi

Erzincan Askeri Rüştîye Muallimi Hafız Ağazâde Ahmed Efendi'nin mahdumudur. 1886 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Erzincan sıbyan ve rüştîye mekteplerinde eğitimini tamamladıktan sonra hukuk mektebinde okumuş ve 1908 senesinde al'a dereceden şahadetnâme almıştır. Türkçe okuryazar, Farsça ve Fransızca lisanlarına aşına olduğu kendisi hakkında tutulmuş kayıtlarda mevcuttur.

22 Ekim 1910 tarihinde 1000 kuruş maaşla Erzurum Vilayeti Atik-i İstinaf memurluğuna ve 17 Ekim 1910 tarihinde 1000 kuruş maaşla Encümen-i İntihab Memurin-i Adliye kararıyla Sivas Vilayeti İstinaf Mahkemesinde mülazımlığa tayin edilmiş ve bu görevde bulunduğu esnada asaleti tâsdik olmuştur. İsmail Hakkı Efendinin memuriyeti hakkındaki bu bilgiler, 5 Ocak 1911–5 Şubat 1911 tarihli mektep şahadetnâmeleri, maaşı, tercüme-i hâli, Adliye Nezâreti sicil şubesi derkenarında ve şahadetnâme ile nüfus tezkere-i Osmanîsi'nde belirtilmiştir ⁵⁶⁵.

Halet Şekib Efendi

Bayezıd Sancağı Tahrirat Müdürü Erzincanlı Bekirzâde Hacı Ali Rıza Bey'in mahdumudur. 1886 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Erzincan iptida mektebinde bir miktar din dersleri tedrisatı görmüştür. Kazanın rüştîye mektebini bitirip şahadetnâme almıştır. Erzincan askeri rüştîyenin üçüncü sınıfına kadar devam etmiş, ancak babasının görevinden dolayı yarım kalan eğitimini Trabzon, Bayezıd ve Dersaâdet'te bulunan askeri rüştîye mekteplerinde tamamlamıştır. 1893 senesinde iyi derecede şahadetnâme aldıktan sonra, İstanbul'da eğitimine devam ederek mektep-i mülkiye-i şahaneye kayıt olmuştur. Bu okulu 1909 senesinde al'a derece bitirmiştir. Türkçe, Arapça ve Fransızca okur-yazardır.

23 Ağustos 1911 tarihinde 400 kuruş maaşla Ziraat Bankası Merkez İdaresi Umumi Muhaberat Kalemi'nde göreve başlamıştır. 1912 senesinde kurum değiştirerek, Bayezıd Sancağı rüştîye mektebine rika muallimi olarak 1200 kuruş maaşla tayin olmuştur. Aynı yıl içerisinde Bayezıd Sancağı idadi mektebi Müdürlüğüne terfi etmiştir. Hüsn-ü hâl üzerine memuriyet hayatına devam ettiği⁵⁶⁶, hakkında herhangi bir şikâyet ve soruşturmaya maruz kalmadığını Ziraat Bankası Umum Müdürlüğü ve Maarif Nezâreti tarafından kaleme alınan mülâhazalardan öğrenilmektedir⁵⁶⁷.

Arşak Efendi

Erzincanlı Aragil Ağa'nın mahdumudur. Osmanlı tebaasından olup Ermeni milletindedir. 1886 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve Erzincan Kazası ahalisinden olduğu tercüme-i hâlinde belirtilmiştir. Erzincan Kazası Ermeni mektebinden mezun olmuştur. Mektepte, Ermenice, Türkçe, hesap, usul dersleri, coğrafya, tarih, Osmanlı harfleri (rika ve divani) tedrisatı görmüştür. Muallim-i mahsusundan Arapça, Farsça, dersleri almıştır. Türkçe, İngilizce, Ermenice okuryazar

⁵⁶⁵ BOA. DH. SAİD. d. 176/497.

⁵⁶⁶ "hüsn-i hal ve rü'iyeti ve ifâ-yı vazifede ikdâmı tasdik olundu."

⁵⁶⁷ BOA. DH. SAİD. d. 195/331.

ve Arapça ve Farsçaya aşınadır. Üsküdar Berberyân idadi mektebinde beş sene tahsil etmiştir.

İstanbul'da Dersâdet Kapısında 8 sene hizmet eylediği tercüme-i hâlinde belirtilmiştir. 24 Mart 1911 tarihinde 1000 kuruş maaşla Manastır Vilayeti Tarik ve Muhaberan Müfettişliği refakatinde kâtipliğe tayin olmuş, maaş ve asaleti tâsdik edilmiştir. Ticaret ve Nafia Nezâreti tarafından memurluğu onaylanmıştır. Arşak Efendi hakkındaki bütün bilgiler, 12 Kasım 1911–16 Kasım 1911 tarihli nüfus tezkere-i Osmanîsi ve tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır ⁵⁶⁸.

Mehmed Dursun Efendi

Nadirzade Halid Efendi'nin mahdumudur. 1887 senesinde Erzincan'da doğduğu Osmanlı nüfus tezkeresi ve Erzincan Kazası ahalisinden olduğu tercüme-i hâlinde kayıtlıdır. Erzincan Sancağı iptida mektebinde tedrisatı görmüştür. Ayrıca rüştiye mektebinde birçok ders tahsil ederek iyi derecede şahadetnâme almıştır. Türkçe okuyazardır. Erzurum idadi mektebine girip altıncı sınıfa kadar eğitim görmüş ancak kendi arzusuyla okulu terk etmiş ve 10 Ağustos 1902 tarihinde bu okuldan tasdiknâme almıştır.

Erzincan Sancağı Ziraat Bankası Şubesi'nde bir müddet mülazim olarak görev yapmıştır. 20 Ekim 1908 tarihinde 250 kuruş maaşla Refahiye Kazası Ziraat Bankası Muhasebe Sandık Kâtipliği refakatine tayin olunmuştur. Erzincan Mutasarrıflığı, Ziraat Bankası Umumi Müdürlüğü Sicil Şubesi tarafından kaleme alınan mülâhazaların yanı sıra tercüme-i hâl münderecatında, Mehmed Dursun Efendi'nin gayet başarılı ve işine bağlı bir memur olduğu ifade edilmektedir. Memuriyet hayatı boyunca herhangi bir şikâyet buna bağlı olarak tahkikât ve mahkeme olmadığı görülmektedir ⁵⁶⁹.

Osman Nazmi Efendi

Erzincan eşrafından Müftü Ahmed Cevat Efendi'nin mahdumudur. 1887 senesinde Erzincan'da doğduğu nüfus tezkeresinde belirtilmiştir. Eğitim hayatına Erzincan sıbyan mektebinde başlamıştır. Ardından rüştiye-i mülkiye ve rüştiye-i askeriye mekteplerinde birçok ders okumuş ve bu okulları bitirerek her mekteplerden şahadetnâme almıştır. Ancak her iki mektepten de aldığı şahadetnâmeleri kaybettiği tercüme-i hâl varakasında belirtilmiştir. Türkçe ve Arapça okuyazar, Fransızcaya aşınadır.

Mayıs 1908 tarihinde Erzincan Sancağı Meclis İdare Kalemî'nde Mühürdar olarak bir müddet çalıştıktan sonra İstanbul'a giderek Ticaret ve Nafia Nezâreti'nin Yollar ve Köprüler Fen Heyeti Kalemine 1,5 sene mülazemetle devam ettikten sonra kurum değiştirerek, Ziraat Bankası Umum İdaresi tarafından Erzincan Sancağı Ziraat Bankası Şubesine tayin edilmiştir.

Ticaret ve Nafia Nezâreti, Ziraat Bankası Umum İdaresince yazılan mülâhazalarda, hakkında bir şikâyet olmuş bunun üzerine tahkikât geçirmiş, ancak masum bulunmuştur. Memuriyetine dair bilgiler Erzincan Sancağı Meclis İdaresinin 22 Mart

⁵⁶⁸ BOA. DH. SAİD. d. 186/69.

⁵⁶⁹ BOA. DH. SAİD. d. 161/299.

1906 tarihli mazbata münderecatında ve 26 Şubat 1908 tarihli varakada tâsdik kılınmıştır. Osman Nazmi Efendi hakkında bu bilgiler; 25 Ağustos 1909–26 Ağustos 1909 tarihli nüfus tezkere-i Osmanî suret-i varakasıyla, tercüme-i hâl varakasında da belirtilmiştir⁵⁷⁰.

Salih Cemal Bey

Beyzade demekle tanınan Onuncu Kolordu Erkân-ı Harbiye Dairesi Başkâtibi Çerkez Miralay Yusuf Cemal Bey'in mahdumudur. 1888 senesinde Erzincan'da tevellüd etmiştir. Erzincan'da iptida ve rüştiye mekteplerini bitirmiştir. Daha sonra eğitimine Erzurum idadi mektebinde devam edip iyi derecede mezun olmuştur. Yüksek eğitime devam etmek için İstanbul'a gidip mülkiye mektebine kayıt olup bu okuldan da üstün başarıyla mezun olmuştur. Bu mekteplerin yanı sıra 1 Nisan 1908 tarihinde piyade mektebinde eğitimine devam etmiş ve 19 Ekim 1909'de bu okuldan da mezun olarak şahadetnâme almıştır. Türkçe ve Fransızca okuryazar, Arapça ve Arnavutçaya aşınadır.

3 Aralık 1911 tarihinde İstanbul'da Zaptiye Teşkilatı'nda mülazemetle göreve başlamıştır. 18 Temmuz 1911'de 500 kuruş maaşla İstanbul Vilayeti'nde Zabıt Memurluğuna tayin olunmuş ve 24 Ağustos 1913'de bu görevinden ayrılmıştır. Memurluğu dönemi hakkındaki bilgiler, maaş miktarı, görevinden ayrılma sebebi ve zimmetle ilişkisi olmadığı, vazifesinas, çalışkan ve kendini herkese sevdirmiş bir kişi olduğuna dair 18 Temmuz 1913 tarihli vilayet idaresi meclis mazbatasıyla, nüfus tezkeresi, mektep şahadetnâmesinde kayıt edilmiştir⁵⁷¹. Müdafa-i Milliye Vekâleti imzasıyla; Salih Cemal Bey İstiklal Harbine katılmış ve savaş meydanında üstün gayretleri görülmüştür. Bu mücadele şehid olmuştur. Komutanlarının hakkındaki beyanlarına dayanarak ailesine İstiklal Madalyası verilmiş ve maaş bağlanmıştır 23 Eylül 1925.⁵⁷²

Mahmud Avni Efendi

Keçizade demekle tanınan aileden Mehmed Efendi'nin mahdumudur. 1888 senesinde Erzincan Kazası'nda tevellüd etmiştir. Erzincan rüştiye mektebinde tahsil ikmâl ederek 1 Eylül 1901 tarihinde vasat derecede şahadetnâme almıştır. Türkçe okur-yazardır. 3,5 sene kadar Erzincan Sancağı Bidayet Mahkemesinde mülazemetle memuriyete devam ettikten sonra 2 Temmuz 1908'de 30 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Tahrirat Kalemine nâkil olmuş ancak 26 Şubat 1910'de açıkta kalmıştır.

12 Mart 1910 tarihinde kurum değiştirerek, 250 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Evkaf Sandık İdaresine girmiş ve 20 Mart 1910 tarihinde vazifesine yeniden başlamıştır. 23 Ağustos 1911'de Evkaf-ı Hümayun Nezâreti tarafından memurluğu onaylanmıştır. Bu bilgiler, tercüme-i hâl varakası münderecatı, Erzincan Evkaf İdaresi ve Mutasarrıflığı tarafından tâsdik kılınmıştır. Mahkeme kalemi ve Erzincan Sancağı Adliyesi sicil şubesinin kaleme aldığı 26 Şubat 1910 tarihli mazbata suretiyle, Tahrirat Kalemi'ndeki istihdâm süresi, maaş miktarı hakkında oluşturulan 18 Eylül 1907 tarihli liva meclis

⁵⁷⁰BOA. DH. SAİD. d. 161/411.

⁵⁷¹BOA. DH. SAİD. d. 192/232.

⁵⁷²B.C.A.030.11.1.0. 21.1.8.

idaresi mazbatası sureti ve Erzurum Evkaf Müdürlüğü tarafından da kaleme alınan 16 Mart 1909 tarihli tahriratlardan anlaşılmıştır. Memuriyet hayatı boyunca Mahmud Avni Efendi hakkında herhangi bir şikâyet, buna bağlı olarak tahkikât ve mahkeme olmadığı görülmektedir. Mahmud Avni Efendi hakkındaki bütün bilgiler nüfus tezkere-i sureti ve tercüme-i hâl varakasında hıfz edilmiştir ⁵⁷³.

Yusuf Efendi

Refahiye Kazası Mal Müdürü Mehmed Naci Efendi'nin mahdumudur. 1892 senesinde Erzincan Kazası'nda tevellüd etmiştir. Erzincan sıbyan mektebini bitirdikten sonra Kemah Kazası rüştiye mektebinde üç yıl kadar okumuş ise de babasının Refahiye Kazasına memur olarak nâkil edilmesi sebebiyle eğitimi yarım kalmıştır. Türkçe okur-yazardır. 1905 senesinde Refahiye Kazası Telgraf Merkezinde şakirdân olarak göreve başlamıştır.

2 Kası1909 tarihinde 150 kuruş maaşla Hınıs Kazası Posta ve Telgraf Müdürlüğü'nde tekrar mülazemetle göreve başlamıştır. 3 Mart 1911'de 300 kuruş maaşla Erzincan Sancağı Posta ve Telgraf Müdür muavinliği emrine nâkil edilmiştir. Memuriyetinde vazifesine müdavîm olduğu beyan edilmiştir ⁵⁷⁴. Memuriyet hayatı boyunca hakkında herhangi bir şikâyet buna bağlı olarak tahkikât ve mahkeme olmamıştır. Yusuf Efendi hakkındaki bilgiler Posta ve Telgraf Nezareti sicil şubesi tarafından yazılan mülahazada, nüfus tezkere-i Osmanîsi, iptida mektebi şahadetnâme vesikası ve tercüme-i hâl varakasında kayıtlıdır ⁵⁷⁵.

Sonuç ve Değerlendirmeler

Tanzimat döneminde devlet bürokratik anlamda, XV. ve XVI. yüzyıllarla kıyas kabul etmez derecede büyümüştü. Nitekim bu dönem iş hacmi artmış, yapılan işler karmaşıklaşmış, buna paralel olarak personel sayısı ve bürokratik birimlerde çoğalmıştı. Büyüme, yetişmiş ve uzmanlaşmış insana olan ihtiyacın artması anlamına gelmektedir ⁵⁷⁶. Tanzimat dönemi, idari, sosyal, siyasi, kültürel ve ekonomik olarak son derece önemli değişim ve dönüşümün yaşandığı bir süreç olmuştur. Bir bütün oluşturan XIX. yüzyıl idari reformları ile ülke çapında idarenin mülki, askeri gibi bütün alanlarda merkezîyetçi bir düzenlemeye gidilmiştir ⁵⁷⁷.

Bu dönem nezaretlerin ve nezaret meclislerinin ortaya çıktığı ihtisaslaştığı bir dönemdir ⁵⁷⁸. Osmanlı idari yapısında, hacminde ve mensuplarının görevlerinde meydana gelen değişiklikler sivil bürokrasinin yapısını da değiştirmiştir ⁵⁷⁹. Sivil bürokrasi, bu dönemde oluşturulmaya çalışılan yeni taşra idaresinin ana sorumluluğunu da üstlenerek, vilayetlerdeki rolünü kurumsallaştırmıştır. Sivil bürokrasi merkezde olduğu gibi taşrada da resmi hizmet kolu olarak etkisini sürdürmüştür. Merkezileşme, devlet

⁵⁷³BOA. DH. SAİD. d. 184/150.

⁵⁷⁴"umur-i memuriyeti hüsn-i ifâya mukdim ve sa'y olduğu."

⁵⁷⁵BOA. DH. SAİD. d. 183/216.

⁵⁷⁶ Ali Akyıldız, *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, İstanbul 2004, s.20.

⁵⁷⁷ Ali Akyıldız, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Merkez Teşkilatında Reform*, İstanbul 1993.

⁵⁷⁸ Musa Çadırıcı, *Tanzimat döneminde Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, Ankara 1997.

⁵⁷⁹ Akyıldız, *Modernleşme*, s.21.

teşkilatında meydana gelen gelişme ve büyümeye bağlı olarak bürokratik kadroları da her geçen gün biraz daha genişlemiştir⁵⁸⁰.

Nezaretlerin yanında Dâr-ı Şura-yı Bâbîâlî ve Meclis-i Ahkâm-ı Adliye gibi organlar da tesis edilerek, batılı devletlerinkine benzer bir tarzla bürokrasi oluşturulmaya çalışılmıştır. İdareyi şekillendirme girişiminin önemli bir tarafı, mülkiyenin müşterek bir düzenlemeye tabi tutulmasıydı. Yeni mülki derecelere bir hiyerarşi oluşturma ve dereceye göre sıralanmış resmi hitap şekilleri gibi yeni oluşumlar mülkiyeye yeni bir görüş ve daha kesin olarak tanımlanabilen yeni bir kimlik kazandırdı⁵⁸¹.

1871 senesinde merkezîyetçi eğilimlerin daha belirginleştiren nizamname ortaya konuldu. Daha önce çıkarılan nizamname ile mülkiye memurlarının validen, nahiyeye müdürlerine, muhtara kadar olan kademelere göre yetki ve sorumlulukları tespit edildi ve memurların muhakeme edilmeleri ile ilgili esaslar 1871’de nizamname ile belirlendi; 1873 tarihli kararname ile maaş ve harcırahlarla ilgili hükümler şekillendi⁵⁸².

Memurların seçimi ve tayini için bazı ihtisas komisyonları oluşturuldu. Bunlardan birisi olan *Memurin-i İntihab Komisyonu*, geçirdiği dönüşümler ile II. Abdulhamid döneminde bürokratik atamalar üzerindeki kontrolü sağlayacak mekanizmanın bir parçası oldu. Personel yönetmeliklerini sistemleştirmek için yapılan girişimler, personel kayıtları bakımından modern bir sistemin oluşturulmasıyla yeni bir boyut kazandı. Sonuçta, en önemli yeniliklerden birisi, daha önce Osmanlı Devleti’nde görülmemiş modern bir usul olan, devlet personelinin sicillerinin ilk defa resmi bir büro tarafından tutulmaya başlanmıştır⁵⁸³. Sicil-i ahvâl defterlerinde son dönem biyografi kayıtlarının yanısıra taşra bürokrasisi, personel polikikaları ve yerel tarihe dair bilgileri de içermektedir. Bu belgeler, oldukça ayrıntılı bilgileri içermesiyle beraber, memurlarla ilgili bilinmesi gereken pek çok noktada meçhul kalmıştır. Memurların aile durumları, çocuk sayıları, eşleri, miras durumları, çoğunlukla vefat kayıtları, bazı atamalar arasındaki boşluklar, kopukluklar, tekrar bilgileri, fotoğraf ve ilgi alanlarıyla alakalı daha birçok mevzunun tam kayıt edilememiş olması önemli bir eksiklik olarak görülmektedir. Ayrıca belgelerin büyük bir kısmında, memurun iş hayatıyla ilgili bilgiler kronolojik olarak verilmemiştir. Memurlar hakkında çeşitli kurum ve makamlar tarafından yazılan mülâhazalar, belgeler içerisinde de dağınık bir şekilde belirtilmiştir.

Ad, Aile, Sülale, Şan ve Şöhretleri: Toplumsal köken araştırmalarında kişilerin sahip oldukları ad, şan, şöhret ve lakaplar büyük önem taşır ve bunlar kişilerin aidiyetleri konusunda değerli bilgiler içerir. Osmanlı dönemindeki aile, sülale ve bunların lakap ve şöhretlerinin tespitinde, tahrir, temettuat ve avarız defterleri, vakıf kayıtları, şeri’yye sicillerindeki muhtelif kayıtlar, asker toplamak amacıyla tanzim edilmiş olan nüfus yoklama defterleri, kazaya gelip-giden, doğan ve ölenlerin durumunu tespit için tutulan

⁵⁸⁰ Cater V.Findly, *Osmanlı Devleti’nde Bürokratik Reform Bâbîâlî (1789–1922)*, (çev. Latif Boyacı-İzzet Akyol), İstanbul 1994, s.57.

⁵⁸¹ Cater V.Findly, *Kalemîyeden Mülkiyeye Osmanlı Memurlarının Toplumsal Tarihi*, (çev. Gül Çağalı Güven), İstanbul 1996, s.127.

⁵⁸² İlber Ortaylı, *Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri*, Ankara 2000, s.55.

⁵⁸³ Sarıyıldız, *Sicil-i Ahvâl Komisyonu’nun Kuruluşu*, s.4.

defterler ve sicill-i ahvâl defterleri ve muhtelif arşiv seksiyonlarındaki kayıtlar önemli bilgiler içerir.

Bu bahis altında tarihsel bir bütünlük olması açısından Erzincana ait muhtelif tarihli kayıtlardan istifade edilmiştir. Erzincan kazasında XVI.⁵⁸⁴ yüzyılına ait tahrir, XVII.⁵⁸⁵ yüzyılın ilk yarısına ait avarız ve cizye defterleri⁵⁸⁶, nüfus yoklama defterleri ile sicill-i ahvâl defterlerinden istifade edilerek kazadaki erkek isimlerinin yanı sıra ailelerin şan ve şöhretleri üzerine bir değerlendirme yapılmıştır. Tahrir defterlerinde adlar “*ad bin veya veledi baba adı*” şeklinde belirtilmiş iken, XVII.’a ait defterlerde “*ad veledi baba adı*” şeklindedir. İki yüzyıllık dönem içerisinde tek isim esastır. Ancak bazen isimlerin önünde veya sonunda sıfat ve lakaplar kullanılmıştır. Bu lakap ve sıfatlar, dinsel eğilimlerini, vergi durumlarını, mesleklerini, fiziki yapılarını, sosyal hayattaki mevki ve durumlarını simgelemektedir.

Bu sıfatlar arasında *vergi durumları*: hane, bennak, mücerred, *gelir durumları*: ala, evsad, edna, *yaş durumları*: sabi, tûvana, pirifâni, amelmande *sosyal statü ve dini eğilimler*: abdal, tur, pir, sultan, kocabaş, şeyh, emir, dede, kulu, şah, han, tat, baba, seyyid, ferraş, kayyum, sipahi, zaim, sipahi, nöker, nökerzade, sipahizade, cebeci, mustahfız, molla, hacı, mevlana, koca, kara, çelevi, ak, melik, *fiziksel özür özellikleri*: kör, sağır, çolak, bodur, divane vb, *meslekler*: çerci, katırcı, ırgat, hizmetkâr, rençper, çullah, karcı, deveci, ekmekçi, kayıkçı gibi olanlar en yaygın kullanılanlarıdır.

XVI. yüzyılda kazada en çok kullanılan Arapça kökenli İslâmî erkek adları: Mehmed, Ali, Ahmed, Hüseyin, İbrahim, Hasan, Hamza, İshak, Yusuf, Abdullah, Musa, Yakup, Veli, İlyas, Mustafa, Halil ve Mahmud’tur. Türkçe veya Türkçeleşmiş kökenli adlar içerisinde Pir Kaya, Tur Kaya, Pir Dede, Allahkulu, Hüdaverdi, Tanrıverdi, Ağacık, Derviş Aydi, Hacı Bektaş, Gökçe, Budak, Pir Kalem, Pirhan, Sultan Ali, Pir Budak, Pir Sultan, Şah Kulu, Dolu Şeyh, Tur Ali, Eyne Bey, Sefer Çelebi, Şeyh Çelebi, Şeyh Burak, Değmiş, Göktaş, Turhan, Çoban, Baba Sultan, Kayahan, Durdi, Melikhan, Karamelik, İmam Kulu, Şeyh Arif, Karaca, Ahi Emir, Hocababa, Kırac, Aydoğmuş, Aydoğdu, Gündoğmuş, Gündoğdu, Öğülmüş, Bulduk, Duman, Saruhan, Karaman, Öktem, İnal, Ağca, Kurd, Pir İvaz, Gündüz, Sevindik, Tura Bey, Pir Seydi, Seyhsuvar, Hanlu Bey, Melikkulu, Kara Sadık, Köse, Han Derviş, Şancıkaya, Sıraç, Kalender Bey, Hızırhan, Akbaş, Kanlu Bey, Pir Aydi, Kalenderşah, Emir Salır, Turyar, Karamelik, Piraziz, Bar Ali, Kara Bey, Sandık Han, Artuk, Çelebi Han, Ağa Han, Pir Veli, Temür, Abidyar, Zenelabidin, Gürbarak, Abdal, Yolukulu, Aykut, Dursun, Tanrıvermiş, Çırak, Durak, Aydın, Emir Küçük, Koca Satılmış, Kaya, Tursan, Budak ve Kılağuz yaygın olarak kullanılmaktadır.

Müslim erkeklere isim verilirken bazı hususlara dikkat edildiği görülür. Arapça kökenli İslâmî isimler verilirken peygamber ve halife isimleri, Hz. Muhammed’in torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’in adları, Esmâ-i hüsnâ’dan seçilen adlar, ahilik kurumu ile ilgili adlar, ashâb-ı kirâm adları ve diğer din büyüklerinin adlarına büyük rağbet

⁵⁸⁴BOA. TD.60, 168, 387; KKA. 40.

⁵⁸⁵BOA. MAD. 5142, s.302-336; 6422, s.19-20; BOA. D. MKF 27448.

⁵⁸⁶BOA. MAD. 6108, s.2-10; 19093, s.1-28.

gösterilmişlerdir. Türkçe ve Farsça kökenli adlarda ise eski Türk inaniş ve geleneklerine dayalı adlar; idarî-askerî unvan ve terim adları; tarihî şahsiyet adları; çocuğun doğduğu kutsal yer ve zaman adları; gürbüzlük, yiğitlik ve kuvvetlilik adları; hayvan, maden, meslek, renk ve taş adları, gök cisimleri ve coğrafya adları; bitki adları öne çıkmaktadır.

XVI. yüzyılda kazada Müslimlerin kullandığı bu isimlerin yanı sıra Gayr-i Müslimler arasında oldukça yoğun şekilde Türkçe veya Türkçeleşmiş isimler kullanılmıştır. Bunlar: Sultan, Temür, Tuman, Satılmış, Kocabaş, Karagöz, Murad, Yakup, Arslan, Melik, İskender, Durmuş, Durdu, Doğan, Şahin, Karaca, Ağca, Çoban, Hocahan, Ferman, Karakaş, Akkaş ve Aktaş gibi isimler sayılabilir.

XVII. yüzyılın ilk yarısında Erzincan'da yaygın olarak kullanılan Müslim erkek isimlerinden bazıları şunlardır: Osman, Güzel Ağa, Han Ağa, Ahmed, Mehmed, İbrahim, Durmuş, Ali, Kasım, Hüseyin, Musli, İshak, Süleyman, İsmail, Murad, Hamza, Şaban, Mustafa, Hasan, Balı, İlyas, Mansur, Mahmud, Ömer, Cemaleddin, Sevindik, Yusuf, Abdullah, Abdal, Cuma, Derviş, Allahverdi, Hüdaverdi, Abdi, Aydi, Kurt, Köse, Halikverdi, Hakverdi, Veli, Karagöz, Polat, Nasuh, Abdurrahman, Haydar, Telli, Kaya, Pervane, Pir Abdal, Abdal Musa, Davut, Balım Koca, Kul Abdal, Çelebi, Acem, Aşır, Mıkdat, Kerim, Sefer, Oruç, Musli Beşe, Arslan, Turak, Karaca, Emir, Halil, Hıdır ve Hızır gibi.

XVII. yüzyılda kazada Gayr-i Müslimlerin kullandığı isimler arasında; Hocatur, Ovanis, Koğaz, Tonkur, İvad, Lorar, Avans, Menas, Asadur, Artin, Toros, Domyanos, Haralambo, Yani, Mardiros, Uksman, Kirkor, Yakub, Ohan, Merik, Serkis, Duman, Merdum, Kocabaş, Doğan, Mıgırdıç, Karaoğlan, Estaban, Girik, Karahan, Emirhan, Manok, Uğur, Sefer, Serkin, Egün, Ohannes, Agob ve Bedros yaygındır. İsimlere bakıldığında Türkçe isimlerin yanı sıra dini ve millî nitelikli isimlerin XVI. yüzyıla göre daha yoğun kullanıldığı göze çarpmaktadır.

XIX-XX. yüzyılları içeren Sicill-i Ahvâl defterlerinde tespit edilen Erzincanlı memurların aile, sülale isimleri, bu kişilerin kullandıkları lakap ve şöhretler tespit edilmiştir. Buna göre; aile ve sülalenin isimleri şunlardır: İlkzade, Nadirbeyzade, Telli Kolağasıade, Kadirbeyzade, Ağca Velizade, Efendizade, Hüseyin Ağazade, Bekirzade, Hafız Ağazade, Alemdarzade, Hacı Yusuf Efendizade, Arapzade, Naibzade, Çilingircizade, Kara Eyüpoğlu, Kadıbeyzade, Keçizade, Müftüzade, Oruçzade, Kadializade, Çelebizade, Hacı Hafızzade, Kadıoğluzade, Paçalızade, Manavzade, Kuşçuyan, Müftüzade, Ağazade, Hıdırzade, Beyzade, Bekirzade, Eğinlioğlu, Eyüpzade, Dervişoğulları, Emirhanzade, Gemiçioğlu, Hacı Şeyhzade, Çorumluzade, Tekoğulları, Cin Ahmed Ağazade, Dülgerzade, Yüzbaşızade, Sarı Osmanzade, Zazazade, Darıcızade, Naimzade, Sakalızade, Kara Ahmedzade, Kuyumcuazade, Çınbıkızade, Ehamcızade, Enverizade, Umuroğlu, Kadızade, Kerametçizade, Aslanoğlu, Eyüpzade, Habibzade, Meşadoğlu, İshak Efendizade, Abdulbakızade, Nalbandzade, Hacı Kör Ağazade, Masturoğlu, Hocazade, Feyzullah Efendizade ve Emenetoğludur ⁵⁸⁷.

Sülale ve şöhret adlarına bakıldığında aileler, isimlerini veya şöhretlerini yaptıkları iş, meslek, aile büyüğü ve atasından veya fiziksel özelliklerden aldığı anlaşılmaktadır. 197

⁵⁸⁷Bkz. Ek.2.

memura ait biyografi kaydında, memurların 166'ü çift isim ve 31'i ise tek isim aldığı görülmektedir. Çift isim kullananların neredeyse tamamı Müslim iken gayr-i Müslimler ise yoğun olarak tek isim kullanmışlardır. Erzincanda yaygın olarak kullanılan ön isimler arasında ilk sırayı Mehmed almaktadır. Ayrıca Ahmed, Ali, Abdurrahman, Hüseyin, İbrahim, İsmail, Halil, Abdullah, Zekeriya, Süleyman, Yahya, Yunus, Mustafa, Osman, Ömer ve Yusuf isimleride ön plana çıkanlardandır.

Osmanlı kılâsik döneminde seyfiye mensuplarının *bey*, ilmiye mensuplarının ise *efendi* unvanı kullandığı bilinmektedir. Kalemîyenin gelişmesi ile birlikte *efendi* unvanını kalemîye personelinin kullandığı dikkati çekmektedir. Böylece efendi kelimesi sadece ilmiye sınıfının değil diğer memurların da kullandığı bir unvan haline gelmiştir. Memurlardan 1'i *ağa*, 10'u *bey*, 186'ü ise isimlerinin sonuna *efendi* tabirlerini almışlardır. Gayr-i Müslimlerin memurların tamamı efendi tabirini kullanmıştır. Ağa ve bey tabirini ise askeri memurlar tarafından yoğun olarak kullanılmıştır⁵⁸⁸.

Erzincanlı memurların babalarının kullandıkları unvanlara bakıldığında, 156'i *efendi* ve 41'i ise *ağa*⁵⁸⁹ tabirlerini almışlardır. Memur ve babalarının tamamı şan veya unvan kullanmışlardır. Gayr-i müslim memurların babalarının tamamı ağa şanını aldıkları görülmektedir. Kişilerin şan ve unvanları, toplumdaki sosyo-ekonomik statüleriyle yakından ilgili olmalıdır. Osmanlı soyadı kullanılmadığından bürokrasi ve resmi evraklarda aynı ismi alan birçok kişinin isimlerinin birbirine karıştırılmaması için çift isimlerin yanısıra şah, şöret, lakab ve mahlasların kullanılmasının bir zorunluluk olduğu düşünülebilir. Erzincanlı memurların baba meslekleri ile olan ilişkisinin tespit edilmesi, devlet kademesinden çalışanların, toplumun hangi katmanından geldiklerinin belirlenmesi açısından önemlidir.

Erzincan Kazasında dönemler arasında farklılıklar olsa da şahıs isimlerinin Arapça, Türkçe, Farsça, Arapça-Türkçe, Farsça-Arapça, Türkçe-Farsça, Türkçe-Arapça-Farsça, Ermenice ve Rumca kökenli olduğu görülür.

Kazadaki şahıs isimleri ile ilgili genel bir değerlendirme yapıldığında;

- Şahıs isimlerinde görülen çeşitlilik Türkçenin zenginliği göstermesi açısından önemlidir.
- XVI. yüzyılda Gayr-i Müslimler arasında bu kadar yoğun Türkçe ismin kullanılması kazada yaşayan Gayr-i Müslimlerin Türk asıllı olmaları veya çok eski devirlerde Türkleşmiş Hıristiyanlar olma ihtimalini destekleyen bir delil olabilir.
- XVI. yüzyılın başlarında Müslim nüfus içerisinde Türkçe kelimelerin fazlalığı merkezî Sünnî otorite'nin etkisinin bölgede az olması ve heteredoks sufi anlayışların hâkim olması, dolayısıyla Türkmen geleneklerinin canlı olarak yaşaması ile açıklanabilir.
- XVI. XVII. yüzyıllarda kullanılan Türkçe adların birçoğu bugün genellikle soyadı olarak yaşamaktadır.

⁵⁸⁸Bkz. Ek.2.

⁵⁸⁹ Özellikle askeri sınıf için kullanılan ağa tabiri zamanla ayan ve esraf zümresi içinde kullanılmıştır.

- Erzincan kazasında XVI-XIX. yüzyıllar boyunca kullanılan şahıs isimlerinde periyodik olarak Türkçeden Arapça veya Farsça kökenli şahıs isimlerine doğru yönelmiştir. XVI. yüzyılın başlarında bölgeye ait ilk tahrir defterinde bir hayli Türkçe isim kullanımı XVII. yüzyılın ortalarında kısmen azalmakla beraber XIX. yüzyılda Arap ve Fars kökenli isimlerin çok daha ağırlıklı kullanıldığı görülür. Bu durum toplumda yaşanan kültürel değişimler ve nüfusta meydana gelen sosyal hareketlilikle ifade edilebilir.
- XVI-XVII. yüzyıllarda lakap ve unvanlar hariç tek isim kullanılmakta iken XIX. yüzyılda ise daha çok çift isim kullanılmaya başlanmıştır.
- XVII. yüzyılın ortalarından itibaren kişi adlarında Müslimler arasında dini nitelikli adlar ön planda iken, Gayr-i Müslim adlarda Türkçe isimlerin kullanımı azalmıştır.

Erzincanlı memurun babaları, esnaf, çiftçi, hanedan, eşraf ve ağa gibi kişilerden oluşmaktadır. Memurların babalarının büyük bir kısmı devlet hizmetinde bulunan kişilerden oluşmaktadır. Memurların bir kısmı babalarının görev yaptığı daire veya kalemde göreve başladığı gibi bir kısmı da babasının mesleğinden farklı memurluk görevlerinde bulunmuşlardır.

197 memurun baba mesleklerine göre dağılımı şöyledir; ilk sırayı 109 kişi ile memur, bunu 48 kişi ile hanedan, eşraf ve ağa, 36 kişi ile esnaf ve son sırada ise 4 kişi ile zürrâ' (çiftçilik) mesleği ile uğraşanlar oluşturmaktadır. Toplumda itibar gören ailelerin çocuklarının memurluk mesleğine yöneldikleri söylenebilir⁵⁹⁰. Genellikle memurlar, memur olan aileden gelmektedirler ve bu bir gelenekmiş gibi görünmektedir. Muhtemelen memurlar o dönem şehirlerin eliti veya eşrafını oluşturmaktaydılar. Keza Erzincan'daki bazı aileler bu hususta ön plana çıkmaktadır. Örneğin, Hocasadeler, Eğinlioğulları, Keçizadeler, Müftüzadeler, Kadıoğluzadeler, Kadızadeler ve Alemdaradeler gibi⁵⁹¹.

Babası memur olmayan çok az kişi devlet hizmetinde bulunmuştur. Hülasa, ilmiye ve askeri zümreye mensup olan ailelerin çocukları devlette daha çok çalışmışlardır. Bu dönemde ilmiye sınıfı hem devlet hemde toplum nezdinde oldukça itibarlı olduğu görülmektedir. Memurlukta mesleğine geçişte babanın yaptığı iş ve mesleği ile doğrudan bir ilişkisinin olduğu söylenebilir⁵⁹². Özellikle memur çocukları babalarının dairelerinde çıraklığa başlamışlardır. Kalemliye görevinin çoğu zaman babadan oğula intikal ettiği, açık şekilde belgelere yansımıştır.

Memurluk hayatı içerisinde yıllarca baba-oğul veya arkadaşlık ilişkileri içerisinde sürüp giden kalem arkadaşlığı, üst kademelere yükseldikçe gruplaşma olarak varlığını göstermekteydi. Klasik dönem bürokrasi uygulamalarından birisi olan devlet

⁵⁹⁰ Tanzimattan önce şehirlerdeki nüfusun çok büyük kısmı, esnaf ve tüccar teşkilatı içerisinde istihdan edilmiştir. Şehirlerdeki nüfusun diğer kısmında kaza yöneticileri, askerler, ilim erbabı ve vakıf görevlileri gibi askeri gruplar oluştururdu. Bu grupların oranı ise şehir nüfusunun %10-15'lik kısmını oluşturduğu tahmin edilmektedir. Tanzimattan sonra şehirlerde yaşayan ve elitini oluşturan zümreye memur kısmında dâhil olmuştur.

⁵⁹¹Bkz. Ek.2.

⁵⁹²BOA. SAİD. d. 1/484, 42/169, 10/517, 126/147, 60/189, 37/99 vb.

kademesinde yükselmenin en önemli yolu birilerinin hamiliğine ihtiyaç duyulmasıydı. Bu anlayışın Tazimatla beraberde devam ettiği görülmektedir ⁵⁹³.

I. 3. Gayr-i müslim Memurlar

Islahat fermanına kadar kılasi dönem olarak adlandırabileceğimiz devirde gayr-i müslimler devlet kademesinde (Rum saray tercumanları hariç) çalışmaları mümkün değildi.⁵⁹⁴ Osmanlı Devleti'nin XIX. yüzyılında özellikle II. Abdulhamid döneminde Avrupa devletlerinin hâkimiyet, maliye ve idare üzerinde yoğun müdahalesi ve bu devletlerin tükenmeyen ıslahat talepleri üzerine ıslahat projeleri ve uygulamaları sürmüştür. Bu bakımdan 1878–1908 seneleri arası özellikle Osmanlı bürokrasisinde görev alan memurların etnik kompozisyonundaki değişiklikler, nezaretler ve taşradaki bağlı şubelerinde yeni uygulamalara gidildiği görülmektedir ⁵⁹⁵.

Ancak gayr-i müslimlerin devlet kademelerinde memur olarak çalışmalarını sadece Avrupalı devletlerin baskısıyla izah etmekte tek başına yeterli değildir. Nitekim devlet hayatındaki kozmopolit yapının XVIII. yüzyıldan beri şekillenmesi ve XIX. yüzyılda özellikle yeni açılan eğitim kurumlarının yetiştirdiği gayr-i Müslimlerin, Müslümanlar gibi devlet hizmetinde memur olarak muhtelif dairelere tayin edilmeleriyle ilişkili olmalıdır. Osmanlı taşra bürokrasinin bu yeni devrini anlamak için sicill-i ahvâl defterlerindeki biyografi kayıtlarının bu yönü ile incelenmesiyle önemli bilgilerin elde edileceği aşikârdır.

Bu bilgiler doğrultusunda, Erzincanlı gayr-i müslim memurlarında devletin çeşitli kademelerinde çalıştıkları ancak yekûn tutmadıkları görülür. Sicill-i Ahvâl defterlerindeki biyografi kayıtlarına göre Erzincanlı toplam 14 gayr-i müslim memur vardır. Bunların 13 tanesi Ermeni, 1 tanesi Rum olup⁵⁹⁶, Erzincanlı Yahudi memur bulunmamaktadır. Gayr-i müslim memurların tamamı devlet kademesinde çalışmayan esnaf veya tüccarların çocuklarından oluşmaktadır ⁵⁹⁷.

Gayr-i müslim memurlar Erzincan'da ki kendi mekteplerinin yanı sıra rüştiye mekteplerinde eğitim görmüşlerdir. Yabancı dile olan aşinalıkları onlara memuriyet hayatında bir avantaj sağladığı biyografi kayıtları incelendiğinde hemen göze çarpmaktadır. Hatta bunlardan Oskan Mardikyan Efendi, Telgraf ve Posta İdaresi Nazırlığı görevinde uzun yıllar çalışmıştır.

⁵⁹³ İlber Ortaylı, *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*, İstanbul 1978, s.176.

⁵⁹⁴ İlber Ortaylı, *Osmanlı Toplumunda Aile*, İstanbul 2009, s. 84.

⁵⁹⁵ İlber Ortaylı, "II. Abdulhamid Devrinde Taşra Bürokrasisinde Gayrimüslimler", *Osmanlı İmparatorluğu'nda İktisadi ve Sosyal Değişim, Makaleler I*, Ankara 2004, s.193–199.

⁵⁹⁶ Rumlar; Erzincan şehrinde gayr-i Müslim nüfus içerisinde küçük bir zümreyi oluşturmakla beraber, Gercanis, Eğin ve kısmen Kemah bölgesinde daha yoğun bulunmaktadırlar. Bölgeye göçen Rumların büyük kısmı Gümüşhane canibinden gelmişlerdir. *Eğîn Şer'iyye Sicili. 6, 7 ve 9; BOA. NFS. D.1091, 1093, 1124, 1125 ve 1126 vb.* Erzincan ve Eğin cizye defterlerine bkz.

⁵⁹⁷ Gayr-i Müslimlerin devlete karşı mükellef oldukları cizye (baş vergisi) vergisini ödedikten sonra askeri zorunluluktan kurtulmaları, onlara Müslimlere karşı kıyası kabul edilmez bir avantaj sağlamıştır. Özellikle yüksek kâr getiren esnaf kolları, tüccarlık ve mültezimlik gibi işlere yönlennmelerine sebep olmuştur. Bu vesileyle Osmanlı toplumunda sermayeye hâkim olmuşlardır.

Tespit edilen Erzincanlı gayr-i müslim memurlar ve göreve başladıkları devlet daireleri şunlardır: Artin Efendi rüsumat idaresi⁵⁹⁸, Manok Efendi rüsumat idaresi⁵⁹⁹, Nikogos Efendi rüsumat idaresi⁶⁰⁰, Hamparson Efendi posta ve telgraf idaresi⁶⁰¹, Tokli Efendi duyûn-u umumiye idaresi⁶⁰², Oskehan Pertev Efendi duyûn-u umumiye idaresi⁶⁰³, Mıgırdıç Efendi ticaret ve nafia idaresi⁶⁰⁴, Dikran Efendi emlak idaresi⁶⁰⁵, Mıgırdıç Dehabir Efendi duyûn-u umumiye idaresi⁶⁰⁶, Mikael Efendi duyûn-u umumiye idaresi⁶⁰⁷, Oskan Mardikyan Efendi posta ve telgraf idaresi⁶⁰⁸, Hoçator Efendi ziraat bankası idaresi⁶⁰⁹, Arşak Efendi posta ve telgraf idaresi⁶¹⁰ ve Naişe Efendi bidayet mahkemesi idaresinde çalışmışlardır ⁶¹¹. Gayr-i müslim memurlar yoğunluk olarak maliye ilgili işlerde istihdâm olmuşlardır. Bunu Posta ve Telgraf Nezâreti, Ticaret ve Nafia Nezâretleri bünyesindeki kalemler takip etmektedir.

1.4. Mülazemet, Atama, Terfî, İstifa ve Aziller

Klasik Osmanlı bürokrasisinin en önemli açmazlarından birisi, uzmanlaşmayı önleyen ve memur istihdâmında yanlışlıkların yapılmasına neden olan tevcihat usulü idi. Bu sistemde memurlar nöbetleşe birer sene aralıklarla memuriyete getirilir, ancak görevde başarılı olan memurlar nöbetleşe olarak ibka adıyla vazifelerinde bırakılırlardı. İdarede teşkilatlanma ve uzmanlığın önündeki en önemli engellerden birisi olan bu usul, Osmanlı devlet yönetiminde en önemli bir hadikapı oluşturuyordu. Bir memur bu sistemde idarenin değişik alanlarında görev alabilirdi. Oysa görevlerin her biri bir ana uzmanlık alanı olduğu gibi, kendi içinde de pek çok ayrıntılı ihtisas alanlarına ayrılabilirdi ⁶¹².

Dolayısıyla kişi yeni atandığı görevin gereklerini ve inceliklerini değil, ana hatlarını dahi öğrenmeden bir yıl geçiveriyor; hemen ardından yeni, tanımadığı ve acemisi olduğu bir başka göreve atanabiliyordu. Bu durum, aynı zamanda devletin ve kurumların kalıcı politikalar belirlemelerinin önünde de ciddi bir engeldi. Zira yerine gelen memurun, seleflerinin politikalarını benimseyeceği ve yürüteceği hususları da şüphelidir ⁶¹³.

⁵⁹⁸BOA. DH. SAİD. d. 13/179.

⁵⁹⁹BOA. DH. SAİD. d. 16/29.

⁶⁰⁰BOA. DH. SAİD. d. 19/169.

⁶⁰¹BOA. DH. SAİD. d. 49/77.

⁶⁰²BOA. DH. SAİD. d. 57/219.

⁶⁰³BOA. DH. SAİD. d. 61/375.

⁶⁰⁴BOA. DH. SAİD. d. 76/161.

⁶⁰⁵BOA. DH. SAİD. d. 110/1.

⁶⁰⁶BOA. DH. SAİD. d. 129/369=117/311.

⁶⁰⁷BOA. DH. SAİD. d.165/143.

⁶⁰⁸ Mehmed Zeki Pakalın, *Sicill-i Osmanî Zeyli*, c.XIV, s.4-5.

⁶⁰⁹BOA. DH. SAİD. d. 167/495.

⁶¹⁰BOA. DH. SAİD. d. 186/69.

⁶¹¹BOA. DH. SAİD. d. 186/124.

⁶¹² Taşra idarecisi ve askeri erbaba dağıtılan dirlikler hakkında bkz. Orhan Kılıç, "Muş Sancağı Dirlikleri (1604-1604)", *Firat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c.9, sa.1, Elazığ 1999, s.155-178.

⁶¹³ Akyıldız, *Modernleşme*, s.24.

Nitekim II. Mahmud, Tanzimat'ın hemen öncesinde, bürokraside ciddi bir problem olan eski, alışıla gelmiş sistemi kaldırarak, atama ve azil işlerinin belirli bir süre için değil, gerektiğinde yapılması usulünü getirmiştir ⁶¹⁴.

Osmanlı klasik dönemi devlet memurları muvazzaf (daimi kadro) değildi. Valilik, mütesellimlik, kadılık, müderrislik ve voyvodalık gibi hizmetlerde bulunanlar, o zaman usul ve kurallara göre maktu bedeller, gezici ve kalem memuriyetinde bulunanlar kalemiye hisse ve harcı, zeamet tayini veya atıye ve mevkuf ve mübaşiriye hizmeti gibi yıllık bazı tahsisat ve muayyenat ve mutat resmi hediyeler ile geçimlerini sağlardı ⁶¹⁵. Bu dönemde ilmiye sınıfının vakıf yolu ile istihdâm edildiği ve böylece tımar sistemi ile istihdâm edilen askeri sınıf ile ilmiye sınıfı arasında bir sos-politik denge oluşturduğu da görülmektedir.

Osmanlı Devleti'nin son yüz eli yıllık dönemine eleştirel bakış açısıyla yaklaşan Tanzimatçı kadroya göre, devletin içine düştüğü çöküntüden kurtuluşun sağlanabilmesi için diğer yeniliklerin yanı sıra memur kadrolarıyla ilgili düzenlemelerinde yapılması kaçınılmazdı. Bu yüzden fermanla ilk bakışta halkın geneline yönelik gibi görünen ifadelerin aslında öncelikle memur kadrosunun statüsünü daha modern hale sokmayı amaçladığı söylenebilir ⁶¹⁶.

Mülki ve idari taksimatta yapılan değişikliklerin başarıya ulaşması için memurluğun bazı esaslara bağlanması gerekmektedir. Memuriyet için bir menşe aranmıyordu. Memurlar gelişi güzel seçilmekte ve tayin edilmekteydi. Memuriyet vazifeleri, yetkileri, sorumlulukları tespit edilmediği gibi, adli ve hukuki teminatları da yoktu. Tespit edilecek esaslı bir usulle memurların derece derece görevleri ve sorumluluklarını belirlemek gerekmektedir ⁶¹⁷.

Klasik dönem veya Tanzimatla beraber başlayan yenileşme döneminde intisap sisteminde hızlı yükselme ve düşüşler her daire ve dönem görülmekteydi. Bir kişi bir makamı hak etmediği halde, sırf kendisine bağlı olduğu bir hamisi vasıtasıyla memurluk hayatında ayakta kalmaya çalışıyorlardı. Hamisinin yarı yolda bıraktığı veya olmayanlara ise mütevazı bir memurluk hayatı gözükmekteydi. Tanzimatın hemen öncesinde ve sonrasında, bu konuda bazı düzenlemelerin yapılmasına, memur atama ve terfilerde imtihan usulü getirilerek kuralların iyice netleştirilmesi ve memur alma sisteminde bazı bürokratik esaslara bağlanmış olmasına rağmen, meselenin üstesinden gelindiği ve bu konuda fazıla mesafe alındığı söylenmek güçtür ⁶¹⁸.

İncelenen dönemde, memurluğa atanma, terfi, azil gibi memurların özlük hakları belirli bir kuralara bağlanmıştır. Yeni dönemde memurların maaş, atama, azil ve terfi gibi meselelerine modern çözümler getirilmiştir. Bu şekilde devlet hizmetlerinde işlerlik

⁶¹⁴ Akyıldız, *Reform*, s.83; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, Ankara 1984, s.150–157.

⁶¹⁵ Yücel Özkaya, *18. Yüzyılda Osmanlı Toplumunu*, İstanbul 2008, s.189–209.

⁶¹⁶ Abdullah Saydam, "Tanzimat'ın Memurları", *Türkler*, Ankara 2002, c.13, s.668–686; aynı yazar, "Tanzimat Devri Reformları", *Türkler*, Ankara 2002, c.12, s.782–804.

⁶¹⁷ Sarıyıldız, *Sicil-i Ahvâl Komisyonu'nun Kuruluşu*, s.5.

⁶¹⁸ Akyıldız, *Reform*, s.54–58; Findley, *Bürokratik Reform*, s.32.

getirilmiş ve bu konudaki kargaşa bertaraf edilmiştir. Sicill-i Ahvâl defteri kayıtlarında atama, terfî ve azil gibi hususların yanı sıra, memurların aldıkları ödül ve cezalar da belirtilmiştir.

Taşrada değişik nazırlıklara bağlı dairelerde bir kişinin memurluğa ilk adımı mülazemet dönemi olarak adlandırılan stajyerlik dönemiyle başladığı anlaşılmaktadır ⁶¹⁹. İncelenen bütün belgelerde, devlet memurluğuna adım atan kişiler istinasız devlet dairelerinde 1–3 yıl arasında değişen dönemlerde stajyer olarak denendiği ve asaletinin hemen tasdik edilmediği görülmektedir ⁶²⁰.

Diğer taraftan daireler, ihtiyacı olan memurları kendilerinin yetiştirdikleri anlaşılmaktadır. Küçük denilebilecek yaşta muhtelif dairelerde memurluğa ait bilgi ve deneyimler kazanmaları gayesiyle böyle bir uygulamaya gidildiğini söyleyebiliriz. Mülazemet dönemindeki memur adayları, genellikle *mülazım* bazen de *çırac* veya *şakird* olarak adlandırılmıştır.⁶²¹ Bu şekilde küçük yaşta dairelerin kalemlerinde görevlendirilen stajyerlerin birer memur adayı olarak zamanla dairenin gördüğü işlerin bütün inceliklerini öğrenerek memurluğa hazır hale geliyorlardı. Bu mülazemetlik dönemlerinde, farklı dairelere göre miktarları değişsede memur adayları, 40–80 kuruş arasında maaş almaktaydılar ⁶²².

Mülazemet süresini bitiren memur adayları, ara vermeden bulunduğu dairede kadrolu memur olarak atanmışlardır. Memurların sadece ilk göreve başlama esnasında değil, görev değişiklikleri sırasında da mülazemet süresine tabi tutuldukları sık görülen bir durumdur. Genellikle memurlar göreve başladıkları daire ve o dairenin farklı kalemlerinde memuriyet hayatına devam etmişlerdir. Ancak yoğun olmamakla beraber, meslek hayatları döneminde, memurlar sonradan farklı nezaretlere bağlı daire ve kalemlerinde de görev alabilmekteydiler ⁶²³.

Memurlar göreve başlarken veya görev değişikliklerinde, müceddeden (açıktan) tayın, becayiş veya ibka usulleri uygulanmıştır. İstisnai de olsa, idari ve kurumlardaki yeni yapılanmalardan dolayı kısa bir dönem, açıkta kaldıkları da oluyordu ⁶²⁴.

Memurlukta mülazemetlik dönemini tamamladıktan sonra asaleti tasdik olanlar, memuriyette dördüncü sınıfa terfî ile görevine devam etmekteydiler. Bu terfiler, memuriyet hizmeti boyunca birinci dereceye kadar yükselirlerdi. “*vazife-i memuriyetini hüsn ü ifada ikdam ve gayretine mebni...*”, “*dirayet ve liyakat ve isti’dadına naşi...*” veya

⁶¹⁹ Bu uygulama kılask dönemdeki bürokrasideki şakirdlik geleneğinin XIX. yüzyılda da devam ettiğinin bir göstergesidir. Abdülaziz Bey, *Osmanlı Âdet, Merasim ve Tabirleri-Toplum Hayatı*, (haz. K. Arısan, D. Arısan Güney), İstanbul 1995, s.85.

⁶²⁰ BOA. DH. SAİD. d. 78/171, 83/99, 94/253, 49/423, 65/487, 171/13, 195/37, 129/369, 117/311, 55/329, 83/79, 74/235, 161/193 vb.

⁶²¹ BOA. DH. SAİD. d. 51/475, 39/307, 68/403, 145/461, 75/289, 139/441, 75/295, 140/341, 75/219, 121/35, 121/31, 40/51, 129/369, 117/311, 45/1, 50/399, 173/267, 79/53, 79/47, 57/219, 121/79 vb.

⁶²² BOA. DH. SAİD. d. 117/311, 45/1, 50/399, 173/267, 79/53, 40/51, 129/369 vb.

⁶²³ BOA. DH. SAİD. d. 94/253, 49/423, 65/487, 195/37, 173/267, 79/53 vb.

⁶²⁴ BOA. DH. SAİD. d. 9/137, 15/403, 74/405, 22/71, 77/145, 3/988, 78/171, 83/99, 94/253, 49/423 vb.

“*hizmet-i memduhasına mebni rütbe-i evveliyeye terfi eylenmiştir.*” gibi klişeleşmiş gerekçelerle memurların bir üst göreve veya dereceye tayınları ifade edilmekteydi.

Meslekte yükselmesinin zaman dilimine bağlı bir kuralı bulunmamaktaydı. Memurun terfî alması; öncelikle hamisi, eğitimi, mesleğindeki yeterliliği ve iş uyumu ile yakından ilişkili olmalıdır. Nezaretlere bağlı daireler genellikle üç kaleme ayrılmıştır. Memurlar üçüncü kalemden başlayıp terfî ederek birinci kaleme kadar yükselirlerdi. Memura verilen terfiler ile kalemlerin dereceleri arasında da doğrudan ilişki vardır. Memurlar terfî ederek daire kalemlerinde yukarıya doğru yükselirken, aldığı maaşı da buna paralel bir şekilde artmaktaydı ⁶²⁵.

Memurlar meslek hayatlarında yoğun şekilde görevlerinden istifa edip ve belirli bir dönem açıkta kaldıktan sonra, göreve yeniden başladıkları oldukça sık görülen bir durumdu. İstifaların sebepleri arasında, öncelikle gittikleri yer ve görevlerinden hoşnut olmamaları, sağlık sebepleri⁶²⁶, maaş ödemelerinde ki aksaklık veya yetersizlikler, az görülmekle beraber, çalıştığı birimin yeniden yapılandırılması gibi durumlar sebep oluyordu ⁶²⁷. Ayrıca meslek hayatında memurların “*tenzil-i rütbe*” yemaruş kaldıkları ancak tekrar bir gayretle mesleklerinde başarılı oldukları da vakidir.

Bir memurun azil edilmesi, kısa veya uzun süreli görevden el çektirilmesi olağan görülen durumlardandır ⁶²⁸. Memurun aziline sebep olacak en ağır suç ise zimmetle ilişkinin olması idi. Diğer bir azil sebebi ise görevini kötüye kulanma, hakkında şikâyet üzerine *taht-ı muhakeme* (mahkeme olmak) olma ve neticesinde suçlu bulunması idi ⁶²⁹.

Bu gibi durumlardan dolayı işlediği suçun⁶³⁰ derecesine göre, memur geçici ve tamamen meslekten azil⁶³¹ edilmelerinin yanı sıra kısa süreli görevden el çektirme ve sürgün

⁶²⁵ BOA. DH. SAİD. d. 101/33, 9/69, 27/165, 118/101, 174/199, 57/247, 56/381, 2/842, 118/119, 74/237, 74/239, 19/337, 36/27, 12/7, 117/423, 39/203, 41/311, 85/427, 28/213, 74/243, 74/287, 67/391 vb.

⁶²⁶ Ali Vasfi Bey doktor olarak görev yaptığı Dimetoka kazasında yerini beğenmediğinden sağlık durumunun bozulduğunu gerekçe gösterip görevinden istifâ etmiştir. “*tayın edildiği vazife-i hüsn-i iradeye sıhhî ahvali müsait olmadığı beyanıyla istifâ eylemiştir.*” BOA. DH. SAİD. d. 164/501.

⁶²⁷ BOA. DH. SAİD. d. 157/131, 143/145, 148/291, 166/331, 170/455, 109/141, 120/27, 164/501, 186/124, 145/359, 102/471, 155/93, 165/249, 177/49, 178/492, 192/187, 121/19, 167/495, 82/99, 116/51 vb.

⁶²⁸ “*Memuriyetten azl hadiseleri genellikle zimmet ve rüşvetle ilgili olduğu görülmektedir. Fakat bir memur hakkında rüşvet aldığı yolunda bir şikâyet olursa yapılacak tahkikattan sonra gerekli ceza verilecektir. Yine bir memur rüşvet kusuru sebebi ile görevinden azil edilmiş ve belli bir süre sonra aklı başına gelmiş, töbe etmiş ve islah olmuş ise tekrardan devlet hizmetine alınması uygundur. Ancak bunun için bir süre tayin edilmemiştir. Aynı kişi bir daha aynı kabahati işler ise bu sefer hiçbir zaman devlet hizmetine alınmamak üzere memuriyetten azledilecektir.*” Memurlara ilişkin 1838 tarihli Ceza Kanunnamesi’nin tam metni için bkz. Reşat Kaynar, *Mustafa Reşit Paşa ve Tanzimat*, Ankara 1985,5, 295–301.

⁶²⁹ BOA. DH. SAİD. d. 66/453, 79/119, 3/588, 2/816 vb.

⁶³⁰ Erzurum Vilayetine bağlı Erzincada suç ve suçluların tafsilatlı dökümleri için bkz. BOA. DH. EUM. MKT. 20/7, 20/24, 21/12, 22/8, 25/3, 25/12, 28/4, 28/7, 32/3, 65/3 vb.

⁶³¹ Hüseyin Rüştü Efendi örneğinde olduğu gibi görev yaptığı kaza ahaliyle iyi ilişkiler kuramadığı için azda devlet memurları azil edilmişlerdir. “*kazandığı sû-i şöhret ve hakkında ekser ahali tarafından hasıl olan nefter sebebiyle vak’ ve nüfuzu külliye zail olduğundan ve kaza-i mezkur cezirede öteden beri zuhur eden hareket-ı bağyanenin cevelan-gahi bulunduğu cihetle orada bulunacak kaimakamın Müslüman ve Hıristiyan unsurlar*

hadiseleride görülmektedir. Bir memurun görevden el çektirilmesinin sebepleri arasında; tayın edildiği görev yerine geç veya hiç gitmemesi, kendisiyle ilgili sicillere işlenecek olan evrakları göndermemesi veya çok geç göndermesi, atandığı yerdeki daire ve yöre ahaliyle uyum sağlayamaması gibi fiiller başta gelmekteydi ⁶³².

Memurlar görevindeki üstün başarılarından dolayıda ödüllendirilmişlerdir. Devlet tarafından memurların görevlerindeki üstün başarılarından dolayı nişan ve madalya (beratlarıyla birlikte verilmiş), makam ve maaş artışı ile taltif edilmişlerdir. Bu madalya ve nişanlar memurların savaşlardaki üstün gayretlerinin⁶³³ yanı sıra barış zamanında da bulunduğu görevindeki başarılarından dolayıda verilmekteydi ⁶³⁴. Madalya ve nişanlar arasında; ecnebi devletlerin çeşitli isimler altında verdikleri nişanlarla, Osmanlı Devletinin özellikle Osmanî ve Mecidiye nişanlarının değişik dereceleri, memurun devlet hizmetindeki başarılarına göre verilmiştir ⁶³⁵.

Erzincanlı memurlardan madalya ve nişan alanlar şunlardır;

Mehmed Efendi: nikelden mamul bir kıt'a Hamidiye Hicaz Demiryolu madalyası⁶³⁶.

Ahmed Şakir Efendi: beşinci rütbeden bir kıta Mecidî Nişânı zî-şânı ⁶³⁷.

İsmail Hakkı Efendi dördüncü ikinci rütbeden Mecidî Nişânı zî-şânı ⁶³⁸.

nezdinde mu'temed ve sahib-i nüfuz olması lâzimededen bulunduğundan bahisle Bitlis vilâyatı vekâletinden vaki iş'ar üzerine azl edilmiştir." BOA. DH. SAİD. d. 4/76, 5/983.

⁶³² Bir memurun görevden el çektirilmesi veya değişik şekillerde cezalandırılmasına zemin hazırlayan siyasi ve adi suçlar olarak adlandırılan suçlar bu sebeplerin dışındadır. Dâhiliye Nezaretine bağlı emniyet müdürlükleri ve jandarma komutanlıkları vasıtasıyla her ay periyodik olarak sancak ve vilayetlerdeki suçlar istatistik cetvelleri şeklinde tanzim edilip emniyet umum müdürlüğüne gönderilmekteydi. Erzincan Sancağının (24 Şevval 1331 tarihli) suç cetvelleri için bkz. BOA. DH. EUM. MKT. 4/5. vb.

⁶³³ Erzincanlı memurların Kırım harbinde gösterdikleri üstün başarılarından dolayı Mecidiye Nişânı ile onurlandırılmışlardır. Bkz. BOA. A.DVN. 25/30, 25/32; BOA. MF. MKT. 14/159. Bazı memurlar ise İstiklal Harbindeki başarılarından dolayı İstiklal madalyası almışlardır. BOA. Cumhuriyet Arşivi. Dos. 232142 Fon kod. 30.10.0.0, Yer no. 195.332.5, Dos. 23283 Fon kod. 30.10.0.0, Yer no. 194.329.4. İstiklal Madalyası alanlar için bkz. Hüseyin Bulut, *Milli Mücadelede Erzincan*, Erzincan 1997, s.157-183.

⁶³⁴ BOA. DH. SAİD. d. 4/282, 2/544, 2/688, 4/420 vb.

⁶³⁵ "Ödüllendirilmenin, tarihsel gelişimi içerisinde sayılamayacak kadar çok çeşitli boyutları vardır. Aferin, yaşa gibi sözcüklerden; dokunma, okşama hareketlerine, general, gazi, şehit, âlim ve deha gibi unvanlara, halk arasında güç kuvvet ve başarıyı simgeleyen aslan, koç gibi isim önceki takılara madalya ve nişanlara kadar hepsi ödül müessesesinin zengin malzemeleri olmuştur. Bu madalya ve nişanların taşınırken elbise üzerinde belli kurallara bağlı olarak taşınmış ve hatta bir nizamname ile bunların ceket üzerinde takılış yerleri ayrı ayrı belirtilmiştir. Osmanlı dönemi madalya ve nişanları 1934 senesine kadar varlıklarını sürdürmüşler, 1934 senesinde çıkarılan 2590 sayılı yasa ile tamamen kaldırılmışlardır." T.Nejat Eralp, "Osmanlıda Nişan ve Madalya", *Türkler*, Ankara 2002, c.13, s.683-686.

⁶³⁶ "gayret ve kifâyeti meşhud olmasına binâen bir kıta nikelden mamul Hamidiye Demiryolu Madalyası nişânı ile taltif edildi." BOA. DH. SAİD. d. 11/137.

⁶³⁷ "vezâif-i memuriyetini mukaddemane ifâ etmekte olmasından mebnî beşinci rütbeden bir kıta Mecdî Nişânı taltif edildi." BOA. DH. SAİD. d. 2/688.

⁶³⁸ "harp esnasında gösterdiği gayret ve iktidar üzerine ve vezâif-i memuriyetini mukaddemane ifâ etmekte olmasından ikinci rütbeden Osmanî nişânı ile taltif edildi." BOA. DH. SAİD. d. 86/417.

Zekeriya Efendi: bir kıt'a gümüş Yemen Madalyası ⁶³⁹.

Ahmed Şevket Bey: beşinci rütbeden bir kıt'a Mecidî Nişânı zî-şânı ⁶⁴⁰.

Ali Rıza Efendi: beşinci rütbeden Mecidî Nişânı zî-şânı ve İftihar Madalyası⁶⁴¹.

Ahmed Celal Bey: dördüncü rütbeden Nişan-ı Âli-i Osmanî ve dördüncü rütbeden Osman-î Nişânı ⁶⁴².

Hacı Mehmed Haşim Efendi: beşinci rütbeden Mecidî Nişânı zî-şânı ⁶⁴³.

Yusuf Ziya Efendi: bir kıt'a Nişan-ı İftihar, dördüncü rütbeden Mecidî Nişânı zî-şânı ve üçüncü rütbeden Mecidî Nişânı zî-şânı ⁶⁴⁴.

Hacı Mehmed Nusret Bey: beşinci rütbeden Mecidî Nişânı zî-şânı ve bir kıta Osmanî Nişânı zî-şânı⁶⁴⁵.

Abdülatif Lütfi Efendi: dördüncü rütbeden Mecidî Nişânı zî-şânı ve üçüncü rütbeden Mecidî Nişânı zî-şânı. ⁶⁴⁶

Ahmed Tevfik Efendi: nikelden mamul Hicaz Demir Yolu Madalyası⁶⁴⁷.

Ali Galib Efendi: bir kıta gümüş madalya ile taltif edilmiştir⁶⁴⁸.

Hacı Mehmed Dursun Efendi: beşinci Mecidî Nişânı zî-şânı, Yunan Sıhhiye Madalyası ⁶⁴⁹.

Mehmed Saib Bey: dördüncü rütbeden Nişan-i Âli Osmanî ⁶⁵⁰.

Yusuf Cemal Bey: beşinci rütbeden bir kıt'a Mecidî Nişânı zî-şânı ⁶⁵¹

⁶³⁹ "vezâif-i memuriyetini mukaddemane ifâ etmekte olmasından mebnî bir kıta Yemen gümüş madalyası nişânına nâil oldu" BOA. DH. SAİD. d. 75/319.

⁶⁴⁰ "mesai-i mahdumesine mebnî beşinci rütbeden bir kıta Mecidî nişânına nâil oldu." BOA. DH. SAİD. d. 56/381.

⁶⁴¹ "mesai-i mahdumesine mebnî beşinci rütbeden Mecidî nişânı ihzâr etti." BOA. DH. SAİD. d. 12/7.

⁶⁴² "vezâif-i memuriyesini hüsn-i ifâda ikdâm ve gayretine mebnî dördüncü rütbeden Osmanî nişânı ihzâr etti." BOA. DH. SAİD. d. 169/373, 122/375.

⁶⁴³ "ikdâm ve gayretine mebnî beşinci rütbeden Mecidî nişânı ile taltif edilmiştir." BOA. DH. SAİD. d. 67/391, 121/31.

⁶⁴⁴ "gayret ve kifâyeti meşhud olmasına binâen bir kıta Osmanî nişânı ile taltif edildi." BOA. DH. SAİD. d. 3/26, 3/818.

⁶⁴⁵ "mesai-i mahdumesine mebnî beşinci rütbeden bir kıta Osmanî nişânına nâil oldu." BOA. DH. SAİD. d. 4/20.

⁶⁴⁶ "vezâif-i memuriyesini hüsn-i ifâda ikdâm ve gayretine mebnî üçüncü rütbeden Mecid-i Nişani ve zî-şânı ihsân buyrulmuştur. BOA. DH. SAİD. d. 22/71.

⁶⁴⁷ "gayret ve kifâyeti meşhud olmasına binâen bir kıta nikelden mamul Hamidiye Demiryolu Madalyası nişânı ile taltif edildi." BOA. DH. SAİD. d.108/183.

⁶⁴⁸ "kendisi erbab-ı dirâyet ve istikâmetten olup mukaddemki memuriyetlerinde ifâ-yı vazifeye gayret eylediği gibi ve vezâif-i memuriyetini mukaddemane ifâ etmekte olmasından mebnî bir kıta Gümüş madalya ile taltif edildi." BOA. DH. SAİD. d. 83/83.

⁶⁴⁹ "Vezâif-i memuriyetini hüsn-ü ifâ eylemekte olmasından naşi şayeste-i atifet-i seniye olduğundan beşinci rütbeden bir kıta Mecidî nişânı taltif edildiği." BOA. DH. SAİD. d. 186/222.

⁶⁵⁰ "hidemât-ı hasene-i reviyetmendane ve sadıkanesine dördüncü rütbeden nişan-i Âli Osmanî." BOA. DH. SAİD. d. 10/517.

⁶⁵¹ "hidemât-ı hasene-i reviyetmendane ve sadıkanesine mebnî bir kıta Mecidî nişânı ihzâr etti." BOA. DH. SAİD. d. 78/199.

Mehmed Rüşdü Efendi: dördüncü rütbeden Mecidî Nişânı zî-şânı ve ikinci rütbeden Nişan-ı Mecidî. ⁶⁵²

Mustafa Rıza Efendi: üçüncü rütbeden Nişan-ı Âli-i Osmanî Ali⁶⁵³.

Ali Seydi Bey: üçüncü rütbeden Nişan-ı Âli Osmanî ⁶⁵⁴.

Mehmed Sakıb: beşinci rütbeden Mecidî Nişânı zî-şânı ⁶⁵⁵.

Mehmed Said Bey: ikinci rütbeden Mecidî Nişânı zî-şânı ⁶⁵⁶.

I. 5. Maaşlar

Klasik dönem yönetiminde ülkeyi kapsayan bir mali teşkilatlanmayla, gelirleri tek bir hazinede toplayıp sonrada maaş ödemeleri yapmak mümkün değildi ⁶⁵⁷. Klasik dönemde yüksek dereceleri memurlar için yıllık tayın, tevcihat sistemiyle kurumsallaşmıştır ⁶⁵⁸. Yüksek makamdaki memurlara dirlikler tahsis edilerek sadece bir yıllığına memuriyetlere atanırlardı ⁶⁵⁹. Bu dönemde vezirler, rical ve ümeradan tekaüte (emeklilik) hak kazananların bazılarına haslar ve bazılarına da köyler ve çiftlikler ve mezralar tahsis edilirdi. Genel olarak devlet personelinin gelecekları bu şekilde teminat altına alınırdı ⁶⁶⁰.

Tazimatla beraber, memurlarla ilgili en önemli yeniliklerden birisi maaş meselesinin çözümleniydi. En azından memurlar gittikleri yerlerde artık ücretsiz halktan değişik isimler altında hediye veya salma almalarının önüne geçilmek istenmiştir ⁶⁶¹. Yeni düzenlemeler ile halkın üzerindeki bu gibi yükümlülükler ve masraflar kaldırılması amaçlanmıştır⁶⁶².

⁶⁵²"Cihet-i memuriyeye ait işlerde görülen gayretine mebnî tebdilen dördüncü dereceden Mecidî nişânı ile taltif edildiği." BOA. DH. SAİD. d. 4/282.

⁶⁵³"hidemât-ı hasene-i reviyetmendane ve sadıkanesine mebnî üçüncü dereceden Osmanî Nişânı ile taltif edilmiştir." BOA. DH. SAİD. d 48/159, 10/783.

⁶⁵⁴"hidemât-ı hasene-i reviyetmendane ve sadıkanesine üçüncü rütbeden nişân-i Âli Osmanî." BOA. DH. SAİD. d 45/1.

⁶⁵⁵"vazâif-i mevduasını mukaddimane ifâ etmekte olması cihetiyle beşinci derecen Mecidî nişânı ile taltif edilmiştir." BOA. DH. SAİD. d 48/159, 140/341.

⁶⁵⁶"hidemât-ı hasene-i reviyetmendane ve sadıkanesine mebnî bir kıta ikinci rütbeden Mecidî nişânı ihzâr etti." BOA. DH. SAİD. d 73/267.

⁶⁵⁷ Ahmet Tabakoğlu, *Gerileme Dönemine Girerken Osmanlı Maliyesi*, İstanbul 1985, s.31-69.

⁶⁵⁸BOA. Tahvil Defteri 16. s.1-113.

⁶⁵⁹ Metin Kunt, *Sancaktan Eyalete (1550-1650 Arasında Osmanlı Ümerası ve İl İdaresi)*, İstanbul 1978; Orhan Kılıç, *18. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı Devleti'nin İdarî Taksimâtı-Eyalet ve Sancak Tevcihatı*, Elazığ 1997, s. 135-139; Feridun Emecen-İlhan Şahin, "Osmanlı Taşra Teşkilâtının Kaynaklarından 957-958 (1550-1551) Tarihli Sancak Tevcih Defteri I", *Belgeler-Türk Tarih Belgeleri Dergisi*, XIX/23, Ankara 1999, s.53-122.

⁶⁶⁰ Klasik dönemde de devlette üst düzey görevlerde bulunmuş olan birçok devlet adamının emekliliğe ayrılıp gelirler tahsil edildiği bilinmektedir. Bunlardan bir kaçı için bkz. Halil Paşa BOA. MD. 169, s.1, Ali Paşa BOA. MD. 166, s.159, Tiryaki Hasan Paşa BOA. MD. 154, s.248. vb.

⁶⁶¹ Yücel Özkaya, *Osmanlı İmparatorluğunda Ayanlık*, Ankara 1994.

⁶⁶² Halil İnalçık, "Adaletnameler" *Belgeler*, II / 3-4, (Ankara 1967), s. 49-145.

Şüphesiz memurlara maaş tahsisi önemli bir yenilikti, fakat mali sıkıntılar yüzünden bir anda bütün memurlara maaş bağlanması mümkün değildi. Bu sebepten ilk dönemler görevlilerin gelirlerinin halktan karşılanması yolu yine benimsenmiş, yalnız halkın vereceği miktarın standart olması kararlaştırılmıştı. İlerleyen yıllarda kamu hizmeti karşılığı memurlara ödenen ücrette aynilikten nakdiliğe geçildi. Mali merkezleşmeye bağlı olarak tahsisat sisteminden vazgeçilerek, memurlara kademeli olarak hazineden maaş bağlandı⁶⁶³.

Tekaüd ve mazuliyet maaşı tahsisi usul haline getirildi ise de, bu usul tam bir kurala ve kanuna bağlanamadı. Memurların bazıları bundan yararlanır iken, bazıları da yararlanamadıklarından, geleceklerinden emin olmamaktaydılar. Bir sınıfta bulunan memurlar için devlet dairelerinin sayısınca tekaüd kanunu bulunması muamelaı karıştırmaktan başka bir işe de yaramadı. Her sınıf memur hakkında tekaüd kanunu bulunduğu halde mülkiye ve kalemiye memurları için bir kanun olmadığından mülkiye ve kalemiye memurlarının çoğu hizmetlerinin başlangıcından, hizmetlerinin sonuna kadar menşelerinde ilerleyemeyip, gerek görüldükçe bir daireden diğer bir daireye nakledilmek suretiyle devlet daireleri arasında devrettirilmekteydi⁶⁶⁴. Yapılan çalışmalarda, 1846 tarihli Talimât-ı Umûmiye’da maaş alamayan memurlara da maaş verileceği belirtilmiştir. Memurlar ancak, 1880 tarihli Maaş Karamâmesi ile genel bir sınıflandırmaya tabi tutularak, derecelerine göre maaş almaya başladılar⁶⁶⁵.

İncelenen belgelerde memurların maaş esasına göre çalıştığı görülmektedir. Maaşlar, memurlara genellikle aylık şekilde istisnada olsa yevmiye ve maktu (kesim) şeklinde ödenmekteydi. Maktu ücret alan memurlar umumiyetle geçici işlerde istihdâm edilirdi. Memura ödemeler ile alakalı diğer bir husus ise maaşların haricinde tayinat ve harcırah verilmesi usulüydü, tayinat uygulamasına 1858 senesinden sonraki kayıtlarda rastlanmamıştır.

Bazı dönemlerde umumi fermanlarla, maaşlarda artış ve düşüşler yapılarak düzenlemelere gidilmiştir⁶⁶⁶. Maaşlarda kesintiler “*tenzîl*”, zamlar ise “*iblâğ*” tabiriyle

⁶⁶³ Findly, Kalemiyeden Mülkiyeye, s.278.

⁶⁶⁴ Findly, Kalemiyeden Mülkiyeye, s.278–282.

⁶⁶⁵ Sarıyıldız, Sicil-i Ahvâl Komisyonu’nun Kuruluşu, s.2.

⁶⁶⁶ “Dâhiliye, maliye, şeriye, maarif, ticaret ve nafia kısımlarının her sene için belirlenen tahsisatı bir diğerine nakil olunamayacaktır. Mesela, mutasarrıf ve kaymakam maaşlarından bir miktarın indirimiyle maliye, şeriye, ticaret, nafia veya maarif memurlarından birine ya da dâhiliye memurlarından mektupçu veya tahrirat müdürüne verilmesi mutlaka izne gerek olacaktır. Zabtiye memurlarının maaşından bir miktarının kesilmesi ile veyahud diğer memurların maaşlarından tasarruf amacıyla kesilip zabtiye askerinin elbise ve tayin masraflarında sarf etmek mutlaka izne tabidir. Yine mektupçu kalemi maaşından bir miktarının kesilerek, tahrirat müdürüne tahsis edilmesi ya da vilayetde herhangi bir iş için bu paranın kullanılması izin dâhilinde olacaktır.” (4bend) “Herhangi bir memura verilen maaş ın miktarının artırılması veya indirimi, mutlaka bir izin çerçevesinde olacaktır. Fakat bu olay bir memur değilse, belirli (bir grup çalışan kitleyi ilgilendiriyorsa bu kitlenin her birinin tahsisatı kendi içerisinde değişiklik yapılabilecektir. Böyle bir değişik uygulama olduğu takdirde durum merkeze bildirilecektir.(5. bend)”,Düstur. Cilt. 1. Tertib, s. 74–78.

ifade edilmiştir ⁶⁶⁷. Ancak maaşların her zaman düzenli olarak ödenemediği, devletin mali durumuna bağlı olarak değiştiği görülmektedir. Memurların maaşlarına yapılan zamlar, genellikle rûz-ı Hızır (Mart ayı) ayının ilk haftasındaydı. Ayrıca belirli gelir limitinin üzerinde maaş alanların aylıklarında tenzil (indirime) gidilmiştir ⁶⁶⁸. Memurların maaş artışı ve kesintileri iş değişiklikleri esnasında görülmektedir.

Memurlar mülazım olarak göreve başladıkları andan itibaren yıllara göre değişmekle beraber, maaşlar umumiyetle 40–80 kuruş arasında veya 2,5 (75 kuruş) kuruş yevmiye şeklindeydi ⁶⁶⁹. Memurların maaş miktarları arasında büyük bir fark vardı. Kaymakam, hâkim, mal müdürü gibi üst düzey çalışanlar hayli yüksek maaş alırken, özellikle kâtip, zaptiye neferleri gibi alt derecedeki memurların çok düşük düzeyde aylık aldıkları göze çarpmaktadır ⁶⁷⁰. Çalışanların eğitimleri, çalıştıkları daireler ve terfî gibi durumlar, maaşların miktarını belirleyen unsurlar arasındaydı.

Bununla birlikte memurlar, bulunduğu şehrin dışında bir vazifeye gönderilmesi durumunda aylıklarının yanı sıra yolluk ve harcırah almaktaydılar ⁶⁷¹. Hatta bir memur hakkında yapılan şikâyet neticesinde mahkeme devam ederken bile, memura maaşının 1/5 oranındaki kısmının ödendiği⁶⁷² veya ölüm halinde geride kalanların mağdur olamaması için belirli bir miktar nakafa bağlandığı da sık rastlanan bir durumdur⁶⁷³.

I. 6. Eğitim

Osmanlı klasik döneminde medrese olarak bilinen teoloji-hukuk okullarına, bu uzun öğrenimin başarıyla üstesinden gelebilecek herkes gidebilmekteydi. Dolayısıyla devlet kadrolarında işe başlamak, ilke olarak herkese açıktı. Devlet kademesine girmek ve bir mevki elde etmek için medrese eğitimlerinin yanı sıra belagatli gramer ve edebiyat sanatı üzerinde yoğunlaşması meslek hayatında hızlı şekilde yükselmesine zemin hazırlamaktaydı. Bu yüzyılda memurlukta yükselmek isteyen genç kâtipler için hizmet içi eğitim almaları oldukça yaygın bir durumdu. Genç bürokratların eğitimi zanaatkârlardaki çiraklığa, aktif hizmetteki kâtiplerin örgütlenmesi loncalara benzemekteydi ⁶⁷⁴.

⁶⁶⁷BOA. DH. SAİD. d. 83/105, 51/453, 27/367, 87/349, 101/33, 9/69, 27/165, 118/101, 174/199, 57/247, 56/381, 2/842, 118/119, 74/237, 74/239, 19/337, 36/27, 12/7, 117/423, 102/15, 39/203, 41/311, 85/427, 28/213, 74/243, 74/287, 67/391, 121/31, 184/6, 30/321. vb.

⁶⁶⁸BOA. DH. SAİD. d. 7/291, 86/193, 75/319, 118/93, 145/181, 79/119, 78/175, 76/161, 11/351, 16/29, 101/42, 54/131, 118/109, 152/75, 94/179, 123/331, 147/175, 195/259, 10/691, 13/179, 18/393, 24/147, 95/425, 19/169, 42/327, 12/213, 30/179, 57/131.vb.

⁶⁶⁹BOA. DH. SAİD. d.86/417, 54/131, 118/109, 152/75, 94/179,10/517. vb.

⁶⁷⁰BOA. DH. SAİD. d. 27/367, 87/349, 101/33, 9/69, 27/165, 118/101, 74/239, 19/337, 36/27, 12/7, 117/423, 28/213, 74/243, 74/287, 67/391, vb.

⁶⁷¹BOA. DH. SAİD. d. 76/161, 83/105, 118/109.

⁶⁷²BOA. DH. SAİD. d. 79/119, 3/588, 2/816 vb.

⁶⁷³BOA. DH. SAİD. d.12/7=36/27 vb.

⁶⁷⁴ Suraiya Faroqhi, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, (edit: Halil İnalçık-Donald Quataert). c.2, İstanbul 2004, s. 681.

Cami ve mescidlerde de eğitim faaliyetleri yürütülmekle beraber, günümüzdeki anlamıyla eğitim, medreselerde yapılmaktaydı. Medrese, talebenin ilim öğrendiği yer manasında olup, umumi olarak sıbyan mektebinin üstünde eğitim ve öğretim yapılan orta ve yüksek tahsil müesseselerine verilen addır ⁶⁷⁵. Medreseler, cami ve mescitlerin isimleriyle adlandırılmakta ve kendi adlarına kurulan vakıflar sayesinde idame edilmekteydiler. Müderrisler, diğer dini görevleri gibi kadının arzı ve şeyhülislam'ın onayı ile tayin edilmekteydi. Medreselerde yürütülen eğitim ve dini-hayrî faaliyetlerin masrafları medreselerin vakıf gelirleri tarafından karşılanmaktaydı. Gelir kaynağı durumundaki köy ve mezrâların gelirleri iltizama verilmek suretiyle işletilmekteydi. ⁶⁷⁶

Erzincanda 1530'da 5 medrese ve 1 buk'a bulunmakta idi.⁶⁷⁷ Bu medreselerin tamamı XX. yüzyılın başına kadar varlığını korumakla beraber yenileri de açılmıştır. Bunlar: Eyne Bey Medresesi, ⁶⁷⁸ Nizamiye medresesi,⁶⁷⁹ Melik Fahreddin Medresesi,⁶⁸⁰ Hoca Ağazade Medresesi, Abdülkerim Bukası,⁶⁸¹ Eyne Bey Buk'ası,⁶⁸² Molla Ali Medresesi, Ağurlu Mehmed Efendi Buk'ası,⁶⁸³ Ahmediye Buk'ası,⁶⁸⁴ Ahmediye Medresesi, Darulilim Medresesi,⁶⁸⁵ Hacı Mustafa Medresesi, ⁶⁸⁶ Ata Bey medresesi,⁶⁸⁷ Pervane Bey

⁶⁷⁵ Ömer Demirel, "Anadolu Selçuklu Devleti'nde Medreseler", *CÜFEF Sosyal Bilimler Dergisi*, III, (1984), s.25-40.

⁶⁷⁶ Demirel, *Esnaf Teşkilatı*, s.17.

⁶⁷⁷ Atabek, Ahmediye, Abdülkerim, Melik Fahreddin, Taharten, Kadı İftiharüddin, Dârü'l-ilm medreseleri ve Buk'a (ismi belli değil) *BOA. TD. 199, s.30-31*

⁶⁷⁸ *Vakıflar Arşivi Defter no. 198/0, sayfa no. 0122 sıranos. 1073; Defter no. 198/0, sayfa no. 0036 sıranos. 0277.*

⁶⁷⁹ Medresenin yıllık geliri 6490 kuruş 9 paradır. Aynı miktar gideri vardır. *BOA. EV. d. 18823, s.18.*

⁶⁸⁰ Vakıflar Arşivi Defter no. 198/0, sayfa no. 0154 sıranos. 1342; Bu medresenin 1280 tarihinde müderrisi Şehabeddin Efendi'dir. Yıllık geliri 32069 kuruş 10 paradır. Gelir ve diğerleri denktir. *BOA. EV. d. 18823, s.11.*

⁶⁸¹ *Vakıflar Arşivi Defter no. 532/0, sayfa no. 0061 sıranos. 0;* Buka'nın bir yıllık geliri 1455 kuruştur. İnce adlı mezranın rub' geliri buraya vakf edilmiştir. Bu okulda Şevket ve Yusuf Efendiler ders vermektedirler. *BOA. EV. d. 18823, s.21.*

⁶⁸² Erzincanda vaki Eyne Bey bukasının vakıf geliri Brastik köyünün 3712 kuruş öşür gelirlerinden oluşmaktadır. Buka da Hoca Mehmed Hazıf Efendi ve Hoca Mehmed Seyyid Efendidir. *BOA. EV. d. 18823, s.7.*

⁶⁸³ Bu bukanın yıllık geliri 4285 kuruştur. Köşnigar-ı Büzürk, Sürbahan ve Vank köylerinin öşür gelirleri vakf edilmiştir. Yıllık hâsılatı 4285 kuruş masrafıda aynı miktardadır. *BOA. EV. d. 18823, s.18.*

⁶⁸⁴ Erzincanda vaki Ahmediye bukasının vakıf geliri Dink ve Karatuş köylerinin öşüründen oluşmaktadır. Yıllık 6241 kuruş geliri vardır. Bu gelirden 2000 kuruşu buka'nın tamirat masrasına harcanmıştır. *BOA. EV. d. 18823, s.12.*

⁶⁸⁵ *Vakıflar Arşivi Defter no. 198/0, sayfa no. 0142 sıranos. 1238; 1280-82 tarihlerinde bu medresenin 15908 kuruş geliri vardır. Gelirleri Keleriç ve Kertah köylerinin öşüründen oluşmaktadır. Medresede müderris olarak Süleyman Efendi, Cemaleddin Efendi ve Feyzullah Efendi görev yapmaktadır. BOA. EV. d. 18823, s.7.*

⁶⁸⁶ *Vakıflar Arşivi Defter no. 2171/0, sayfa no. 0109 sıranos. 0187; Defter no. 2171/0, sayfa no. 0109 sıranos. 0187; Kutu no. 13/0, Kutu Türü: Dolap Kutusu Kutu no:0074; Defter no. 2171/0, sayfa no. 0109 sıranos. 0187; Defter no. 2171/0, sayfa no. 0109 sıranos. 0187; Defter no. 2171/0, sayfa no. 0109 sıranos. 0195.*

⁶⁸⁷ Medresenin yıllık geliri 6490 kuruş 9 paradır. Aynı miktar da gideri vardır. *BOA. EV. d. 18823, s.18.*

Medresesi,⁶⁸⁸ Cemaliye Medresesi, İftiharuddin Medresesi, ⁶⁸⁹ Ali Reis Medresesi ve Tahertan Bey Medresesidir⁶⁹⁰.

Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve yükseliş dönemlerinde açık modern bir eğitim anlayışı vardı. Ancak duraklama ve gerileme dönemlerinde devletin genel yapısındaki arızalar eğitim sisteminde de kendini göstermiştir. II. Mahmud ve Abdulmecid dönemlerinde diğer alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da birtakım yeniliklere gidilmiştir. Özellikle XIX. yüzyıldan itibaren batı tarzında yeni okulların açılmıştır.

1845 yılında sıbyan mektepleri, rüştiye, darülfünun açılmış, 1868'de ise mekteb-i iptidaiye, rüştiye, idadi şeklinde yeni bir düzenlemeye gidilmiştir. Osmanlı Devleti'nin yetişmiş insan gücü ihtiyacı bu okullarda yetiştirilmeye çalışılmıştır. Modern genel eğitim kurumlarının oluşturulmasında 1869 tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesi temel teşkil edilmiştir ⁶⁹¹. Çünkü söz konusu nizamname ile eğitim çok parçalı yapıdan kurtarılmaya çalışılmış ve o tarihe kadar müstakil olarak yapılan eğitimdeki yenilik hareketleri Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile bütün ve planlı olarak devam etmiştir⁶⁹². Bu nizamname Türk Eğitim tarihinde en şümüllü düzenleme ve ıslahat hareketi olarak eğitim tarihimizdeki yerini almıştır ⁶⁹³. Nizamname 5 bölüm ve 198 madde olarak hazırlanmış ve eğitimin hemen hemen her konusu ile ilgilenmiş bir kanun mahiyetinde idi ⁶⁹⁴.

Bu nizamname ile örgün eğitim, ilk, orta ve yüksek şeklinde derecelendirilmiştir. Bunlar Mekâtib-i Sıbyâniye, Mekatib-i Rüştiye, Mekâtib-i İdadî, Mekâtib-i Sultaniye, Mekatib-i

⁶⁸⁸Vakıflar Arşivi Defter no. 198/0, sayfa no. 0190 sıranı. 1628.

⁶⁸⁹Vakıflar Arşivi Defter no. 198/0, sayfa no. 0224 sıranı. 1892; medresenin gelirleri Pikeriç, Karakilise, Pizvan, Ağcakend ve Mitini köylerinin öşür hâsılatı vakf edilmiştir. Yıllık geliri 32281 kuruş 14 paradır. Müderrisleri Abdurrahman Efendi, Abdulhalim Efendi, Ahmed Efendi'dir. Medresesinin bir seneye ait tamirat masrafı 1944 kuruş 24 paradır. BOA. EV. d. 18823, s.12.

⁶⁹⁰Vakıflar Arşivi Defter no. 488/0, sayfa no. 0 sıranı. 0340; bu medreseye gelir olarak Mitini ve Vaskird köylerinin içar gelirleri vakf edilmiştir. Yıllık geliri 22834 kuruştur. Medresede müderris olarak görev yapanlar; Osman Efendi, Yusuf Efendi, Raşid Efendi ve Sadık Efendidir. Medresenin gelir ve gideri denktir. BOA. EV. d. 18823, s.14.

⁶⁹¹ 1869 Maarif Umumiye Nizamnamesi'nin için bkz: *Meclis-i Tanzimat Defteri*, no 2, s. 221–245; *Düstur*, 1. Tertip, c. II, s. 184–219; BOA.Y.EE. 112/6.

⁶⁹² Sadrettin Celal Antel, "Tanzimat Maarifi", *Tanzimat I*, İstanbul, 1999, s. 449; Roderic H. Davison, *Reform in the Ottoman Empire*, Princeton, Newjersey, 1963, s. 251; Yaşar Baytal, "Tanzimat ve II. Abdülhamid Dönemi Eğitim Politikaları", *OTAM*, S. 11, Ankara, 2000, s. 29; Midhat Sertoğlu, "Osmanlı İmparatorluğu'nun Yapısını Değiştiren BüyükDevrim: Tanzimat", *Hayat Tarih Mecmuası*, sa. 10, (Ekim, 1976), s. 59.

⁶⁹³ Tayip Duman, "Türkiye'de Eğitim Reformları Açısından Öğretmen Yetiştirme Sorunu", *Erdem*, c. XII, S. 34, (Mayıs 1999), s. 92; İlber Ortaylı, *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*, İstanbul, 2001, s. 188–189; Yahya Akyüz, "17. Yüzyıldan Günümüze Türk Eğitiminde Başlıca Düzenleme ve Geliştirme Çabaları", *Milli Eğitim*, sa. 144, (Ekim, Kasım, Aralık), 1999, s. 16; Bozkurt Güvenç, *History of Turkish Education*, Ankara, 1998.

⁶⁹⁴ Cavit Binbaşıoğlu, *Eğitim Düşüncesi Tarihi*, Ankara, 1982, s. 141–142; Yahya Akyüz, "Tanzimat Dönemi Eğitiminin Özellikleri", *Tanzimat'ın 150. Yıldönümü Uluslararası Sempozyumu*, Ankara, 1991, s. 390; Aliye Omay, "İlk Kız Öğretmen Okulunun Kuruluşu", *Türk Yurdu*, (Eylül 1987), s. 52.

Âliye olmak üzere beş kısma ayrılmıştı. Maarif Nizamnamesi, sıbyan mekteplerinden, Darülfünuna medrese dışı eğitimin bütün kademeleri için önemli bir girişimdir. Yine bu nizamname yabancı okullar ve azınlık okulları ile de ilgili yenilikler getirmiş, söz konusu okulları devlet denetimi altına almıştır ⁶⁹⁵.

Nizamnamede Dârülmuallimat'ın sıbyan ve rüştiye olmak üzere iki şube ve her şubede kendi arasında, Müslüman ve gayr-i müslimlere mahsus olarak iki sınıf halinde taksim kılınmıştı⁶⁹⁶. *Sıbyan şubesinin* öğrenim süresi iki sene olup aşağıdaki dersler okutulacaktı: Din dersine giriş, Osmanlıca dil bilgisi ve kitabet, Öğretim yöntemi, Her milletin kendi lisanı, Ahlak bilgisi, Hesap ve defter tutma usulü, Osmanlı tarihi ve coğrafyası, faydalı bilgiler, Musiki, Dikiş ve Nakış, Din dersine giriş dersi her cemaatin kendi dili ile okutulacak ve ruhani liderlerinin tayin ettiği kişiler tarafından okutulacaktı. *Rüştiye şubesinin "Müddet-i tahsiliyesi"* ise üç yıl olup müfredat programında şu dersler yer alıyordu: Din dersine başlangıç, Osmanlıca dil bilgisi ve nesir bilgisi, Arapça ve Farsça, Her cemaatin kendi lisanı, Ahlak Bilgisi, Ev İdaresi, Tarih ve Coğrafya, Matematiğe Giriş ve Botanik, Resim, Musiki, Biçki-Dikiş⁶⁹⁷, Din dersi sıbyan şubesinde olduğu gibi her cemaatin kendi lisanı ve din adamları tarafından okutulacaktı. II. Bu dersler Devre-i Evvel, Devre-i Vasatiye ve Devre-i Âliye şeklinde verilmekteydi ⁶⁹⁸.

Tanzimat fermanla başlayıp II. Abdülhamid döneminde de devam eden eğitim alanındaki bu yeniliklerin yansımalarını Erzincan'da görmek mümkündür. Bu dönemde Erzincan Kazası'nda da medrese, iptidai, sıbyan mektepleri açılmıştır ⁶⁹⁹. Şehir merkezinde iptidai, sıbyan, sivil ve askeri rüştiyeler⁷⁰⁰ ve idadi⁷⁰¹ mekteplerinin yanı sıra iki Ermeni ve bir tanede Rum mektebi mevcuttur ⁷⁰². Bu okulların yanı sıra mendereselerde ulema olarak adlandırılan kişiler tarafından eğitim öğretim faaliyetleri de sürdürmekteydi.

⁶⁹⁵ İlknur Polat Haydaroğlu, *Osmanlı İmparatorluğunda Yabancı Okullar*, Ankara, 1990, s. 24–29; AYTEKİN HALİL, *İttihat ve Terakki Dönemi Eğitim Yöntemi*, Ankara, 1991, s. 45; ŞEFİKA KURNAZ, "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Kadınların Eğitimi", *Milli Eğitim*, S. 143, (Temmuz-Ağustos-Eylül), 1999, s. 99; STANFORD J. SHAW, Ezel Kural Shaw, *History of the Ottoman Empire and Modern Turkey Volume II*, New York, 1977, s. 110; ERSOY TAŞDEMİR, "Türklerde Eğitim", *Türk Düşünce Tarihi*, (haz. Hüseyin Gazi Topdemir), Ankara, 2001, s. 209.

⁶⁹⁶ BOA.Y.EE. 112/ 6, Madde: 68.

⁶⁹⁷ *Düstur*. 1. Tertip, c. II, s. 197.

⁶⁹⁸ 1914 *Mekteb-i İptidaiye Ders Müfredatı*, Maarif Vekâleti, İstanbul.

⁶⁹⁹ BOA. MF. MKT. 862/7, 910/17, 937/49 vb.

⁷⁰⁰ Şehirde ilk rüştiye mektebi 1866'da açılmıştır. BOA. İ.MVL. 536/24110(H.1282), askeri rüştiyeler için bkz. BOA. MF.MKT. 167/34; İ.AS. 9/1312-S-22, BEO. 467/34970.

⁷⁰¹ Erzincan ulema ve eşrafının gayretleriyle 1908'de 1 idadi ve 1 sanat mektebi şehirde açılmıştır. BOA. Y.EE. 131/28; Y.MTV. 284/96.

⁷⁰² Erzincanda eğitim kurumları hakkında arşivlerde birçok belge bulunmaktadır. Bkz. Erzincan Eskişehir mahallesin Ermeni şirket mektebi ve şehre çok yakın olan Molla ve Pizvan Köylerinde de kilisenin yanında bir Ermeni mektebi bulunmakta idi. Bkz. BOA. MF. MKT. 209/32; İ.HR. 250/14860. Gerek gerek mahallesinde bir Rum mektebi faaliyet göstermektedir. Bkz. BOA. DH. MKT. 427/69. Rüştiye ve idadi mektepleri için bkz. BOA. MF. MKT. 676/56, 798/4, 813/40, 822/37, 842/44 vb.

Sicill-i Ahvâl kayıtlarında; mezun olan kişilerin başarı dereceleri ve mezun olan kişilere okul tarafından şahadetnâme adında bugün ki anlamıyla mühürlü diplomalar verildiği görülmektedir. (Örnek şahadetnâme için bkz. Ekler) Bunun yanı sıra Erzincanda ulema olarak adlandırılan kişilerden alınan dersler neticesinde, talebelere icazetnâme adıyla bir belge verilmekteydi. Talebeler, mektep hocaları ve ulemanın yanı sıra “muallim-i mahsus” olarak adlandırılan⁷⁰³ özel hocalarından dersler aldıkları sık görülen bir durumdur. Özel hoca olarak adlandırılan kişilerin çoğunluğu, eğitim gören kişinin birinci derecede aile yakınıydı. Talebelerin özel hocalardan aldıkları dersler arasında; Arapça, Farsça, Türkçe, Ermenice, Rumca, Fransızcaya, Tarih, Coğrafya, Mantık, Sarf, Nahv, Hesab ve Temel İslami Bilimler gibi dönemin ders müfredatlarına uygun birçok ders bulunmaktaydı.

Tablo. 1: Memurların Eğitim Gördükleri Kurumlar

Eğitim Kurumları	Müslim	Gayr-i Müslim		Toplam
		Ermeni	Rum	
Sıbyan veya İptidaî	180	-	-	180
Mülkiye-i Rüştîye	104	3	1	108
Askeriye-i Rüştîye	24	2	-	26
İdadi	4	-	-	4
Medrese	27	-	-	27
Yabancı Okullar	-	13	1	15
Tıbbiye-i Sultani	1	-	-	1
Hukuk mektebi	1	-	-	1
Mülkiye Mektebi	1	1	-	1

Tablo 1’de görüldüğü üzere Erzincanda eğitim gören talebeler; bazen sıbyan mektebi ve medresede, bir kısmı sıbyan ve rüştîye mekteplerin her ikisinde, bazıları sıbyan ve muallim-i mahsusundan dersler almışlar veya sıbyan, medrese ve muallim-i mahsusundan ayrı ayrı eğitim görmüşlerdir. Erzincanlı memurlar yüksek öğrenimlerini yapmak için şehir dışına gitmek zorunda idiler. Özellikle hukuk, mülkiye ve tıp gibi okullarda tahsil görenler İstanbul’a gitmişlerdir.

⁷⁰³BOA. DH. SAİD. d24/147, 95/425, 19/169, 42/327, 12/213, 30/179, 57/131, 27/367, 87/349, 101/33, 9/69, 27/165, 118/101, 174/199, 57/247, 56/381, 2/842, 118/119, 74/237, 74/239, 19/337, 36/27, 12/7, 117/423, 102/15, 39/203, 41/311, 85/427, 28/213, 74/243, 74/287, 67/391, 121/31, 184/6, 30/321, 104/62, 57/11, 60/15, 165/143, 169/373, 122/375, 26/429, 140/285, 121/107, 61/375, 82/455, 83/103, 78/199, 186/222, 83/79, 74/235, 103/43, 116/117, 36/197, 48/159, 10/783, 74/25, 99/21, 51/475, 39/307, 68/403, 145/461, 128/213, 91/297, 75/289, 137/197, 139/441, 75/295, 140/341, 75/219, 121/35, 121/31, 40/51, 129/369, 117/311, 45/1.vb.

Eğitim görenlerin çok büyük kısmı okullarını bitirip Şahadetnâme almışlardır. Ancak azda olsa bir kısım talebeler disiplinsizlik veya baŐarısızlık gibi sebeplerden dolayı okullarını bitirememiŐlerdir. Eğitim kurumlarından öğrencilerin bazıları iyi bazıları ise vasat dereceyle mezun olmuşlardır. Öğrencilerin bir kısmı ise eğitimlerini birçok sebepten dolayı yarım bırakmıŐ, ancak bunların bir kısmı sonradan eğitimlerini tamamlaya bilmiŐlerdir. Bazı ğrenciler eğitimlerini Erzincan'da sürdürmüşler, bazıları da babalarının görevlerinden dolayı başka yerlerde tahsillerine devam etmişlerdir. Gayr-i müslimler kendi mekteplerini bitirdikten sonra eğitim hayatlarına Müslimler ile beraber devletin çeşitli mekteplerinde devam etmişlerdir.

Bu dönem, mekteplerin yanı sıra medreselerde de eğitim faaliyetlerinin devam ettiği görülmektedir. İncelenen dönemde Erzincanda ders veren ulumalar; Hafız Mehmed Efendi, Müderris Mehmed Efendi, Oflu Hüseyin Efendi, Arif Efendi, Erzincan Müftüsü Mehmed Efendi ve Eğinli İbrahim Hakkı Efendidir.

I.7. Lisan Durumu

XIX. yüzyılın ortalarında bir Avrupa dilini bilmek, hükümet nezdinde bir kariyer elde etmeyi amaçlayan gençler için vazgeçilmez bir nitelik haline gelmiştir. Eğitim görmüş tüm Osmanlı bürokratlarının temel formasyonu Arapça ve Farsça olmuştur. Kültürlü bir Osmanlı efendisi için yabancı dil bilmek Őart olmakla birlikte ve geçerli diller Arapça ve Farsça'dır ⁷⁰⁴.

Devletin güçlü devrinde ecnebi dillerine karşı olumsuz bir tavır olduğu ve üstünlük kompleksinden kaynaklandığı söylenmektedir ⁷⁰⁵. Ortaylı, Osmanlıların yabancı dil ğrenememelerinin sebebini sadece üstünlük ve gururla açıklanamayacağını, bunda birazda Osmanlı tüccar gruplarının uluslararası ticarete yaygın olarak faaliyet gösterememesi olarak yorumlamıŐtır ⁷⁰⁶.

Tanzimat döneminden itibaren devlet kurumlarında yaşanan değişim ve dönüşümün neticesinde merkez ve taşrada yeni kurulan eğitim kurumlarındaki köklü reformlar neticesince, mezun olan kişilerin yabancı dilbilgisini öğrendikleri görülmektedir. İncelenen belgelerin ilk paragrafının son cümlesinde, memurların hangi lisanları bildikleri, okuyup yazabildikleri veya bildikleri lisanlara ne ölçüde hâkim oldukları belirtilmiştir. Memurlar bir lisanı gerçekten biliyorlarsa "okuryazar", yalnızca lisanın bir yönünü biliyorlarsa "aşına" Şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo.2: Memurların Lisan Durumları

Dil	Müslim		Gayr-i Müslim		Toplam
	Okuryazar	AŞına	Okuryazar	AŞına	

⁷⁰⁴ Fatma Müge Göçek, *Burjuvazinin Ykselisi İmparatorluğun ks Osmanlı Batılaşması ve Toplumsal Değişme*, (ev. İbrahim Yıldız), Ankara 1999, s. 34–35.

⁷⁰⁵ Bernard Lewis, *İslâm Dünyasında Yahudiler*, (ev. Bahadır Sina Sener), Ankara 1996, s. 38.

⁷⁰⁶ İlber Ortaylı, "Osmanlı Diplomasisi ve Dışişleri rgt", *Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi*, c. 1, s. 278.

Türkçe	185	-	14	-	199
Arapça	16	11	-	2	29
Farsça	10	8	-	2	20
Fransızca	10	3	4	2	19
İngilizce	-	-	1	-	1
Almanca	-	-	1	-	1
Ermenice	-	2	12	1	15
Rusça	-	-	1	-	1
Rumca	1	-	1	-	2
Arnavutça	-	1	-	-	1

Tablo. 2’de görüldüğü üzere, memurlar; Türkçe, Arapça, Farsça, Fransızca, Ermenice, Rumca, İngilizce, Rusça ve Arnavutça lisanlarını bilmektedirler. Memurların büyük bir kısmı bir dil diğerleri ise birkaç dile aşina veya okuyup yaza bilmektedirler. İstisnasız, Müslim ve gayr-i müslimlerin devlet memuru olabilmeleri için Türkçe okuryazar olması gerekmektedir.

Memurlar arasında yaygın bilinen ikinci dil Arapçadır. Bu dili o dönemin modası olan Fransızca takip etmektedir. Müslüman memurlar arasında yaygın olan diğer bir dil ise Farsçadır. Bunun yanı sıra Müslüman memurlar arasında, okul müfredatlarında bulunmamasına rağmen Ermenice, Rumca ve Arnavutça lisanlarına hâkim olanlarda bulunmaktaydı⁷⁰⁷. Gayr-i müslim memurlar arasında, kendi lisanları olan Ermenice ve Rumcanın yanı sıra batı dillerinden olan Fransızcaya aşinalık ön plana çıkmaktadır. Gayr-i müslim memurların ecnebi lisanlarına daha fazla ilgi gösterdikleri gözlenmektedir⁷⁰⁸.

Rüştiyeden itibaren ders müfredatlarında Arapça, Farsça ve Fransızca dil eğitimi yapıldığı bilinmektedir. Özellikle Müslüman memurlar arasında rüştiye mekteplerinden sonra idadi, hukuk, tıp ve mülkiye gibi mekteplerden mezun olanlar arasında Arapça ve Farsçanın yanı sıra Fransızca dilini okuryazar veya aşina olanların sayısı daha fazladır. Dil eğitimi almış olmalarına rağmen herkesin dili aynı oranda öğrenemediğide bir gerçektir. Arapça eğitimi alanlar Arapça dilinde önemli bir gramer derecesi olan *Kara Davut* kitabını, yine Farsçada önemli bir nasihat ve lisan kitabı olan *Bostan ve Gülüstânı* ve *Mesnevi*’yi yaygın şekilde okumuşlardır.

⁷⁰⁷ BOA. DH. SAİD. d. 137/197, 164/501, 102/471, 192/232, 165/249.vb.

⁷⁰⁸ BOA. DH. SAİD. d. 13/179, 16/29, 19/169, 49/77, 57/219, 61/375, 76/161, 110/1, 117/311, 165/143, 167/495, 186/69 ve 186/124.vb.

Memur olmak ve bulunduğu görevinde yükselmek için lisan öğrenmenin önemli bir rolünün olduğu belgelere yansımıştır. Alt kademedeki memurların arasında dahi 2-3 dil bilen kişiler bulunmaktadır⁷⁰⁹. İlimiye ve askeri zümreden gelen memur çocukları, dil öğrenme hususunda diğerlerinden daha avantajlı durumda oldukları görülmektedir. Bu husus ailenin eğitim durumuyla ilgilidir.

I. 8. Memurların Çalıştıkları Kurumlar

Erzincanlı memurların dönemin şartlarına göre iyi bir eğitim almışlar ve akabinde de devlet kurumlarının çeşitli kademelerinde vazifelere tayin edilmişlerdir. Göreve başlama yaşlarında bir standart'ın olmadığı anlaşılmaktadır. Genellikle göreve başlama yaş aralığı 14-40'dır. Ancak yoğun olarak memur olma yaş aralığı 18-26 dönemleridir. 30-40 yaş aralığında göreve başlama oranı diğer yaş aralıklarına göre oldukça düşüktür⁷¹⁰.

Tablo. 3: Memurların Çalıştıkları Dairelere Dağılımları

Daireler	Müslim	Gayr-i Müslim		Toplam
		Ermeni	Rum	
Adliye	17	-	-	17
Dâhiliye	15	1	-	16
Defter-i Hakanî	7	-	-	7
Duyûn-ı Umûmiye	15	3	1	19
Evkaf	5	-	-	5
Maarif	3	-	-	3
Maliye	20	1	-	21
Muhacirin Komisyonu	2	-	-	2
Mülkiye	4	-	-	4
Ordu	60	-	-	60

⁷⁰⁹BOA. DH. SAİD. d. 77/145, 3/988, 78/171, 83/99, 94/253, 49/423, 65/487, 171/13, 195/37, 129/369, 117/311, 55/329, 150/153, 18/393, 24/147, 71/129, 180/279, 169/373, 122/375, 45/1, 150/397, 3/26, 3/818, 143/145, 157/13, 12/7, 117/423, 67/391, 121/31, 12/213, 42/327, 48/159, 10/783, 101/33, 87/349, 3/26, 3/818, 51/459, 193/301, 4/282, 8/349, 1/874, 1/484, 86/417, 2/544, 3/120, 2/688, 3/26, 3/818, 4/420, 10/771, 3/588, 2/816, 14/423, 11/137, 20/323, 50/159, 15/271, 42/169, 30335, 108/183, 3/926, 77/49, 10/517, 125/295, 126/147, 37/99, 49/77, 51/459, 9/49, 60/189, 4/760, 5/983, 168/193, 66/453, 6/285, 83/105, 51/453, 7/291, 86/193, 75/319, 118/93, 145/181, 79/119, 78/175, 76/161, 11/351, 16/29, 101/42, 54/131, 118/109, 152/75, 94/179, 123/331, 147/175, 195/259, 10/691, 13/179, 18/393, 24/147, 95/425, 19/169, 42/327, 12/213, 30/179, 57/131, 27/367, 87/349, 101/33, 9/69, 27/165, 118/101, 174/199. vb.

⁷¹⁰Bkz. Ek.2.

Rüsûmât	15	2	-	17
Sihhiye	2	-	-	2
Şehremaneti	2	-	-	2
Posta ve Telgraf	12	2	-	14
Ticaret ve Nafia	7	2	-	9
Zaptiye	5	-	-	5
Toplam	183	13	1	197

Tablo.3'te görüldüğü üzere Erzincanlı memurlar devletin birçok kurumunda istihdâm olmuşlardır. Yoğunluk açısından ilk sırada ordu gelmekteydi. 2 kişi beşinci ordu ve 2 kişi yedinci ordu, 56 memur ise dördüncü ordunun farklı daire ve kademelerinde görev yapmışlardır. Erzincan'ın dördüncü ordunun merkezi olması şehir halkı için önemli bir istihdâm kapısı oluşturduğu aşikârdır ⁷¹¹.

Ordunun yanı sıra memurlar, maliye, adliye, rüsûmat, duyûn-u umumiye ve telgraf ve posta nezâretleri bünyesindeki çeşitli daire ve kalemlerde hizmet vermişlerdir. Erzincanlı memurların, meslek hayatları boyunca, aldıkları madalya, nişan ve kıdemler işlerinde başarılı olduklarının ve devlet tarafından takdir edildiklerinin bir göstergesidir.

Son tahlilde; XVI. yüzyıl Osmanlıda, biyografi yazımının ilk örneklerini çeşitli meslek gruplarının biyografilerinden oluşan *tercüme-i ahvâl* eserleri oluşturmaktadır. Bu eserleri, aynı yüzyılda, şairlerin biyografilerinin toplandığı *tezkiireler*, bu yüzyılın ortasında ulema ve şeyhlerin tercüme-i hâllerini ihtiva eden *tabakat kitapları* izlemiş, zamanla şeyhülislâmların, Anadolu ulemasının tercüme-i hâlleri, hattatların, musikişinasların, sadrazamların hayatları, reisülküttapların, başdeftardarlar ve maliye nazırlarının biyografilerini ihtiva eden eserler takip etmiştir. Bunların yanı sıra kılasik dönemi içeren azil ve tayin bakımından *Rüus* ve *Tâhvil* kalemlerinde tutulan kayıtlar, devlet adamlarının biyografileri hakkında azda olsa bilgiler sunmaktadır.

Osmanlı Devleti'nde, personelle ilgili kayıtlar belirli bir merkezde toplanmayıp, değişik kalemlerde ve eserlerde dağınık halde bulunuyordu. Bu durum II. Abdulhamid'in padişah olmasına kadar devam etmiş, ilk defa bu dönemde personelin sicillerini tutmakla görevli resmi bir birim, *Sicill-i Ahvâl Komisyonu* kurulmuş, bu komisyonun hazırladığı sicil kayıtları da yakın dönemdeki biyografi yazımında ana kaynak olmuştur. XIX. ve XX. yüzyıllarda Osmanlı Devlet teşkilatında görev yapan memurlara ait, vazifeleri müddetince hal tercümelerine konu olan, özel veya memuriyet sırasındaki haller, tarihi seyri, ahlâk ve gidişat gibi durumların kaydedildiği defterlerin tescili işlemi neticesinde oluşturulmuş olan ve bu komisyonda tutulan *Sicill-i Ahvâl Defterleri*

⁷¹¹ Dördüncü ordu merkezi 1862 senesinde Erzurum'dan Erzincan'a mı yoksa Harput'a mı nâkili hususunda mülâhaza yapılmış ve neticesinde Erzincan bu ordunun merkezi olmuştur. BOA. Y.PRK. KOM. 3/1.

çalışmanın temel kaynağını oluşturmaktadır. Bu defterler İstanbul Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunmaktadır.

Bu defterlerdeki bilgileri ek olarak, bu arşivde muhtelif tasniflerde bulunan, memurların atama, tayin, madalya ve terfi gibi hususları içeren belgelere de müracat edilmiştir. Ayrıca Osmanlı'dan Cumhuriyete intikal eden bazı memurların durumlarını tespit edebilmek amacıyla Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı Emekli Sandığı Arşivlerindeki dökümanlardan da istifade edilmiştir. Bunlara ilave olarak Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Kuyud-u Kadime Arşivlerindeki kayıtlarada ihtiyaç duyulmuştur.

Çalışma, giriş ve bunu takip eden iki bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Erzincan'ın coğrafi yapısı, Osmanlı dönemindeki idari taksimatı ve nüfusun durumunun yanı sıra, Osmanlıda biyografi ve sicil kayıtlarının muhtevassından bahsedilmiştir. Yine bu bölümde konunun sınırlılığı ve kaynakların durumu değerlendirilmiştir.

Birinci bölümde Erzincanlı memurların biyografileri doğum tarihleri esas alınarak yazılmıştır. İkinci bölümde değerlendirme başlığı altında, Erzincanlı memurların eğitim, maaş, çalıştıkları kurumlar gibi birçok husustan bahsedilmiştir. Ayrıca bu bölümde elde edilen veriler esas alınarak Osmanlı taşra bürokrasisi ve memurların yaşadığı değişim ve dönüşüm irdelenmiştir.

Eserin sonuna, yoğun olarak kullanılan tabirler, sözlük oluşturularak eklenmiştir. Ekler kısmında incelenen memurlar (doğum tarihi, babasının adı ve ailenin şan-lakapları) alfabetik sıraya göre tablo haline getirilmiştir. Yine bu bölümde kullanılan belgelerden örnekler sunulmuştur. Çalışmada kullanılan fotoğraflar H. Avni Öztopçu'nun aile koleksiyonundan alınmıştır. Kendisine teşekkürlerimi sunarım.

SÖZLÜK

Ağnâm: Koyun

Alâ: İyi derece, rütbece yüksek.

Akaid: İtikat.

Aklâm: Kalemin çoğuludur. Ayrıca memurların çalıştığı daireler anlamında da kullanılmaktadır.

Asitâne-i Cinayet Kalemi: İstanbul emniyet Müdürlüğü'nde yazı işlerinde görev almıştır.

A'sâr Muharriri: Ahaliden alınan öşür vergisini yazan, tahrir eden kişi.

A'sâr ve Ağnâm Emaneti: Mahsul ve koyunlardan alınan vergileri toplayan daire, kurum.

Attâr Esnafı: Güzel koku, iğne iplik, şifalı ot ve bitkiler gibi şeyleri satan esnaf.

Bâb-ı âlî: Osmanlı hükümet merkezi.

Becâyîş: Memurların karşılıklı yer değiştirmesi, atama usulü.

Bidâyet Mahkemesi: Bu tabir, eskiden Asliye mahkemeleri için kullanılırdı.

Bostan ve Gülistan: Şadi Şirazi'nin meşhur Farsça eseridir.

Debbağhane: Deri işlenen yer.

Defter-i Hakanî: Devletin mal, mülk ve arazi işleriyle uğraşa dairesi. Defterler ve kadastro kayıtları.

Derc: Kayıt.

Der-saâdet: Saâdet kapısı, İstanbul'un adı.

Devolet-i âliyye Tebaası: Osmanlı Devletinin vatandaşı.

Dördüncü ordu: Bu ordunun merkezi önce Erzurum (1861 senesine kadar) sonra Erzincan'dır (1862 senesi taşınmıştır).

Duhân: Tütün

Düyûn-u Umûmiye Nezareti: Osmanlı devletinin yabancı devletlere borçlarını ödemesi için kurulmuş bakanlık.

Emvâl-i Miriyye: Devlet malı, miri.

Ermeni Şirket Mektebi: Erzincan'da sıbyan okulunun dengi olan Ermeni okuludur.

Evkaf-ı Hümayun Nezareti: Günümüzdeki vakıflar genel Müdürlüğü.

Habbâz Esnafı: Ekmekçi esnafı.

Hademe: Hizmetçi.

Hamidiye Alayı: II. Abdulhamid tarafından bölge halkından kurulmuş olan süvari alayları.

Hınta ve Şaîr: Buğday ve Arpa.

Hilâl-i Ahmer: Kızılay.

Hutebâ': Hatipler.

İbka' usulü: Tayinleri her sene, bir sene müddetle yapılan memurlardan bu müddet bitmeden evvel hizmetleri beğenilenlerin yeniden bir sene için yerlerinde kalmalarına müsaade edilmesi.

İblâğ: Maaşta artış, yükselme, ulaştırma.

İcâzet-nâme: Şahadetnâme, diploma.

İstînâf Mahkemesi: Dava mahkemesinin verdiği hükmü beğenmeyip bozulmasını daha üst mahkemeden istemek. Dava mahkemeleri ile temyiz mahkemesi arasındaki bir derece yüksek mahkemeye verilen isim.

İstintâk: Sorgu hakimi, sorguya çekme.

Jurnal Kalemi: Haberleşme veya istihbarat kalemi.

Kadı Mahkemesi: Şer'iyye mahkemesi.

Kara Davud: Sıbyan mekteplerinde okutulan Arapça gramer kitabı.

Kassâm: Varisler, mirasçılar arasında mirası taksim eden ve küçüklerin hakkını koruyan memur.

Kavâid-i Osmanî: Osmanlıda hukuk kitabı.

Kavâim: Fermanlar, buyruklar, senetler.

Kethüda: Osmanlı esnaf teşkilatı içerisinde bir esnaf yöneticisidir. Mensup olduğu sanat kolunda çalışanların temsilcisi, vekili, başkanıdır.

Kondüktör: Kılavuz, memur, müdür. Trenlerde vagon ve bilet işlerine bakan kimse.

Kurâ Usulü: Tanzimat'tan sonra askerliğe alınma yerinde kullanılır bir tabirdir. Askerlik çağına gelenler kur'a çektikleri için bu tabir kullanılmıştır.

Kuzât: Kadılar anlamındadır.

Küşad: İnşa etmek.

Mah: Ay.

Mahdum: Oğlu.

Maktu': Belirli miktarı önceden belirlenmiş gelir, götürü usulü. Osmanlı devletinde XVII. Yüzyıldan itibaren başlayıp genişleyerek devam eden gelirlerin kesim usulüyle toplanması şeklidir.

Ma'rûf: Herkesçe tanınan, bilinen.

Matluba muvaffık: Maksada uygun, işe yarar.

Mazbata: Kararname, tutanak.

Mecidiye Nişânı: Osmanlı sultanı Abdülmecid tarafından hizmeti görülen istisna kişilere verilen övünç madalyası.

Meclis-i vâlâ: 1838 tarihinde Topkapı sarayında çalışmak üzere kurulmuş meclis.

Meftun: Gönül vermiş, müptela.

Mekteb-i İbtidâî: İlkokul.

Mektep-ı Tıbbiye-i Şahane: İstanbul'da ki askeri tıp okulu.

Mektep-i Mülkiye-i Şahane: İstanbul'da ki mülkiye mektebidir.

Mektep-i Rüşdiyye-i Mülkiye: Ortaokul; eskiden iptidâî ve i'dâdî arasında üçü ilk, üçü orta olmak üzere altı sınıflı mülkiye ve askeri bölümleri de olan bir mektepti.

Memlaha: Osmanlı devleti yabancı devletlere borçlarını ödemek için kurulan duyûn-u umumiye nezaretine bağlı gelir getiren işletmelere verilen isimdir.

Meratip: Mertebe, rütbe, derece.

Mesnevi: Mevlana Celaleddin Rumi'nin eseridir.

Meşihatnâme: Mürşitlik, şeyhlik beratı.

Mezkûr: Adı geçen zikredilen

Mıhar: Erzincan merkeze bağı tuzla işletmesi olan bir köy.

Miralay: Alay komutanı, Albay.

Molla Cami: Arapçanın ileri düzeyinde okutulan ders kitabı.

Muhaberat: Haberleşme, haberleşme şubesi.

Muhâcirin Komisyonu: Osmanlı topraklarına göç edenlerin bütün işlerinin bakılıp, takip edildiği kurum.

Muhallefat Kitabeti: Miras Kâtipliği.

Muhzır: Kadı mahkemelerinde mübaşir hizmeti gören kimse.

Mukayyid: Kayıt eden, kâtip.

Muma-i leyhin: İma edilen, adı geçen.

Mutasarrıflık: Osmanlı döneminde idari taksimatta Vilayetten küçük olan Sancağın en büyük idare amiridir.

Muytab: Kıl dokuyan, kıldan eşya yapan esnaf.

Muvakkat: Geçici.

Mübaşir: Mahkeme kalem erbabında çalışan kişi, evrak getirip götüreren memur.

Müceddeden: Memurluğa açıktan atamadır.

Mülazemet: Memuriyet görevine yeni başlamış asaleti tastık olmamış stajyerlere verilen isimdir.

Mülazım-i evvel: Osmanlıda askerlikte yüzbaşından aşağı rütbelerin derecesi, unvanı.

Mümeyyiz: Bir dairede yazıcıların yazdıkları yazıları düzelten kâtip verilen isimdir.

Münderecat: İçerik.

Müsta'fî: Görev yerine belirli bir dönem gitmeyen memurların bu sebepten işten çıkarılması.

Müstantik: Sorgu hâkimi.

Müstahfaza: Kırk yaşını aşmış olan kişilerin askerlik hizmeti.

Müşir: Ordu komutanı.

Nâfia: Bayındırlık işleri.

Nahiv: Kelimelerin birbirine bağlanması, izafet ve amel eylemeleriyle ilgili olan kaideleri içine alan ilim. Arapça kelimelerin yeri ve usulünü düzgün şekilde telaffuz etmek. Güzel konuşmak.

Naib: Kaza merkezinde ki kadı'nın nahiye ve taşrada kendi adına gönderdiği ve bulunduğu dönemlerde mahkeme kuran ve davalara bakan kişi.

Nân-ı aziz: Ekmek.

Nasb: Memurluğa tayın.

Niyâbet: Nâiblik, vekâlet.

Redif Askeri:1834 senesinde itibaren taşrada kurulmuş olan ihtiyat askerleri.

Rık'a: Osmanlı Türkçesinin yazım şekillerinden birisidir.

Riyâset: Reislik, komutanlık.

Ruznamçe Kalemi: Günlük gelir ve gider veyahut vuku'ât kaydına mahsus defterleri tutan memurlar hakkında kullanılan bir tabirdir.

Rüsûmât İdaresi Başkâtipliği: Bugün ki vergi dairesi yazı işleri Müdürlüğü.

Rüsûmât Müdüriyeti: İl defterdarlığı.

Rüsûm-ı Sitte: İpek, tütün, balık avı, tuz, içki ve puldan alınan vergiler.

Rütbe-i Salis: Memurlukta üçüncü rütbe.

Rütbe-i Sani: Memurlukta ikinci rütbe.

Sandık Eminliği: Devlete ait para ve menkul kıymetleri alıp veren ve elinde tutan, bunların alınıp verilmesin ve saklanmasından sorumlu daire ve memur.

Saraçhane: Deri malulünün işlenme yeri.

Sarf: Bir lisanı meydana getiren kelimelerin değişiminden, birbirinden türemesinden bahseden bilim şubesi. Kelime şekil bilgisi. Medreselerde okutulan dilbilgisi dersi.

Seraskerlik: Ordu kumandanlığı.

Sıbyan Mektebi: Bugünkü ilköğretim okulu.

Silk-i Askerî: Askerlik mesleği.

Siyer İlmi: Peygamberlerin hayat ve ahlakından bahseden kitaplar.

Şakird:Talebe, stajyer.

Şahadetnâme: Bir şahsın, hususi bir kurumun yahut resmi bir makamın bir durumu tasdik ve onaylamak oluşturdukları belge. Bugün ki diplomadır.

Şehbender: Konsolos, ticaret bakanlığının bünyesinde ticaret işlerine bakmak ve tüccarlar arasındaki hadiseleri halletmekle vazifeli memur.

Şehr-emâneti: Belediye.

Şer'iyye Mahkemesi: Kadı mahkemesi.

Taht-ı Muhakeme: Mahkeme olmak.

Tarîk: Yol.

Tatar: Mektup taşıyan kişi anlamında olup, bugün ki postane yazı işlerinde memur anlamındadır.

Tatbîk-i Ameliye: Teorik bilgilerin pratikte uygulanması.

Tedrîcen: Derece derece, yavaş yavaş.

Tehazzufhane: Salgın hastalıklar döneminde oluşturulan karantinahaneler.

Tekâüd: Memuriyetten çekilip, emekli olmak.

Temyiz Mahkemesi: Bugün ki Yargıtay mahkemesi

Tensîk-i Maaş: Memurların maaşında düzenleme, kesinti.

Tenzîl: Aşağı düşürme, indirme, Devlet maaşın belirli bir miktar dilimine girmesinden dolayı kesintiye gitmesidir.

Tersâne-i Amîre: Osmanlı tersanesi.

Tevâbi': Bağlı olan.

Tezkere-i Sülûk: Askerlik görevini ifa edenlere verilen belge.

Ticaret ve Nafîa Nezareti: Günümüzde ki Bayındırlık ve Ticaret Bakanlıkları.

Tuhfe-i Vehbi: Sünbülzade Vehbi'nin Farsça'dan Türkçe'ye manzum sözlüğü.

Turuk-u Mâaber: Yollar ve köprüler.

Vâridât Kâtipliği: Gelir kalemi.

Vâridât Muhasebesi: Kar, gelir, hazineye ait gelir ve paraların hesap edildiği yer.

Zeyl: Ek, ilave yazı, ayırma.

KAYNAKÇA

A. Arşiv Kaynakları.*

1. Başbakanlık Osmanlı Arşivi. İstanbul.
2. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi. Ankara.
3. Emekli Sandığı Arşivi. Ankara.
4. Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Arşivi. Ankara.
5. Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi. Ankara.

B. Kaynak ve Araştırma Eserler

Abdullah Saydam, "Tanzimat Devri Reformları", *Türkler*, Ankara 2002, c.12, s.782–804.

_____, "Tanzimat'ın Memurları", *Türkler*, Ankara 2002, c.13, s.668–686.

Abdülaziz Bey, *Osmanlı Âdet, Merasim ve Tabirleri-Toplum Hayatı*, (haz. K. Arısan, D. Arısan Güney), İstanbul 1995.

Abdulkadir Gül, "XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Erzincan ve Köylerinin Demografik ve İskân Yapısı (1835 Tarihli Nüfus Defterine Göre)", *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl:2009, c. 12, sa. 2, s.163–182.

_____, "Bayezid Sancağının Demografik Yapısına Genel Bir Bakış", *III. Uluslar arası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu (12–14 Ekim 2010)*, (Basım aşamasındaki Bildiri)

_____, "1642–1643 Tarihli Avârız Defterlerine Göre Erzincan Şehri", *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl:2009, c:11, sa:1, s.123–141.

* Arşiv vesikalarının tasnif türleri ve numaraları dipnotlarda belirtilmiştir.

- Ahmed Şimşirgil, *Osmanlı Taşra Teşkilatında Tokat (Marmara Üniversitesi Basılmamış Doktora Tezi)*, İstanbul 1990.
- Ahmed Tabakoğlu, *Gerileme Dönemine Girerken Osmanlı Maliyesi*, İstanbul 1985, s.31–69.
- Ali Akyıldız, *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, İstanbul 2004.
- _____, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Merkez Teşkilatında Reform*, İstanbul 1993.
- Aliye Omay, “İlk Kız Öğretmen Okulunun Kuruluşu”, *Türk Yurdu*, (Eylül 1987), s. 52.61.
- Aytekin Halil, *İttihat ve Terakki Dönemi Eğitim Yöntemi*, Ankara, 1991.
- Ayn Ali Efendi, *Kavânin-i Al-i Osman der Hülâsa-i Mezâmin-i Defter-i Divân*, İstanbul 1280.
- Bekir Kütükoğlu, “Son Devirde Biyografik Kaynakları”, *Vekayi'nüvis Makaleler*, İstanbul 1994.
- Bernard Lewis, *İslâm Dünyasında Yahudiler*, (çev. Bahadır Sina Sener), Ankara 1996.
- Bilâl N. Şimşir, *British Documents Armenians*, volume II, (1880–1890), Ankara 1983.
- Bozkurt Güvenç, *History of Turkish Education*, Ankara, 1998.
- Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri I-IV*, İstanbul 1342.
- Cater V.Findly, *Kalemiyeden Mülkiyeye Osmanlı Memurlarının Toplumsal Tarihi*, (çev. Gül Çağalı Güven), İstanbul 1996.
- _____, *Osmanlı Devleti'nde Bürokratik Reform Bâbüâli (1789–1922)*, (çev. Latif Boyacı-İzzet Akyol), İstanbul 1994, s.57.
- Cavit Binbaşoğlu, *Eğitim Düşüncesi Tarihi*, Ankara, 1982.
- Celal-zâde Mustafa, *Selimnâme*, haz. A.Uğur-M.Çuhadar, Ankara 1980.
- Dündar Aydın, *Erzurum Beylerbeyliği ve Teşkilatı Kuruluş ve Genişleme Devri (1535–1566)*, Ankara 1998.
- Engin Adak, *Sicil-i Ahval Kayıtlarına Göre Erzincanlı Memurlar*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Manisa 2008.
- Ersoy Taşdemirci, “Türklerde Eğitim”, *Türk Düşünce Tarihi*, (haz. Hüseyin Gazi Topdemir), Ankara, 2001.
- Evliya Çelebi, *Seyahatname*, II. 1314.
- Fatma Müge Göçek, *Burjuvazinin Yükselisi İmparatorluğun Çöküsü Osmanlı Batılaşması ve Toplumsal Değişme*, (çev. İbrahim Yıldız), Ankara 1999.
- Fehameddin Başar, *Osmanlı Eyalet Tevcihâtı (1717–1730)*, Ankara 1997.
- Feridun Emecen-İlhan Şahin, “Osmanlı Taşra Teşkilâtının Kaynaklarından 957–958 (1550–1551) Tarihli Sancak Tevcih Defteri I”, *Belgeler-Türk Tarih Belgeleri Dergisi*, XIX/23, Ankara 1999, s.53–122.
- Gülden Sarıyıldız, *Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun Kuruluşu ve İşleyişi (1879–1909)*, İstanbul 2004.
- Halil İnalçık, “Adaletnameler” *Belgeler*, II / 3-4, (Ankara 1967), s. 49-145.
- Hüseyin Bulut, *Milli Mücadelede Erzincan*, Erzincan 1997.
- İbnülemin Mahmut İnal, *Son Devir Türk Şairleri I-IV*, İstanbul 1941.

İlber Ortaylı, "II. Abdulhamid Devrinde Taşra Bürokrasisinde Gayrimüslimler", *Osmanlı İmparatorluğu'nda İktisadi ve Sosyal Değişim, Makaleler I*, Ankara 2004, s.193-199.

_____, "Osmanlı Diplomasisi ve Dışişleri Örgütü", *Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi*, c. 1, s. 278-289.

_____, *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*, İstanbul 1978.

_____, *Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri*, Ankara 2000, s.55.

_____, *Osmanlı Toplumunda Aile*, İstanbul 2009.

İlknur Polat Haydaroglu, *Osmanlı İmparatorluğunda Yabancı Okullar*, Ankara, 1990.

İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, Ankara 1984.

İsmet Miroğlu, *Kemah Sancağı ve Erzincan Kazası (1520-1566)*, Ankara 1990.

_____, *XVI. Yüzyılda Bayburt Sancağı*, İstanbul 1975.

İsmet Miroğlu, "Erzincan", *DİA*, c.11, İstanbul 1995, s.319-321.

Kâtip Çelebi, *Süllemü'l-Vusûl ila Tabakâti'-Fuhûl*, Süleymaniye Ktp. Şehid Ali Paşa, no:1887.

Kemal H. Karpat, *Osmanlı Nüfusu (1830-1914) Demografik ve Sosyal Özellikleri*, İstanbul 2003.

Kurmay Yüzbaşı Kafkasyalı Fuad, 1/25 000 ölçekli Erzincan Şehrinin İstikşaf Planı, 1320.

M. Samet Altınbilek, *Plânlama Sorunları Açısından Erzincan'ın Şehir Coğrafyası, (Basılmamış Doktora Tezi)*, Erzurum 1997.

Mehmed İpşirli, "Şeyhülislâm Sunullah Efendi", *Tarih Enstitüsü Dergisi*, (1983-87), XIII, 209-56.

Mehmed Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, c.III, İstanbul 1993.

Mehmed Zeki Pakalın, *Sicill-i Osmanî Zeyli, (haz. Mustafa Keskin)*, Ankara 2008, c.XIV.

Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmânî veya Tezkire-i Meşâhir-i Osmaniye I-IV*, İstanbul 1308

Mehmed İnbaşı, "Erzincan Kazâsı (1642 Tarihli Avârız Defterine Göre)", *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, sa.41, Erzurum 2009, s.189-215.

Metin Kunt, *Sancaktan Eyalete (1550-1650 Arasında Osmanlı Ümerası ve İl İdaresi)*, İstanbul 1978.

Midhat Sertoğlu, "Osmanlı İmparatorluğu'nun Yapısını Değiştiren BüyükDevrim: Tanzimat", *Hayat Tarih Mecmuası*, sa. 10, (Ekim, 1976), s. 59-72.

Midhat Sertoğlu, *Osmanlı tarih Lûgati*, İstanbul 1986.

Mübahat Kütükoğlu; *Tarih Araştırmalarında Usul*, İstanbul 1998.

Musa Çadircı, *Tanzimat döneminde Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, Ankara 1997.

Necdet Okumuş, *Pir Muhammed Bahaeddin Erzincani Halveti Makâmâtü'l-Ârifin ve Maârifü's-Sâlikîn*, İstanbul 1992.

Nejat Göyünç, "Diyarbakir Beylerbeyliği'nin İlk İdarî Taksimatı", *İÜTD*, sa. 23, İstanbul 1969, s.26-34.

Orhan Kılıç, "Muş Sancağı Dirlikleri (1604-1604)", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c.9, sa.1, Elazığ 1999, s.155-178.

_____, *18. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı Devleti'nin İdarî Taksimatı-Eyalet ve Sancak Tevcihati*, Elazığ 1997, s. 135-139;

Ramazan Acun, "Towards A Prosopography of The Ottoman Empire: Generalising From A Project On The Students Reading For Higher Degrees Abroads", *IX th International Congress Of Economic and Social History of Turkey Dubrovnik 20-23 August 2002*, Ankara 2005, s. 385.

Reşat Kaynar, *Mustafa Reşit Paşa ve Tanzimat*, Ankara 1985, 295-301.

Roderic H. Davison, *Reform in the Ottoman Empire*, Princeton, Newjersey, 1963.

Sadrettin Celal Antel, "Tanzimat Maarifi", *Tanzimat I*, İstanbul, 1999, s. 449-465.

Selçuk Hayli, *Erzincan Ovasi'nun Beşerî ve İktisadî Coğrafyası (Basılmamış Doktora Tezi)*, Elazığ 1995.

Sema Altunan, "Osmanlı Devleti'nde Haberleşme Ağı: Menzilhaneler", *Türkler*, c.10, Ankara 2002, s. 913-917.

Stanford J. Shaw, Ezel Kural Shaw, *History of the Ottoman Empire and Modern Turkey Volume II*, New York, 1977, s. 110;

Suraiya Faroqhi, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, (edit: Halil İnalcık-Donald Quataert). c.2, İstanbul 2004.

Şefika Kurnaz, "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Kadınların Eğitimi", *Milli Eğitim*, s. 143, (Temmuz-Ağustos-Eylül), 1999, s. 99-112.

T.Nejat Eralp, "Osmanlıda Nişan ve Madalya", *Türkler*, Ankara 2002, c.13, s.683-686.

Taşköprüzâde, *eş-Şakâiku'l-Numâniye fi Ulemâi Devleti'l-Osmâniyye*, neşr. Ahmed Suphi Fırat, İstanbul 1985.

Tayip Duman, "Türkiye'de Eğitim Reformları Açısından Öğretmen Yetiştirme Sorunu", *Erdem*, c. XII, S. 34, (Mayıs 1999), s. 92-108.

Tayyib Gökbilgin, "15 ve 16 Asırlarda Eyâlet-i Rûm", *VD*, sa. 6, İstanbul 1965, s.52-71.

Yahya Akyüz, "17. Yüzyıldan Günümüze Türk Eğitiminde Başlıca Düzenleme ve Geliştirme Çabaları", *Milli Eğitim*, sa. 144, (Ekim, Kasım, Aralık), 1999, s. 16-27.

Yahya Akyüz, "Tanzimat Dönemi Eğitiminin Özellikleri", *Tanzimat'ın 150. Yıldönümü Uluslararası Sempozyumu*, Ankara, 1991, s. 390-409.

Yaşar Baytal, "Tanzimat ve II. Abdülhamid Dönemi Eğitim Politikaları", *OTAM*, S. 11, Ankara, 2000, s. 29-39.

Yücel Özkaya, *Osmanlı İmparatorluğunda Ayanlık*, Ankara 1994.

_____, *18. Yüzyılda Osmanlı Toplumunu*, İstanbul 2008, s.189-209.

1288/1871, Erzurum Vilayeti Salnamesi.

C. Kanunnameler

Düstur, 1. Tertip, c. II.

D. Ansiklopedik Sözlük ve Sözlükler

Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara 1984.

Mehmed Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, c.I, II, III*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1993.

Şemseddin Sami, *Kamus-ı Türkî*, İstanbul 1978.

EKLER

EK. 1. Memurların Genel Dökümü

Sıra No	Doğum Tarihi	Memurun Adı	Babasının Adı	Aile Şöhreti
1	1821	Mehmed Rüştü Efendi	Mustafa Asım Efendi	Kadıalibeyzade
2	1824	Hafız İbrahim Fehim Efendi	Ahmed Efendi	Çelebizade
3	1827	Mehmed Şerif Efendi	Hacı Mehmed Efendi	-
4	1828	Mehmed Salih Efendi	Süleyman Necati Efendi	Eyüpzade
5	1828	İsmail Hakkı Efendi	Hacı Abdurrahman Efendi	Kadıbeyzade
6	1829	Abdulaziz Ağa	Abdulkadir Ağa	-
7	1830	Ahmed Şakir Efendi	Yusuf Davud Efendi	-
8	1831	Hüseyin Tevfik Efendi	İsmail Hakkı Efendi	-
9	1832	Yusuf Ziya Efendi	Mustafa Asım Efendi	Kadıazade
10	1834	Hacı Mehmed Nusret Bey	Hacı Ali Bey	-
11	1837	Mehmed Tayyar Bey	Hacı Süleyman Bey	-
12	1838	Mehmed Kalim Efendi	Mustafa Efendi	Oruçzade
13	1839	İsak Remzi Efendi	Hacı Mustafa Efendi	Keçizade
14	1839	Edhem Pertev Efendi	Halil Efendi	-
15	1839	Mehmed Efendi	Hacı İsmail Efendi	-
16	1839	Halid Efendi	Hacı Mehmed Efendi	Hıdırzade
17	1839	Halil Rüştü Efendi	Mehmed Ağa	Bekirzade
18	1840	Süleyman Fehmi Efendi	Mehmed Said Bey	Müftüzade

19	1840	Mehmed Fevzi Efendi	Mehmed Atallah Efendi	Müftüzade
20	1841	Ebubekir Efendi	Hacı Halil Efendi	-
21	1841	Ahmed Tevfik Efendi	Ali Ağa	-
22	1841	Mehmed Asım Efendi	Hafız Abdurrahman Efendi	-
23	1841	Numan Sabit Efendi	Asım Efendi	Kadıızade
24	1841	Halid Efendi	Osman Efendi	-
25	1842	Seyyid Mehmed Efendi	Seyyid Hacı Emin Efendi	-
26	1842	Ahmed Cevdet Efendi	Hacı Mustafa Efendi	Keçizade
27	1842	Ömer Mirat Efendi	Abdulkadir Efendi	-
28	1844	İsmail Efendi	Mustafa Efendi	-
29	1844	Hüseyin Rüştü Efendi	İsmail Efendi	Kadıızade
30	1844	Mustafa Efendi	Hacı Ali Efendi	-
31	1845	Mehmed Şevki Efendi	İbrahim Ağa	-
32	1845	Hamparson Efendi	Osep Ağa	-
33	1847	Mehmed Tevfik Efendi	Ömer Hulusi Efendi	Dervişoğulları
34	1847	Ömer Lütfi Efendi	Hacı Abdulkerim Efendi	Çorumluzade
35	1848	Hacı Ahmed Şekib Efendi	Ahmed Akif Ağa	-
36	1848	Mehmed Tevfik Efendi	İbrahim Ağa	-
37	1848	Ahmed Arif Bey	Habib Mehmed Efendi	-
38	1850	İbrahim Faik Efendi	Süleyman Ağa	-
39	1851	Mustafa Hilmi Efendi	Seyyid Süleyman Efendi	-
40	1851	Hafız Mahmud Nureddin Efendi	İbrahim Efendi	-

41	1852	Ahmed Raşid Efendi	Hacı Ömer Hulusi Efendi	-
42	1852	Mehmed Halis Efendi	Ahmed Nuri Efendi	Gerekzade
43	1852	Mustafa Efendi	İbrahim Ağa	Umuroğlu
44	1852	Mıgırdıç Efendi	Mardiros	Ehramcızade
45	1852	Mehmed Hayri Efendi	Hüseyin Ağa	-
46	1853	Zekeriya Efendi	Tahir Bey	Çınbıkoğlu
47	1853	Manok Efendi	Arakil Ağa	-
48	1853	Mehmed Nihat Efendi	Mehmed Arif Efendi	Kadıalizade
49	1853	Mehmed Tevfik Efendi	Mehmed Tahir Efendi	Emirhanzade
50	1854	Mustafa Şefik Efendi	Hacı Mustafa Efendi	Keçizade
51	1854	Abdullah Vehbi Efendi	Mehmed Efendi	Abdulkakizade
52	1854	Mehmed Tevfik Efendi	Hacı Mehmed Efendi	-
53	1854	Mustafa Rifat Efendi	Mahmud Ağa	-
54	1854	Hüseyin Hilmi Efendi	Mustafa Efendi	Efendizade
55	1855	Hafız Yusuf Ziya Efendi	Mehmed Efendi	İlkzade
56	1855	Hafız Mehmed Aziz Hürşid Efendi	Hasan Ağa	-
57	1855	Mustafa Reşid Bey	Yusuf Ziya Efendi	-
58	1855	Artin Efendi	Andon	Kuşcuyan
59	1856	Mehmed Ziya Efendi	İsmail Efendi	Ağazade
60	1856	Mehmed Sıtkı Efendi	İsmail Hakkı Efendi	-
61	1856	Nikogos Efendi	Arakil Ağa	-
62	1856	Mehmed Hamdi Efendi	Ali Vasfi Efendi	-
63	1856	Mehmed Lebib Efendi	Hacı Mahmud Efendi	Gemicizade
64	1856	Mehmed Vasfi Efendi	Emin Ağa	-

65	1857	Yusuf Cemil Efendi	Hacı İbrahim Efendi	Habibzade
66	1857	İbrahim Efendi	Hacı Halil Rifat Efendi	Hafizzade
67	1857	Mehmed Ali Efendi	Ali Ağa	-
68	1857	Abdullah Zeki Efendi	Ahmed Efendi	Efendizade
69	1857	Hafız Süleyman Efendi	Arif Ağa	-
70	1858	İbrahim Vasfi Efendi	Ahmed Ağa	-
71	1859	Ahmed Şevket Bey	Hacı Mehmed Nusret Bey	-
72	1859	İsmail Hakkı Efendi	İbrahim Ağa	-
73	1859	Mustafa Nusret Bey	Hüsrev Bey	-
74	1859	Ahmed Cemil Efendi	İsmail Hakkı Efendi	Sakalızade
75	1859	Halil Hulki Efendi	Mehmed Efendi	Kara Ahmedzade
76	1859	Mehmed Sabit Efendi	Mehmed Efendi	-
77	1859	Ali Rıza Efendi	Mehmed Tahir Efendi	-
78	1860	İsmail Hakkı Efendi	Hacı Edhem Ağa	Meşedoğlu
79	1860	Mahmud Şevket Efendi	Salih Ağa	-
80	1860	Muhiddin Fevzi Efendi	Hacı Mahmud Efendi	-
81	1860	Abdullah Asım Efendi	Hacı Hüseyin Efendi	-
82	1860	Hafız İbrahim Edhem Efendi	Mehmed Efendi	-
83	1860	Mehmed Arif Efendi	Hacı Osman Efendi	-
84	1860	Hüseyin Efendi	Mehmed Efendi	Yüzbaşızade
85	1861	Mehmed Nuri Efendi	Ali Efendi	Darıcızade
86	1861	Hacı Mehmed Haşim Efendi	Yusuf Ağa	Tekoğlu
87	1861	Kerim Efendi	Abdullah Şerif Efendi	-

88	1861	Mehmed Zarif Efendi	Said Efendi	Müftüzadeler
89	1861	Abdulkerim Efendi	Hacı Abdulhalim Efendi	Müftüzade
90	1862	Halil Hilmi Efendi	Derviş Ahmed Efendi	Emirhanzade
91	1862	Mehmed Halid Efendi	Osman Efendi	Hacı Şeyhzade
92	1862	Mikael Efendi	Ohannes Efendi	Papaysan
93	1862	Ahmed Cemal Bey	Mehmed Hüsrev Bey	-
94	1862	Abdullatif Lütfi Efendi	İsmail Hakkı Efendi	-
95	1863	Ali Rıza Efendi	İbrahim Efendi	Beyzade
96	1863	Said Efendi	Edhem Efendi	-
97	1863	Hüseyin Hilmi Efendi	Selim Ağa	Arapzade
98	1863	Oskehan Pertev Efendi	Mardikyan Evadis Ağa	-
99	1863	Yunus Enis Efendi	Ahmed Cevdet Efendi	-
100	1864	Bilal Zihni Efendi	Abdurrahman Efendi	-
101	1864	Mehmed Saib Bey	Mehmed Rahmi Bey	-
102	1864	Yusuf Cemal Bey	Çerkez Hüsrev Bey	-
103	1864	Hacı Mehmed Dursun Efendi	Osman Ağa	-
104	1864	Hüseyin Hüsn-ü Efendi	İsmail Hakkı Efendi	Aslanoğlu
105	1864	Yusuf Ziya Efendi	Hasan Ağa	-
106	1864	Mustafa Fehmi Efendi	İsmail Efendi	Naimzade
107	1864	Mehmed Şevket Efendi	Mehmed Efendi	-
108	1865	Hacı Mehmed Şükrü Efendi	Mustafa Efendi	Alemdarzade
109	1865	Mustafa Rıza Efendi	Hacı Ömer Efendi	Eğinli Paçalızade
110	1865	Ahmed Hamdi Efendi	Mehmed Şahab Efendi	-

111	1865	Ahmed Hamdi Efendi	Hacı Ömer Ağa	-
112	1865	Süleyman Vehbi Efendi	Mehmed Efendi	Eyübzade
113	1865	Mehmed Şükrü Efendi	Hüseyin Ağa	-
114	1866	Ahmed Necip Efendi	Şerif Ağa	-
115	1866	Abdulkadir Zeki Efendi	Hamdi Efendi	Kadribeyzade
116	1867	Mehmed Tevfik Efendi	Ahmed Hilmi Efendi	Hocazade
117	1867	Mehmed Zülfi Efendi	Mehmed Efendi	-
118	1867	Mehmed Kemaleddin Efendi	Mehmed Arif Efendi	-
119	1867	Mehmed Şakir Efendi	Mitad Efendi	Alemdarzade
120	1867	Mehmed Halis Efendi	Osman Faik Efendi	-
121	1867	Ahmed Sıdkı Efendi	Abdurrahman Efendi	-
122	1868	Mehmed Sakıb Efendi	Tahir Efendi	-
123	1868	Yahya Naci Efendi	Mehmed Ağa	-
124	1868	Oskan Mardikyan Efendi	-	-
125	1868	Ali Rıza Efendi	Mehmed Ağa	Emanetoğlu
126	1868	Mehmed Naci Efendi	Osman Efendi	Zazazade
127	1869	Mehmed Şükrü Efendi	Mehmed Şevket Efendi	-
128	1869	Mıgırdıç Dehabir Efendi	Makdis Yabo Ağa	-
129	1869	Ali Seydi Bey	Aziz Ağa	-
130	1869	Hacı Salih Niyazi Efendi	Hacı Osman Efendi	Eğınlioğlu
131	1869	Mehmed Said Bey	Halilullah Rıza Bey	Ağcavelizade
132	1870	Ömer Halis Efendi	Hüseyin Bedri Efendi	-
133	1870	Mehmed Dursun Efendi	Hacı Ali Bey	-
134	1870	Tokli Efendi	Yanife Efendi	-

135	1870	Mehmed Said Efendi	Mustafa Ağa	Sarı Osmanzade
136	1870	Mehmed Nuri Efendi	Halil Ağa	-
137	1870	Ali Rıza Efendi	Abdullatif Hüsn-ü Efendi	-
138	1871	Mehmed Hamdi Efendi	Kamil Efendi	-
139	1871	Ahmed Rıfat Efendi	Hacı İbrahim Efendi	-
140	1871	Mehmed Şükrü Efendi	Mustafa Enver Efendi	Naibzade
141	1872	Esad Muhlis Efendi	Hacı Süleyman Efendi	Köragazade
142	1872	Mehmed Haşim Efendi	Abdulhamid Efendi	-
143	1872	Abdulhamid Fevzi Efendi	Abdulkerim Efendi	-
144	1873	Osman Nuri Efendi	İbrahim Ağa	-
145	1873	Ahmed Taran Efendi	Mahmud Efendi	Kadıazade
146	1873	Mehmed Halet Efendi	Hacı Süleyman Bey	-
147	1873	Mehmed Hamdi Efendi	Nazif Efendi	-
148	1874	Ömer Lütfi Efendi	Hasan Ağa	Masturoğlu
149	1874	Ali Galib Efendi	Osman Nuri Efendi	-
150	1874	Abdurrahman Zihni Efendi	İsmail Ağa	-
151	1874	Ahmed Hamdi Efendi	Yahya Efendi	Kuyumcuzade
152	1875	Mehmed Said Efendi	Şerif Ağa	Ağazade
153	1875	Ömer Lütfi Efendi	Hacı Ali Rıza Ağa	Dülgerzade
154	1875	Mustafa Enveri Efendi	Hilmi Efendi	Enverizade
155	1875	Mehmed Vehbi Efendi	Hacı Hafız Mehmed Efendi	Hocazade
156	1875	Ahmed Rıfat Efendi	Mehmed Tevfik Efendi	-
157	1875	Mustafa Şerif Efendi	Yusuf Ağa	-

158	1876	Osman Recai Efendi	Mehmed Efendi	Karaeyüpoğlu
159	1877	Ömer Lütfi Efendi	Abdulaziz Efendi	Kilercibaşızade
160	1877	Abdurrahman Efendi	Ahmed Efendi	-
161	1878	Yusuf Ziya Efendi	Hasan Hüsn-ü Efendi	-
162	1878	Ömer Lütfi Efendi	Mehmed Burhan Bey	Müftüzade
163	1878	Mahmud Efendi	Halid Efendi	-
164	1878	Hüseyin Hüsn-ü Efendi	Halil Efendi	-
165	1878	Ali Galib Efendi	Hacı İbrahim Efendi	Efendizade
166	1878	Ahmed Talat Efendi	Osman Efendi	-
167	1878	Abdurrahman Sırrı Efendi	Sadullah Rıza Efendi	-
168	1878	Osman Hamdi Efendi	Mehmed Ağa	-
169	1878	Hakkı Efendi	Tahir Efendi	-
170	1878	Mahmud Medih Efendi	Ahmed Halid Efendi	-
171	1879	İsmail Hakkı Efendi	Ahmed Nuri Efendi	Nalbandzade
172	1879	Ali Vasfi Efendi	Kemal Efendi	Kolağasızade
173	1879	Naişe Efendi	Bogos Efendi	Keşişoğlu
174	1880	Ali Rıza Efendi	Recep Ağa	-
175	1880	Bekir Sıtkı Efendi	Arif Efendi	-
176	1880	Hafız Mehmed Said Efendi	Hoca Salih Nureddin Efendi	-
177	1880	İsmail Hakkı Efendi	Mustafa Şükrü Efendi	-
178	1881	Dursun Hüsn-ü Efendi	Tahir Efendi	-
179	1881	Abdurrahman Efendi	Muhiddin Efendi	Müftüzade
180	1881	İbrahim Hakkı Efendi	Hüseyin Hilmi Efendi	Efendizade
181	1882	Abdurrahman Efendi	Mustafa Efendi	Çilingircizade
182	1883	Hoçator Efendi	Oseb Efendi	-

183	1883	Mehmed Münir Efendi	Salih Efendi	Kerametçizade
184	1883	Mustafa Şefik Efendi	Abdurrahman Efendi	-
185	1885	Dikran Efendi	Asador Ağa	-
186	1885	Ali Şevkati Bey	Mustafa Şevkati Bey	Keçizade
187	1886	Ahmed Efendi	Mustafa Efendi	-
188	1886	Mehmed Cemaleddin Efendi	Mehmed Tevfik Efendi	-
189	1886	Davut Hilmi Efendi	Hacı Mehmed Emin Efendi	-
190	1886	İsmail Hakkı Efendi	Ahmed Efendi	Ağazade
191	1886	Halet Şekib Efendi	Hacı Ali Rıza Bey	Bekirzade
192	1886	Arşak Efendi	Aragel Ağa	-
193	1887	Mehmed Dursun Efendi	Halid Efendi	Nadirzade
194	1887	Osman Nazmi Efendi	Ahmed Cevat Efendi	-
195	1888	Salih Cemal Bey	Yusuf Cemal Bey	Beyzade
196	1888	Mahmud Avni Efendi	Mehmed Efendi	Keçizade
197	1892	Yusuf Efendi	Mehmed Naci Efendi	-

Ek. 2. Uzun topçu Hüseyin Bey'in oğlu Ahmed

Ek. 3 . Selükeli İsmail Ağanın oğlu Topçu Mülazım Ahmed

Ek. 4. Bir Kısım Erzincanlı Memurlar

Ek. 5. Bir Şehadetnâme(Diploma). BOA. Y.A. RES. 20/6. Belge.4.

